עיצוב העטיפה:
עמרם פרת

הציור שעל העטיפה:
מאיר פיצ'חזדה

עיצוב הסידרה:
עידית ינובסקי

פרוזה

שמואל ואקנין

בקשה מאשה אהובה

ידיעות אחרונות • ספרי חמד

שמואל ואקנין

בקשה מאשה אהובה

עורכת הספר: צרויה שלֵו

פרוזה
ספרים בעריכת עליזה ציגלר

שמואל ואקנין

בקשה מאשה אהובה

ידיעות אחרונות • ספרי חמד

Samuel Vaknin

Requesting My Loved One

שמואל ואקנין

בקשה מאשה אהובה

כל הזכויות בעברית שמורות © 1997

למשכל- הוצאה לאור מיסודן של ידיעות אחרונות וספרי חמד
ת"ד 37744, תל-אביב 61376

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, להחסין במאגר מידע,
לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי,
מכני, או אחר - כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה.
שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור
בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

עלילות הסיפורים, הדמויות הנזכרות בהם ושמותיהן הם כולם פרי דמיונו של המחבר. כל קשר בין עלילות הסיפורים לבין אירועים שהתרחשו במציאות, כמו גם בין הדמויות הנזכרות בו ושמותיהן לבין דמויות או שמות של אנשים חיים או מתים, מקרי בהחלט.

לוחות: ישראליט בע"מ
הפקה: טפר בע"מ

דאנאקוד 362-1609
מסת"ב ISBN 965-448-341-6

Printed in Israel – 1997 – נדפס בישראל

סדר הסיפורים

פגישה עם עיוור

אמרו לי: "אתה חייב להשקיע מאמץ כדי לפגוש בחורות. אם תשב בבית ולא תנסה לפגוש אותן, הן לא תבואנה. אתה מוכרח לצאת."

אז יצאתי והשקעתי מאמץ. עבדתי כיועץ לחברות קטנות וליזמים מיואשים, לא עבודה שבה ניתן לפגוש אותן, עבודה בודדת. קמים בבוקר, נותנים יעוץ, חוזרים אחר־הצהריים למיקרוגל המהבהב. קצת טלוויזיה והתעוררות מואצת־דופק בסביבה זרה, כבר חושך בחדר האורחים שלך וקר. ככה, בבגדים תחתונים מלוכלכים, אני צונח למיטה הלא־מוצעת וישן. בלילה אני מזיל ריר סמיך על הסדינים שלי. הריר מצייר שכבות, כמו חפירה ארכיאולוגית מעודנת, ובבוקר אני מריח אותו ונרתע כדי להביט ביופי החדגוני שהוא מתווה.

שוב בוקר, שוב ריצה לאוטובוס הדחוס. אני מתכופף בקושי להביט בחלונות הרחבים של הנהג, לראות אם כבר הגעתי. בכל מקום יש לקוחות וזה מצב שהוא לכאורה רצוי. אני עולה במדרגות שלהם ותוהה, אולי הפעם. בדרך כלל יש מזכירה, לא? אולי אפילו שותפה עסקית או רואת חשבון.

אמרו לי: "יש כל מיני חוגים, תירשם, כדאי לך, פוגשים שם בחורות," אבל לא נרשמתי. אני בכל זאת יושב בבית וממתין. לא ייתכן שמישהי לא תשמע את הבדידות הזו המחרישה. לא ייתכן שהמצוקה שלי אינה ניכרת, נותרת בין קירות, משהו ודאי דולף, מובא לידיעתן.

ובכל זאת, הבדידות הזו. בצהריים אני חולט כוס תה או מורח מחבת בנתח מרגרינה שאני מחזיק בזהירות בנייר העטיפה השמנוני. אני שובר שתיים או שלוש ביצים אל המרבץ המרחשש מחום. במקום שבו אני עומד יכלה לעמוד אשה, אני יודע. מה זו אשה?

בסך הכול כף רגל עירומה או זוג שוקיים שקוויהן גולשים אל הקרסול כמו גל.

והשדיים, כמובן. אני הוזה את השדיים שלה ומשגל אותה בדמיוני בכל הפראות שעוד שמורה בי, אף שהיא פוחתת כל הזמן. אני מאונן.

בערבים אני יוצא עם חברים. אני הולך איתם למקומות נייטרליים, כאלה שלא נעמוד בהם בתחרות מי מושך יותר ואת מי הן תעדפנה. אני מתקומם על יכולתן לקבוע עבורי איפה אבלה עם החברים שלי, למשל. מה שהחל כהתקוממות יכול בקלות להתפתח אצלי לשנאה ואחר־כך גם לגאווה מעוותת, כזו שאומרת: אין להן כוח עלי, אני חזק מקסמיהן, בעצם איני זקוק להן.

הערב אני יוצא לפגישה עיוורת. ב־49 ש"ח פירסמתי במקומון הכי נפוץ מודעת 8 מילים. כתבתי שם כך: "עיוור מחפש עיוורת לפגישה (עיוורת) – כתבי לבודד" ומספר תיבת הדואר שלי. ברור שהיו כל המכתבים האלה, בברייל, מהעיוורות. בדידות כפולה, נעולות בחושך שלהן עם מכונת הברייל המסורבלת, חורטות את הכאב בנייר עבה, בהבלטות סדורות. לא עניתי לאף אחת מהן. מי

שלא מבינה את המודעה – ובכן, זה בדיוק זה, מין מבחן. חוץ מזה, איני קורא ברייל או כותב אותו. אני גם לא עיוור, בסך הכול בודד.

והיו המכתבים ממי שכן הבינו. כל מיני נשים רגישות שקלטו את העוקץ והגיבו בהתעוררות. במכתבים שלהן היתה היאחזות נואשת בציפורניים מטופחות בתקווה הזו, שאולי אבחר בהן מכל המאות והאלפים שיכתבו אלי. יכולתי להרגיש את המאמץ בקיפול הדק של הנייר, יכולתי לחוות את הפאניקה בסיומות המסתלסלות של האותיות.

בסוף באמת בחרתי. ישבתי ודירגתי את כולן לפי כל מיני תכונות שהחלטתי שהן חשובות לי, שאי־אפשר להתחיל לשקול בלעדיהן. כל אחת קיבלה ניקוד אובייקטיבי לחלוטין בסולם של מאחת עד עשר נקודות. חיברתי ויצאה אחת עם שם מאוד לא שגרתי (9 נקודות): איזֶבל. זה לא שם שאפשר לשכוח, בכל אופן. עם התנ״ך לצידה היא היתה הימור בטוח. וחוץ מזה, אמרתי לעצמי – מה כבר יכול להתפקשש עם שם כזה. אולי כדי לגלות את התשובה, השארתי לה קולות במזכירה האלקטרונית. היתה לה הודעה שרק הגבירה את העניין שלי. היא נשמעה בה כמו פאם פאטאל, אחת שמחוללת צרות רק בנוכחות הלבנה של בתי־השחי שלה שמשתפלים, בקמטוטי בשר עסיסיים, אל זוג שדיים. ככה היא נשמעה, כמו הרבה עשן וצרות, או כמו אלכוהוליסטית, אני לא ידעתי להחליט. אולי כדי להחליט עניתי לצלצול הטלפון שהיה יכול להיות רק שלה, ושָמה היא היתה, בקצה השני של הסיב האופטי, במהירות האור הממוקד שקישר בינינו כמעט בדיוק בזמן אמת.

דברי נימוסין בין שני צדדים, כשכל הזמן הצרידות שלה אומרת בדיוק להיפך. ויכוח קליל, לא רציני, על מקום הפגישה והיא נכנעת ברכות, רושמת לעצמה נקודה של זכות ומתחילה במילוי טור החובה שלי. וכל זה כשאפילו לא נפגשנו לשנייה אחת.

החלטתי להיות אני עצמי ולבשתי גופייה שחשפה הבטחה מתוחה של בשר בתולי עם רמזים של שיער עדין במקומות מוצנעים. גופייה זה כמו מודעה: כזה אני מתחת לבגדים האחרים שאני לובש, אולי כדאי לך להפשיט אותי. עם גופייה כזו הלכתי לפגישה הראשונה שלנו. ועם סנדלים סגורים בקצותיהם, שגם בהם רואים רק רמזים לבהונות קטנות ומעוצבות. ג'ל בשיער, גילוח לא למשעי ואני מוכן.

בקפה האופנתי לא העירו לי ולוּ ברמז על הלבוש שלי. עמדתי ליד דלת הזכוכית הגדולה ונשענתי בגבי אליה. זה העניק לי נקודת תצפית כמעט מושלמת. אהבתי לחשוב על עצמי כאיש מוסד, או משהו כזה, שנמצא כעת במשימת חייו והוא חייב בכל התרגולות ובכל הנהלים אם הוא רוצה להציל את עצמו מהגיהינום שאליו נקלע שלא מרצונו. אנשי ביון אמיתיים ודאי שונאים את כל התנועות המתורגלות, האוטומטיות, המוכרות לעייפה. אז מה? הם מפסיקים לעשות אותן? יכול להיות. אני ממש לא יודע, כי אני לא איש ביון אמיתי, למרות שפעמים רבות חושבים שאני כן. במיוחד עם בחורות. לא משהו מפורש, ניע ראש מלווה בתזוזה מתאימה של העיניים. זה מספיק, בדרך כלל.

עכשיו אני עומד לי ככה, בתנוחת המרגל, וסורק את הקפה בעיניים כמעט ממוחשבות (אני משווה ריבוע כוונת ממוחשב על שדה הראייה שלי). אני לא רואה אותה. כל השולחנות תפוסים בזוגות ובמשפחות שלמות, או באנשי עסקים שמנהלים ויכוחים ערים מלוּוים בתנועות ידיים מאיימות.

אז מה הפלא שהיא באה לי מאחור? אם היא באמת היתה מרגלת רוסייה יפהפייה, היא יכלה די בקלות לנעוץ בי סכין, למשל, או לירות בי באקדח עם משתיקול, או לחסל אותי בנשק שאפילו אני לא שמעתי עליו.

מה שהיא אומרת כל־כך מפתיע אותי, שאני שוכח לשים לב איך היא נראית בכלל. כי היא אומרת: "גם אני משחקת את המשחק הזה לפעמים."

כל מה שאמרתי זה "איזה משחק", המום ולא מעז להאמין. טוב, אז היא לא קלעה במאה אחוז. היא אמרה "המשחק של שוטרים ופושעים" וזה היה פספוס, כי אני שיחקתי באנשי ביון שווי מעמד ושווי הצדקה, שנלחמו כל אחד למען מטרה שהוא האמין שהיא טובה והגונה. אבל זה היה יפה שהיא הבחינה שאני מְשחק מִשחק, ואם עוצרים רגע לחשוב על זה, שוטרים ופושעים זה לא כל־כך רחוק מסוכני ביון אויבים.

אז זה היה גמביט מרשים. תיכף המוח המזוין שלי, שאינו מרפה ממני לשנייה, אפילו לא כשאני מזיין, נכנס לפעולה. חשבתי בפליאה כמה מידע טמון במשפט של שלוש מילים מְסכנות. שוטרים ופושעים זה עולם של מאבק, של עוינות, של אלימות ופחד. כזה הוא העולם שלה, אני מאוד מאמין במילים ראשונות. ומה היו המילים הראשונות שלי? שתיקה. לא אמרתי כלום. אחרי שגמרתי לפרק את דבריה לגורמים, התחלתי לפרק אותה, איבר איבר. מובן שהיא היתה מושלמת. הייתי כבר עיוור למחצה מהמשפט הזה שלה. אף אחד – אבל אף אחד – לא אמר לי אף פעם משפט כל־כך חודר, בטח לא בשנייה הראשונה להיכרות. אצל רוב האנשים מתפתחים יחסים בכיוון הפוך לגמרי מהצפוי: כשמתחילים אותם כבר עייפים. העייפות הזו גורמת לפרידה ואז מתעוררות לחיים כל האנרגיות האלה של אהבה ושל מסירות. איפה היו האנרגיות האלה כשהיה צריך אותן כדי למנוע את הפרידה? עברתי להתבונן בכפות הרגליים שלה.

שום דבר לא מעניין אותי באשה כמו כפות הרגליים שלה. איזבל (כי זו היתה היא, אני מניח, אפילו לא הצגנו את עצמנו עדיין)

עמדה בנינוחות מושלמת והניחה לי לנעוץ מבט ממושך וחקרני בכפות הרגליים הכמעט עירומות שלה. היא לא נבוכה כלל מזה שחסמנו את דלת הכניסה ומזה שאנשים כל הזמן דחפו ודחקו אותנו בבקשות סליחה נוזפות. היא לא התכוונה לנוע מילימטר ממקומה עד שאגמור לסקור אותה או את החלקים שבהם היה לי עניין מופגן. היא נעלה סנדלי אצבע, עדינים, כמעט יפניים בדקות תוויהם. כל כף הרגל המלאה והצחורה שלה פרצה מתוך הכלא הסמלי הזה. קווים מטריפים בחושניותם המעוגלת. אני מסוגל להתאהב באשה בגלל כף הרגל שלה וכף הרגל של איזבל היתה מושלמת, לא גברית מדי ולא ילדותית מדי.

כשהתעשתתי, הבטתי בפניה והיא חייכה חיוך דק אבל שאינו מביע עליונות והעיניים שלה התרוממו מעט כשהגבות נותרות במקומן וגם זה היה חידוש בשבילי, כי זה אמור להיות להיפך. הניע הדקיק הזה הביע שאלה יותר מכל משפט ואני החוויתי תנועה רחבה ביד שלי והלכתי אחריה אל שולחן פנוי.

התיישבנו (אני מושך לה את הכיסא לאחור, חונכתי בבית־ספר לנימוסים, של מיסיס אשלי, באירופה) והיא חייכה שוב. מדהים איזה אוצר מילים היה בחיוכים שלה. כנראה נשאה חן המחווה שלי וזה די שגרתי כי עם כל שחרור האשה וכל זה הן אוהבות שאנחנו מפגינים את תכונותינו כמשרתים, וחשתי לרגע אדוות עוינות שוטפת אותי ונעלמת.

"אני איזבל" – היא אמרה ובמציאות היו לקול שלה איכויות שהטלפון העלים. זה היה קול עמוק, כמעט גברי, ואני לא אוהב קולות כאלה בכלל, אבל אצלה אהבתי. פתאום חשבתי שאני אוהב אצלה יותר מדי דברים יחסית לפגישה ראשונה שעוד לא התחילה בכלל. חשבתי גם שהפנים שלה מאוד יפים והחלטתי להגיד לה את זה, מה יש לי להפסיד. בכלל, בחרתי בטקטיקה של זרם תודעה.

מה שיבוא לי לראש אני אומר, נמאס לי כבר להתחפש כל הזמן, או לעשות הצגות של "תשמעי, אני מציאת חייך, כזה מוצלח ומושלם וכל מיני". אמרתי לה את זה.

היא הטילה את ראשה (ורעמת שיער שאני לא בטוח איפה הסתתרה עד אז) וצחקה מכל הלב. כשאני אומר מכל הלב, אני מתכוון שכולם שמעו ואנשים הסבו אלינו מבטים ואני חשתי גאווה על שאני מצליח להצחיק בחורה יפה כל־כך וגם זכרתי מחקרים שמראים שחוש הומור הוא רכיב חשוב במשיכה הבינאישית.

"אני אוהבת את טקסטורת העור והבשר שלך" – ענתה לי והתבוננה בלי להסוות את המבט בכתפיים שלי ואיך שהן משתפלות אל בתי השחי. הרגשתי מבוכה גדולה וחשבתי לעצמי שהייתי רוצה שהשיחה, אם תהיה בכלל שיחה, תהיה קצת יותר אינטלקטואלית.

"אתה רוצה לדבר" – נאנחה ונשענה לאחור ורק אז שמתי לב שהיא גחנה אלי כל הדקות האלה – "על מה אתה רוצה לדבר?"

לטשתי בה עיניים וגייסתי נואשות את כל החומר שקראתי על קריאת מחשבות ועל טלפתיה. או שהפנים שלי שקופים לגמרי, או שהיא מכשפה. האפשרות השנייה נראתה לי הרבה יותר סבירה, בגלל השיער האדמוני שלה. על האפשרות השלישית לא רציתי לחשוב: שהיא התנסתה בכל־כך הרבה פגישות עיוורות ושכולנו, כל הגברים, מגיבים אותו דבר – אבל בדיוק אותו דבר.

"את לומדת?" – שאלתי והיא עשתה עניין מלפתוח תיק שחור ולהוציא ממנו קופסת סיגריות ולהוציא ממנה סיגריה ולשלוף מצית מנרתיק עור ולנסות להצית להבה כמה פעמים בלי הצלחה. בסוף היא הצליחה ופלטה ענן עשן מעוצב במין פליטה מחושבת, כאילו מדדה את הסלסולים בזמן שהם נוצרו. היא חשבה קצת על השאלה שלי וענתה כך:

"תלוי למה אתה קורא ללמוד. אני לומדת כל הזמן, אפילו בפגישה הזאת."

ניסיתי לענות, כשלפתע היא מעכה, כמעט באלימות, את הסיגריה במאפרת מתכת פשוטה.

היא השפילה את עפעפיה אל הבדל הבוער עדיין עד שווידאה שהוא כבה ואז הביטה בי שנית. יכולתי לראות את השיקולים השונים רצים לה במוח ואיך היא מתלבטת.

"תראה" – אמרה – "אני מאמינה גדולה בקליק ממבט ראשון. אני אפילו מאמינה באהבה ממבט ראשון. מה איתך?"

אמרתי שגם אני מאמין בזה – אם כי על רקע ביולוגי. היא סילקה את התוספת הזו בקוצר רוח: "מה זה משנה למה, זה קיים" ועל זה הסכמנו שנינו.

"אז הייתי אומרת שיש בינינו אהבה ממבט ראשון" – סיכמה, ולא היה בקול שלה שום רגש, כאילו זה עתה דיווחה על תוצאות משחק שחמט מורכב במיוחד. כאילו זו עוד עובדה שוות ערך לעובדה שלא הזמנו כלום לשתות או לאכול, למשל.

פתאום הכול נהיה בהיר לי. יש משפטים שיש להם כוח לסדר את העולם סביבך במתכונת חדשה ואז במין הבזק אתה רואה הרבה דברים שלא ראית קודם. במדע קוראים לזה "הכוח להסביר". כזו תכונה היתה למשפט שלה. עד אז הכול היה עמום, מה שהרגשתי ואיך שראיתי כל מיני חלקים של המפגש הזה, אפילו התאורה במסעדה ולמה אחז בי רעד בנסיבות מסוימות.

כשבחנתי את המשפט "אני מאוהב", הוא הסביר לי המון דברים. תמיד היתה לי נטייה לאמץ משפטי מפתח, כאלה, שכמו לחש קסמים, מקפלים בתוכם את העולם באופן עוברי.

אני מאוהב. כן, זה יכול להיות הסבר מספק למה שמתרחש כעת בינינו ובתוכי. אבל, האם זה גם הסבר הכרחי? כלומר: האם לא

ייתכן הסבר אחר שיארגן את העולם כך שיהיה לו מובן, סיבה, תכלית, בלי להיזקק להנחה שאני מאוהב? השערה מארגנת, זה מה שנזקקתי לו בדחיפות – זה, או אהבה גדולה, ואיזבל הציעה לי את החלופה השנייה כי היא השתמשה בלשון רבים. היא לא אמרה: תראה, אתה מאוהב ולכן אתה קולט אֶת המציאות באופן שבו אתה קולט אותה. לא. היא אמרה: "יש בינינו אהבה". בינינו. גם אצלה היה למשפט הזה כוח המוביל להארה.

אז מה אפשר לעשות עם בחורה שאומרת לך דבר כזה? קמנו בלי להזמין ובלי לשלם. השארתי שטר על השולחן למלצרית על הטירחה ונסענו אלי הביתה להזדיין.

בַּשקט שאחרי (כל השעונים מתקתקים בקול רם הרבה מן הרגיל), איזבל עישנה סיגריה וגם אני הצתתי לי אחת. זה היה קצת כמו מבוי סתום, כי זיון אמור להיות מין שיא ולא נקודת פתיחה. מה עושים אחרי זה שיש בו אותה עוצמה של אמירה?

חיים ביחד, אני מניח. בזמן טמון כוח שזהה לכוח שטמון במין. אז הצעתי לה והיא הסכימה והתכופפה אלי, השדיים שלה מיטלטלים, מוצקים, אל החזה שלי ונישקה אותי ברפרוף על שני העפעפיים, מלחלחת ברוק שלה – בכוונה – את הגבות העבותות שלי ואת גשר האף. ככה היא אמרה לי כן.

חיינו יחד. הגופים שלנו הפכו למגרשי משחקים וכל יום גילינו בהם מיתקני שעשועים חדשים. המוחות שלנו הותכו ולעיתים נדירות מאוד הרגשתי צורך להשלים משפט שלי. או שלה. התהלכנו ברחובות אחוזי ידיים וחיככנו כתפיים וירכיים בכל הזדמנות.

חשבתי שזה מוכרח להיות האושר וזה, כנראה, באמת היה. עשינו הרבה דברים יחד אבל ידענו להרגיש לבד. היו לנו טעמים דומים והסכמנו באופן כללי לגבי החלק הארי של העולם.

טיפלנו זה בזה במסירות מיושנת כשהיינו חולים. גם כשהיינו בריאים נהגנו כך. היא, למשל, עשתה לי תה בטעמים שאהבתי ברגעים הכי מפתיעים והתחושה היתה כמו לקבל מתנה ביום שאינו יום הולדת. לא יכולתי לשבוע את המראה שלה, אם כי עם הזמן אהבתי אותו יותר כפי שאוהבים ריהוט ישן או ספר שליווה אותך מהילדות. אני חושב שגם היא אהבה אותי באותה הצורה, ככה אמרו לי העיניים שלה כשעשינו אהבה.

אולי לא הייתי צריך להיות מופתע בכלל כשהודיעה לי שהיא עוזבת ושיש לה מישהו אחר. אולי באמת לא הייתי מופתע. אני חושב שהבעיה לא היתה ההפתעה כמו הכאב.

ישבתי על ספת העור המתפוררת שלנו, כמו בובת חוטים בלי המפעיל שלה והרגשתי איך החוטים שלי נתלשים לי מתחת לעור ומדממים את דרכם החוצה. בכיתי הרבה והתחננתי, אבל ידעתי, כל אותו הזמן, שזה לא מוביל לשום מקום ושזו רק שאלה של זמן ולא הרבה.

אז בדומה לחולה סרטן שקצבו לו לפתע את הלילה, הייתי מתעורר ומביט בה שעות בשנתה. אני ידעתי שהיא כבר שוכבת עם מישהו אחר ודימיתי לעצמי בלי סוף את כל המשגלים הסוערים שהם עברו. היה לי קל לדמות את החלק שלה בהם. ידעתי מה היא אוהבת שיעשו לה ולא ראיתי שום סיבה שמישהו ששוכב איתה לא יעשה לה את זה ולו רק כדי לשמוע אותה נאנקת ונוהמת עם כל הגוף שלה. תמיד כשאני חושב על מחדלים שלי או על דברים שקשה לי להיזכר בהם, אני עוצם את העיניים חזק ומכווץ את הפנים. לפעמים אני שורק או מהמהם לי משהו או אומר איזה משפט בנאצית. ככה אני מגרש את הבושה ואת האשמה. בלילות האלה עשיתי את זה הרבה.

שוב נשארתי לבד. קשה להישאר לבד אחרי ביחד. אם מתעכבים

לחשוב על זה אז זה מוזר: כלומר, מדוע קל להיות לבד לפני זה? כנראה שבביחד יש משהו חמקמק שאנחנו מתמכרים לו. להישאר לבד זה כמו הבהלה של מישהו שהתרופות שלו אזלו ואין לו איך להשיג תרופות חלופיות. כל חפץ וכל צליל וכל מוזיקה וכל קול אקראי מן הרחוב למטה הם כמו ידיות שנשלפות החוצה ושופכות מגירות מלאות בכאב עצום. הרגשתי שאני טובע בתכולה של המגירות האלה.

אז החברים שלי הגיעו לסיבוב נוסף. התחלתי להרגיש כמו איוב. הם אמרו לי: "שמע, אם לא תצא ותפגוש בחורות – הן לא תבואנה בעצמן. אתה מוכרח ללכת לקראתן בכל המובנים. אתה חייב לעשות מאמץ אם אתה לא רוצה להישאר לבד."

כשהם הלכו, חלטתי לי כוס תה ונכון שלא היה לו אותו הטעם בדיוק. יש משהו בידיים אוהבות שמשנה את התכונות של היקום. אבל זה היה עדיין תה ועדיין המתיקות שלו בחלב דליל השומן. שתיתי בלגימות מהוססות שהפכו בהדרגה נלהבת לגמיעות צמאות וללעיטה. כשסיימתי, קינחתי את השפתיים שלי בגב היד והתבוננתי בעניין בתוצאה המלוחלחת, שהבריקה לי בחזרה אל העיניים.

אני חושב שכבר ידעתי את התשובה. ככה, בלילה הבודד הזה כשבבטן שלי מתהפכת חרב, הכרתי באמת שלי. הלכתי אל החלון הגדול שקרע מי שקרע בקיר חדר האורחים של הבית הזה שפעם גרנו בו בשניים. הבטתי אל הרחוב האפרורי שנקטע לשני הכיוונים בהססנות. עברו בו כל מיני דמויות מכונסות בטי־שירטס ובמכנסיים הקצרים שלהן. כל מיני דמויות שנקברו כל־כך עמוק בכאב עד שלא היה מי שיחלץ אותן משם ולא משנה עד כמה הוא מתכוון ואפילו לא משנה עד כמה הוא אוהב.

זה בדיוק מה שהבנתי: שאהבה היא לא ביטוח. היא אפילו לא

הבטחה. אין בה כדי לנבא אפילו מהלך אחד קדימה. להינצל זו רק אחת האפשרויות באהבה, בוודאי לא האפשרות הבלעדית, יש עוד רבות והן ההיפך הגמור מלהינצל. ההבנה הזו לא גרמה לי אושר, ממש לא. אבל היא עשתה אותי חזק.

עימעמתי את אור ההלוגן הלבן והבוהק, שמתי תקליט של ברהמס על המקול, השתרעתי על כורסת העור הישנה, מניח לקרירות שלה לחלחל אלי. עצמתי עיניים וחשבתי על כל הפעמים שכבר שמעתי את היצירה הזו. אמרתי לעצמי: "תשמע, אתה מכיר אותך שנים רבות. אתה בסך הכול בסדר. אתה לא חושב שנסתדר?"

וגם חשבתי: "בעצם, בשביל מה לך לערב אחרים באהבה הזו? בינינו, מי יאהב אותך כמוך, מי יפנק אותך בלי תנאי ועם מי תוכל להיות גלוי עד כדי כך? ואם אלה לא ההגדרות של אהבה – אז מה הן?"

כמה שחשבתי על זה ידעתי שאלה הן ההגדרות היחידות, שזו ההחלטה הנכונה וההתאהבות שאין כמוה.

בשתי ידיים חמות ויבשות חיבקתי את כתפי ובהטיה של הראש שלי לצד אחד, הצמדתי את הפה אל הגבעה העגולה ונשכתי בה נשיכה קלה. כך החל בינינו משחק האהבים.

הרמוניה

בטלפון, בקול מהוסה, בחדר השינה שלנו, בשעת אחר־צהריים מאוחרת, מסרבת נועה להצעה להיפגש עם מאהבה. אני עומד במסדרון, ספר בידי, שומע לא־שומע, מסרב להאמין.

הצד שלה בשיחה כולל סירוב רפה, בחצי פה, ולעומתו הרבה שאלות שנשאלות בטון של אי־אמון. איך אתה יודע שהמפתח יהיה מתחת לשטיח – היא שואלת – ואיך אתה יודע שהם לא יהיו בבית?

ככה מתנהלת שיחת הטלפון הזו ונועה יכולה לראות את הצל שלי מוטל מנורות המסדרון ואחר־כך היא יכולה לראות אותי נכנס לחדר ומביט בה בעיניים קמות. היא מעיפה לעברי מבט ומתעלמת, ממשיכה בשיחה כאילו לא קרה דבר.

אני אומר לה: "נתקי את השיחה הזו, נועה, מייד." היא ממשיכה ואני מחמיר את קולי ויש לו הד בחדר הריק־למחצה הזה. אני מתקרב ומושיט יד כעוסה אל עריסת הטלפון. עכשיו נועה מתנצלת במילים חפוזות ומנתקת.

בחדר נשארים שברי קולות, משפטים שלא נאמרו, מתח. אנחנו משפילים מבט. היא אל הטלפון, אני אל קצות אצבעותי שאני

עומד עליהם מבלי משים. נועה מגחכת לפתע. זה גיחוך של מבוכה. אנחנו לא מאמינים שזה אכן קורה לנו, לשנינו.

הגיחוך שלה מצית בי זעם, כצפוי. אולי רצתה כך. אולי זו היתה הדרך שלה להבטיח שתיענש, שמישהו יתייחס אליה סוף סוף ואפילו אם רק כדי לומר לה שהיא רעה, מושחתת. כל דבר, רק לא ההתעלמות הזו רבת החודשים, אני והספר שלי, על ספת העור, מפנה לה עורף מסופר היטב וגב כפוף במרדנות.

אז הנה זה בא והיא קיבלה את זה: תשומת־לב, זעם, קנאה. היא כמעט מרוצה. אפשר לראות את זה באופן שבו היא משפילה עיניים, שרועה על המיטה הזוגית שלנו, בלי שום כוונה לקום, כמעט מזמינה אותי אליה, כמעט שוכבת עם שנינו בעת ובעונה אחת: היום איתי במיטה הזו ואיתו בטלפון ומחר, אולי להיפך.

אני שקט באורח מתמיה. אותי לפחות. אני קר רוח ועינייני. אני שוקל ומנתח. כל האפשרויות משתרעות אלי פשוקות דילמה. אני בוחן אותן באדישותו של לקוח ותיק בבית־זונות יקר. מכיר את הסחורה, יודע שאין מה לחדש, הכול אותו עירום. מתנועת יד ישנה שלי, אהיל המנורה המחורר נע בתנועות מטוטלת, קוצב לנו אורות, פעם לה ופעם לי, פנינו מסננים זרועות צהוב. נועה מזדקפת ואני אומר לה לבוא איתי אל חדר האורחים. היא מצייתת בלי לומר מלה. כשהיא עוברת לידי, אינני מצטודד ושני שדיה מתחככים בי ברכות נמלטת. אני מריח את שערה, את המין שהיא מדיפה אל נחירי כמו התגרות.

אנחנו יושבים בחדר האורחים. זהו חדר קר, זרוע מכשירי חשמל מתים ובאמצעו שולחן זכוכית נשען על ארבעה שדי שיש מושלמים. אנחנו משתקפים בלוח הענק של הזגוגית, מעוותים, מתערבבים זה בדמותו של זה. אני חוקר אותה. אני רוצה את התרמית

עירום מלא? חדר אליה? מציצות? ידיו על שני שדיה? טעם איבריו?

היא משיבה בסבלנות, לא מתקוממת. אומרת שקיוותה שאגלה. חשבה שיהיה לה מאהב וגם אותי. כן, בדרך קבע, כצורת חיים, ולא הלך. כל אותו הזמן אני חושב בבהלה: אלוהים, זה אמיתי, זאת נועה וזה אני וזה הערב ואנחנו בביתנו וזה קרה וזה כל־כך היה צפוי ואין מוצא. רק פאניקה קלה של טרם מוות.

עכשיו מה נעשה? שואלת נועה והשאלה תלויה. אנחנו מביטים בשאלה הזו מכל זוויותיה. השאלה גבישית, נוצצת, אי־אפשר לטעות בליטוש שלה. אי־אפשר להושיט אליה יד. כמו אבן בכוכב אחר שאין ממנו חזרה אם כבר הגעת עד אליו.

אני שומע את הקול שלי. הוא קר ואני נדהם. הוא החלטי ואני מתרשם מן השליטה.

אני אומר: אולי ניפרד לשנה ואז נראה. תשכרי לך דירה קטנה, תעשי כל מה שאת רוצה ואחרי שנה, נראה אם עוד תרצי אותי ואם אני ארצה אותך, אם עוד נהיה פנויים.

נועה בוכה בקול גדול. היא איננה מתאמצת להסתיר את הדמעות. היא יושבת, עליסה בארץ של אימים, ממש עליסה: תלתלי זהב גולשים לה על כתפיה, יש לה פנים גדולים ביחס לגופה, יש לה ידיים ורגליים של ילדה. ככה אני רואה אותה. ככה אני רוצה לראות אותה תמיד.

אני נבהל מהקינה שלה. אני יודע שהיא בוכה גם בשבילי ואולי בעיקר בשבילי. איני יכול לבכות איתה.

אני מנחם: תראי, אין צד אחד אשם. הזנחתי אותך ואת היחסים שלנו, נתתי להם לגווע וזו התוצאה. שנינו יצרנו את המצב הזה.

הוקל לה. היא מביטה בי בתודה. אני שואל אם היא רוצה יין אדום והיא מהנהנת בהתלהבות כאילו מצאנו את הפתרון והנה הוא

קר במקרר ולא ידענו. אז אני הולך לאט, שולף בקבוק שהנחתי בעולם אחר, דקות ספורות לְפני. אני חולץ את הפקק שלו ומוזג אל שתי כוסות עגולות. הנוזל נקצף בהן ונח מתסיסתו עד שלובש גוון שחור כמעט. את הגוון הזה אני מביא לנועה ללגום ממנו. אני מצקצק בהנאה.

נועה מדברת על הפרטים. איזו דירה, היכן, מנין המימון. היא כבר נסחפת בתיאור מה תעשה בה בדירה הזו. אני מקפיד ללגום מן הנוזל ולא לומר מלה, אבל איני מתיק את עיני משתי עיניה המתלהבות ודועכות לסירוגין. היא משתתקת ומסעירה את היין בכוסה בטלטלות דקות. עיניה נעוצות בתוך הכוס כאילו ניחשה במשקעים האדומים שהותירו משברי הקצף הייני. פתאום היא שוב בוכה.

היא אומרת לי שהיא אוהבת אותי. היא לא יודעת מה לעשות. היא לא מאמינה שהיא הגיעה למצב הזה. היא לא מכירה את עצמה. מה לעשות, היא שוב שואלת, אבל הפעם אני לא מְשחק את המְשחק, אינני אב לה. אני נבוך ומפוחד כמוה.

אני נעמד ומחלץ את העצמות. זו שתיקה מהזן שגדלות ממנו החלטות. שתיקה לא מתוחה. מעין הפסקה לעיבוד נתונים, כמו הרגעים המתים שבהם מהמהם כונן אל כונן גמיש.

גם נועה משנה את תנוחתה. אני מתבונן בגוף שלה ותוהה מה הוא ידע ולא איתי. כף רגל מבליחה, היא מתכופפת וחלקה של שד צחור, פטמה. היד שלו בין ירכיה.

איני מרגיש דבר, גם לא כאב, או זעם. אבל אני בטוח בהדים העמומים של קרב רחוק, כמו מעבר להרים מבוצרים. היא עוד תגיע, המלחמה החזקה, והיא תגבה את המחיר. כמו כל דבר זה עניין של זמן.

אני מציג שנית את הברירה לנועה. היא יכולה להישאר וננסה ביחד, היא יכולה ללכת ולהיפרד. שנה לבד, אולי בכל זאת כך

עדיף. אולי אני גורם לה נזק. וכל אותו הזמן אמרתי לעצמי: הו, נועה, אל תשמעי לה, לבחירה המפלצתית הזו שלא אני מציע. זה מישהו אחר ולא מוכר לי. זה זר, זה לא אני. אני אוהב אותך. אני אוהב את נועה. וכל אותו הזמן רציתי לחבק ולעשות בה אהבה, אבל ישבתי ופני אליה, כמו מדען שמְתווה את הנוסחאות לניסוי מורכב במיוחד.

עכשיו נועה שקטה. עדיין מטולטלת מדי פעם ביפחות פתאומיות. עדיין פוכרת את אצבעותיה ומשלבת אותן כלפי פנים והחוצה. רגל מיטלטלת מעבר למסעד הרחב והמרוט של הכורסה הישנה. מביטה בי בעיניים רכות.

מזגתי לה עוד יין. אורות ההלוגן היו בְּשיא של עוצמתם. במסך הטלוויזיה הגדול היינו כה קרובים, אני ונועה. במציאות הפרידו בינינו שיש וזכוכית ועליהם הנחתי שנית את הכוסות.

נועה נטלה את הכוס שלה והשתעשעה בה. פתאום הניחה אותה ופרצה בבכי תמרורים, פנים בתוך ידיים, כתפיים מסרבות.

"אני לא יכולה לעזוב" – גמעה מילים מן החלל – "אני אוהבת אותך כל־כך. אתה מכשף ואני מהופנטת. אני נשארת כאן, איתך. בוא ננסה עוד פעם."

נתתי למילים לשקוע. קשת של צבעים ניתזה מדופן הכוסות אל השולחן. האור היה חזק ומסמא ובו ראיתי שוב את נועה במעשה האהבים. כמו ילד לא רצוי שהוא איתנו עד מותנו, כך המעשה הזה, כמו תאונה. רק שאני נותרתי בה נכה, בכל גפַּי, בכל גופי, בכל נשימה מעתה ועד עולם, הרבה אחרי שנועה כן תלך, והרי גם זה עניין של זמן.

הזווית של הרובוטים

כשלקחו את ליאור, חבר שלי, ואישפזו אותו בבית־חולים לחולי נפש, במחלקה לילדים, לא הרגשתי אשם. לא ריחמתי עליו בכלל. רק פחדתי. רצתי הביתה והתחבאתי בחדר שלי וחיכיתי לעונש.

אבא של ליאור בא אל ההורים שלי ואמר להם כמה חמור מה שעשיתי ואיך ליאור, הבן היחיד שלהם, סובל עכשיו במחלקה הסגורה, כבול ברצועות עור למיטה שלו. הוא סיפר שהוא ואשתו הם ניצולי שואה וליאור היה המשפחה השנייה שלהם ועכשיו לקחתי להם גם את זה. הוא לא צעק בכלל, ולא נהיה אלים. הוא רק סיים את הדברים שלו בשקט ובנימה של התנצלות והלך. אני הקשבתי מאחורי הדלת הסגורה. כשאבא שלי התקרב אליה בצעדים יגעים, נסוגתי והתיישבתי על המיטה, הרגליים מתנודדות והידיים שלובות על החזה. אבא נכנס וסגר את הדלת אחריו. היה ברור לי שהולכות להיות פה מכות ואני התכווצתי והתכוננתי להימלט אל הסרטים שהייתי מקרין לי בראש במקרים כאלה. אלו היו סרטים על גיבורים נפוחי שרירים ועל איך שמשפחה של ציידים בתקופת האדם הקדמון נלחמת בממותות ובדינוזאורים

ואוגרת לה הררי בשר בבורות קטנים באדמה.

אבא הטיח בי פיסת נייר מקופלת: "זה אתה עשית?"

לא היה טעם לפתוח את הקיפולים. בפנים היו מצוירים צלבי קרס. הינהנתי.

אחרי שאבא גמר להכות אותי באבזם המתכת של החגורה, הוא הלך ואני נשארתי לבדי לחשוב איך, אם הוא היה מקשיב בכלל, יכולתי להסביר לו את הדף הזה. פתחתי אותו והתבוננתי בצלבים העכבישיים ובכתב־היד שלי בגרמנית.

נזכרתי בפעם הראשונה שראיתי את ליאור. הוא היה רזה מאוד והיו לו פנים של שלד. אבל העיניים שלו היו שחורות ומלאות חיים והיו לו גבות יפות, משורטטות בפחם. הוא מייד סיפר לי שהוא מומחה לכל הלהקות המוזיקליות שקמו אי־פעם וכדי להוכיח את דבריו מנה לי את שמות המתופפים בכמה להקות ואפילו מי קדם להם בתפקידם. הוא סיפר לי שיש לו גיטרה בבית ושהוא מתאמן. יום אחד, אמר לי בעיניים זורחות, יום אחד הוא יהיה גיטריסט מפורסם כמו... וכאן מנה עוד סידרת שמות שלא הכרתי.

בכל הפסקה נפגשנו. לא יכולנו לחכות לשיעורים שייגמרו. היינו חברים טובים, עד שהגיתי את המשחק הזה שבו היינו שנינו רובוטים מהעתיד. נשלחנו למאה הזו במשימה שטיבה היה ברור רק לי. ליאור ציית לחוקים שקבעתי, שרירותיים ככל שהיו. אני הייתי מפקד הצוות המצומצם הזה ותפקידי היה להעביר אותנו חזרה בזמן אל מקומות מסוימים. שם היה עלינו לפגוש אנשים שעזרתם נחוצה לנו לצורך השלמתה המוצלחת של המשימה. ליאור לא ידע מה המשימה, לאיזה מקומות נלך ואת מי נפגוש שם. האמת היא, שבהתחלה גם אני לא ידעתי.

בחצר המשחקים כפיתי עליו בכוח רצוני ללכת כמו רובוט וכל הילדים צחקו עליו. אחר־כך הפסיקו לצחוק והחלו להתבונן

בשנינו בחשש. כל הזמן הזה, שבו ליאור עשה את התנועות של הרובוט, אני סיפרתי לו על המקום החדש שאליו אנחנו מפליגים בַּזמן.

כשהגענו לאותו מקום, פגשנו דמויות שונות שנתנו לו הוראות. הן אמרו לו לעשות דברים. הן אסרו עליו לעשות דברים אחרים. ליאור ציית לדמויות האלה, כי הוא פחד מהן, הוא חשב שאולי, אם לא יפעל כפי שהורו לו – הן תתנקמנה בו בדרך נוראה, שהוא לא יכול להעלות בדמיונו בכלל. ככה אמרתי לו: הדמויות נוקמות במי שאינו מציית להן.

בסוף נמאס אפילו לי מהמשחק.

יום אחד, בוטלו שני שיעורים והיינו חופשיים לשעתיים. ליאור נגרר אחרי אל מאחורי חדר האוכל של בית־הספר. עמדו שם פחי אשפה גדולים במכלאה מגודרת. נשענו על שער המכלאה וליאור אמר שהוא לא מרגיש טוב. ידעתי למה, אבל זה לא עניין אותי בכלל.

לפני כמה חודשים, נסיכה במצרים הפרעונית הורתה לו לא לאכול מזון מוצק. היה עליו להסתפק רק במזון נוזלי. הוא אכל בקשיות מתוך קופסאות שימורים שהביא איתו לבית־הספר. בבוקר אכל רק דייסות. עד כדי כך הקפיד ליאור למלא את מצוותה של הנסיכה.

אבל עכשיו הייתי שקוע בתכנון סופו של המשחק ולא היה לי זמן לכל המחשבות האלה על המזון של ליאור. אמרתי לו לעצום את העיניים והוא הספיק להגניב אלי מבט מופתע לפני שציית לי. עצימת עיניים היתה חידוש, עד היום היו רק התנועות האלה, הרובוטיות.

אבל הוא עצם את העפעפיים הדקים שלו והריסים הארוכים כיסו על לובן עור בלתי רגיל. שתי גבות משורטטות השתפלו

והצלו על עיניו ואני חשבתי לי שליאור מאוד יפה.

נסענו בזמן והוא המתין בסבלנות, בעיניים עצומות, עד שעצרנו. באושוויץ. ליאור התעוות וניסה להימלט מתוך המוח שלו. אבל הוא כבר היה שם והוא כבר ראה את המראות והריח את הריחות שאמרתי לו להריח וגם שמע קולות. הדמות כאן היתה איש אס.אס. והוא אמר לליאור להציל את ההורים שלו ואת הילדים שלהם. איש המשמר כיוון אותו אל התור לסלקציה והוא התרוצץ בין כל הילדים היהודים ובין כל הזקנים האפורים שעמדו שם ולא הצליח לאתר את ההורים שלו. הוא היה ממש במצוקה ואני צפיתי בו בעניין שהלך והתחלף בפחד. הוא התיישב על הקרקע ואחז את הראש שלו בין שתי כפות ידיים ארכניות של גיטריסט. הוא הימהם משהו לעצמו ובכה ופתאום צעק סידרה של צעקות חדות, כמו של חתול כשמענים אותו.

הוא לא מצא את ההורים שלו ולא את הילדים של ההורים שלו, האחים שלו, שמתו. כתבתי לו על פתק פקודות בנאצית וציירתי צלבי קרס כדי שהכול ייראה לו אמין. נראֶה היה לי שהוא יפסיק את המשחק בכל רגע. אבל הוא לא הפסיק אותו. בסוף הוא שכב לגמרי על הארץ וסתם רעד ונשם נשימות חטופות.

ככה עזבתי אותו והלכתי חזרה הביתה. ככה מצאה אותו אחות בית־הספר ועוד באותו יום העבירו אותו אל בית־החולים, לאישפוז.

אחרי חצי שנה הוא חזר ללימודים. אותי בינתיים הקפיצו מכיתה ד׳ לכיתה ו׳ וכבר לא למדנו יחד. ההורים שלו אסרו עליו לפגוש אותי. כל פעם שהוא ראה אותי בחצר המשחקים, סובב את הראש שלו הצידה בתנועת דחייה ובוז מופגנים.

עשרים שנה לאחר מכן נסעתי עם נועה לתחרות כשרונות צעירים של בית־הספר למוזיקה שבו למדה. גם היא השתתפה בה. כשעמדה על הבמה ושרה, טפח מישהו על כתפי. האולם היה צפוף

מאוד ומיוזע וחשבתי שמישהו נגע בי במקרה כשקם לצאת. רק כשטפח על כתפי בשנית, הסתובבתי וראיתי את ליאור.

אותן גבות נשיות, אותן עיניים עצובות, מוצלות בריסים עדינים, נחיריים מפוסלים ונקודת חן בלחי. אמרתי לו שלום בקרירות שבה ציפיתי שיענה לי, אבל הוא החווה לי בידו לבוא אחריו.

פילסנו דרך בדוחק הרועש אל מחוץ לאולם, טורקים את דלתות העץ הגדולות מאחורינו.

ליאור נשען על הקיר. בידו החזיק נרתיק גיטרה שחור ומהוה. הוא חבק את צוואר הגיטרה כמו שמחבקים אהובה.

הוא לא ביזבז זמן על הקדמות.

"זוכר את המשחק האחרון שלנו?" – שאל – "אני הולך לשחק איתך משחק גומלין."

"אני לא משחק בכלום כבר" – עניתי בקוצר רוח – "התבגרתי."

ליאור אמר בשקט מקפיא: "אני לא שואל אותך אם לשחק, אני פשוט משחק. אתה לא יכול למחוק ככה ארבע שנות חיים וחצי שנה באישפוז."

הבטתי בו בזלזול. הייתי לבוש טוב ממנו, היו לי כסף ועוצמה יותר ממנו. הוא חי עדיין בעבר ואילו אני הייתי איש של העתיד. מתוך עמדה כזו, של סלחנות פטרונית, אמרתי לו שיעשה מה שהוא רוצה, רק לא איתי.

ליאור נאנח בצער שנראה אמיתי. הוא התנתק מהקיר והתקרב אלי בפסיעה גדולה אחת. הוא קירב את הפנים שלו אל שלי, עד שיכולתי לראות לו את האישונים:

"במשחק הזה אתה חייב להשתתף. אתה חלק ממנו, גם אם לא תרצה. להיפך, ככל שתברח, ככה תהיה המעורבות שלך גדולה יותר." – העיניים שלו נראו ענקיות מאחורי המשקפיים העגולים שהרכיב.

סובבתי לו את הגב וחזרתי לאולם. נועה סיימה לשיר ועמדה ליד הבמה, מביטה בערגה בזמרת ששרה במקצוענות והניעה חמוקיים. בסוף הבחינה בי ובאה לשבת לידי, דמומה. חיבקתי את כתפיה והיא הניחה עלי את ראשה וככה נשארנו לשבת עד סופו של המופע.

למחרת היא שבה נלהבת מלימודיה וסיפרה לי שגיטריסט אחד ראה אותה אתמול בתחרות והתלהב מאוד ממנה ומהחומר שלה. הוא הציע לה לעבוד יחד והיא הסכימה. קוראים לו ליאור והוא חמוד ורגיש מאוד, אמרה לי נועה, סיפרתי לו עליך והוא אמר שהוא מכיר אותך, מזמן, כשהייתם ילדים.

ליאור עבד למחייתו בשעות היום ונועה למדה בשעות האלה. כך נותרו להם רק שעות הלילה המאוחרות לחזרות. בהתחלה, הקפידה נועה לאזן בין הזמן המשותף לשנינו, הזמן של הזוגיות, כפי שקראנו לו, לבין הזמן שהקדישה לחזרות עם ליאור. אחר־כך החלה להיעדר מהבית יותר ויותר, עד שלא ראיתי אותה לילות שלמים. היינו אומרים זה לזה שלום חפוז בבוקר וממהרים אל העולמות שלנו. נועה חיה בעולם של הרמוניות ושל מקצבים ואני חייתי בעולם של כסף ושל תוקפנות. בעולם שלה היה לה ליאור, האצבעות הדקות שלו שליטפו את הגיטרה, המבטים הרכים שלו שהרעידו, החוכמה הבוגרת שהפגין והידע המוזיקלי ששיתק אותה בהיקפו ובעומקו. גם כשכבר נפגשנו, דיברה רק עליו ועל מה שהוא עושה לה. נועה לא שלטה במילים כפי ששלטה בצלילים, אבל המוזיקה של דבריה היתה ברורה לי.

הוא שיעבד אותה אליו. הוא לקח אותה למסעות בעולם המוזיקה. הוא הפגיש אותה עם צוות מקצועיים של עשי ואל תעשי. זה היה משחק הגומלין שלו והוא הלך וניצח בו.

כשסיפרה לי שהם שכבו, הלכתי לראות אותו בבית־הספר.

הוא המתין לי בחצר, ישב על ספסל מתחת לעץ, סריג של אור וצל נסוך על פניו. הוא היה כפוף מעל גיטרת עץ קלאסית ואצבעות יד ימין שלו שוטטו בחופשיות על המיתרים והפיקו מהם צלילים אוורירִיים. הוא הרגיש שאני מתקרב ואפילו כשהצל שלי השחיר אותו, הוא לא זז, לא הרים את ראשו, לא העיף בי מבט.

ישבתי לידו על ספסל העץ המתעגל ושילבתי ידיים. הוא הניח בזהירות את הגיטרה לצידו וצידד אלי מבט. קרני שמש נלכדו בריסים שלו. הוא גידל רעמת שיער שחורה ולבש חולצה שחשפה צוואר ארוך ודק. חשבתי מה נועה עשתה לצוואר הזה ולידיים שלו כשהם אהבו, ועצמתי את עיני.

ליאור אמר "כואב," אבל לא היתה שמחה לאיד בקולו. להיפך, כמעט השתתפות בצער.

הינהנתי והוא נגע בי בהיסוס, בגב היד על הלחי. אני לא יודע למה זה גרם לי לבכות. שעה ארוכה ישבתי שם, לידו, בעיניים עצומות, שנחלים מלוחים שפעו מהן ונקוו בקצות השפתיים שלי. בסוף הוא אמר: "אני מצטער," והיתה מועקה אמיתית בקול שלו.

ניגבתי את הפנים בשרוול החולצה שלי. אמרתי לו שבאתי לבקש ממנו לא לראות יותר את נועה, אני אוהב אותה ומה שקורה ביניהם כואב לי.

הוא אמר שזה תלוי גם בה ולא נתתי לו לסיים את המשפט. "היא יודעת על השיחה הזו," אמרתי.

ליאור הרכין ראש והינהן: "בסדר." לא הודיתי לו ולא נפרדתי ממנו. קמתי והתחלתי ללכת כשהוא קרא לי:

"אתה לא אוהב אותה, אתה יודע! אתה משחק גם איתה משחקים. גם לה אתה בונה עולמות דמיוניים. גם במשחק שלכם יש דמויות. אתה רק דמות, אתה לא בן־אדם אמיתי בשבילה והיא כל־כך זקוקה למישהו אמיתי. אתה אומר לה מה מותר לה לעשות

ומה אסור לה לעשות והיא מצייתת. זה טירוף בשניים, זה מה שזה." הוא השתתק ואני חידשתי את צעדתי אל השער.

"זה לא יחזיק מעמד, שמואל" – הוא צעק אחרי – "היא לא בת עשר, כפי שאני הייתי. היא תילחם בחזרה והיא תנצח והיא תשתחרר ממך. זה מה שאני לימדתי אותה, זה מה שסיפרתי לה עליך, מזה הזהרתי אותה והיא עכשיו נזהרת. איבדת את יתרון ההפתעה. היא תעזוב אותך, זו שאלה של זמן."

את המילים האחרונות שמעתי רק במעומעם. כבר התרחקתי ממנו מאוד. בתוך המכונית ישבה נועה, משקפי שמש על עיניה. היא האזינה לקלטת ג'ז, שנשמע לי כמו רעש. כשטרקתי אחרי את הדלת, היא כיבתה את הטייפ והביטה בי מאחורי אפלת המשקפיים.

"זהו" – אמרתי – "נחזור הביתה. דיברתי איתו. לא תתראו יותר. זה תנאי."

היא בלעה רוק במאמץ והניעה את ראשה מעלה ומטה, כאילו כל תנועה גרמה לה כאב. אחר־כך התניעה את המכונית והחלה בנסיעה מהורהרת.

"הוא סיפר לי מה עשית לו כשהייתם קטנים" – אמרה בקול שטוח.

"היינו קטנים" – אמרתי – "ואם כבר מדברים על הצדיק הזה, הוא השתמש בך כדי לנקום בי. זה מה שהיית כאן: כלי משחק."

היא הטילה את ראשה לאחור ופרצה במפתיע בצחוק מריר:

"אתה באמת חושב שהכול סובב סביבך, מה?" – אמרה, בלי הפתעה – "אתה באמת מאמין שכל האנשים כמוך, ערימה של מסכות שמאחוריה רק ריק, שאפילו אליו אי־אפשר להגיע. ליאור סיפר לי הכול הרבה לפני ששכבתי איתו. שכבתי איתו בגלל מה שסיפר לי, כפיצוי, הרגשתי כל־כך אשמה בגללך, בגלל מה

שעשית לו, להורים שלו, להורים שלך, לחברים שלך" – הקול שלה נשבר – "אתה אדם נורא. אתה מאוד חולה. אתה צריך עזרה, שמואל." פתאום שאלה: "ליאור אומר שאתה משחק גם בי כפי ששיחקת בו. זה נכון?"

אמרתי לה שלא, עד כמה שאני יודע, ולא התרשמתי שהתשובה השׂביעה את רצונה.

שתקנו עד שהגענו הביתה. נועה אמרה שהיא רוצה להתבודד קצת. היא לא יודעת אם תחזור הלילה. יכול להיות שתישן אצל אחותה. אין טעם שאחכה לה.

בבית נברתי במסמכים ישנים עד שמצאתי תמונת מחזור של כיתה ד' בבית־הספר היסודי. קירבתי אליה נורת הלוגן חזקה והדמויות הדהויות זינקו אלי מן הדף.

אני עמדתי בצד, שמן מאוד, שלוב ידיים, משקפיים עבי זגוגית במסגרת שחורה. המבט שלי היה מופנה הרחק מן המצלמה, אל מקום אחר ואל זמן אחר. ליאור ישב ממש מתחתי והפנים שלו יצאו מכווצים בגלל הבזק המצלמה. הוא נראה רזה עד כדי חולי, חיוור וחלש. הידיים שלו היו מונחות בזווית לא טבעית בשני צידי גופו. זו היתה הזווית של הרובוטים. עמוק בעיניים שלו ראיתי חוסר אונים וכעס עצום. הגוף שלו היה מופנה אלי בחצי סיבוב, כאילו עוד רגע יקום ויכה אותי.

לא קורה כלום בבית

אמא אומרת לי לא לספר דבר בבית־הספר ממה שקורה בבית. לא קורה כלום בבית. בבוקר אני קם משינה טרופה ואו שעשיתי במכנסיים או שלא. אם כן, אמא אורזת בשתיקה את הפיג'מות הרטובות ואת הסדינים הרטובים ומביטה בעיניים קשות בכתם השחור שהתפשט על הריפוד של המיטה. יש כבר ריח חריף בבית והיא פותחת את החלונות ומניחה עליהם את המצעים, חציים החוצה וחציים פנימה, החצי היבש. אני בינתיים מתלבש ומצחצח שיניים. אני מתבונן בכפות הרגליים שלי שהן כמו מגהצים ואני מסתיר אותן זו מאחורי זו, עומד לפעמים על רגל עירומה אחת ולפעמים על רגל עירומה אחרת, מרותק אל הצורות המתעגלות של קימוריהן. המשחה הלבנה מתערבלת בפה שלי עם הרוק ונוזלת לי מהפה על הגופייה, פסים פסים עם ריח רע. יש לי ריח רע בפה אבל אני עוד לא יודע את זה. ניר יגיד לי ואני אדע. בינתיים אני מעווה את פני ומושך ממני את הגופייה כאילו אפשר לפשוט אותה באופן אופקי במקום באופן אנכי, מעל הידיים המורמות. רגע אחד הכול חשוך וזה מפחיד. אני מתחיל לצרוח וככה אני מקבל את הסטירה

הראשונה של היום. אמא מטילה את הגופייה אל גיגית כביסה גדולה מפלסטיק. אני רואה את הייאוש בעיניים שלה. אני לא ילד מוצלח. אני מכוער ואני לא בוגר ויש לי אף דמוי חציל. ברנג'נה בלדינו. אני משפשף את הלחי שלי שכואבת ולובש בעצמי את חולצת התכלת של בית־הספר ואת המכנסיים. אני לא יודע לקשור את שרוכי הנעליים. במקום פרפרים יפים יוצאים לי גלמי קשרים, זחלי קשרים, חרקים מכוערים בעלי שני משושים. אמא מטפלת באחותי הקטנה. אני ממתין בסבלנות. היא נאנחת ומניחה את התינוקת על המיטה. היא מתקרבת אלי ואני מתכווץ כי אני לא יודע עד כמה היא כועסת. אני לא יודע מה זה יהיה עכשיו. לפעמים היא רק נאנחת וקושרת את השרוכים בתנועה אחת חדה ולפעמים היא צובטת אותי חזק ושנינו שותקים והדם שלי זורם אל הצביטה שלה עד שהמקום נהיה כחול ושחור וסגול עמוק. אחר־כך אני מוריד את השרוולים שלי, אני כבר לא צריך שהיא תגיד לי. לא מכבסים את הכביסה המלוכלכת מחוץ לבית. לא מגלים סודות שלנו לזרים. לפעמים אני חושב שאנחנו כמו מבצר ושהאויב היה מת לדעת כל מיני דברים עלינו ושאנחנו לא ניתן לו בשום אופן. אנחנו נגן זה על זה ואנחנו נהדוף אותו. בימים שאמא שוטפת את הבית, אני מתכנס לי בפינה ואני מדמיין צבא גדול שיורה חיצים מכל מיני אשנבים וחרכים ואני רואה גיבור והוא נלחם בידיים ריקות ובטכניקות קרב מגוונות והוא מנצח. ככה אני יושב לי בפינה וכל המים המלוכלכים שוטפים סביבי, נחלים קטנים של זוהמה שאנחנו עושים לה בבית, חתיכות שיער מגעילות וגזיזי ציפורניים. אחר־כך היא פורשת לנו שמיכה במרפסת הזעירה ושמה רדיו ואנחנו שומעים תוכנית לאם ולילד ילדים הקשיבו נא תוכניתנו מוכנה והיא מביאה לי קערה גדולה של פירות ואני אוכל פירות ומאכיל גם את אחותי.

כשהיא גומרת לשרוך לי את הנעליים, אני מְפנה לה את הגב ומחכה למגע הכבד של הילקוט בגב שלי ואני יוצא מהדלת בלי לומר שלום או להתראות. היא אומרת לי להיזהר בכביש כי יש מכוניות ולהיזהר מהילדים שלא ירביצו לי. פעם הרים אותי זר אחד על הכתפיים שלו וביקש שאקרא לו שמות מתוך תיבות הדואר. ככה עברנו הרבה בניינים. הוא אמר לי שהוא מְחפש איזו משפחה. כשחזרתי הם צעקו עלי נורא ואמרו לי לא להתרועע עם זרים כִּי גם הם מסוכנים, זה מבצר ואנחנו בתוכו. גם למשפחות שלנו לא כדאי לבוא אליו. אבא ואמא לא אוהבים שהם באים. הם עורכים שולחן עם כל מיני משקאות חריפים ולא חריפים שמותר לנו לשתות, אבל אמא כל הזמן עוקבת בעיניים המתרוצצות שלה לראות אם הם נגעו במשהו והיא לא אוהבת בכלל את הבלגן שהם עושים, כל האורחים האלה.

בבית־הספר אני לא משתין כי האסלות לא נקיות או משהו. אני כבר לא יודע למה, אני רק יודע שאני לא משתין. אמא אומרת לי לא להתאפק זה לא בריא אבל אני דווקא מתאפק. אני רוצה להשתין בבית. כשאני חוזר הביתה אמא לא נותנת לי ללכת לנוחיות, ככה קראנו לזה, נוחיות, או "להסתדר". זו מלה שלימדה אותנו המורה מינה שאמרה שלא יפה להשתין ועדיף להסתדר. אמא אהבה את המלה הזו והיא הפכה למלת חובה, כי אצלנו אסור לומר מילים גסות. אז ביקשתי להסתדר ואמא לקחה מטאטא והיכתה בי בכל הכוח על הגב וכל השכנות עמדו בפתח והתבוננו ואני השתנתי על עצמי ועל הרצפה היה כתם צהוב גדול שבתוכו עמדתי. המטאטא של אמא נרטב והשכנות צחקו ואמא שלחה אותי להחליף בגדים וככה אולי אלמד לא להתאפק. היא הורידה לי את המכנסיים והייתי חשוף מול השכנות הצוחקות, רטוב, עירום. זה לא היה יום טוב. קראתי בערב וקראתי בלילה

וקראתי בבוקר. קראתי הרבה ביום הלא־טוב הזה.

אמא יכלה להיות סופרת מפורסמת או שחקנית חשובה ובמקום זה ילדה אותנו וככה לא היתה סופרת או שחקנית, ככה היתה עקרת־בית. היה בה הרבה עצב והרבה זעם כשאמרה לנו את זה וגם איך הופיעה פעם במחזה בתור פוק, הגמד השובב וכולם החמיאו לה והציעו לה לבוא לשחק בתיאטרון מקצועי. היא לא יכלה כי היא עבדה בחנות נעליים כדי לפרנס את אבא שלה ואת אמא שלה שלא אהבה אותה בכלל כי היא היתה כמו בן. היא היתה מסופרת כמו בן ולבושה כמו בן ונועזת כמו בן והיא אכלה כמויות ענקיות של מרק מלוח ושלוש כיכרות לחם כשחזרה מהעבודה שלה אצל היֶקים בחנות הנעליים בכרמל, היקים הגרמנים האלה שעליהם דיברה בכזאת הערצה. כשנולדתי היה משפט אייכמן ברדיו והיא קראה לי ככה אבל רק בצחוק. הכול מהיקים האלה עם הסדר ועם היעילות שלהם ועם איך שהיא למדה גרמנית וכולם שם העריצו אותה. ועכשיו זה: תינוקת צורחת וסדינים רטובים של ילד שאתה כבר לא ילד, כבר בן שש וצריך להתבגר והציפורניים שלה שורטות לי את הוורידים בְּפנים הזרוע וכל הדם שלי זורם אל הציפורניים שלה ומכתים אותן והיא מביטה בהן ובעיניים שלה יש ניצוץ והן פעורות לרווחה ואני מושך את הזרוע שלי לאט מאחיזתה והיא לא מתנגדת. רק נאנחת ומביאה יוד כחול שורף ומניחה על השריטות. אחרי כמה זמן הן מגלידות ונשארים בי אותות בהירים וארוכים של אמא.

אז עכשיו אני קורא ונמצא בכל הממלכות הדמיוניות שלי וכותב שירי אימה שאמא מוצאת ומחביאה על ארון גבוה שאני אפסיק עם זה כי זה חולה והיא לא רוצה לראות את זה יותר. היא קורעת לי את הספרים שאני מביא מהספרייה הציבורית וזורקת אותם מבעד לסורגי הבטון שיש לנו סביב חדר הכביסה שבו אנו אוכלים על

שולחן עץ קטן. מבעד לסורגים האלה היא קורעת את הממלכות שלי אל הדשא הצהוב ואני עוזב הכול ודוהר למטה כי אני פוחד שעד שאני אבוא, מישהו ייקח אותם או שהרוח תפזר אותם או שהגשם. אני מוצא את הספרים שלי מוטלים פצועים ואני מזיל עליהם רוק לרפא אותם כמו היוד הכחול של אמא. אני חושב אולי הם יידבקו מהרוק שלי מרוב שהוא סמיך אבל הם לא, הם רק נהיים דפים קרועים ורטובים. בבית אבא ואני מדביקים בנייר־דבק שקוף את כל הדפים וכשאני הולך לספרייה אני אומר כל מיני שקרים, או שמשתדל להחזיר את הספר בפנים תמימים כדי שהספרנית שולה לא תדפדף בו ולא תראה את ההדבקות שאבא ואני עשינו ושהן לא כל־כך מוצלחות אפילו שיש לו ידי זהב והוא עושה הכול בבית. אבל אני המשכתי לקרוא אותם, יותר ועוד יותר, אפילו חמישה ספרים שלמים ביום. לא עניין אותי בכלל מה כתוב בהם. לא גמרתי אף אחד מהם עד הסוף והייתי מדלג על המון קטעים, אפילו בספרי מתח לא הגעתי עד הסוף. סתם העברתי את העיניים שלי על הדפים קולט ולא קולט את המילים ואבא היה אומר לאמא שהיתה מקללת אותי בשקט, מה את רוצה ממנו, את בכלל לא מבינה אותו ומי מאיתנו יכול בכלל להבין אותו, הוא לא שייך לנו, הוא מעולם אחר. אני הייתי בוכה כשהייתי שומע את זה, הבכי החרישי שלי, לא הצעקות של המכות ולא הבכי המפונק ותראה כמה שאתה מכוער כשאתה בוכה. לא, זה בכי אמיתי ביני ובין הכרית שלי והרגשתי אז כמה הם מסכנים וכמה אני צריך לרחם עליהם ולא להיפך, כי אני לא מהעולם הזה ואני לא שייך והם צריכים בכל זאת לגדל אותי. זה אפילו שהם היו גאים בי כי הייתי תלמיד מצטיין ונאמתי בכל הכנסים של בית־הספר ושל המועצה ופתחתי ונעלתי את כל הטקסים וכבר מגיל צעיר היה לי קול של קריין וניבאו לי גדולות. אמא בעצמה אמרה לי את זה כשישבנו סביב לשולחן והיא

נראתה לי כמו ילדה בגיל שלי בערך מרוב שהיתה צעירה ועם תספורת של בנים ועור ורוד ומתוח על עצמות הלחיים הגבוהות שלה. היא אמרה שהיא גאה בי אבל שזה לא יעלה לי לראש, בכל אופן היה שינוי ביחס שלה אלי כמו פחד חדש, כאילו שאני מחוץ למבצר עכשיו, אני בלתי צפוי, מעולם אחר ואני לא שייך. היא היתה מספרת לנו על חכם גמליאל ועל עלילותיו שתמיד היה בהן מוסר השכל עם העֵז המסכנה והרזה שלו ועם השכנים הטיפשים שלו שהוא סידר אותם תמיד, ואנחנו היינו מתחננים אמא אמא עוד והיא נעתרה לנו ואלו היו צהריים של קסם ולא הרגשתי בכלל צורך לקרוא, רק לשמוע על החכם ועל החמור שלו ועל הבן שלו ועל העז וללגום מהמשקה הממותק שלה בטעם שזיפים.

אבל אחר־כך היא היתה אומרת די והיתה שואלת מי נגע במקרר, והיינו אומרים שלא אנחנו אבל היא ידעה. היא תמיד הצביעה עלינו ואמרה שאנחנו נגענו במקרר ואנחנו יודעים שאסור וכמה החיים שלה נהרסים בניקיון הזה והמכות והמכות. כל הגוף שלנו.

באמצע הבית היתה לנו מחיצה גדולה ממתכת מן הרצפה עד התקרה. אבא ריתך אותה מעלעלים של מתכת ומגפנים של מתכת ובאמצע שם אקווריום מלא דגים קטנים ומים וצוללן שהוציא בועות אוויר וכל מיני צדפים וחול טחון עד דק. כל בוקר הוא היה קם ומפזר באצבעות מיובלות ועבות אוכל מסריח לדגים, פתיתים כאלה שחומים שצנחו כמו נוצות במים ישר אל הפה של הדגים. כל שבוע היה אחד מהם נשאר תקוע בתחתית או צף במים והדגים האחרים היו נוגסים בו וידענו שהוא מת והוא גם התנפח. בלילה ישנתי מעבר למחיצה הזו, בצד השני שלה שאמא אסרה להיכנס אליו ביום ואור זעיר היה יוצא מהנר נשמה החשמלי ומאיר את הצוללן ואת המים השחורים ואת הבדידות שלו ואת הבועות והכול ואני הייתי מתבונן בו עד שנרדם. במשך היום אסור היה לעבור את

המחיצה, רק לאמא ששטפה שם כל יום וניגבה בזהירות את האבק שהצטבר בלילה על רהיטי הפורמייקה היקרים. אני היחיד שישנתי שם בלילה, מול הטלוויזיה. אפילו אורחים היו יושבים בחוץ ומסתכלים פנימה אל הפלא בשחור־לבן הזה. גם אני עד שעת השינה שלי ישבתי מול כולם, אבל לא הורדתי את הגרביים שלא יראו לי את רגלי המגהצים ושאני לא ארטיב בלילה מול כולם רק זה לא. אמא מעבירה עוגיות למוסייה יוסף הזקן מטורקיה שמדבר בלי הפסקה. אני נרדם ככה מול הצלילים של הטלוויזיה ושל מוסייה יוסף. ככה אני נרדם ואני חולם חלומות רעים ואני שומע את אבא ואת אמא מתווכחים אני אארוז את המזוודות ואני אעזוב מחר, תעזוב אומרת לו אמא תעזוב. מחר הוא לא עוזב. הוא קם לעבודה שלו באמצע הלילה וכשהוא הולך הוא מהדק סביבנו את השמיכות ואני חושב שהוא נושק לי בלחי או במצח בכל אופן איך הגיעו הזיפים שלו אל הלחי שלי אם לא ככה בנשיקה הזו זה מוכרח להיות.

למחרת אבא מביא לי ספרים מהספרייה של ועד פועלי הבניין בחיפה שלא הייתי בה אף פעם לבדי. אני הולך איתו להרצאות ואני שואל את המרצים שאלות חכמות וכולם מתפעלים וגם אבא. הוא מתנפח כמו שהוא עושה בכל פעם שהוא גאה בי. עכשיו בספר שהוא הביא לי יש סיפור על מלך ועל בגדים ועל ילד שיש לו אומץ והוא צועק אפילו שזה המלך והכול: "המלך הוא עירום." אני קורא אותו כמה פעמים כאילו שאני לא מאמין שאיזה ילד יגיד דבר כזה למלך ומה קרה לו אחר־כך, בטח שרטו אותו וצבטו אותו עד מוות לפחות. אני חושב על רגלי המגהצים שלו, קטנות וורדרדות כשהוא עולה לגרדום ואיך הראש שלו מתגלגל מלא דם כמו ממטרה אל ההמון אבל הכול קפוא ואף אחד לא מריע כמו בסרטים על המהפכה הצרפתית. כולם נועצים מבטים בשפתיים של הילד

שאמרו שהמלך הוא עירום. בכל זאת יש בזה משהו מחזק, נותן תקווה, כאילו מישהו טוב וזקן עם שיער ארוך התכופף אלי כי ראה שאני קטן ושהמון דם יורד לי מהזרועות ונתן לי את הלחש הזה, את האמונה הזאת.

אני פוקח את העיניים ורואה שלאמא יש מטפחת על הראש, כמו תמיד כשהיא מנקה את האבק. היא מבחינה במבט שלי, אבל היא שרה בקולי קולות ואני יודע שהיא מתעצבנת מזה שאני מתבונן בה. אני יודע שעוד מעט אקבל מה שמגיע לילד כמוני.

תנאים של נטישה

נועה מיטיבה את האף האדום של הליצן על גשר אפי ומתרחקת. היא מצמצמת את עיניה, מטה את ראשה לצד ובוחנת את תוצאות פעולתה. היא מרוצה. חיוך רחב שוטף את פניה ונִקווה בזוויות פיה, סביב אפה, על גבותיה העשירות, הלא־משורטטות, ולבסוף מתאדה והיא שבה להיות ילדה.

ככה אני רואה אותה. יש לה תמונה מהילדות. היא עומדת על ארבעותיה על מיתקן מתכת מקושת. בשתי ידיים היא אוחזת ובשתי רגליים היא דוחקת לאחור. פניה אל המצלמה, מרוכזים, כמעט כעוסים. האף שלה קטן ובולבוסי. העיניים, העיניים, ממש כמו היום, בריכות גדולות וירוקות, פגועות עד לקרקעיתן. את הפגיעוּת הזו ראיתי בפגישתנו הראשונה. לנצח על המיתקן המתכתי ההוא, אני רואה שנועה לא השתנתה בכלל. אותם פנים, אותו האף, אותן עיניים, אותה פגיעות.

בתיק צד קטן מבד נועה אורזת צעיפים צבעוניים, רעשניים. היא דוחסת פנימה כמה כדורים מגומי. סוגרת את הרוכסן ומטילה את התיק על שתי כתפיה. נועה חסונה מאוד, אני אוהב את הבריאוּת

שהיא קורנת. היא מזכירה לי ציורי נערות מהאסכולה הפלמית בשיאה: עור צח, חסר פגמים, ידיים שריריות, לחיים תפוחות במין מלאוּת ורודה.

מרוצה מהמשקל של התיק, נועה מניחה אותו על הספה ונפנית לטפל בשאר אביזרי. בסבלנות היא מאפרת את עיני במשחות שחורות וירוקות. היא מדביקה ריסים וציפורניים. היא מציירת שושנים על לחיי. היא מלבישה אותי בפיג׳מה ישנה, קרועה וממולאת בצמר־גפן צבעוני. בכפות רגליים עירומות, אני ניגש אל המראה ומביט. זה אני שם, בתוך ערב הבדים הזה. נועה מלבישה כובע מגוחך, מקופל לאחור על ראשי וביד רכה מכניסה קווצות שיער סוררות אל מתחת לתיתורת.

זוג נעליים מרוט בבהונות ואני מוכן.

כך אנו יוצאים את בית הוריה אל המכונית המחכה בברד צפירות נזעם למטה. למה איחרתם, שואל האמרגן, אנחנו מתנצלים. בחשכת המכונית היא קרבה אלי, נושקת ברפרוף על הלחי המאופרת: ״אני אוהבת אותך, ליצן שלי.״ ואני אוהב אותך, אני לא משיב, במקום זה מהדק אותה חזק. היא נענית למגעי ומתרפקת. יש רגעים כאלה שאתה יודע על שלמות. אורות חולפים בחוץ, לא מאיימים, במכונית יש אפלה טובה, מהרמקולים מאחורינו בוקעת מוזיקה ואנו לא־אנו, שני ליצנים, בדרך למסיבה של אחרים שהיא המסיבה שלנו. המסיבה של לגלות זה את זה בתוך התחפושות שאנו מסירים בתום הלילה.

בכניסה לווילה מפוארת המכונית נעצרת והאמרגן נפנה אלינו. הוא צעיר אבל עם קול זקן ותכשיטי זהב כבדים נוקשים כשהוא מדבר. יש לו מיבטא זר והוא לא נשמע חביב במיוחד.

זו מסיבת יום הולדת, הוא אומר, צריך לגשת להורים ולבדוק איתם מה הם בדיוק רוצים. לפעמים הליצנים עומדים בפתח

ומקבלים את האורחים ואת המתנות. לפעמים הם מתערבים מייד ואז העבודה שלהם זה להרחיק את הילדים מהוריהם. הוא לא בטוח מה הולך פה, כדאי שנברר. בעשר בלילה יבוא לאסוף אותנו, שנהיה מוכנים, הוא לא יחכה. הוא פותח את הדלת בתנופה. אנחנו יורדים, כושלים בתלבושות המנופחות ובנעליים המחודדות, הלא־נוחות. נועה מטילה את התיק על הדשא ואנו שואפים אוויר מכוכב אל ריאותינו. מביטים זה על זה, מחייכים חיוך קטן של הרגעה ואנחנו מוכנים.

כשפגשתי את נועה גרתי בדירה ריקה מחפצים, קירותיה מסוידים לבן חדש. בלב הדירה הזו נחה ספה ונחו כורסאות שקיבלתי מחברת רהיטים גדולה "עד שתסופק הזמנתי המקורית". את כל כספי השקעתי בהזמנה הזו וכשירדה החברה מנכסיה, נותרתי בלי ריהוט, למעט חפצי העור הבלים האלה שניתנו לי כתחליף.

אל הדירה הזו באתי עם דפנה. כשהיא עזבה השתחררה בדידות גדולה שלתוכה זרמו נשים בניסיון עקר למלא אותה בצלילי שיחות, במפגשים, בגופים חמים ומיוזעים.

אז הכרתי את נועה. נאחזתי בה. כמו ניצול במצילה, כמו מת בסיכוי תחייה. ניגשתי בנחישות אל מעשה המרכבה. נועה הסכימה בהתלהבות לבוא לגור איתי, עבורה זו היתה הרפתקה. העבירה חפצים אל חדר שאליו צמודים מקלחת ושירותים קטנים. הכנתי לה תוכנית לימודים מפורטת, יומיומית והיא שקדה עליה ומדי ערב הציגה לי בגאווה את הישגיה. ככה אני מעצב את האשה שבה אני חפץ, חשבתי לעצמי.

בשער שאלנו מי בעלי השמחה והופנינו אל זוג מבוגר, שעמד לצד הבית. האֵם סקרה אותנו בביקורתיות עוינת. טוב, נאנחה, כמו בלית ברירה, גשו לחצר ושחקו עם הילדים. את המתנות ניקח

בעצמנו, הוסיפה, כאילו רצתה לומר: זה היה תפקידכם, אבל כפי שאתם נראים, זה בלתי אפשרי, ואנו נאלצים לסבול את החרפה.

נועה כינסה אותי למועצת מלחמה. היא עמדה שם, תינוקית, ובקול של מבוגרים הורתה לי את תורת הליצנות. אנחנו אמורים לשלב בין מופעים קצרים שימשכו תשומת־לב לבין טיפול פרטני בכל אחד מהילדים. העיקרון: לעשות מה שהלב רוצה ולא לתת למוח להפריע. ברור? ברור. לחצנו ידיים ונועה אמרה: אחת ושתיים, והתפרצנו בריצה אל רחבת הדשא.

רק ילדים מעטים הפנו אלינו את ראשיהם ושבו והִפנו אותם בשעמום. שעה ארוכה ומיוגעת קפצנו ורקדנו ושרנו בקולות ניחרים ודילגנו על חבל ושיחקנו קלאס מאולתר עם אבנים מהמסלעה. הילדים נותרו באדישותם וכירסמו מיני חטיפים, כשהם מביטים בנו בקור ממושבי הפלסטיק הלבנים שלהם.

כבר מלכתחילה סיפרתי לנועה עלי. היו אלה אזהרות על דברים שאי־אפשר לשנות אותם, על המחיר הקשה שיש לחיים איתי, אפילו סכנה. נועה הקשיבה, שכובה ממש בזרועותי והעיניים שלה זהרו. את השיחות האלה חתמה בנשיקה. עשינו רשימות של העדפות ואהבות ולא היה דבר אחד משותף לשנינו. גם את השיחות האלה חתמה נועה בנשיקה. דיברנו על קשיים במין שלנו, על מה שאני לא יכול לתת ומדוע, וגם את השיחות האלה סיימנו באותה הדרך. כאילו בשנייה שבה חומנו מתאחד במרקמים העדינים של השפתיים, אנחנו מול כל העולם וגם נוכל לו. כאילו בהחלפת הרוק, במגע הלשונות החלקלק, בנשיכות, יש כדי לנצח את עצמנו. רציתי להאמין בזה.

נועה אומרת בכובד ראש מתוק: "אין ברירה, צריך לקחת אותם אחד אחד" ואני חושב על שבויים ועל המעשים הנוראים שעושים להם אחרי שהם נופלים בשבי. אני צוחק בקול רם, ניגש אל אחד

הילדים, שולף אותו מן הכיסא, מניף אותו אל על ומסובב אותו באוויר, כמו שבשבת המגיבה לרוח שטות. הוא צורח בהנאה ומייד מתקבצים סביבי כל הילדים ורוצים גם הם. אני אוחז בהם, איברים שבירים ודקיקים ופיות גדולים ופעורים, אני רואה רק את השמים השחורים ואת הצלליות שלהם שוברות את הירח לחרמשים בלתי שווים בכל הינף כזה. מן הצד עומדת נועה ומביטה בי בעיניים פעורות של ילד.

"לא ידעתי שאתה כל־כך חזק" אמרה וגם: "אתה מסתדר עם ילדים, הם אוהבים אותך." אני מוחמא. אני מכפיל את מאמצי. אני מפגין לה את שרירי, את כוח הסבולת, את העוצמה שיש באהבתי אליה. אני מחייך מבעד מפלי זיעה מלוחים. אני מקריב אליה ילד אחר ילד והיא לא נותרת אדישה. היא לוחצת באצבעות קסומות את קיבורת שריר הזרוע ושורקת. היא שרה ורוקדת למולי, כביכול עבור הילדים. היא אומרת לי דברים של סוד ושל היכרות עמוקה, הבטחות לאהבה בלי תנאי. הילדים צורחים באימה כשאני מטיל אותם למעלה וקולט אותם בנופלם אלי. כמו אל קדמון אני מרגיש, גדול מהם פי כמה, גדול מהחיים, מהעולם. אל שמש נועה אני גדל, מתפתל לאור הזה שהיא קורנת.

בעשר בדיוק, אנחנו אורזים את כל החפצים וממתינים מעבר לגדר. נועה מנצלת את הזמן כדי למחות איפור ממני וממנה, לסדר את הבגדים שלנו ולארוז אביזרים. כשהמכונית עוצרת בקולות של רמיסת חצץ, אנחנו מטפסים אל אחוריה ומתיישבים בחשכה. יש שמה עוד כמה ליצנים שהוא אסף במסלולו. אני שר להם שירים של איגיון והצהלה רבה. נועה מכירה את השירים האלה שאני מפזם לי במקלחת על הסבתא שהתאהבה בג'וק, ועל העלמה החסודה שגילתה נחש במיטתה. היא מצטרפת בפזמון חוזר ושאר הליצנים מחרים מחזיקים אחרינו.

כשמגיעים ליפו, האמרגן עוצר ומדמים את המנוע. הוא מצית נורה קטנה בתא הנהג ולאור עמום, צהבהב, הוא רושם המחאה בכתב מאומץ, מלקק את שפתיו. למי לרשום, הוא שואל ואני אומר את שמי, שם שפורסם בהרחבה בטלוויזיה ובעיתונים, מיליונר צעיר. הוא מניף את ידו בחוסר סבלנות, השם האמיתי, כבר מאוחר. זה השם האמיתי, אני אומר. הוא מסתובב אלי, תוקע בי מבט משתי עיניים חזיריות. קפלי שומן רבים, חלביים, רוטטים מתחתיהן. אינו מסוגל להחליט מדוע בחרתי להתבדח בשעה הזו, ליצן שאינו יודע לחדול. לבסוף הוא רושם את השם על ההמחאה ומושיט לאחור בתנועה הפוטרת אותנו מן הרכב.

אנחנו עומדים על כביש המשתרע מלוא האופק, אורות מתרחקים. נועה לוקחת את זרועי ומניחה אותה מסביב למותניה הדקים. אנחנו עולים אל דירת הוריה ומחזירים הכול למקומו. אמה, ישנה כמעט, שואלת איך היה ונועה רצה אליה בזרועות פשוטות, מזנקת אל המיטה ולוחשת בהתרגשות: "הוא היה ליצן נפלא, אמא, אני כל־כך מאוהבת!", היא מכוונת שאשמע.

באותו הלילה אנחנו ישנים במיטת הילדות של נועה. ענף של עץ מקיש על החלון, חבר ותיק. אותו ירח שופך עלינו כסף. ידיה סביב גופי, חובקות במעגל מכושף של הגנה. נשימתה סדורה, חזה עולה ויורד, מדי פעם עובר בה רטט ואני מרגיע אותו בכף יד חמה.

בבוקר התעוררנו, בליל של זרועות, רגליים וריחות. נועה פקחה עיניים, משקפת אלי שמש חלמונית ברקיע תכלת צח מעננים. מחוץ לחדר שמענו קרקושי כלים בכיור, דלת מקרר נפתחת ונסגרת וטפיפת רגליים יחפות. יצאנו אל המסדרון ומשם אל המטבח. אמה של נועה עמדה שם, ממלאת את הקומקום במים הזורמים.

כששמעה אותנו גוררים רגליים, הסתובבה אלינו. לפתע הפנתה

ראשה בחזרה, מוחה את הדמעות ביד זריזה. נועה שאלה, מה קרה, אמא.

אבא עזב הלילה, אמרה אמה. נסע למקסיקו. החליט לפתוח עסק, משהו כזה.

הוא השביע אותי לא לספר לכם עד שיילך.

קולה התרומם מעט, כמו בתקווה: הוא רוצה שאצטרף אליו ושננהל ביחד את העסקים שלו. פניה שוב נפלו: אבל אני לא מוכנה. מה יהיה על המשפחה? היא תתפורר. היינו כל־כך מלוכדים. אני לא מבינה. למה? מה יותר חשוב לו מאחדות המשפחה הזו.

אבל בקול שלה היתה כניעה. היא כבר ויתרה. היא כבר הבינה שהחוקים בוטלו כולם ויש ספר חדש ובו דפים ריקים למלא, דפים בלי משפחה.

אני הבטתי בנועה מהצד. גופה היה מקושת וידיה קפוצות לאגרופים. פניה החמירו. כמו בתמונה ההיא מהילדות. כאילו שוב היא לכודה על קשת מברזל, דוחקת ונאחזת בחלקלקות של המתכת המאיימת להפילה למטה, אל התהום שכָּרָה אביה בלילה הזה.

נסענו הביתה בדממה מעיקה. רוח פרעה את שערותינו מבעד לחלון. המיה רכה של מנוע, ריחות של דלק. מחוגים זריזים קיפצו בתוך עדשות זכוכית מעוגלות. נועה קיבעה את מבטה בדרך, שפתיים חשוקות, פרקי ידיים לבנים על ההגה הלוהט.

אמרתי נועה והיא אמרה אל תדבר עכשיו.

כשהגענו, היא תימרנה את המכונית אל החנייה המסובכת ונשענה לאחור במושבה, עוצמת את עיניה. לאט עלה ממנה עצב. פתאום פנתה אלי, טומנת את ראשה בצווארי וממלמלת, מלחלחת אותי בדמעותיה וברוקה, מכה בי באגרופים קטנים, כמו חיה לכודה.

"כולם עוזבים בסוף, כולם" – היא ליעלעה מבעד לדמעות.

אחר־כך הרצינה: "אל תגיד לי שלא תעזוב אותי, אני לא אאמין ממילא. גם אתה תיסע באיזה יום וניפרד."

הצעתי שתיסע לראות את אבא שלה ברגע שהוא יתבסס במקום מגוריו החדש. הרעיון הביא לה הקלה והיא חייכה אלי.

"תבוא איתי?" היא שאלה.

נדתי בראשי לשלילה: "יש מקומות שאליהם צריכים ללכת לבד."

פניה שוב חוורו: "כבר אנחנו נפרדים" – אמרה – "אולי לא תהיה פה כשאחזור?"

לא עניתי, וכשעלינו במדרגות היא שלפה מכיסה את האף של הליצן והלבישה אותו עלי.

"ככה היית הרבה יותר נחמד" – פסקה ואז הרחיקה אותי מעליה בשתי זרועות פשוטות ואמרה לי, בנימה של אזהרה: "אני אף פעם לא אמצא את עצמי במצב של אמא שלי, אף פעם."

אמא אל תבכי

היא עונדת על צווארי שרשרת זהב דקה ובקצה ח״י. היא מלטפת את המתכת בידיים מבוקעות שציפורניהן שחורות ואחר־כך מיישרת את בגדי ומביטה בי. אני מביט בה חזרה ואנחנו נותנים יד זה לזה וחוצים את הגינה שליד ביתנו. אני נוגע בגזע העץ המסוקס כשאני עובר לידו כדי לקבל ברכה. רק אני והעץ שלי יודעים את הסוד הזה, הסוד של הברכה. אני מסובב את פני לאחור כשאנחנו מתרחקים במעלה השביל כדי להביט בו פעם אחרונה. הוא כפוף והענפים שלו כמעט נוגעים באדמה. אין רוח והוא נראה כמו אחד מהציורים בספר הגדול שאמא מניחה בידי כשהיא הולכת. בוא כבר, היא אומרת, מה אתה חולם, ותיזהר בכביש. אני נזהר. אני מהדס אחריה. אני שמן ויש לי רגליים זעירות אז אני מתנודד מצד לצד, מנסה להדביק אותה. היא הולכת במהירות, מרוכזת בעצמה.

בפתח גן הילדים, היא כורעת אלי ומקרבת את פניה לפני. היא בוחנת אותי בתשומת־לב, מוחה כתם ומסדרת לי את הבגדים. תשגיח על השרשרת, היא אומרת, זה מזהב. אני מנענע בראשי ודמעות קטנות זולגות לי על הלחי.

אני ניצב ליד השער ומתבונן אחר דמותה שהולכת וקטֵנה. פתאום, באמצע, היא נעצרת, מסתובבת ומנפנפת, דמות חסרת פנים במרחק הזה. עכשיו כולי בוכה, ממאן להינחם. אני נשען על שער הברזל ואני מרגיש את הקרירות שלו נלחצת אל כתפי. העיניים שלי עצומות כדי לא לראות את הרגע שבו היא כבר לא תהיה. יש רגע כזה, אני יודע, ואף פעם אינני יודע אם זה לא סופי. אמא שרה לי שיר על ילד שאמו מתה והוא מבקש מנדנדה שתביא אותו אל השמים לראות אותה. "רוצה אני לראות את אמא שהלכה ולא תחזור" – אומר השיר. אני מבקש ממנה שתשיר אותו, אני מקשיב לו וגועה בבכי תמרורים, אבל אני אוהב לשמוע אותו, כאילו אם אשמע אותו עוד ועוד, תביא הנדנדה את הילד לשמים, אל אמא שלו.

עוד מעט תיגש אלי ברוניה העוזרת לגננת. היא תדבר איתי בקול קשה וסמכותי ותורֶה לי לפשוט את המעיל. אני אתן לה אותו לתלות על קולב קטן ליד בית־השימוש. אני נכנס ויושב בפינת החדר ומתבונן בילדים ובגננת שולה. הם עושים משהו עם פלסטלינה וחלק מציירים. לשולה יש פנים עדינים ומחודדים. יש לה פה דק ושיניים חדות והיא מחייכת אלינו מבעד לשיניים האלה. עכשיו היא נותנת לי צבעים וגליון נייר ואני משרבט עליו בלי חשק. נכין ציור לאמא שתהיה שמחה – היא אומרת לי, אבל אמא לא שמחה. אני הבאתי לה עיתונים ישנים שמצאתי בגבעת החול ליד הים, והיא בכתה במיטתה וגירשה אותי מעל פניה. עמדתי נזוף ובידי העיתונים נוטפי החול, וחיבקתי אותה חזק ואמרתי לה להפסיק לבכות כי הבאתי לה עיתונים, חפרתי אותם באצבעות פצועות, כי היא אוהבת לקרוא אותם.

אמא לא שמחה. אמרתי לגננת שולה שהיא לא שמחה בציורים שלי אפילו שהיא תולה אותם על קירות המטבח ובכל מקום. שולה

אמרה לי לצייר והיא בטוחה שאמא כן תשמח.

בהפסקה, אני עומד בצד ועוקב אחר צמיג שחור שמכים בו במקל והוא מתגלגל על החולות. ילדים רצים עם ענף מושט ורודפים אחריו והוא נמלט מהם ומגיע עד אלי. אני מושיט לו את היד ואוחז בו בכל הכוח, מתחת לבית־השחי, אני כמעט שוכב עליו. לא יקחו אותו ממני, הוא שלי עכשיו.

הילדים יוצרים סביבי מעגל ושונאים אותי בעיניהם. תן ת׳צמיג, ולא אתן. הם תולשים לי את השרשרת ומחביאים אותה בחול, שרשרת הזהב של אמא. אני כורע על החול, העולם כמו קליידוסקופ שקוף שמשתבר באלף רסיסים. אני חופר, מחפש את הזהב. אני צועק שנפלה לי השרשרת. נמצא אותה – אומרת ברוניה – נמצא אותה, תפסיק לצעוק. זו שרשרת של אמא שלי, אני רוצה לומר לה, היא כל־כך עצובה ועכשיו גם השרשרת, היא בטח שוב תבכה והמכות. אני מתפתל בידיים של ברוניה וחובט בה באגרופים. יש לה ידיים חזקות שמכאיבות, אבל אני לא מראה לה שכואב לי כי אני רגיל לכאבים ולא עושות עלי שום רושם המכות שלה. אני מכה בחזרה, פה נפלה לי השרשרת אני חייב למצוא אותה בחול הזה. אני חופר ביד אחת וביד השנייה אגרוף קמוץ בברוניה.

בתוך מחסן המשחקים יש חושך. ברוניה מטילה אותי לתוכו ונועלת את הדלת על עולם קסום. הצעצועים שקטים, מתים, אין להם חיים בלי ילדים. יש חלון אחד ואור חודר דרכו. אני מחפש את הצמיג. אין לי ענף שאיתו אגלגל את הצמיג, אבל כשאמצא אותו, אחבק אותו אלי. אני מטיל הצידה בובות ומריצה וגלגלים להרכבה על מוט ארוך.

בקושי רב אני מטפס על שק גדול ממולא בחול. אני חש אותו משנה צורה אלי, מושך אותי ואני לא מתפתה, אני רוצה אל הצמיג. בראש גבעת החול הארוזה אני נעצר לנוח וגולש, ידיים ורגליים

והכול אל התחתית. אני נח מעט. העיניים שלי מסתגלות אל החשכה. כל מיני צורות קופצות ומפחידות אותי. אני מסב מהן את מבטי. אני עוצם עיניים ופוקח אותן שוב ושוב ואני אומר את הברכה של העץ בגינה שלנו שיגן עלי.

אני שומע קולות דיבור. אני מציץ ורואה רק את חגית. יש לה שיער גולש ועיניים גדולות פעורות לרווחה לחוֹת תמיד. יש לה ידיים ורגליים ארוכות. עכשיו היא עירומה. אין עליה אף בגד, גם לא תחתונים. אני רואה לה הכול. היד שלה מושטת קדימה מעבר לשדה הראייה שלי. היד השנייה מלטפת משהו בין שתי רגליה. זו לא היד שלה. אני מבקש להיעלם. אני מעמיד פנים שאינני ועוצם את העיניים כאילו לא ראיתי.

כשאני פוקח אותן אני רואה גם את עודד. גם הוא עירום. הוא אומר לה מילים רכות בלחש והיא עונה לו והידיים שלהם בכל מקום. הנשימה שלי כבדה.

עכשיו אני צורח. אני לא יכול לעצור את האוויר הזה שיוצא ממני בגלים של בעתה. עודד עומד מולי וסוטר לי על פני. הוא גבוה ממני בהרבה והוא חזק והסטירות שלו כואבות אבל אני לא מפסיק לצרוח. בגלל הסטירות שלו יורד לי דם מהאף וחגית מצטנפת אל שק החול והידיים הארוכות שלה משוטטות על כל הגוף והעיניים שלה עצומות ואני זועק. ככה אנחנו עומדים, זה מול זה ואני רואה את הנואשות בתוך העיניים הכחולות-האפורות שלו כשהוא מכה אותי בתנועות הולכות ונחלשות עד שהוא חדל וסתם מביט בי בבהלה.

ברוניה פותחת את הדלת. הראש שלה מסתיר את החלון והאפלולית מתחזקת. חגית רועדת בפינה וברוניה ממהרת אליה ומכסה אותה בבד שמצאה על הרצפה.

היא מביטה בי ובעודד ואז סוטרת לי בעוצמה רבה ודם ניתז לי

מהאף ומכתים אותה ואת עודד ואת הבד שעל חגית ואני שותק והחזה שלי עולה ויורד בקולות של השתנקות, נאבק לשאוב אוויר איפה שיש רק בכי.

היא מוציאה אותם מהמחסן ומשאירה אותי בפנים. היא נועלת את הדלת שוב מאחוריה ואני מתיישב על החול הרך, נושם בצלילים גבוהים, נרעד, ידי מתוות תנועות בלתי רצוניות. אני ממשש את צווארי. גם השרשרת.

אחר־כך אמא באה וברוניה ושולה הגננת והם ביקשו שאספר להם מה שקרה. אמא הביטה בי במין מבט מוזר ואמרה בוא נחפש את השרשרת, זה אבא קנה לך שתהיה יפה, בוא תראה לי איפה היא נפלה. הילדים הרביצו לי והיא נפלה. היא מהנהנת בראשה ומחפשת בחולות מחוץ לגדר הגן ושם היא מוצאת את השרשרת שהחוליה שלה נשברה במאבק. היא מנסה לחבר אותה וזה לא כל־כך הולך. בסוף היא מתייאשת ומניחה אותה בכיס שלי.

היא אוחזת בידי ואנחנו הולכים הביתה בשבילים המוכרים. היא לא אומרת מלה, היא רק שותקת. אני נגרר אחרי צעדיה המהירים, היד שלי מזיעה ביד שלה, עדיין מתקשה לנשום. היא לא מביטה בי ואני מביט בה כל הזמן. אני מביט בה כשהדמעות זולגות על הלחיים הגבוהות והלבנות שלה, נושרות עלי כמו גשם. אני מביט בה כשהיפחות מטלטלות את כל הגוף הדק שלה והיד שלה רועדת בתוך היד שלי. אל תבכי, אמא, אני אומר והיא רק בוכה יותר. אל תבכי, אני אומר וממשש את שרשרת הזהב בכיס שלי.

כשאנחנו מגיעים הביתה, אני נוגע בגזע העץ המסוקס ומחזיר לו את הברכה. מחר אקח אותה ממנו שוב כשאצא. אמא הולכת למיטה ונשכבת עליה כמו שהיא, עם נעליים והכול, הפנים שלה כבושים בתוך כרית והכתפיים שלה רוטטות. אני יושב למרגלות המיטה ומחזיק לה את היד.

אני אוהב אותך, אני אומר והיא לוחצת את ידי בלחיצה רפה אחת. אני אוהב אותה כשהיא בוכה ואני אוהב אותה כשהיא צוחקת ואני אוהב אותה כשהיא מוחה את הדמעות והלחיצות שלה הולכות ומתחזקות ואני צוחק ועושה לה פסלים יווניים, עומד מולה וקופא בכל מיני תנוחות שראיתי בספר התמונות הגדול שהיא נותנת לי כשהיא יוצאת ומשאירה אותי לבד.

תפסיק עכשיו, היא אומרת, עכשיו אני בסדר. אבל אני כל־כך פוחד שהיא תשוב לבכות. אני כל־כך רוצה לראות אותה צוחקת שאני ממשיך בכל הפסלים שאני מכיר. אני מתעוות מולה בפראות, מטלטל את גופי, קופא בתנוחות הכי כואבות והכי לא נוחות, אני מעווה פנים, מצמיד ידיים, מושיט קדימה ומקפיא את התנועה, אני עשוי משיש ואין לי נשמה ואין לי כאב, יש רק הרצון הזה שלא תבכה עוד לעולם.

תפסיק, הקול שלה קשה, אבל אני ממשיך. הנשימה שלי דוקרת בחזה, אני מזיע אל הבגדים שלא פשטתי והם מעורבים בחול ובשחור של החושך מהמחסן. אני רואה שוב את עודד ואת חגית ואני מחקה אותם, אני נהיה הם, אני שוב צועק כמו במחסן, אני צורח את הפחד ההוא ואת האפלולית ואת האיברים הארוכים של חגית ואת האיבר הזקוף של עודד ואיך שהם השתינו יחד באותו מקום והסתכלו.

אמא מזדקפת במיטה ואוטמת את אוזניה. היא מתחננת שאפסיק, היא גוערת בי ואחר־כך היא צועקת בקול יותר חזק ממני, אולי כדי לא לשמוע את הצרחות שלי. אחר־כך היא מתכופפת ומרימה עציץ גדול ומניפה אותו למעלה. אני רואה את התנועה שלה.

רק כשהעציץ פוגע בארון מאחורַי ובוקע חור בדלת העץ המגושמת שאבי עשה לו, רק אז אני בורח ונחבא במטבחון ליד פח האשפה. שם אני יושב ואין לי מחשבות בראש, רק הזיעה שלי

שנקרשת והצלעות שכואבות וכל השרירים שלי מהפסלים היווניים. בראש שלי מטס של עציצי מתכת ודלתות ארון שמתפצחות מעוצם המהלומה. בראש שלי העיניים שלה קשות וירוקות והזרוע שלה המתוחה, כל השרירים בולטים וקול קטן, מופתע, שנפלט מבין שפתיה כשראתה מה שקרה לארון. בראש שלי הדרך למטבח ארוכה ואולי יש מישהו מאחורי. אני מרסן את הנשימות שלא ישמעו. בכיס שלי שרשרת הזהב שוקלת כמו כל שק החול במחסן. בכיס שלי חוליות שבורות של השרשרת ודם על הבגדים ועודד וחגית בראש שלי וכל האיברים מתערבבים.

אני פותח את דלת הכניסה ויוצא אל הגינה והולך אל העץ שלי ומחבק אותו חזק חזק ואומר לו את המילים האהובות על שנינו, המילים של הברכה.

ככה אני נצמד אליו והקליפה שלו שורטת והראש שלי בין העלים שריחם מוזר והם מרשרשים. ככה אני וככה העץ שלי עד שאני שומע את שער המתכת החלוד והירוק של הכניסה לגן נפתח ואני יודע שעוד מעט ידיו של אבא, החמות והגדולות, יניפו אותי למעלה והוא ינגב את הדמעות שלי ויצמיד אותי אל הכתף שלו ויטפח לי על הגב עד שאנשום שנית והוא יניף אותי כמו נדנדה למעלה ולמעלה עד שאמא שלי תחזור.

מה בשרה אהרונסון עושה אותי עצוב

השמלה שלה על קולב, צמודה לקיר. אין בה תנועה ואין שום רוח שתפיח בה את החיים שנגזלו ממנה. אני לא יודע מה בשרה אהרונסון עושה אותי עצוב. היום, ממרחק הזמן, איני זוכר דבר מלבד התחושה המעיקה הזו, כאילו התאהבתי בה והיא איננה.

לנועה יש צעיף על צווארה, שקוף מעט ואני רואה דרכו. עורה לבן ומחורץ פסים דקיקים, כמו קורים. היא לבושה במכנסיים ארוכים ובסנדלים. אני מביט בה וחושב איך זה יהיה כשתעזוב. בגדים שלה יתלו בארונות הלבנים עוד שבועות, עד שתיקח אותם בהדרגה. בערב, כשאני לבד, בבית אור חלקי וחושך לא מלא, אני אפתח את הדלתות ואתבונן.

אשה מבוגרת פותחת שתי דלתות בקול צרימה. זהו ביתו של האח של שרה. בית זקן, ישן, מיטה של רווקים, המצעים מקופלים באורח לא טבעי. כאן היא ישנה – אומרת המשגיחה והיא נשמעת עצובה כאילו איבדה ידידה טובה ולא מזמן. אנחנו עוברים בתוך החדרים, נושמים את האבק, עומדים מאחורי כבלי פשתן אדומים המחוברים לשני עמודי מתכת. כך מפרידים בינינו לבין הבית.

זו המיטה שלו, זה השטיח. לכאן הביאו אותה הטורקים ביום מותה. על המיטה הזו ישנה שעות ספורות בטרם העירוה. לא לגעת, אנחנו מקפידים.

אחוז כבלים של קסם הבטתי ברהיט הכרסתני. חשבתי על הגוף שלה, על החמימות שלו ותהיתי מה נותר ממנה במיטה הזו ולאן נעלמות כל התנועות, החום שלנו, אם מישהו משמר אותם. המשגיחה הביטה בי בתמיהה, אבל המתינה לי בסבלנות.

במיטה היא ישנה בצד שלה, תנוחת עובר, מופנית ממני, גב אל גב. עכשיו זה כך. פעם היינו חבוקים. פעם היתה נרדמת על כתפי, ראש ויד פרושה תחתיו, החמימות של אצבעותיה הדקות. אני תוהה לאן היא נעלמת בשינה הזו ומה היא מסתירה.

לפעמים אני מסיר ממנה את השמיכה שמתחתיה היא מכנסת את גופה. אני מדליק את מנורת הלילה שמעל ראשינו, מביט למלוא אורכה.

אני יודע שיש יום שבו אדליק את המנורה הזו ולא אראה אותה. אפילו לא שקערורית. אפילו לא אד קל לומר שהיא היתה שם. כלום. אין שום הוכחה. אנשים עשויים לנוד בראשיהם ולהתנצל בשמי: "מרוב בדידות" – יאמרו – "כבר לא יודע את נפשו."

הגיל, אני חושב, הזמן. היא כל־כך צעירה ולא תזקין אף פעם. בתמונה שלה יש שובבות ורצינות. היא לא יפה. היא לא זוהרת. אבל נוכחת. מן העבר, במושבה הנידחת, נוכחת. אנחנו מביטים בתוך תיבת זכוכית שבה כלואים כתביה, נתזים של דיו על הנייר לאבשלום בארץ רחוקה. כתב־יד. אותה היד שכיוונה את האקדח לרקתה. אני חושב ברתיעה, בנשימה קצרה: באותן שניות אחרונות של ודאות, כשמוות הוא עיגול קר על רקה – מה אז? מה אבשלום לה? כמה מהמעשה הזה הוא אבשלום וכמה לא? אהבה לא ממומשת בין סורגי מילים.

בימים האחרונים כתבה לי מכתבים. אהבה היתה בהם, ערגה, ביטחון בעתידנו יחד. המכתבים, כמו ויכוח שאין בו מנצחים, מופנים ממנה ואליה, אני בתפקיד צופה. תמיד הייתי בתפקיד הזה. איני מרשה לעצמי משהו אחר, מעורב יותר, שסופו פגיעה. איני משכיל להיפגע. צריך גבורה כדי לרדת לעומקי ולגלות ששם אינני. צריך אומץ כדי לשוב משם שלם. נועה עשתה את זה.

כשיצאנו מן המוזיאון, חשבתי על המקלחת שנראתה כאילו שרה שם והיא עומדת להסיט את הווילון, לצאת שטופת עירום, ליטול את המגבת. יש לה עיניים מדהימות, לא ייתכן אחרת. תביט בי. הביטי בי. אני מחכה למימוש האהבה הזו שהיא בלי זמן ובלי מקום.

מכאן העצב, על שזה לא ייתכן, בגלל שהזמן ניצח אותנו. אני שואל: איפה שרה ואיפה אבשלום, תמר פורח במדבר של אהבתם. גם הם נוצחו, הפכו לניירות בלים מאחורי זגוגית במוזיאון, גדושים כתב־יד צפוף. זה מה שמזומן לכולנו, במקרה הטוב.

נועה נהגה את מכוניתנו אל ביתו של אורי בן־דודי. הוא עמד בפתח והמתין לנו. שמח. בִּפנים היתה אשה, ישבה כפופה על מחברות ולא הרימה את ראשה כשאמרה שלום. שלום אמרנו. הוא פתח מבלי לשאול בקבוק של יין. מזג אל הכוסות בקול פכפוך. איך היה?

פתאום אמר שהוא מתגעגע לאשתו. גופה של האשה הקשיח כאילו הוכתה בצלעותיה. היא התרפתה לאט לאט, פולטת אוויר. ידה שבה לשרבט במחברות.

בן־דודי שהיה ילד איתי בזמן אחר ובמקום אחר. יש לו עיניים עצובות כשהוא שואל, מבלי לצפות לתשובה, מדוע. אין סימן של התראה, אני אומר, זה בא לפתע. נועה נותנת בי מבט מוזר. אולי הייתי צריך לשים לב למבט הזה. באותה העת החרשתי מולו.

חשבתי שהנושא לא לרוחה. ככה העברנו ערב, לוגמים כוסות של יין בשני צבעים, מתוודעים אל זוגתו הדמומה של בן־דודי. הוא בהליכי גירושין ומה עם הבנות שלהם, הכול כבד עליו, הכול מעיק. הכי גרוע, הוא חוזר, שאינו יודע למה. מה יש לדעת, אני אומר, במה זה יעזור?

כמעט עונה לי ומתחרט. אינו רוצה לשמוע על זמן בלתי הפיך ועל איך שאנחנו מחמיצים את ההווה בין העבר והעתיד. מחמיצים את האשה הזו, גווה כפוף לעברו, כמו לגונן, שדיים גדולים, פורצים, בלי חזייה, את סגור הבד הדק שהיא לובשת כחולצה. נוצרתי למענך, היא משדרת והוא אינו קולט, הוא חי הרחק מכאן ואינו חי. היא תחכה, או כן, או לא, הוא יהיה לה, או כן, או לא. תמיד יש אקדחים במקלחות. תמיד אפשר לנום תנומת אחר־הצהריים לפני המעשה. תמיד אפשר להיקרע, ציפורן אחר ציפורן, בידי שלטון אכזר. הו, אבשלום, לא כולם נושאים פירות גם במותם. לא כולם תמרים בקיץ, תחת השמש היוקדת. שרה, למשל, בחרה אחרת.

בחזרה בדרכים עקלקלות על צלע ההר. אנחנו בשתיקה עמומה, קצת בשל השמש השוקעת בצבעים פסטליים אל המדבר הזוהר של המים. פתאום נועה סוטה אל השדה ומדמימה את מנוע המכונית. היא יוצאת ממנה ומגיחה לימיני, פותחת את הדלת, צא. אני יוצא והיא אוחזת בידי. אנחנו זוג נאהבים מול השקיעה והיא, שערה מתנופף (יש לה שיער דגני ארוך), כורעת ברך, קוטפת חמנית ומגישה לי. חמנית גדולה שמסתירה קצת את פניה. אני מביט אליה, למטה מברכי, הפרח בידיה. היא כל־כך אשה ברגע זה שנשימתי נעתקת. ביד רכה אני מקבל את מנחתה ומרים אותה אלי ואל שפתי. חבוקים אנו שבים אל המכונית, אל שני מקומותינו הקצובים. אל בית הורי אנחנו מגיעים בלילה

ונועה פורשת אל החדר שבו אנו מבלים את לילותינו בביקורים האלה.

בחדר האורחים אמי פורשׂת מפה על שולחן מעץ שרוט ומניחה עליה פלחים של אבטיח וגבינה לבנה. אבי ממהר אל המטבח ומוסיף ממרח שוקולד, פרוסות נקניק וגבינה צהובה, קשה וחריפה. תאכל, אומרים שניהם, תאכל, נוסחת קסמים, כשאין עוד מה לומר.

אני אוכל מעט, מניח את המזלג על המפה. עוד עוד, הם דוחקים בי ואני רוצה לומר להם אמא ואבא, אני פוחד, אני מאבד את נועה ואיני יודע למה, מה לעשות כדי לִהיות איתה. הנה דבר שלא למדתי מכם, הנה דבר שאין לכם לתת ואם היה לכם, לא נתתם לי. עכשיו אני לגמרי לבדי במערכה הזו. אין לי אויב. רק פרח חמנית שמתוכו אני חייב לקרוא את העתיד. מתנת פרידה מעודנת? ברית חדשה בין הבתרים של יחסינו? זה סוף או התחלה?

כשאבא הכיר אותך, אמא, הוא כתב שירה. פעם הקראת לנו אותה ואני לעגתי לחריזה המגוחכת, לתוכנה הילדותי. אני מביט בכם. אתם יושבים נפרדים. אתם צוחקים ביחד, גם זה על זה, גם על העולם. אני חושב שאתם אוהבים. יש ביניכם שפה עדינה של שני גופות שהתרגלו להשלמה הדדית בלילות של חום ושל חיבה. תוויכם דומים כבר, אולי זו הזיקנה. תאכל, אתם אומרים לי ומושיטים לי פלח אבטיח רועד על המזלג. אני נועץ שיניים, אתם מחייכים אלי. נועה ישנה בחדר. לכאורה, הכול בסדר. לכאורה, כך צריך להיות וכך יהיה תמיד.

אני חושב על אהבתה של שרה אהרונסון לאבשלום. אני חושב שהוא הלך למשימתו בידיעה שהוא אהוב. אני חושב שגם אני אשמח למות כך, בתוך הביטחון החם הזה, בידיעה ששום דבר לא ישתנה. בוודאות שאצמח שנית. לא להתמזג במדבריות שמזמנים

לנו. לא למות מאש אויבת. תמיד להניב פירות מתוקים בין החולות הלוהטים שבהם אנחנו נקברים.

בבוקר אנו חוזרים הביתה בנהיגה שותקת. נועה לוחצת ברגלה על הדוושות. היא מסיטה בתנועות חדות ומדויקות את מוט ההילוכים. היא מנווטת ביעילות מקסימלית. היא מביטה קדימה בריכוז כשהיא אומרת לי שהיא עוזבת.

מה יש לזכור

אין לי תצלומים של האנשים שבחיי. מייד כשהם עוזבים אותי אני משמיד את התמונות שלהם. לפעמים אני עושה את זה כשהם צופים בי עושה את זה. כדי לומר להם שהם כבר אינם. הרי יש תרבויות ששם תוקעים סיכות בצלמיות או מעלים באש דיוקנים של הנפטר.

אני לא עושה מזה עניין גדול. אני אפילו לא מקפיד לקרוע, סתם זורק לשקית גדולה של חנות הספרים "פורת" ואחר־כך נפטר מהשקית, כאילו היתה שק עם חלקי גווייה בתוכו, עדות מרשיעה. אני מתאר לעצמי שניתן היה לסדר את התצלומים בסדר כלשהו פשוט כדי להכניס קצת היגיון לערבוביה – אבל אני נמנע מזה. ממילא הזכרונות שלי מעורבלים וכבר מאוד קשה לומר מה בא לפני מה ומה הוביל למה. אז מה יעזרו תצלומים מסודרים לפי סדר זמנים, נניח?

אני מתבונן בתצלומים באריכות לפני שאני זורק אותם. אני רואה בהם את הזמן. לפעמים הוא מקמט ומצהיב אותם, מעלה עליהם מין בוהק רך שמחזיר את האור מן התריסים הפתוחים

למחצה. סתם דמויות שהולכות ומתמוססות אך שומרות, בעקשנות, על צבע עז, לא טבעי.

אנשים מתקשרים אלי בטלפון באמצע המעשה ואני משתדל לא לענות להם. הם מדברים בקולות רמים מהרגיל אל המשיבון שלי ואחר־כך מתנתקים ממני, לא לפני שהם מנסים, בפעם האחרונה, לקרוא בשמי. אבל אין להם סיכוי. גם אני מופיע בתצלומים ולזרוק אותם זה כמו למות בתשלומים, ואני לא מכיר מת שעונה לטלפונים באמצע הגסיסה שלו. לא אני, בכל אופן. אז אני רק מקשיב בהבעה דרוכה או בהבעה משועשעת, כאילו מישהו רואה אותי, ועובר הלאה, אל התצלום הבא.

אנשים תמיד עוזבים בסוף. הגעתי למסקנה שזה חוק טבע. יש משהו מרגיע בוודאות הזו. אין הרבה מדי דברים בטוחים וזה אחד מהם. זה נותן לך רשות לא להתאמץ יותר מדי ולא לטפח. לא לטפח כלום: לא אשליות ולא תקוות ולא חלומות ולא אנשים. כי הם נוטשים בסוף. כל הזמן הם אומרים לך כמה אתה הכי חשוב להם ואיך החיים שלהם נראו לפני שבאת אליהם ובולשיט כזה. כל הזמן הם מחבקים אותך ואתה מוצא את עצמך מתפלא שוב ושוב שבחיבוק הזה יש חום, כי בהתחשב בכך שהם ינטשו אותך, אולי, בעוד רגע...

הם אומרים לך שאתה חשוב להם ושבלעדיך הכול נראה אחרת ואז הם הולכים לראות איך זה נראה. אשה אחת אפילו עזבה אותי באמצע כתיבת מכתבי אהבה אלי. עד כדי כך.

אז בגלל זה אני משמיד את כל התצלומים.

אנשים אומרים: מה, אתה לא רוצה לזכור? אלה גם החיים שלך, אתה יודע.

אני יודע, אבל מה יש לזכור? אני שונא צביעות.

מה אנשים זוכרים כשהם מסתכלים בתמונה של הבן שלהם

שמת או של האשה שלהם שהלכה עם גבר אחר? מה, הם זוכרים את הרגעים הטובים?

קראתי פעם מאמר על תהליכים שמתרחשים בחלקיקי שנייה זערערים, נאנו־שניות קראו להם. הרגעים הטובים האלה הם נאנו־שניות של שקר כי מה שקובע זה הנטישה. שום דבר אחר. זה מה שמוכיח שהכול לפני זה היה שקר ואשליה.

בשלב הזה, שהוא בלתי נמנע וחוזר על עצמו ושאני יכול לצפות אותו לפרטיו ולדקדוקיו, אני מכין לי כוס תה בחלב. זה טקס שלם אצלי: המים הרותחים על כדור הסוכרזית התוסס, שקית התה וכולי. זה נותן לי זמן להתאזן עם החלל שפתאום הוא ריק סביבי. כשחיים ביחד שמים לב לכל דבר. כבר שמתי לב ליבלות זערערות ולשומות חומות במקומות שלא הייתם מאמינים. שמים לב לאחר, איך הוא שותה את התה שלו וכמה הוא אוהב את תסיסת הסוכרזית במים החמים. זה נקרא להיות ביחד. זה כמו לחיות בבית שיש בו מראה ענקית, גמישה ומסתובבת לך מול העיניים כל הזמן. איך תרגיש, אם פתאום היא תתנפץ לרסיסים? אני חושב את כל זה כשאני שולה את שקית התה המעוכה בכפית ומטיל אותה אל השקית של חנות הספרים "פורת", מעל לכל התצלומים הקרועים. עכשיו הכול הופך להיות אשפה באופן רשמי. עכשיו אוכל לזרוק את זה. אני צד חצי ראש שלי בכובע גבוה ומשונה, מזכרת מביקור באיזו מוזרות בלונדון. על כל הגלובוס אנחנו נמתחים ומשאירים עקבות של היחד שלנו.

אחר־כך נורא קשה לצאת מזה. אתה הולך ברחוב וריח מסוים, או קטע נגינה שמרחף מהחלון, או צבע. בוודאי שזה המקרה אם אתה טיפש מספיק ללכת למקומות שהיו היחד שלכם. אני חושב שמאוד מוזר שאני מדבר אל עצמי בגוף שני. יכול להיות שאני נטשתי את עצמי הרבה לפני שנטשו אותי. אלה מחשבות שאני לא

אוהב לחשוב. בסך הכול אפשר להיות עצוב מהרבה דברים וזה אחד מהם. אז אני מוחק את המחשבה הזו ואחר־כך מוחק עוד מחשבות ולפני שאני יודע אני עומד נשען על הכיור שבו הנחתי את השקית במשך שעות, מעלה מחשבות ומוחק אותן.

המגבר מקולקל ואני לא יכול לשמוע מוזיקה. אני די מרוצה מהמצב הזה. אני לא ממש מכיר מוזיקה שמֵחה. כל מוזיקה יש לה את הזמן שלה והזמן הוא מְכָל של עצב ושל כאבים. אז המוזיקה היא כמו ידית שבאמצעותה שולפים את הנתחים האלה. אני גם משתדל לא להתבונן מהחלון החוצה כי עשיתי את זה גם כשהיא היתה פה. בכלל, העולם מצטמצם מאוד אחרי.

פתאום אתה לא יכול ללכת לשם, לא יכול לשמוע את זה ולא יכול לראות בכלל, גם כשאין דמעות. כל הזמן דמעות. כדי להילחם בזה אני מסתער בנחישות על האלבום הבא ותולש ממנו בפראות את כל התצלומים.

אם מישהו יצלצל בדלת עכשיו, למה בכלל אני חייב לתת לה הסברים? אין ספק שזו תהיה אשה. נגיד שמישהי מצלצלת עכשיו בדלת. היא לא מכירה אותי ואני לא מכיר אותה. היא סתם עומדת שם עם כל הריחות הטובים שלה, השמפו והבשמים האלה שהן שמות. היא יודעת תיכף מה אני עושה והיא שואלת למה. אני לא בטוח מה באמת היא שואלת ועוד פחות מזה לאיזו תשובה היא מצפה. למשל: אולי היא שואלת למה אני קורע את התצלומים. זו שאלה קלה ועניינית, על פני השטח. אבל מתחת לפניו זו השאלה הכי רצינית ועמוקה שהיא יכלה לשאול, גם אם לא התכוונה בכלל להיות רצינית ועמוקה. ייקח לי זמן להסביר לה את זה. אני איאלץ להזמין אותה בלי שום היסוס פנימה, או לטרוק את הדלת בפניה. לא אפשרית תשובה אחרת. אני צריך לבחור.

אני מזמין אותה פנימה וזה כבר, כנראה, בכלל לא דמיוני. כי

היא שם ויש לה את כל הריחות האלה. אני מבחין שהיא דקה מאוד, אנורקטית, אבל יש לה חזה יפה שבו אני מביט כשהיא חולפת לידי בכוונה קרובה.

אנחנו יושבים קצת בריחוק. היא על כורסה ואני על הספה. אני שואל אותה אם היא באמת רוצה לדעת ומשהו בנימה שלי מזהיר אותה שגם היא לא תצא מהשאלה הזו בחתיכה אחת. לא תמיד אני מוכן להיות קורבן. לא עכשיו, בכל אופן. היא מעפעפת ומתנשמת בכבדות. כמו כל חיה, היא חשה את האיום באווירה. זה מגרה אותה? אולי להיפך?

אני אדע עוד שבר של שנייה. עוד נאנו. כשהיא אומרת ״ספר לי״, אני יודע שהפור הוטל ושיכול להיות שזו עוד נטישה בדרך. יכול להיות שהחזה שלה יהיה שלי לזמן־מה ללוש וללטף. הוא בטח חם ורך למגע והפטמות שלו יכולות להיות זקורות, תלוי בנסיבות. אבל כל זה רק עובר לי בראש בין שצף מחשבות שמתייחסות לשאלה שלה.

אנחנו שותים יין אדום עמוק מכוסות שצלילן פעמוני כשנוקשים בהן בציפורן. היא ממתינה בסבלנות. אשמח מאוד אם תתפרץ, אם תאמר לי שאני חלאה, שאני לא אנושי, רובוט כזה. אבל לא נראה שיש לה כוונה לקלקל את מהלך העליונות שלה, להיפך. היא יודעת שבשתיקתה טמון מין יתרון – ביולוגי, יש לשער. אנחנו לא יודעים לסתום ת׳פה ולהאזין. זה נשק שהטבע לא צייד אותנו בו.

אני מתחיל מזה שאני מסביר לה למה אני שונא מוזיקה. היא מקשיבה ברטט ואני רואה בעליל שמה שמעניין אותה זה בכלל לא מה אני אומר – אלא איך שאני אומר את זה. זה מעורר בי זעם. להיות נאהב זה לפתוח שער לבגידה. כשאתה מרטיט מישהו זה לא נגמר טוב. אני לא מבין מה עשיתי שנותן לה את הצידוק. באיזה

עולם מוסרי מותר לה לצלצל לי בפעמון הדלת כדי לענות אותי. אבל אני לא אומר לה את זה. במקום זה אני אומר לה להמתין והולך ומביא את המצלמה שלי, פולארויד, משוכללת. אני מתעסק במבזֵק ובחצובה.

היא לוגמת מן היין וממצמצת בשפתיה. יש לה שפתיים בשרניות ואצבעות ארוכות והעיניים שלה קרובות זו לזו, כמו שאני אוהב. אני אצלם אותה, אותנו.

אנחנו מחייכים במלאכותיות אל ההבזק. לא יודעים איך יצאנו עד שטון מכני מבשר את הפרשת התצלום. בהתחלה, ערבוביה של צבעים מבריקים על נייר שמריח רע. רק כשהזמן עובר, אנחנו מתבהרים ומתבדלים זה מזה ומהספה. רק אז ניכרות ההבעות שהטבענו על סרט הצילום. היא בשיניים סדורות ואני בעווית קפוצה.

"תראה, תראה" – היא אומרת ומושיטה את היד הארוכה שלה אל התצלום. עכשיו אני אסביר לה. אני לוקח את התצלום, וקורע אותו בכוונה ובאיטיות אל מול פניה. הקרעים נופלים מן היד אל הרצפה ושנינו מביטים בריחוף האיטי שלהם, בָּלט של חורבות. היא כורעת על ברכיה ואוספת בידיים אלימות את הקרעים ומביטה בהם. קצה הפה שלה רוטט והשפתון נמרח לכל העברים. זה לא מראה נעים אבל אני מכריח את עצמי להביט בו. כמי שחולל אותו יש לי אחריות מסוימת. שנית, אני מאוד רוצה לדעת אם הבינה את התשובה שלי כי, לעזאזל, עבדתי עליה לא מעט. הקדשתי לזה באמת את המיטב.

היא מרימה אלי עיניים דומעות ומניחה לקרעים ליפול מידה האחת. בידה השנייה היא נוגעת בחשש באיפור שלה והוא נמרח עוד יותר. הפה שלה נפתח והיא חושבת לשאול: "למה" עד שהיא קולטת, לפתע, שכבר קיבלה את התשובה. אני מזדהה עם הכאב

שלה. בסך הכול כולנו בני־אדם והמנגנונים המפעילים אותנו די דומים. הכאב שלה הוא הכאב שלי הוא הכאב הייחודי הזה שנשמר רק לנו. הכאב שאנחנו מטביעים בתצלומים. תצלומים שאני קורע כל פעם אחרי שעוזבים אותי.

הרגע הזה

בסיומו של כל אקט מיני מגיע הרגע הזה, שבו היא מפנה אלי את גבה. אני מתבונן בו, בגב הזה ומשווה אותו אל כל הגבים האחרים שהופנו אלי, שהִכרתי.

זה שמולי כעת היה רחב במקצת מן הרגיל וגולש בחֵן בשרני, כמו אדרת לבנונית של עור ושומן על שלד. אדוות שרירים ריצדו מתחת לכתפיים מתוחות כשהיא התכופפה, הרימה את תחתוניה מן הרצפה ואחר־כך הושיטה אליהם את רגלה הימנית, העירומה.

בקפיצה קלה על המזרון לבשה אותם ואחר־כך נטתה על צידה ונטלה סיגריה מקופסה פתוחה למחצה. היא סירבה לנסיוני המגושם להגיע לפניה אל מצית הפלסטיק השרוט. היא אחזה בו וסחטה ממנו, בתנועות נמרצות, להבה גדולה. פניה הוארו לרגע ואני ראיתי משטחים נוצצים על לחייה. ידעתי שבכתה. כולן בכו.

הטלתי את רגלי קדימה והתיישבתי לידה. אחר־כך התכופפתי מעליה, מריח את לחותה המהבילה ונטלתי גם אני סיגריה. היא עישנה את הסוג נטול הפילטר, השחור, הריחני. אשה בלי פשרות,

בלי מסננים. שדיה כבדים על קפלי בטנה והיא נושאת אותם כמו כתב האשמה נגדי.

שאפתי ונשפתי בסיגריה ואמרתי: "סליחה."

"אין על מה," היא אמרה בקול של "בן זונה אחד".

שתקנו. סירנות ביכו את העיר ממרחקים והתקרבו אלינו.

הבטתי בבדל המתקצר שבידי ואמרתי שוב: "סליחה."

היא מחתה את לחיה בכף יד קמוצה של ילדה נזופה ונרעדה מעט. אחר־כך הביטה־לא־הביטה בי מזווית עינה: "תראה, באמת, אל תעשה מזה עניין. זה קורה. זה לא נורא."

אבל גופה הדחוי היה נפול כאילו התאבל על המנחה שנדחתה.

"אני בתקופה לא טובה" – ניסיתי – "אשה שחייתי איתה תשע שנים נטשה אותי בנסיבות קשות" – היא גירדה בהיסח הדעת בשׂער ערוותה הרמוס.

אחר־כך פנתה אלי, שדיה מיטלטלים כמשקולות, כמו מושכים אותה מטה, חזרה אל המיטה. היא הביטה בי במבט סוקר והשפילה את עיניה:

"זה בסדר" – אמרה – "באמת לא קרה שום דבר. אל תעשה מזה עניין."

משכתי מן הסיגריה וריח גופה בא באפי. היה לה ריח חמצמץ מריר של אכזבה.

"זה לא את. את אשה מושכת. עובדה שאנחנו כאן" – אמרתי לה בקול נבוב.

"כן" – היא אמרה והחלה לאסוף את שערה – "ראית את הקשת שלי? השארתי אותה בסלון?" – קמתי מן המיטה והלכתי לסלון וחיפשתי את הקשת שלה ולא מצאתי. כך אמרתי לה כשחזרתי. אמרתי לה גם שאני פוחד. עמדתי שם, אברי קטן ומדולדל, עטור בשערות מערוותה, נוצץ מלחותה הסמיכה ואמרתי לה שאני פוחד.

"אין לך מה לפחוד" – היא אמרה – "אתה גבר נחמד. לא תהיה לך בעיה עם נשים. בפעם הבאה, עם מישהי אחרת, זה יילך לך. זה לא אסון."

"לא, לא מזה" – אמרתי – "אני פוחד מזה שאת לא מקשיבה לי. אני פוחד מזה שאשה נטשה אותי אחרי תשע שנים של אהבה. אני פוחד שאולי משהו השתנה. משהו כל־כך גדול וחשוב ביקום השתנה בהעדרי ושאף אחד אפילו לא הודיע לי. כל זה מפחיד אותי."

היא חדלה לגרוב גרב ניילון על כף רגל עדינה והביטה בי. עיניה התרככו והרכות חילחלה מהן אל כל פניה. לפתע היו תוויה יפים ונמשכתי אליהם. היא הושיטה לי יד לבנה ומשכה אותי אליה. חלק המיטה שלידה היה חמים. הזזתי את ישבני כך שירכינו השיקו זו לזו. היא אחזה בסנטרי וזקפה אותו אליה:

"מה השתנה?" – אמרה – "ממה אתה פוחד? ספר לי ואני מבטיחה להקשיב."

"אולי כשלא הייתי כאן, באיזה לילה, התכנסו מי שמחליטים והחליטו. אני לא יודע. אני רואה את הפנים שלכן בימים אלה והם קשים וקרים. אתן זועמות כל הזמן. בתוך עולם זועם היה לנו, הגברים, רק מפלט אמיתי אחד: אתן. באנו מן העיר הקשה, באנו מריחות הדם והאפטר־שייב אל הריח שעלה מערוותכן, אל הניחוח בבתי־השחי שלכן, אל הפִּטמות שלכן ואל החום שהקרינו אלינו הגופים שלכן, הקרנה שהרגה את הסרטן של קיומנו. כשחיבקתן אותנו היינו שוב לילדים והעולם היה מלא סודות מתוקים והיה בשביל מה לקום בבוקר ובשביל מה לחיות עד הערב ומעבר לו. עכשיו הכול כל־כך..."

היא קירבה את פניה אלי ונשקה על שפתי בשפתיים פריכות. נשכתי אותה קלות והיא נאנקה בעונג ופקחה את עיניה.

"... קר וסינתטי. אתה אוהב אשה שנים והיא אוהבת אותך ואתם גוף אחד ואתם זיעה אחת ולחות אחת ולב מתפעם אחד ופתאום אתם שניים, בלי סיבה. בלי הצדקה. סתם כך כי אלה הדברים הנעשים היום. כי משהו השתנה, אני אומר לך. מזה אני פוחד."

היא טיפסה מעט אל שורשי שערותי והציבה שם חוד לשון אדמונית, נוטפת. משם ירדה בקו ישר, בין גבותי ובין עיני ועל אפי ובצווארי עד שהגיעה אל פטמותי. היא לשה אותן בלשונה וכשהזדקפו, נשכה אותן קלות. הן השחירו מן הדם אשר מיהר אליהן והיא גנחה בעונג לא מוסתר. גם פטמותיה שלה עבו והתמלאו עסיס.

משכתי סיגריה נוספת מהחפיסה. היא בהקה באור כתום מול בשרה של האשה שלצידי.

"כאילו אין שום משמעות ואין משקל ואנחנו מרחפים במציאות מדומה של רגשות. פוגשים זה את זה ואיברי המין מדברים ואנחנו שותקים ומתבוננים בהם עושים את מלאכתם. כמו לקחת את הכלב לטייל, לקחת את הזין שלי להתאוורר. נדים בראשינו בנימוס אל בעלי הכלבים האחרים העושים את צורכיהם. זה בתוך זה עושים הכלבים האלה את צורכיהם, בתוכנו אנחנו צוברים את צואתם ושותקים, כי מה יש כבר להגיד? זה דור של שתיקה, הדורות הקודמים אמרו כבר הכול ועכשיו נותר לנו רק לעשות, לזיין, לצבוט פטמות.

"אנחנו לא אוהבים יותר, ביטלו את האהבה. אנחנו לא חייבים יותר זה לזה כלום - רק לעצמנו אנחנו חייבים וככל שאנו נמנעים מנטילת אשראי מאחרים, גדל חובנו לעצמנו וצובר ריבית והצמדה עד שאנו פושטים רגל ומתים משועבדים. משועבדים לשקר שהוא נגד מהותנו. אנחנו בנויים לאהוב, מה את חושבת?"

פנסי הרחוב חדרו דרך התריסים והטילו על גופה המתעקל

שבכה של אור וצל, כמו משחק הרכבה בשחור ובצהוב. היא חייכה, חושפת שיניים צחורות אך לא סדורות. זה הוסיף לה חן – חשבתי – זה קסום.

"אני אוהבת לאהוב" – אמרה. קולה היה עכשיו גרוני והיא עטפה אותי בשיער מריח משמפו מתוק ואורני. אחר־כך נטלה את אברי בפיה וטעמה בו את טעמה שלה. היא ליקקה את שפתיה באותה לשון קטנה וינקה ממנו. נדרכתי על מיטתי, מניח את כפות ידי לאחור, יוצר קשת דרוכה אל פיה ובמרכזה חץ. היא סובבה את לשונה במעגלים קטנים סביב עטרתו, מגבירה את לחצה בכל סיבוב, מגדילה את הגירוי, מחליקה מדי פעם על הווריד הירוק שפעם למלוא אורכו והחל במוחי המיוזע.

"אז מה נותר לנו?" – כמעט צרחתי כשעינגה אותי – "אנחנו בודדים עכשיו לגמרי. בלי נשק נותרנו מול גלקסיות שלמות. בכוח האהבה כמעט היינו לאלוהים ובהעדרה אנחנו נידונים לשנים של מציצת זין וליקוקי ערווה כתחליף עלוב. אנחנו לא מוכנים ליטול על עצמנו את כאביו של הזולת. אנחנו חושבים שכאבינו שלנו רבים משלו ודי לנו בהם. אנחנו איבדנו את ההבנה שנטילת כאב מפחיתה כאב, שזו עיסקת חבילה, שרק אדם יכול לשלול כאבו של אדם. אז אנחנו עושים עיסקאות מהירות, פוגעים ובורחים, שומעים בחצי אוזן, אוהבים בלי מחויבות, מרגישים באמצעות שְׁכלנו, בוחנים אדם בסניף הבנק שלו, יולדים למען אלבומי התמונות ומסרטות הווידיאו וגם את אלה מחליפים מדי שנה. בגלל זה אני פוחד. העולם שלי כל־כך השתנה ואני לא השתניתי. אני אותו הגבר ואיבדתי את הנשים כולן ואת האהבה ואת החום ואת הרכות ואת העדנה. איבדתי את הקסם, את מבינה?"

היא הינהנה והתיישבה עלי, מחדירה באצבעות מיומנות את

האיבר שלי אל בין שפתיה, בוערות ופועמות ונפתחות אלי באשד של ברכה.

כשנגמר אמרה לי: "היה טוב. אני אוהבת אותך" - ונשכה באוזני קלות. אבל בעיניים שלה כבר היה מבט רחוק ואיבריה התקררו למגעי, מתכוננים לאהבה הבאה.

אתה מזיין בכלל?

"יש לו גוף כמו צ'לו" – היא אמרה – "אבל הוא מזיין כמו כינור."

צחקנו ואמרתי: "עדין."

היא נדה בראשה לשלילה: "כמו מוזיקה."

יום חם ולח, לא הספקתי אפילו להתקלח. קיוויתי שהמזגנים שבבית־הקפה המפואר הזה יעשו את העבודה. הם לא עשו. התפתלתי כדי להימלט מהחולצה. ריח הגוף שלי עלה אלי. אני אוהב את הריחות שלי. הם ברורים לגמרי בלי להיות גסים או תוקפניים.

"אז מה עכשיו?" – אמרתי – "תעשו תזמורת?"

ושוב צחקנו. ידענו להצחיק זה את זה מאז שהכרנו. אמרנו זה לזה שלא השתנינו אבל זה לא היה נכון. היא שָמנה, אני שמנתי, השיער של שנינו נהיה דליל יותר. היה משהו כואב בלשמוע על הזיונים שלה, העדפתי לא לחשוב על זה.

התפריט הגיע ושקענו בו. אחר־כך הבטנו זה בזה והיא אמרה: "אתה יודע, אני ממש אוהבת אותך." תמיד ידעתי שהרגע הזה יגיע. כשמשאירים דלת פתוחה כל־כך הרבה שנים, בסוף נכנס בה

מישהו. לפעמים זה גם המישהו שבשבילו ורק בשבילו השארת את הדלת פתוחה כפי שהיא, אף מילימטר לא יותר ולא פחות, בנשימה עצורה. הנשימה שלי, שעכשיו ניסיתי להשתלט עליה במאמץ די כושל. אז לא עניתי לה כי לא יכולתי. היא אמרה: ״אתה החבר הכי טוב שלי,״ והקסם פג וחזרנו להמתין למלצרית.

בסוף נרגעתי ואמרתי משהו מאוד נדוש. אמרתי שאני שמח. היא הרימה את עיניה מהתפריט שבו בהתה והן התרחבו, ירוקות כמו תמיד, עם מסך של לחלוחית שרק הֶעצים את האפקט. רק שאצלה זה לא היה אפקט, היא לא היתה בנאדם של אפקטים. משום־מה היא אמרה: ״באמת?״ בפליאה גדולה ואני הינהנתי כי רק הנהון היה לי להביע את הרגע ההוא.

אז הזמנו משהו, אני לא זוכר אפילו מה ולא זכרתי גם ממי, כך שכשהאוכל התעכב לא ידעתי אל מי לפנות בתלונה המסורתית וגם היא לא ידעה. צחקנו שוב, אבל הפעם צחוק של הקלה. היא הציתה סיגריה במצית פלסטיק זול ונשפה את העשן מייד, כאילו חששה ממנו, כך עשתה תמיד. שפתיה היו קפוצות כשאמרה:

״הוא שובר לי את הלב״ – אחר־כך קפצה פתאום – ״אני רוצה שתייעץ לי.״

״בשמחה״ – שיחקתי בבדל בוער במאפרה שלה ולא הבטתי בה.

״מה אני עושה לא נכון?״ – תהתה בקול של מקוננת – ״אני עושה משהו לא נכון שהוא בורח כל הזמן.״

הינהנתי ואמרתי: ״את בטח עושה משהו נכון שהוא חוזר כל הזמן.״

היא השמיעה צניפה קטנה של צהלה ואמרה:

״אתה רואה למה אני אוהבת אותך? מי היה חושב על רעיון כזה? כל־כך פשוט וכל־כך מעשי! לחשוב מה אני עושה נכון ולייִשם – גאוני!״

מצב־רוחה השתפר בעליל. חשבתי שגם אני צריך סיגריה ואמרתי לה את זה. היא הדליקה אחת בין שפתיה והושיטה לי אותה. כמו נשיקת טבק, גלולה בנייר לבן בלי שום מסנן.

"הוא חשוב לי מאוד" – היה לה קול קצת חולמני וקצת נחוש כשאמרה את זה – "אני צריכה לתת לו חופש, זה מה שהוא אוהב. כשהוא נחנק, הוא נעלם."

"חופש זה דבר חשוב" – הסכמתי – "כשבאמת אוהבים מישהו רוצים שהוא יהיה חופשי. רק אז הוא יכול להתפתח ולהיות עצמו. חוץ מזה רק ככה יודעים באמת שהוא שלך מתוך רצון ולא מתוך כפייה."

"כ-ן" – משכה את ההברה, מהורהרת, צרה צורות עגולות בעשן של הסיגריה השנייה שלה באותו הערב.

"מה איתך?" – אמרה לפתע – "אין לך אף אחת כבר שנים. אתה מזיין בכלל?"

"לא" – משכתי בכתפי – "זה לא חסר לי." ואחר־כך אמרתי:

"ראיתי מישהו מת היום בגינה שמול העבודה שלי. הוא ישב על ספסל. פתאום התקפל על צידו, נשכב ומת. אמבולנס הגיע ומתוכו הוציאו שקית גדולה, לבנה. שילבו את ידיו על חזהו וגילגלו אותו פנימה. הבשר שלו רטט כשהתגלגל."

היא התעלמה מהסיפור ושאלה: "למה, למה אתה לא מזיין?"

"אני כותב" – אמרתי – "למה את לא כותבת?"

היא גיחכה: "ההתקפה כהגנה." עצמות הלחיים המוגבהות שלה הבהיקו וזה היה יפה מאוד. רציתי לגעת לה ביד שהיתה קטנה ומזיעה בטח מכל העשן הזה של הסיגריות אבל במקום זה הרגשתי צורך להוסיף:

"אני זקוק לאהבה כדי לשכב עם אשה. אני לא יכול סתם ככה."

"אתה תמצא" – היא היתה פזורת דעת ולא באמת הקשיבה.

"אני לא אמצא" – אמרתי – "אני לא חושב שאני אמצא. זה מתחיל להיראות לי די אבוד עם הגיל שלי וכל זה."

"הוא בגיל שלך" – התגוננה – "מה רע בגיל שלך? זה גיל מקסים" – רצתה לומר ש"הוא" מקסים – "זה גיל בשל, יודעים מה שרוצים, מכירים את כל האפשרויות, גיל של בחירה, לא של טלטולים שאין עליהם שליטה. אני מחכה לגיל הזה בקוצר־רוח, אם כי אצל נשים זה קצת אחרת."

"אני יכול לגמור בקלות כהומלס" – אמרתי לה – "כולם יצקצקו בלשונות ויגידו איזה פוטנציאל מבוזבז ויעברו על פני ברחוב כשאני אסחב את שקיות הפלסטיק הכבדות שלי ובהן עיתונים ישנים. זה מה שבפירוש יכול לקרות ואם את חושבת שלא, אז את טועה."

היא התבוננה בי בדאגה ושאלה אם הכול בסדר ועניתי שכן, אני פשוט במצב־רוח מחורבן.

היא הינהנה בהבנה, זה קורה, זה מוכר לה.

"אתה חייב לאהוב את עצמך" – אמרה ברכות והניחה יד קטנה על היד שלי – "כדי שמישהי תאהב אותך, אתה חייב לאהוב את עצמך."

"הוא אינטליגנטי?" – שאלתי והיא הטילה את ראשה לאחור וצחקה. רעמת השיער שלה פגעה לי בפנים בעננת שמפו טרי.

"זה מה שמעניין אותך, אם הוא אינטליגנטי. אתה לא משתנה." – היא שאפה אוויר עם ריח ברווזים מטוגנים, העוותה את פניה והמשיכה – "מעל הכול הוא חם. הוא מתחשב. הוא עדין. הוא סובלני וסבלני. הוא חזק לא כפוזה – הוא חזק אמיתי – הפְּנים שלו חזק. הוא יציב. אחרי כל זה הוא גם אינטליגנטי. חוץ מזה, הוא לא מצליח להצחיק אותי כמוך. אתה האיש הכי משעשע בעולם. והוא גם יצירתי. יש לו יציאות כאלה שמראות שהוא רואה את העולם

אחרת. מקשר קישורים בין דברים שאי־אפשר לקשר אותם אלא דרכו, אתה מבין מה אני אומרת?"

אמרתי לה שאני מבין ושהיום אני לא יכול להיות כל־כך מצחיק. אז שתקנו כי חוץ מלהצחיק זה את זה היו הרבה דברים שלא כל־כך יכולנו להגיד. בסוף היא התמתחה ואמרה שהיא צריכה ללכת, מחר היא קמה מוקדם וכל זה. אמרתי שכן, גם אני קם מוקדם וגם אני צריך כבר ללכת הביתה, אבל אף אחד מאיתנו לא זז מילימטר מהכיסא שלו ורק הבטנו בידיים המשתלבות והמתפצלות שלנו ובצלחות החצי מלאות ובקרומי הלחם.

פתאום היא אמרה: "אני לא אוהבת אותך ככה, אתה מבין. אני אוהבת אותך כמו אח גדול, כמו החבר הכי טוב שלי בעולם ולא יהיה לי אף פעם חבר יותר טוב."

שתקתי והיא המשיכה בהתרסה כעבור זמן מה:

"למה צריך יותר מזה? מה יש בעצם יותר מזה? מה ההבדל בין זה לאהבה – הזיונים? אתה רוצה לזיין אותי, זה הסיפור? – כי את כל היתר כבר יש לך!"

אמרתי לה שזה יכול להיות מאוד מסעיר אבל לא זו הבעיה. "אז מה הבעיה," היא שאלה ואני הסברתי שיש לאהוב ויש לאהוב ואיך שהיא אוהבת אותי אין לאהוב. זה לחבב – אולי.

"אתה אוהב אותי?"

"אני נושם אותך וחי אותך וחושב אותך ומדבר איתך כשאת לא לידי וצוחק איתך גם באמצע הלילה וגם ברגעים הכי שלי, שאין שם אף אחד חוץ מעצמי – ואת שם. אם זה לאהוב, אז אני אוהב ואם זה לאהוב מאוד – אז אני אוהב אותך יותר מזה. בהרבה."

היא השפילה ראש והשיער שלה ליטף את השוליים של הצלחת שהיו מאוירים ברוטב של אלף איים. אחר־כך הגניבה אלי מבט ושוב חזרה להביט בשולחן כאילו יש שם איזו תשובה שאני לא

מסוגל לראות והיא שוקלת איך לגרום לי לראותה.

"אני לא רוצה להכאיב לך" – היא לחשה – "ואני לא יודעת איך. אתה רוצה שנפסיק להיפגש? אתה חושב שזה שווה את המחיר?" – וכשראתה שאני לא עונה – "יש לך רעיון אחר?"

לא היה לי. כל־כך הייתי שקוע בעצמי שכאשר היא קמה, מזיזה את הכיסא שלה לאחור, נרתעתי בבהלה. אבל זו היתה רק היא והיד שלה היתה מושטת בתנועה של הזמנה. אף פעם היא לא עשתה לי מחווה כזו ואני אחזתי בכף ידה, עצמות דקות של ציפור שיר פעמונית, והלכנו אליה. במכונית שלה שתקנו ובמדרגות החשוכות שלה שתקנו ומול דלת העץ שלה עם השלט המצחיק מפימו שתקנו. ניגבנו את הנעליים בלי צורך על שטיח מתפורר ואני המתנתי על סף הדלת עד שהיא אמרה לי להיכנס.

שנינו ידענו בשביל מה באנו, אז לא היה כל טעם להעמיד פנים. הכרנו זה את זה זמן רב מדי והיטב. הגוף שלה היה נפלא לטעם ולמגע והיא היתה חמה ולחה בדיוק כמו שאני אוהב ואני הייתי בה זמן רב, ממצה את הרגע ומתענג על המתנה הבלתי צפויה הזו, החד־פעמית הזו.

אחר־כך המשכתי לשכב שם וללטף אותה ואז לבשתי את הבגדים שלי ורציתי להגיד שלום. אבל היא הפנתה אלי גב מקומר ואני לא יכולתי לראות אם היא בוכה או לא, רק הקיר היה יכול. אז לא השמעתי הגה. סגרתי את הדלת ברכות וירדתי אל הלילה ואל קולות הצופרים ואל הצרצרים. הרבה זמן טיילתי ככה וחשבתי רק על כך שאיבדתי אותה. לא חשבתי על שום דבר אחר ושום מלה אחרת לא היתה, רק איבדתי אותה, איבדתי אותה. בכל זאת זכרתי את הלחות שלה ואת החום שלה ואת שלל הריחות שהפיקה למעני. אז איבדתי אותה וזכיתי בה ואיבדתי אותה שוב כל הדרך אל ביתי.

בבית היתה הודעה אחת במשיבון המתפרק שלי. המתנתי עד

שהסליל חזר לתחילתו ושמעתי את הקול שלה. בפעם הראשונה הנמכתי את הווליום וחיכיתי שכל זה יעבור. אבל זה לא עבר ואני סובבתי את החוגה ימינה והקול שלה הציף את דירת החדר הסתורה שלי בפעם השנייה. היא נשמעה מנומנמת כי זה הקול שלה אחרי שהיא בוכה. בקול המנומנם הזה שלה היא אמרה: "עשינו מוזיקה." – וצחקה. אחר־כך חזרה על המשפט שוב ושוב באלף הטעמות ואני צחקתי בחדרי והיא צחקה במזכירה ואנחנו צחקנו יחד כמו תזמורת.

המסע שלי באינטרנט

אני נוסע חזרה בלילה באוטובוסים שמוארים בנורות ניאון רפאיות. האור הלבן הזה הופך את כל הנוסעים למשהו חולני הלקוח מסרטי אימים. אני נזכר שבאוטובוס הזה בדיוק נסעתי לפני הרבה שנים כשעוד הייתי חייל בשירות חובה. גם אז דלקו בו נורות של אור לבן וגם אז הייתי חייל עצוב מאוד במלחמה שלא נגמרת. עכשיו אני בן 35 ואני נוסע מן האוניברסיטה אל הדירה השכורה שלי.

אשתי לשעבר אומרת שטוב לי עכשיו כי אין אשה שתנדנד לי ותבקש ממני לזיין אותה. יכול להיות, אני לא יודע. אני מבולבל ואני מוכן לקבל כל מה שכל אחד יאמר לי על עצמי. זה יותר טוב מאשר לא לדעת כלום, לא לשמוע כלום.

בלילה, לפני שאני ישן, אני מקרין בעיני רוחי סרטים קצרים על האימפריה הסודית שלי. אלה מין יומני חדשות בצבע על כוח בין־גלקטי שכובש עוד ועוד כוכבים. אין לזה סיבה. אפילו הם כבר שכחו מדוע הם עושים את זה. זה כמו אינסטינקט, משהו פראי לגמרי שאתה פורק בצעקה או בירי אל עבר מטרות. אז אני מעודד אותם לירות במטרות שאני מציב להם כמפיק ובמאי בלעדי של

הסידרה המצליחה הזו. אצלי יש לה רייטינג של מאה אחוזי צפייה.

בכל אופן, כולם שם לבושים במדים של האס.אס. והפסיכולוג שמטפל בי מנסה להתגבר על התיעוב כשהוא שומע את זה. הוא לא מצליח. זה משהו שקשור לתוקפנות, זו הדרך הלא־מזיקה שבחרתי כדי לפרוק אותה. זה מה שהוא אומר. אני חושב שהם יותר כמו חברים.

אני פוחד להישאר לבד עד שאמות. אני יודע שמשהו בי פגום. אני יודע שאני לא מרגיש בעוצמות שאנשים אחרים מרגישים. אני יודע את זה כי הם מספרים לי. אומרים לי שאני פוחד לגעת ברגשות שלי כי הם עזים, כמו חומר נפץ אני סוחב אותם בחגור בתוך בטני, עומד להתפוצץ כל רגע באוטובוס הזה. "פיגוע רגשי" אפשר לקרוא לזה, משהו כזה. אני חושב שאנשים צודקים כשהם אומרים את זה על רגשותי. אני רואה גם כמה אוהבים אותי ואני מבין (בשכל) שאי־אפשר לאהוב קרחון קפוא, רובוט מושלם, מחשב – כמו שאני מציג את עצמי. הם בטח חשים בי איזושהי פגיעות, משהו מתחנן.

לא בא לי מין. אני אוהב מין קבוצתי אלים, חזק, בלי שמות. בפנטזיות שלי מתערבבים גופות של נשים וגברים תחת אורות ניאון חיוורים. זה מחול של מין מת. משהו שמורכב מבליטות תפוחות ואדומות ומשפכים. אין פָּנים בפנטזיות שלי. אני מאבד עניין בבת־זוג קבועה אחרי זמן לא ארוך. אין לי רגשות ואין לי מין? חוץ מהכאב הזה, צער שאתה יודע שהוא מיותר כי כולם אומרים לך שזה בידיך והפתרון תלוי רק בך.

אבל אני לא מסוגל.

לפעמים אני חולם על אשה. אני אומר לעצמי שבטח קיימת מישהי. אחת שתאהב אותי באמת והאהבה שלה תרפא אותי ופתאום אני אראה את העולם הזה גם בצבעים. אני אומר לעצמי

שהיא יכולה לאהוב אותי כי כמו שאני אוהב אותה לא יאהבו אותה יותר, אם היא רק תבין את זה. אבל מי תהיה איתי מספיק זמן כדי לגלות בכלל?

כשהדלתות של האוטובוס נפתחות אני חושב על אדם שנאנח ומחליט לרדת מן הסחרחרה הזו, מן החיים בכלל. האמת היא שלרוב יורדים בתחנות רק אנשים זקנים וגרומי פנים. אני שואל את עצמי לאן נוסעים כל הצעירים האלה שיש להם הבעה נחושה וחיתוך סנטר והם תמיד מוקפים תיקי מנהלים ומחברות עם חוצצים. זה כיף ללכת לאיזשהו מקום. אני זוכר שפעם גם לי היה לאן.

כל אשה שהיתה איתי נבהלה בסוף. יש כאלה שזה לקח להן שנה ויש כאלה שימים ספורים ואחת מהן היתה איתי תשע שנים תמימות. אבל כולן חיפשו רגש וחום ומין אצל גברים אחרים, מבאי ביתנו. אני חושב שזה עצוב שהנשים שלי הלכו כדי שיחזרו על הפתחים שלהן, הלכו אל גברים אחרים ונאלצו, לפעמים בבכי, לעטוף בפות הרותחת והלחה שלהן זין זר. זה מדכא לחשוב כמה הן נזקקו למשהו שלא הבנתי אפילו מהו. התבוננתי בהן חסר אונים, שבות מזיונים קרים ואודם בלחיים שלהן והאיפור קצת שמוט. הייתי מתגנב, אחרי שהן נרדמו, אל קערית הכביסה ומריח את התחתונים שלהן ומחפש סימנים של זרע, כל־כך אהבתי את כולן. אבל הן היו דיסקרטיות וזהירות ולא רצו בכלל להכאיב לי, כל־כך הן אהבו אותי. לכן היו התחתונים שלהן נקיים תמיד ולא היית מעלה בדעתך שהן הגירו זרע במורד הירכיים השנהביות רק לפני שעה קלה. זה שיגע אותי לחשוב על זה. הייתי הולך בדירה, מביט למעלה, אל האור המסנוור ומסרב לעצום את העיניים, שיכאב לבן־זונה הזה. הייתי שואג בפנים את הכאב שלי והוא היה מרסק לי את כל האיברים הפנימיים. ככה זה היה כשהיתה איתי

אשה שלא יכלה לעזוב אותי ואני לא יכולתי לעזוב אותה. אחרי הכול אהבנו ולא יכולנו לחשוב על להיפרד. אז הייתי מנסה לזיין אותה יותר. והייתי מנסה לחזר יותר ולהראות יותר חום ולתת יותר תשומת־לב. אבל אני ידעתי לאהוב רק כך ולא אחרת. כל הנשים שלי אמרו לי שאי־אפשר לאהוב אותי כגבר, מקסימום כאח. בִּפנים הרגשתי שאני אוהב אותן כגבר ושאני גברי מאוד כאשר הן לידי. בחוץ הייתי אח או החבר הכי טוב שלהן. אין קליק, אין זיק, אין חום. לא היתה שום דרך להסביר את זה שבפנים אדם נצרף באש של שמש אבל בחוץ הוא קר וטרשי כמו סלעי ירח, או משהו כזה.

אני יורד מן האוטובוס במעלה הדרך. אין לו תחנה מדויקת ליד ביתי – או במורד הדרך או במעלה. אני מעדיף במעלה כי אז אני יכול לרדת אל ביתי. אני עצוב בערבים. אני פוחד מהם. אני בטוח שאם יקרה לי משהו זה יכול להיות רק בערב.

אני יודע שאני לא באמת לבד. יש לי הרבה חברים ויש לי משפחה שאוהבת אותי בדרכּה שלה, חסרת הרגש. אבל זה לא כמו בת־זוג. אני לא יודע אפילו להגיד במה זה שונה. כשהיתה לי בת־זוג הרגשתי אחרת. אפילו לא טוב יותר, אבל אחרת.

בבית אני מכין לי תה בכוס ענקית שנשארה מגרושתי. את הכוס השנייה בסט הזה היא לקחה איתה כשעזבה אותי. אני חושב שככה אנחנו איכשהו עדיין קשורים. לה יש כוס ולי יש כוס והסט הזה אף פעם לא יהיה מושלם בלי שנינו. אבל אני זוכר להגיד לעצמי שזו פנטזיה ושאני אשכח מזה כי זה לא עושה לי טוב. יש לי ארבעה משפטים כאלה, שאני אומר אותם כמו מנטרה. אני אומר: ״הנח לה ללכת. הנח לעבָרך ללכת. הנח לעתידך לפעול. הלוואי שיהיה העתיד איתך״. רק שאני אומר את זה באנגלית במבטא בריטי שסיגלתי לי כשהייתי בחו״ל. זה עושה את זה יותר רשמי, כמו נבואה שבטוח שתגשים את עצמה. יש משהו מחזק בקול של

ריצ׳רד ברטון. ״לה״ – זה לאשתי לשעבר. להניח לה ללכת, כאילו שזה תלוי בי. היא הלכה מזמן, אבל לא ממני. אצלי, אני עוד מדבר איתה ומתווכח ומנסה לשכנע ולהבין, במיוחד כשאני מוציא מן הארון שמיכה עם ריח של המין שלנו, או תצלום ששכחה. כל-כך הייתי רוצה שהיא תחזור, אבל אני לא יודע מה יהיה אם זה יקרה.

מול המחשב שלי אני מבלה המון שעות. הפסקתי כבר לגמרי לראות טלוויזיה. אני גם לא שומע מוזיקה כי זה עושה אותי עצוב. זה לא חייב להיות שיר מסוים או מוכר. סתם המבנה הכללי של המוזיקה וכל הבכי הזה של כלי הנגינה – זה מביא לי דמעות לעיניים ואני חושב שהלוואי שאני אמות וכבר אגמור עם זה. אני לא אוהב מוזיקה בגלל זה, למרות שאני מאוד אוהב מוזיקה בגלל כל הסיבות האחרות. אני חושב להדביק על כל התקליטים בבית שלי מדבקה ״המוזיקה עשויה להיות מסוכנת לבריאותך״. הכי גרוע זה השירים שכן מזכירים לי משהו. לכל תקופה בחיים שלי יש כמה שירים ששייכים לה. יש שירים של הצבא ויש שירים לזמן שהייתי בכלא ויש שירים של דפנה ויש שירים של נועה. אני לא מבלבל ביניהם למרות שכולם גורמים לי להרגיש שאני מתאיין, לא משנה מצב צבירה (שזה מה שמוזיקה אמורה לעשות לך) – אלא נהיה לאַיִן.

אז מוזיקה אני לא שומע ולצאת אני חושש כי אולי אני אפגוש את נועה עם מישהו והוא יתרפק עליה כמו שאני והיא תאהב אותו כמו שהיא. אני לא אוכל להחזיק מעמד מול זה. אם הם יתנשקו, או שהוא יחדיר לה את היד מתחת לחולצה אל השדיים הגדולים והרכים שלה, או שהיא תחזיק לו את הזין בחשכת בית-הקולנוע ואני אראה את זה – זה יכול להיות גרוע בהרבה ממוזיקה. הכי גרוע אם היא תלחש לו מילים קטנות בקול המצחיק שלה או אם

היא תאזין בעיניים הגדולות, הירוקות שלה לדברים שהוא יאמר לה באיזו ארשת חשיבות. זה הכי גרוע. או אם היא תצחק לאיזו בדיחה שלו. אני יכול לחשוב על אלף תסריטים לפחות ולהרגיש אחראי לכל אחד מהם.

ככה אני נעול בבית ומדליק את המחשב. המסך שלו ניצת בצליל של נחש שהפריעו לו בכוונה והמדפסת מקשקשת ובודקת את עצמה. אני לא אוהב את הקולות האלה. אני לא אוהב קולות בכלל. הייתי שמח אם הכול היה פועל על מחשבה, על כוונה. למשל: הייתי מתכוון לאהוב וזו היתה נחשבת אהבה. זה מפחית מאוד חרדות ביצוע ויכול להיות שזה מוביל בסוף לאהבה אמיתית. זה כמו שמין טוב מתחיל בהפתעה, בלי ציפיות, בלי ספר הדרכה או מבחנים בלתי פוסקים.

באינטרנט אני מחפש חומר על הפרעות אישיות. אני עושה את זה כבר חודשים. כל פעם אני מגיע לאותם אתרים וקורא אותם חומרים. אבל זה עושה לי טוב כי המשמעות היא שאני לא אחראי. זה אמא שלי או הילדות שלי או הרסיסים של האישיות שלי. אם האישיות שלך מעוותת ולא בריאה אתה לא יכול להאשים את עצמך כי בכלל אין עצמך להאשים. זה כמו נכות או תאונת דרכים. יש כאלה שלא יכולים לזיין כי הם אימפוטנטים ויש כאלה שלא יכולים לזיין כי הם אומניפוטנטים.

היום אני נכנס לאזור באינטרנט ששם כולם מדברים עם כולם על הפרעות האישיות שלהם. אתה יכול להשאיר שם הודעות ארוכות, קריאות לעזרה, בקשות למידע, הצעות לזיונים, רשימת פחדים. הכול הולך ומותר לך להיות אתה ולקלל אם בא לך. לא בא לי אבל אני משאיר שם את הסיפור הזה שאתם קוראים עכשיו. אני יודע שיש שם נשים שגם להן יש הפרעת אישיות. כמו שנכה עם רגל קצרה מחפש נכה צולעת או עיוור שמחפש עיוורת או זוג

חירשים, אני מחפש מישהי שתדע שאני אוהב אותה פשוט בגלל הנגיעות הקטנות שלי והעובדה שאני קונה לה מתנות וסוחב לה את ציוד ההגברה בהופעות שלה בפאבים עלובים. אני לא יודע לאהוב אחרת ואני זקוק לאחת שלא יודעת להיאהב אחרת.

זהו. אני משאיר את ההודעה הזו באינטרנט. עכשיו היא נוסעת במהירות בכבלים של נחושת ושל אור ברשת. אין לרשת נתיבים מוגדרים. את הבקבוק הזה מהאי הבודד שלי יכולה לקבל גם תאילנדית ביפן. לא איכפת לי. המסע שלי באינטרנט החל.

תכתוב לי מכתב

הוא מביט בעינו האחת ששרדה ואומר: "תכתוב לי מכתב."

אני מחייך ולוקח ממנו את מוסף "נשים". שם, במדור "סינגל'ס", מופיעה המודעה.

"165/33 נשית, מורדת, נאה מחפשת גבר למטרות קשר רציני. ת.ד. מספר כך וכך."

"תכתוב לי מכתב" – הוא אומר ועינו היחידה נוצצת.

"עוד מעט אקבל את העין השנייה שלי, היפה" – הוא מוסיף, כמתנצל.

אנחנו בקרוואן מגורים במחנה מעשיהו, מעבירים את זמננו בהמתנה. אני בהמתנה לשחרור הבלתי נמנע, המבהיל, והוא בהמתנה לנשית, המורדת שתראה בעין האחת שלו את מה שהוא רואה בשתי עיניה.

אני מתיישב בהכנעה וכותב לה, לזרה המסתורית. כתַב ידי יפה ועגול ומוריס משוכנע שזה לבד יספיק כדי שתיענה לו ותפגוש אותו.

כשתפגוש אותו, הכול כבר יהיה אחרת. הוא יראה לה שמעבר

לבשר יש רוח ונשמה ושבעינו האחת הוא רואה צבעים ושמש ואורות וצללים. הרבה צללים.

בלילות הוא מתעורר שטוף זיעה, חונק קולות בעתה קטנים, כמו אוגרים שכוססים אותו מבפנים, מתגלגלים על גלגל עינויים קטן ושמו מוריס.

הוא קם ממשכבו, מדדה לשירותים על מה שנותר מרגלו וחוזר לחדר כשפניו שטופים.

עכשיו הוא מטפס בעמל למיטתו ומנסה להירדם. אבל הסירנות של הניידת המסוימת ההיא רודפות אותו בהבזקי אורות בתוך גלגל עינו המתה והוא לא מצליח למחוק את הקולות. לא את קולות הירי, לפחות. לא את הבהקי הכדורים שחתכו בבשרו צלקות ארוכות וחומות. לא את מטר הזגוגיות שהתנפץ אל תוך עינו ועקר אותה ממקומה.

"איבדתי את העין במקלחת" – הוא מסביר לכל מי שמוכן לשמוע וכאלה יש מעטים והם פוחתים מיום ליום, כי מי לא שמע כבר את סיפורו של מוריס ועין הזכוכית שלו, היפה, שעלתה לו חמשת־אלפים שקלים?

"אני פחדתי אז עשיתי את עצמי אלים וככה פחדו ממני. כולם ידעו שאיתי אסור להתעסק."

מוריס מספר על הימים שבהם עוד היו לו עין ורגל וצלם אנוש.

עכשיו הוא הולך לזונות. הוא קורא להן "נערות ליווי". הן מלוות אותו זמן רב והוא יודע את הכתובות כולן ואת המחירים כולם ועד כמה אפשר להתמקח וכמה ניתן להוריד ממחירן. "חצי שעה" – הוא מסביר לי – "חצי שעה ואתה יכול לגמור פעם אחת. אז כדאי לך לאונן לפני זה בשירותים. חוץ מזה אפשר להגיע איתן לסידור."

הן יפות בעינו של מוריס. כולן מושכות וחתיכות והוא מתפלא

למה הן עושות מה שהן עושות איתו. הוא לא חדל להתפלא והוא לא חדל ללכת אליהן. "יש כאלה שעושות את זה ב־50 שקל בחיפה" – הוא נדהם.

בינתיים, עושה מוריס תרגילי כושר והתעמלות.

"אני משולש?" – הוא שואל אותי, סובב מולי עירום במקלחת.

אני מביט בו. יש לו גוף מפותח, כמו של בונה שרירים מיניאטורי. הוא משולש מקדימה והוא משולש מאחורה. כתפיו לבשו צורת משולש, המולבש על מרובע שהוא חזהו וידיו שריריות. אני אומר לו את כל זה. אבל מוריס לא מסתפק בחוות דעת אחת. שעות הוא סובב במחנה, רק מגבת למותניו ושואל כל עובר ושב אם הוא משולש. עוד לא נמצא מי שיאמר לו שלא. מה עוד שהוא כן.

"לך יש כרס מגעילה" – הוא אומר לי – "תפסיק לאכול כל־כך הרבה. תתאמן."

אני נותן לו את המכתב שכתבתי והוא מעיין בו בכובד ראש. אחר־כך הוא מקפל אותו בקיפולים זהירים ושולף מארונית הברזל המתקלפת שלו מעטפה.

"תכתוב לי גם את הכתובת" – הוא אומר – "שיהיה אותו הכתב."

גם את זה אני עושה בצייתנות. הוא מכניס את המכתב למעטפה ומלקק את שוליה. אחר־כך הוא מדביק את המעטפה וכך, אטומה לכל עין, הוא שם אותה במגירה שלו.

יש לו כבר חמש מעטפות כאלה במגירה.

"מוריס, מתי תשלח את המכתבים?" – אני שואל.

"עוד מעט" – הוא עונה לי וצוחק – "אין לי בולים. כל פעם אני יוצא לעבודה ושוכח לקנות בולים. מחר כבר לא אשכח. מחר אני אשלח את המכתבים האלה ואתה תכתוב לי עוד. אחת בטח תענה. משהו ייצא מזה."

אני מציע לו לכתוב גם ליפהפיות שבסדרות הטלוויזיה והוא משתתף במשחק הקטן שלי בהתלהבות ואומר: "תכתוב, תכתוב לי מכתב אליהם" – ומתגלגל מצחוק.

למוריס יש כמה תמונות מקומטות ודהויות שהוא נושא בתוך שקית פלסטיק. אלה תמונות שלו לפני. הוא מוקף בנערות יפות, לבושות בלבוש מינימלי. הן נערות ליווי, אולי. הוא אומר שהוא התחתן עם שלוש מהן ויש לו ילדים מהן. אני מבחין בילד אחד יושב על ספה ומביט בעצב, בשתי עיניים, בינתיים, למצלמה. אי־אפשר לטעות: זה מוריס בקטן. אי־אפשר גם לטעות בהבעתו של מוריס בעינו האחת שנוצצת לקראת בנו באהבה ואולי מזריף של דמעות. אבל הוא אינו בוכה לעולם.

רק כשיש לו כאב ראש חזק מהריכוז שהוא נדרש לו בעין אחת, הוא נשכב על מיטת המתכת החלודה, מסובב אלינו את גבו ונרדם. כתפיו רוטטות לפעמים ואף אחד מאיתנו אינו מעז לגשת אליו ולשאול.

"כל הנשים שלי בגדו בי" – הוא אומר לי בבוקר, כשאנו קמים. כל בוקר הוא אומר לי את זה, ואני שואל את עצמי על מה הוא חולם שהוא אומר לי את זה ככה כל בוקר.

"רק נכנסתי לכלא והם הלכו עם אחר. בגלל זה התגרשתי מהם. משלושתם" – הוא מסביר.

מוריס לא מאמין בנשים. הן גרמו לו הרבה כאב. "אבל הם כאלה יפות" – הוא אומר בערגה ואחר־כך מודד מכנסי ג'ינס חדשים שקנה. הם גדולים עליו מאוד ורפויים ואני אומר לו את זה. את שארית הערב הוא מבלה בתפירת מכפלת בקצות המכנסיים ובהידוק החגורה שלו. "איך זה עכשיו?" – הוא שואל אותי ואת כל מי שמוכן לשמוע.

"עכשיו זה טוב, מוריס, עכשיו זה טוב" – אני מרגיע אותו.

בלילה, כשאף אחד לא רואה, הוא מחליף את הרטייה שעל עינו. זו חתיכת גזה מודבקת בזוג אגדים, היישר על החור השחור והמצומק שנותר לו מן העין הבורקת, הצוחקת, שראיתי בתמונות. הוא מתבייש, הוא לא רוצה להגעיל אותנו. יש לו חוש אסתטי מפותח. הוא זוכר עוד מה זה יופי והוא רוצה יופי בחייו. אבל כל מה שיש לו למוריס זה קרום יבש ומקומט על שקע עמוק וחלול בגולגולתו. פעם היה רואה משם את היופי שאהב. היום הכול שחור. היום רק השרירים שמסביב עוד מגיבים כאילו יש שם עין – אבל אין ואנחנו צוחקים איתו, כי מה עוד נותר לעשות בלי עין ובלי רגל ובלי יופי.

מוריס תובע את משטרת ישראל. הוא כבר מתכנן מה יעשה בכסף. הוא יקנה לו דירה ומכונית והוא יקנה לו בחורה. היא תאהב אותו והם יחיו באושר ובעושר ויביאו ילדים קטנים שאיתם יוכל מוריס לגדול. זו ילדותו השנייה. הוא כבר לא בכלא, מוריס, הוא כבר בעולם שכולו טוב. עולם שכולו משפחות חמות ואוהבות.

"ארבע־עשרה שנה ביליתי בכלא" – הוא אומר לי – "אבא שלי אמר שיש לי מזל שירו בי. אולי ככה אני יסתדר. אולי ככה יהיה לי מספיק כסף לא לעבוד ורק לגדל את הילדים שלי."

את הילדים האחרים שלו לקחו הנשים. הנשים שלו שלא באות לבקר ומכריחות אותו לדדות בכבישה המתפתלים מעלה של חיפה כדי לראות את ילדיו לרגע חפוז אחד ולתת להם מתנה. מוריס חוסך את כל כספו וקונה בו מתנות לילדים ובגדים לעצמו.

"יש בחורות שמתחילות איתי במונית לכלא" – הוא אומר – "אני אומר להם שאני יושב על שודים וזה מדליק אותם. כשחזרתי מחופשה פגשתי אחת, נדלקה עלי, אמרה לי לשבת לידה, עשתה לי עם הפה ככה" – מוריס מדגים פה נשי ורך, מוכן לנשיקה. הוא לא מאמין למה שקרה לו: "היא כל־כך יפה" – הוא אומר בכיסופים.

הוא חושב שזה לא יכול להיות אמת, שאולי משהו דפוק בבחורה, שאולי יש פה מלכודת. בטח היא נשואה – הוא נחרד למחשבה – אנחנו מסכנים. רק נכנסים לפה והנשים שלנו הולכות עם כל אחד.

מוריס זוכר בגעגועים את הימים שלפני עשר שנים. כשאשה היתה אשה והוא היה גבר עם עיניים לשים בבחורות ועם רגליים לרוץ אחריהן. מוריס לא טוב בלהביע את כאבו. הוא מעדיף למדוד חולצות או לבקש ממני לכתוב לו מכתבים.

כששבתי מעבודתי באותו הערב, הביט בי מוריס במסכנות, ישוב על מיטתו, הרגל החולה בזווית ישרה, בלתי אפשרית, ועליה הנעל הגסה, האורתופדית.

"ואקנין" – אמר לי – "בוא הנה, ואקנין."

באתי וישבתי לידו. לבקשתו, שרכתי לו את שרוכי הנעליים: בהצלבה ואחר מסביב ואחר־כך פרפר. הוא נמנע מלהתבונן בי בעודי שורך את נעליו. זה היה אחד מאותם רגעים שקשה לנשום בהם. ההשפלה והמבוכה – שלו ושלי. היחד האינטימי, גבר שורך לגבר את נעליו בבין־ערביים אפלולי, בחדר קר, בכלא. הכי קרוב שאפשר – לפעמים יותר מאשר עם אשה. יש בזה מין אהבה.

"ואקנין, תודה" – הוא אומר לי, מביט בתוצאה בעין ביקורתית – "ואקנין, מה יהיה אם מישהי תענה לי? מה יהיה? אני פוחד לשלוח את המכתבים. אני פוחד שיענו לי. אני בלי עין, עוד לא קיבלתי את העין היפה שלי, אני נכה, נכה..."

מוריס פורץ בבכי גדול ואני ניגש אליו ומחבק אותו ברוך ומערסל אותו ומחכה שיירגע.

אבל הוא לא נרגע. בכיו רק גובר ומקיף את כל כולו. הוא קורס בזרועותי והדמעות פורצות גם מהעין היבשה שלו ומפוררות את הדבק של האגדים והגזה נופלת על הרצפה. הגוף המשולש שלו רוטט והרגל המתה רוטטת והעין שאיננה בוכייה וכל הילדים שלו,

שמפוזרים בכל חיפה בוכים דרכו וכל השנים הארוכות בוכות ובוכה אבא שלו, ששמח שיָרו בו ובוכה הקיר בחדר שאליו, אולי, בוכה מוריס לבדו בלילות.

גם אני בוכה איתו, עם מוריס. גם אני.

על הימים האחרונים

שנים אני משתין בתוך עציצים, הישר על העלים המבריקים, על האדמה החומה, הקרושה.

בדרך כלל, אחרי זמן־מה, משחיר הצמח שעליו השתנתי. זה שחור מוזר ומאיים, שזור עורקים חומים וצהובים, כמו הרעלה. אבל הצמח המושתן ממשיך לצמוח בהתרסה מעוותת נגדי ונגד הטבע.

חשבתי רבות על ההתנהגות התמוהה הזו שלי, אבל אפילו במשפט הפשוט הזה יש כמה בעיות. למשל, האם מדובר ב"התנהגות", דפוס חוזר של פעולות מוכרות ומתורגלות, על סף האוטומטיות?

שנית, אם זו אכן התנהגות – האם באמת היא תמוהה? מי קובע את זה ומי מסמיך אותו לקבוע כך ומה הם קני־המידה המוסריים, או האחרים, שבהם הוא משתמש כדי לקבוע אם התנהגותי תמוהה או לא?

גם לא הייתי בטוח שההתנהגות הזו היא באמת שלי. נכון, השתן נפלט, צהוב עכור, או בהיר וקולח מאיבר חיוור ומדולדל שמחובר

אלי באופן שאינו נתון לוויכוח. אלא שמבחינתי, זה עדיין לא הפך את ההשתנה לדפוס התנהגות ואת ההתנהגות הזו לשלי.

ערכתי תצפיות מנותקות ככל האפשר - כמעט שאני מתפתה לומר: אובייקטיביות - אחרי מנהגי ההשתנה שלי בעציצים. גיליתי שלכל התקריות האלו יש כמה מכנים משותפים.

מעולם לא השתנתי בעציץ אם היתה לי גישה לבית־שימוש במרחק של פחות משלוש דקות הליכה. אני אומר שלוש דקות, כיוון שהיו כבר מקרים שבהם העדפתי להשתין בעציץ הקרוב כשבית־השימוש היה במרחק של שלוש דקות ועשר שניות.

שנית, מעולם לא השתנתי בעציצים מתוך נהנתנות, או מתוך רדיפה אחר נוחות.

ניתן לומר בלב שלם שההיפך הוא הנכון: רק במצבי מצוקה קיצוניים, כשכבר כשל כוח הסבל, נזקקתי לפתרון הזה. אני מודה שהרווחה הפיזית שחשתי אז גררה איתה מין פורקן רגשי, שמינית שבשמינית של אביונה שחשים בה עם אשה זנותית ופראית, שאיננה אשתך, בלילה מיוזע במיוחד. קילוח השתן היה יוצא אז בהיר ועז ויוצר, במפגשו עם אדמת העציץ, אגמים של קצף הפוקע בקולות רכים של לחישה.

חשוב היה לי לבחון את הנסיבות שבהן השתנו העדפות ההשתנה שלי.

תנאי ראשון במעלה, כמובן, היה קיומו של עציץ, וזה נקרה בדרכי, בדרך כלל, במשרדים, או במקומות פחות או יותר ציבוריים. אהבתי את הסיכון הכרוך בהשתנה בעציצים למרות הפוטנציאל לבושה חברתית ואף סכנת האשפוז הכפוי הכרוכים בהתגלותי.

אבל מדוע? מה גרם לאקסיביציוניזם הנוזלי הזה?

ברור היה שאברי נחשף. חשתי את קרירותו של משב אוויר

מקרי בחולפו על העור העדין של העטרה. היה בזה משהו ארוטי, קמאי, ששייך לילדות. בילדותנו, אנחנו משתינים כך: אברנו פונה לכל רוח וכל עובר ושב מביט בנו ובמפל הנוזלים המיניאטורי השוצף מתוכנו.

ובכן, זו נקודה אחת: קרירותו של האוויר של ילדותנו.

היתה גם סכנה שאשה יפה, או סמכות כלשהי (שוטר, סוהר, כשהייתי בבית־סוהר) יבחינו בי.

המעשה הזה כה מנוגד לתדמיתי כאינטלקטואל בעל חינוך אירופי – שהימרתי ביני לביני שייתכן שהם יעדיפו להתעלם ממני. כך ימנעו מעצמם את התחושה שרומו, או שהיו טיפשים מכדי להבחין מייד שאני נמנה עם אלה המשתינים בעציצים.

חמור מזאת: ייתכן שייאלצו להודות שלא לכל האנשים יש הגדרה או סיווג שמחזיקים מעמד בכל הנסיבות. זו תהווה ממש פגיעה באושיות הסדר החברתי. מוטב להם להעמיד פנים שהם מאמינים לי כשאני מכפתר את מכנסי בחיפזון, כאילו רק סידרתי את בגדי. זאת למרות הכתם הכהה, ההולך ומתרחב במקום שבו נמצא אברי, המתיז עדיין.

אשה יפה, זה כבר עניין אחר. בכך יש משהו פורנוגרפי. אם היא מהסוג הנכון, זו יכולה להיות תחילתה של תאווה גדולה, כחולה.

איני בטוח כלל מה ההגדרה החוקית למה שאני עושה. אם אף אחד אינו רואה אותי, אין בכך משום חשיפת איברים מוצנעים בציבור – כי אין ציבור. האם מדובר במעשה מגונה? בהשחתת רכוש ציבורי? בהשחתת המידות? האם קיימת עבירה בספר החוקים שזו לשונה: "חשיפת איבר המין לרוחות עדינות מעל צמח שחור־חום וצהוב"?

אני מהמר, אף כי איני בטוח, שאין זה משאיר אותנו, אם כך,

בפנומנולוגיה. במילים פחות מעודנות: אנו יכולים רק לתאר – אך רחוקים מאוד מלהבין.

שמתי לב שאני משתין בעציצים לפני שאני קורא ספרים, בעת קריאתם, או לאחריה. מין פעולה של ניקוז רעלים שאני צובר למעלה. תעלת ביוב שמחברת ביב עילי לביב תחתי.

השתנה אינטלקטואלית, שתן מלומד.

בזמן הקריאה, יש שאני שוכח לשתות שעות ארוכות. זה לא מפחית כלל את תדירות ההשתנה ואני חש נוח לקבוע שאין כל קשר בין כמות השתן שאני מפיק כשאני קורא לבין כמות הנוזלים שאני מחדיר לגופי. מה שחשוב זה האם אני קורא או לא.

גם האופן שבו אני משתין בעציצים שונה מפליטת השתן הרגילה באגני הקיבול הנוצצים מחרסינה שבבתי־השימוש. כאן, במגרש הביתי, אני משתין באיטיות וביסודיות, בקילוח דק וסדיר, המאפשר לי להרהר בדברים שברומו של עולם, או סתם לבהות ולחשוב על האשה האחרונה שעזבה אותי ועל הסיבות שנתנה לעזיבתה. אני מגיע למסקנה שרובן קלושות מאוד.

כשאני יוצא אל הטבע, המיוצג על־ידי הצמח בעציץ, חלה הרעה בתקשורת ביני לבין אותו נספח חלול שלי. אני חייב לשדל אותו בדיבורים ובאימוץ שרירי השלפוחית והבטן. אני מטלטל אותו בעדינות, שמסווה, בעצם, עוינות ותוקפנות מדוכאת. אין בליבי עליו, אלא הניגוד שבין חיי האפורים משהו לבין חייו שלו, הספונטניים, מלאי הצבע מבפנים ומבחוץ.

לאחר פרק זמן של שידולים, הוא מתרצה ומפנה את הנתיב לשתן של העציצים: קילוח עז, תקיף, מותז לכל הכיוונים, כמו ממטרה שיצאה מכלל שליטה, המופעלת שלא בעוצמה הנכונה.

וישנה, כמובן, הבדידות. כשאני עומד מול עציץ, או מול מיתקן לכיבוי אש שמוקף צמחים, הגדלים על טפטופיו – אני בודד. אני

בודד באופן שבו אי־אפשר להיות בודד, אלא כשאברך חשוף ואתה עוסק בפעילות שהצנעה נאה לה – פוטנציאלית, לעין כול. זו בדידותו של מי שעתיד להיתפס במעשה של מרי, באקט עליון של החרבה עצמית, שאין לו שום מובן אלא המשמעות שבתקיעת נאד או המשמעות שבפליטת זרע בתוך זונה שעוצמת את עיניה מרוב שעמום. בקיצור: זה הלבד של הקיום.

אני משתין בעציצים אקזיסטנציאליסטיים.

בקשר לעציץ עצמו – אני משולל העדפות. למעשה, אני בטוח שאני לא משתין על העציצים, אלא על החיים הגדלים בהם. על החיים אני משתין ולא על המכלים שבתוכם הם מתפתחים. אני מסוגל – עשיתי זאת – להשתין על צמחים בכל מקום. השתנתי על צמחים במעליות ובין ברזי כיבוי אש, סביב לגדרות ובחדרי הדירה שלי ושל אשתי לשעבר. השתנתי בכיתה בבית־הספר שלי שם למדו הנערות להיות מזכירות. זו היתה הפעם הראשונה שבה חשפתי את האיבר שלי והשתנתי, שלא כדרך הטבע, אל עציץ קטן ומיובש שהיה שם. האמת היא, שזו לא היתה אשמתי. השרת של בית־הספר נעל אותי בכיתה מבלי לקחת בחשבון את השלפוחית החלשה שלי (דלקת הערמונית כבר בגיל ארבע־עשרה!).

כלוא לבדי בין שורות מאיימות של מכונות כתיבה חשמליות, עשיתי מה שעשיתי באדמתו של עציץ בכיתה. ביליתי שם כמה ימים והדפסתי את עבודת הגמר שלי בהיסטוריה על ימיו האחרונים של אדולף היטלר. בתום הזמן הזה הכיתה הסריחה כולה משתן. בתחילה קמל הצמח שהיה בעציץ ושינה את צבעו מירוק־אפרפר לצהבהב־חיוור ואחר־כך לצהוב־כתום זועק. משם הדרך היתה קצרה לשחור המנומר בחום ולהתפתלויותיו הנואשות של הצמח המקורקע בנסיונו להימלט מן העונש היומי הצורב שהטלתי עליו.

לבסוף, התפתל הצמח סביב עצמו במחול עוועים של מוות ולא

יסף. הוא הפך לגדם, לגלד, לזיכרון מיובש של מה שפעם היה צמח. בתוכו נוצרה ניקבה זעירה ששרקה בכל פעם שאוויר נע דרכה. הצמח הפך למין קלף מוזר, מגביר שקיפות עם הזמן ועם ההשתנות ההולכות ותוכפות עליו. היתה זו הפעם הראשונה שראיתי את המוות בפעולה. הייתי קרוב אליו, הייתי הגורם הראשי או הבלעדי למוות, בקיצור: הייתי הסוכן שלו בטריטוריה של הצמח הזה – וזה גרם לי לתעד בזהירות ובקפידה כל עווית של צורת החיים הנחותה יותר. ידעתי שרק מעטים יוכלו לתאר, אחר־כך, במהימנות הראויה, את מותו של הצמח. מי שלא יחשוד בי בקמילתו, מי שלא יאמין שאני משתין בעציצים בכיתות לימוד – יסתובב במעגלים בלשיים זמן רב ולא ימצא את הרוצח.

זאת בדיוק הנקודה: היתה כאן הזדמנות להיות רוצח מבלי לשלם את המחיר שאמורים רוצחים לשלם, אבל עם כל ההנאה המיוחסת להם באותה שנייה של המעשה, רק שאצלי העונג הזה נמשך ימים. זה היה רצח בעינויים.

אלה שמזדעזעים יכולים לשאול את עצמם: איך זה ייתכן שאנחנו מזדעזעים ממותו של צמח בכיתת לימוד בעיירה נידחת לפני כמעט שלושים שנה. אין לזה תשובה.

באחרונה סיגלתי לי מנהג חדש. איני משתין באסלות זרות, רק סביב להן, יוצר לי אגמי קצף זעירים על רצפות ממורטות. אני מצפה שהאסלה תצהיב ותשחיר ואחר־כך תידק עד לשקיפות. אבל אסלות חזקות פי כמה מכל צורת חיים אחרת והן ניזונות משתן בתאווה. לא זו הדרך להתגבר עליהן. לא זו הדרך להיזכר בצמחים שלי. לא זו הדרך לחוש שוב את הרטט האירוטי ההוא. אני יוצא משירותים כאלה אבֵל, חפוי ראש, מוצף נוסטלגיה.

אני מתנהל בכבדות אל עבר ספת עור מסוג מושב האוהבים. אני מתמוטט אליה, מתכנס בתנוחה של עובּר. אני חייב לחשוב. אני

יודע שאני חייב לחשוב אבל מזמן כבר איני יודע על מה אני חייב לחשוב ועד מתי ומה המטרה של כל החשיבה הזו. בהשתנה אל עציצים או אל מטפי כיבוי יש, לפחות, איזה היגיון: אני משתין, משמע אני ממית. אבל כאן לא היתה לי שום דרך מוכרת להבין. מן השירותים אל הספה הזו הכרסתנית וממנה שוב אל השירותים – זה לא נראה לי המסלול הנכון, אבל, מצד שני, לא הכרתי שום מסלול אחר וקול פנימי אמר לי לא לחקור במופלא ממני.

אני משער שאשתי עזבה מזמן. היא נהגה להתפלא מדוע הצמחים בביתנו מתים כל־כך מהר, כל־כך הרבה. היא נהגה להחליף את הצמחים, אף פעם לא החליפה את האדמה. זה זמן רב לא שמעתי את השאלה הזו והצמחים בעציצים לא מוחלפים. אני מסיק מזה, בוודאות קרובה, שאשתי כבר איננה כאן. אין טעם להשתין לעציצים שהצמחים בהם מתים. זהו משפט אלגורי וחבל שאשתי איננה כאן, כי היא היתה נהנית לשמוע אותו ולהבין למה הוא מרמז. בטוח שהוא מרמז למשהו. אשתי אומרת ששום דבר אצלי אינו כפי שהוא נראה. קשה לי לתאר מה היתה אומרת לו ידעה על מנהגי ההשתנה שלי, זה היה מאוד מתאים לה לתיאוריה. בכל אופן, אין לי עניין להשתין בעציצים שהצמחים בהם מתו. הרי אין דרך להחיותם והשתן שלי אינו קדוש כמו השתן של אנשים מסוימים בהיסטוריה שעליהם קראתי.

אני נוטל את ידי באדיקות אחרי פעולת ההשתנה. אני מודה שזה מוזר בהתחשב בכך שאני משתין לכל עבר, גם על צמחים ובמיוחד עליהם. לעיתים, באה הרוח ופורעת את זרמי השתן ומתיזה אותם עלי ברסיסים קטנים. אני לא יכול להתקלח ונטילת הידיים מהווה מין טקס סמלי, מין "ראו, אחרי ככלות הכול, אני נקי". אני מתגעגע לאשתי. בצוואר היה לה עור רך שנהגתי לאחוז בין שפתי בנשיכה קלילה. "אני מתגעגע" היה הפירוש של הנשיכה הזו.

עכשיו אין לי את מי לנשוך והבית אפל כל הזמן כי אין לי היכולת – ואם להודות על האמת, גם לא הרצון – לקום מן הספה שליד השירותים. הלוואי שהיה לי את מי לנשוך עכשיו. אני חושב שאשתי היתה מתעניינת בפרטי הפרטים של מנהגי ההשתנה שלי – אבל אני כמעט בטוח שלאף אחד אחר מלבדה לא יהיה בכך עניין. אם אני חושב על כך שנית, אני חוזר בי: יהיה לה עניין – אבל לא עז במיוחד. בעצם, כבר לא יהיה לה כל עניין, כי היא הלכה מכאן. אני נוטל שוב את ידי. ליתר ביטחון. אי־אפשר לדעת מה עוללה הרוח בפעם האחרונה ולמה לי להסתכן בהחדרה בלתי מודעת של השתן שלי אל תוך פי בעת האכילה.

כשאשתי אמרה שהיא עוזבת ושרע לה איתי, היא הוסיפה שאני הוא שנטשתי ראשון ושאין ולא היה בינינו כל רגש בשנים האחרונות. כשהיא אמרה את זה הייתי באמצע השתנה משביעת רצון במיוחד על ארון כיבוי אש אדום. האדמה שמתחתיו היתה ארגמנית, ואני זוכר את עיטורי הקצף הלבנים יוצרים תחרה מעודנת על רקע ארגמן האדמה ואדמומיות הארון. זה היה מאוד יפה והשמש החלה כבר בשקיעתה. טילפנתי אליה כשליבי אינו מנבא לי דבר, והיא הודיעה לי שהיא הולכת ואמרה שלום בקול קר. ידעתי מייד שני דברים: שאני אפסיד במלחמתי עליה ושלהשתין על צמחים כבר לא יהיה אותו הדבר.

כל פעם שאשתין על צמח אזכר בה ובמה שהיא אמרה לי ובצריבה הנוראה ובאיך שהרגשתי שאני משנה את צבעי. בהתחלה נהייתי צהבהב־חיוור, אני מניח. אחר־כך הכתמתי והשחרתי ועורקים חומים השתרגו בי בבת־אחת. לא יכולתי לעשות דבר חוץ מלהתפתל מאימת המשפט הבא שלה.

בחוץ יש קולות עמומים של מכוניות. אפשר להבחין בסוג המכונית לפי טיב הצליל: באסים עמוקים ונחרות לאוטובוסים,

יללות חופזניות ושריקות למכוניות הקטנות יותר. אני לא משחק עכשיו את המשחק הזה. עכשיו אני יודע שהטלפון כבר לא יצלצל ושהבית ריק ושאין שום דבר שיכול להחיות צמח מת שהשתן עלה לו לעלים והאדמה שלו סדוקת אמוניה.

אני חושב על הימים האחרונים של היטלר. איך שהוא חי לו שם, מתחת לאדמה, עם הכיב קיבה המדומה שלו. איך שהוא הרעיל במו ידיו את הכלבים שלו בלילה וערכו לו מסיבת יום הולדת ואיך שהוא התחתן עם אשתו יום לפני ששניהם התאבדו.

איך הם נשרפו ביחד.

כי על זה עבדתי כשהשתנתי בפעם הראשונה, בבית־הספר ההוא של ילדותי, בעיירה ההיא, מזמן, בתוך עציץ. לא היתה לי ברירה. השרת של בית־הספר סגר אותי בכיתת הלימוד במגמת המזכירות.

על זה בדיוק עבדתי: על איך ששניים מתחתנים בידיעה מוחלטת שהם עומדים למות בכל רגע, אבל זה לא מפריע להם בכלל. הם רק מרעילים את הכלבים ואת עצמם ונותנים, לפני כן, את ההוראות המתאימות.

כן, על הימים האחרונים עבדתי באותם ימים ראשונים. על הימים האחרונים.

הנימוסים של מיסיס אשלי

בחדר שקיבלתי במלון לא היו מים חמים. זה היה מלון מכובד ועתיק והצנרת שלו כבר היתה סדוקה ודולפת. הייתי מיוזע מאוד כשהגעתי, וניהלתי ויכוח סוער עם דֶלפֵּק הקבלה בשאלה מתי יהיו לי מים חמים. אחר־כך נזכרתי בשביל מה שלחו אותי לכאן ואימצתי את אורח הדיבור הקר והמתנשא של מנהל הקבלה. החלטתי לראות בכל הפרשה הזו את השיעור הראשון שלי בנימוסים בבית־הספר של מיסיס אֶשלי.

שבוע לפני שעזבתי את הארץ ונסעתי אל המיליארדר בשווייץ, לקח אותי קובי אל עיר ערבית עוינת. "פה אני מתקן את המכונית שלי ואת השיניים שלי ואני רוצה לראות שמישהו מהם יעיז להגיד לי משהו" – הוא שיחרר נחרה של בוז לכיוונם של המקומיים – "אני בא לפה לבדי ואני עושה פה מה שאני רוצה."

מה שקובי רצה עכשיו, זה שחייט מקומי ייקח את המידות שלי ויכין לי חליפה מבד עבה, כחול, שזור פסי זהב דקיקים. החייט עמד על שרפרף, סיכות מדידה בפיו ואמד את מידותי, כשעינו האחת עצומה. "אני הייתי חייט של מלך חוסיין" – אמר באנגלית

עילגת – "כל החצר היה בא לכאן שאני אקח להם מידות."

"כן, כן" – ענה לו קובי – "תגמור כבר, אנחנו רוצים ללכת לנגב איזה חומוס טוב. אתה מכיר מקום חוץ מההוא שמוכר בשר כבש מקולקל?"

"מקולקל?" – הזדעזע החייט בתיאטרליות ותקע סיכה בבד של המכנסיים – "זה הבשר כבש הכי טוב בכל המזרח התיכון. החליפה יהיה מוכן בעוד שבוע."

אז ישבנו בשמש הקופחת, מנגבים את המצח ואת העורף במפיות נייר דקיקות. בעל־בית זעום־פנים ספג את עלבונותיו של קובי בפנים הולכים ומאפירים וערך לפנינו שולחן של סלטים ובשרים.

כעבור שבוע שוב סעדנו שם. החזקתי את החליפה שלי תלויה על קולב ממתכת דקה והייתי מאוד גאה בה. זו היתה החליפה הראשונה שלי, אם מתעלמים מחליפת הבר־מצווה.

בערב נסיעתי, ערך לי קובי מסיבת פרידה. בלילה לימד אותי לקשור את העניבה שלי. בבוקר נפרדנו בדמעות. חמוש בתיק צד ובמאות ספורות של דולרים נסעתי אל חלום העושר שהמתין לי בקצה השני של כבש המטוס.

בטיסה לא פשטתי את ז'קט החליפה שלי. השתדלתי לשבת כך שכולם יראו את טיב הבד ואת הגיזרה. אבל החליפה הזו בדיוק היא ששלחה אותי אל בית־הספר לנימוסים של מיסיס אשלי בלונדון. המיליארדר שבשירותו עבדתי, העיף בה מבט אחד, הטיל שטר של אלף פרנקים שווייצריים על רצפת משרדו והורה לי לקנות בגדים חדשים. התכופפתי בלי הדרת כבוד והרמתי את השטר. ככה השתחוויתי לכסף בפעם הראשונה.

קניתי שתי חליפות שמרניות בבית הכולבו הקרוב וכשחזרתי אמר לי המעביד:

"אני שולח אותך בשבוע הבא לבית־ספר לנימוסים והליכות בלונדון. אל תיפגע, זה לא משהו אישי. אנחנו חברה רב־לאומית חשובה והמנהלים שלנו הם פניה של החברה הזו. אני מאמין שאתה תתקדם בתפקידך ותגיע לעמדות בכירות. אם כן, עליך להיות מושלם מבחינת התנהגותך ונימוסיך. אתה ודאי מבין."

הבנתי וכך אמרתי לו. אבל לא סיפרתי לו כמה כאבו לי דבריו. את כל ילדותי ביליתי במאמצים נואשים לא להשתייך. גמעתי ספרים וקראתי בקביעות עיתונים מחו"ל. מול מראה גדולה בביתנו, בלילה, כשאף אחד לא ראה, חיקיתי תנוחות גוף והבעות פנים של מפורסמים בטלוויזיה. שיכללתי את המבטא שלי באנגלית עד לחיקוי, שאני חשבתי שהוא מושלם, של מבטא אוקספורדי.

ועכשיו, המילים האלה, הצורבות.

בית־הספר לנימוסים והליכות של מיסיס אשלי שכן במערב לונדון, בין בניינים אדוארדיאניים יפים. חזיתו היתה צבועה ורוד ושני חצאי עמודים מגולפים ומשוקעים בקיר תמכו בשלט אבן. שמו של בית־הספר וכתובתו נחרטו באבן הזו. מקוש בדמות ראש אריה השלים את התפאורה ואני חשתי כמו שחקן ראשי בסרט, כשנטלתי אותו בין אצבעותי והקשתי בדלת פעמיים. הנקישה התהדהדה בתוך הבית ומשרת קירח פתח לי בידיים עטויות כסיות לבנות. הוא סקר אותי במבט קר, אך לא מתנשא ואמר: "כן" בנימה של "אין לי זמן לשטויות". אמרתי לו שאני התלמיד החדש של מיסיס אשלי.

"ברור לגמרי" – אמר כשהוא סוקר אותי שוב מכף רגל ועד ראש ומתעכב על החליפה שלי – "אבל באיזו כיתה אתה, בבקשה?"

"כיתה?" – ידעתי שאני נשמע אידיוט מושלם, אך לא יכולתי לעצור בעד עצמי – "חשבתי שאני התלמיד היחיד..."

לשמע המשפט הזה, סמקו פניו של המשרת ולרגע נורא אחד חשבתי שאולי הוא עומד לטרוק את הדלת בפני. אבל הוא התעשת והחווה לי בידו להיכנס פנימה. הוא הורה לי להמתין, בנימת קול השמורה למי שהתעכבו בהתפתחותם, ועיין בספר גדול כרוך בעור. "אתה בכיתת הבוקר" - בישר לי - "שעות הלימודים שלך הן בין תשע בבוקר לשלוש אחר הצהריים."

שאלתי אותו, בתדהמה, אם מיסיס אשלי מלמדת את כל השעות האלה בעצמה והפעם הוא איבד את סבלנותו ולא טרח כלל לענות לי. פשוט הִפנה לי את גבו ונעלם במורד מסדרון ארוך. מעל גרם מדרגות מרופד בשטיח עבה היה תלוי שלט "אל כיתות הלימוד", ואני טיפסתי למעלה במאמץ והגעתי, מתנשם ומתנשף, אל דלת עץ נוספת, בעלת ידית עגולה. נעמדתי על המישורת, נושם בכבדות. פתחתי את חגורת מכנסי ושילשלתי אותם כלפי מטה. מתחתי את החולצה שלי והרמתי את התחתונים, שהגומי שלהם נקרע עוד בישראל.

במכנסיים מופשלים למחצה, שיער סתור, שטוף זיעה, מביט בה מבעד למשקפיים מרובעי מסגרת מפלסטיק זול, מעורפלי זגוגיות - ככה ראתה אותי מיסיס אשלי בראשונה כשפתחה את הדלת שמולי ויצאה מן הכיתה.

אני זוכר שהדבר הראשון שציינתי לעצמי זה השקט הלא־טבעי ששרר בכיתת הלימוד עם צאתה. לא היה שם קריאות צהלה, אפילו לא אותו מלמול המאפיין שיחות מהוסות בין בני־אדם. שררה שם דממה כה מוחלטת עד שרעש המזגנים נשמע כמו רעש של רכבת מתקרבת.

הדבר השני שציינתי לעצמי היה מיסיס אשלי. לא כל־כך היא עצמה, כמו התגובה שלה: היא התעלמה מקיומי ביעילות כזו, שלרגע אפילו אני הוטעיתי והיתה לי תחושה משונה של

התאיינות. היא חלפה דרכי במורד המסדרון ולא העיפה מבט לאחור. סיימתי את סידור בגדי וניגבתי את ידי בצד מכנסי עד שהתהוו בהם כתמים כהים.

"מיסטר ואקנין?" - בקע קול בלי גוף, קולה של מיסיס אשלי, מגרם המדרגות - "אשמח לראות אותך במשרדי בעוד חמש־עשרה דקות."

במשרדה של מיסיס אשלי היתה מכתבה עדינה שנשענה על רגליים ברבוריות ומולה שתי כורסאות, בעלות ריפוד שופע. באחת מהן שקעתי, לפי הזמנתה.

"הפסדת את השיעור הראשון" - היא אמרה בקול חסר הבעה - "אני אצפה ממך להשלים את החומר, כמובן. זה היה שיעור ביציבת הגוף. אני מברכת אותך לרגל בואך לכאן. בתוך מעט פחות מחודש, אתה תצטרף לשורות ההולכות ומידלדלות, לצערי, של הג'נטלמנים הצעירים ברחבי אירופה. אני אומרת אירופה, כי אין כאלה בשום מקום אחר." - יכולתי להישבע שראיתי דמעה נקווית בקצה אחת מעיניה. היא היתה אשה זעירה, אך מפוסלת בדיוק מתמטי מרתיע. גם פניה נראו כמו מסכה שעוצבה לפי האידיאלים הקלאסיים, לאחר מדידות ממושכות וקפדניות. הכול בה היה מטופח והדיף ריח של סבון מעורב ברמזים מעודנים של בושם מושק. לא ראיתי עליה כל תכשיט, חוץ מסיכת דש מוזהבת, שננעצה בחליפת שני החלקים העסקית שלה.

"ג'נטלמן" - הפליגה מיסיס אשלי בהרצאתה - "אינו נמדד בהתאמה בין בגדיו, או בנימוסי השולחן שלו. גם הנובו־רישים" - היא ירקה את המלה בתיעוב, כמו חרצן מר שנתקע בגרונה - "מצוידים בידע הזה. ג'נטלמן, מיסטר ואקנין, הוא מי שמצויד ביכולת להיעדר, לא לראות, לא להיות ברגעים הנכונים" - היא הביטה בי ברוב כוונה, אך בלי להזכיר ולו ברמז את מכנסי

שהופשלו מולה כבר בדקה הראשונה להיכרותנו הקצרה.

חיכיתי להמשך, אך היא שקעה בכמה ניירות שעל שולחנה ואני הבנתי שמבחינתה אמרה כל מה שיש לומר. קמתי ומבולבל עוד יותר משהייתי קודם, יצאתי אל המסדרון והמתנתי בחוסר ישע עד שהבאטלר – אותו גבר כיפח שפתח לי את הדלת – הוביל אותי חזרה אל הכיתה. הוא פתח בפני את הדלת, הצטודד והניח לי להיכנס.

חלפתי על פניו ומצאתי את עצמי מביט בעשרה זוגות עיניים סקרניות. שוב היתה לי תחושה חלומית והפעם הרגשתי שאני רואה את עצמי משוכפל עשרת מונים. לרובם היו משקפיים במסגרות קרן שחורות ורובם לבשו חליפות שנראו כאילו החייט בעיר הערבית ההיא היה עסוק מאוד בחודש האחרון. אף אחד מהם לא קם, הציג את עצמו, או הציע לי מקום לשבת לידו. בסוף התערב הבאטלר ואותת ביד חסרת סבלנות לאחד התלמידים לזוז ולפנות לי מקום על ספסל העץ שעליו ישב. כך מצאתי את עצמי עם טים, בנו של רופא יהודי־בריטי חשוב. היו לו פנים שנראו כאילו נחצבו מסלע בסיתות מוקפד: קווים כמעט יפניים עם גבריות קודרת מתחת לרעמת שיער מפוסלת בפראות בג׳ל ריחני.

הוא הציג את עצמו ולחצנו ידיים. כששמע שאני ישראלי, אורו פניו. על רקע זה נוצרה בינינו קירבה מיידית, ולא מפני שהיה יהודי – אלא מפני שהעריץ עוצמה והחלטיות ואת שני אלה ייחס לצבא הישראלי בפרט ולישראלים לגזע בכלל.

בלי לדעת, שיחזרה מיסיס אשלי בבית־הספר שלה מחנה טירונים של חיל הנחתים. המשמעת המדוקדקת, האיומים הבלתי פוסקים בענישה שהתמצתה בגירוש מגן העדן החד־חודשי הזה, הקושי הפיזי, היחס לתלמידים. רק בינינו נדרשנו לגלות את כל התכונות שפיתחה בנו: נדיבות רוח, אדיבות, אצילות, דיבור בלשון המעטה, רגישות והתחשבות.

"ששת עמודי הקיום המשותף" – קראה מיסיס אשלי לתכונות האלה, על משקל "ששת עמודי החוכמה".

אני הצטיינתי בכל הקשור לשימושים בשפה. נכשלתי בכל הקשור בשפת הגוף. למגינת ליבה של מיסיס אשלי, לא הצלחתי לא לדבר תוך שימוש בתנועות ידיים רחבות וגורפות. לא זכרתי לא להניח את מרפקי על שולחן הסעודה. לא חדלתי ללעוס את ידיות הקרן של משקפי החדשים, ולעשות את שערי תלתלים־תלתלים מרוב המתח שהכניסה בי הביקורת שהטיחה בי ללא הפסקה. אבל שלטתי בשימוש בלשון ההמעטה והצלחתי להעלות בת־חיוך על שפתיה באחת הפעמים כשהשתמשתי בדימוי מוצלח במיוחד.

למדנו תנועות של בָּלֶט קלאסי, רקדנו ואלס, הלכנו שעות בכתפיים זקופות ובראשים נישאים אל על, שיחקנו תפקידים של אשה מחוזרת, רב־מלצרים, באטלר ונהג. אחדים מאיתנו שיחקו את הצד שכנגד: אצילים, נושאי מִשׂרות רשמיות גבוהות, סלבריטיס.

יום לפני סיום הקורס, כינסה אותנו מיסיס אשלי בחדר הישיבות ששימש לעיתים מזומנות גם אולם להרצאותיה ולהטפותיה. היא עלתה על מרובע עץ ששימש תחליף לקתדרה ואמרה:

"ג'נטלמן" – עצרה מעט כדי להניח לתואר הנכסף לחלחל לתודעתנו – "מחר תצאו לאוויר העולם. לא בכדי אני משתמשת בדימוי הלקוח מעולם אחר (לשון רמיזה, ציינתי לעצמי, אין מזכירים מין ולידה במפורש). אתם כַּתינוקות האלה שצוידו בכל מה שנדרש כדי להצליח בעולם. החוקים כל־כך פשוטים: התחשבות, אמפתיה, העדר מלא טאקט ושפה שתשקף את כל אלה. זִכרו את העקרונות האלה ולעולם לא תפגעו באחיכם בני־האדם. תשכחו אותם ושמעכם ייצא למרחוק כבריונים. זו הברירה הניצבת בפני כל אחד ואחד בעולם של ימינו: ג'נטלמן או בריון.

בעבר היו גוני ביניים – כיום הם בוטלו ואנו נידונים להיטלטל לנצח בין הקצוות. כל ג'נטלמן עושה מעשים של בריונות כפי שכל בריון עושה מעשה ג'נטלמן. אבל ההבדל תהומי: הג'נטלמן אחראי למעשיו כי הוא ניחן במתת הידיעה ובכוח השליטה. אל תשכחו את האחריות הזו – כי העולם סביבכם לא ישכח לכם אותה. מעמדכם בחיים, עוד תגלו, אינו נכס, כי אם נטל. טפלו בו כבמיטען שביר. שמחתי לעבוד איתכם ואני מקווה לא לראות אתכם אצלי יותר."

מחאנו מחיאות כפיים מנומסות כפי שלמדנו ומיסיס אשלי החוותה קידה והרימה את ידיה כדי להסות אותנו. "משרדי פתוח מעכשיו ועד מחר בצהריים. כל מי שיש לו בעיה ומעוניין לשוחח איתי בפורום פחות נרחב (לשון המעטה) – מוזמן להירשם ולהתקבל אצלי לראיון בשעה שתיועד לו. אני מקציבה חצי שעה לכל פנייה. אם למישהו נחוץ יותר זמן – אנא, רשמו זאת."

עמדתי בתור עם טים וכשהגעתי אל הדף שהחזיק בידו הבאטלר, אמרתי לו: "רשום־נא שעתיים, בבקשה." הוא לא זקף גבה, רק רשם את הסִפרה 2 ליד שמי והתבונן מעבר לכתפי, אל טים. "חצי שעה תספיק" – אמר טים והיה גיחוך בקולו, גיחוך של ג'נטלמן.

הפגישה נקבעה לי לשעה עשר בלילה בחדריה של מיסיס אשלי בקומה הרביעית של הבית. בית־הספר תפס את שתי קומות הביניים והבאטלר, המשרתת והמזכירה גרו במגורי המשרתים בקומה הראשונה ובקומת המרתף. טיפסתי במדרגות מתפתלות עד לקומה הרביעית.

הבטתי, נבוך, בארבע דלתות שונות, כולן סגורות ועל אף אחת מהן אין שלט. "הרי לך חידה קלאסית לג'נטלמן" – חשבתי, אבל המחשבה הזו לא העלתה בי כל חיוך. כיעכעתי בגרוני בקול רם,

כפי שלמדנו וזה עבד. הדלת שמולי נפתחה ובפתח עמדה מיסיס אשלי אחרת: שערה פזור, מרכיבה משקפיים חצאיים ולובשת בגד שהיה הכלאה בין גלבייה לשמלת ערב. לרגליה נעלה מוקסינים רכים. היא החוותה לי בידה להיכנס ולשבת על כורסה שהיתה העתק מדויק של הכורסאות שבמשרדה בבית־הספר. היא הבחינה במבטי ואמרה מעבר לכתפה: "רכוש המשפחה. אבי קנה אותן בהודו והביא אותן הנה. חיקוי של סגנון הרוקוקו, אם הסבירו לי נכון. תשתה שרי?"

כשהתיישבה מולי, על כיסא בעל מסעד עץ, שנראה מאוד לא נוח – התיישבתי גם אני.

היא אמרה: "למי שמבקש שעתיים ראיון עם מנהלת בית־הספר חייבות להיות סיבות דוחקות מאוד" – וצחקה צחוק שהיה מפתיע ברעננותו, דומה לצחוק של ילדה.

זה היה כל־כך בלתי צפוי, עד שלרגע לא מצאתי מילים בפי. היא התבוננה בשעשוע בהבעות המתחלפות על פני: "אני גם בוכה, אתה יודע" – היה זיק סדיסטי בעיניה.

"מיסיס אשלי, לא הולך לי עם בנות" – המילים פרצו ממני כאילו נגד רצוני, דחוסות ומבוהלות לצאת לפני שאתחרט ואכלא אותן שוב.

מיסיס אשלי לגמה מן השרי וליקקה את שפתיה בלשון חתולית.

"כ־ן" – אמרה לבסוף – "אני מבינה" וההמשך הלא־נאמר היה: "ומה אתה רוצה ממני?"

"את האשה הראשונה שדיברה איתי כאילו אני גבר" – הסמקתי נבוך מחוסר הנימוס. זו היתה הפרה חמורה של כל חוקיה של מיסיס אשלי גם יחד. אבל לעצמי אמרתי "על החיים ועל המוות, לא יהיה לך צ׳אנס אחר, לך על זה" והוספתי, בקול רם:

"את האשה הראשונה שהבינה אותי ואת כל־כך חכמה ויודעת

הכול על בני־אדם. אני מאוד פוחד מנשים. אני שומר מרחק. כשאני רוצה לדבר איתן, אני פונה אל צד שלישי. כשהן נוגעות בי, אני נרתע, כמו מאש. אני מרגיש שהן מסוכנות לי."

מיסיס אשלי עיינה בכובד ראש בנוזל האדום בכוס שלה וטילטלה אותו קלות.

"זה יהיה בסדר, אתה יודע" – היא אמרה לבסוף – "תימצא האחת שלא תפחד מהפחדים שלך, ואיתה הכול יהיה טבעי ונכון ומלא אושר והתרגשות."

"לך אין בעל" – אמרתי וחשבתי שהיה עדיף למות בעינויים קשים במקום לומר את המשפט הזה, אבל אמרתי אותו, כי פתאום מיסיס אשלי נראתה כל־כך יפה באור הצהבהב של שתי המנורות שהדליקה. אצלי יופי הולך עם עצבות, אז מיסיס אשלי היתה בעיני גם עצובה באור הזה ואני רציתי להציע לה... מה? לא הייתי משוכנע. כתף? חום? סתם אוזן קשבת?

להפתעתי, היא לא נרתעה ולא אמרה לי משפט מן המשפטים שהיא לימדה אותנו לומר במצבים כאלה, שמטרתם להדוף פולש לפרטיות שהוא גם חסר רגישות מינימלית.

"כן, נכון" – ענתה לי לבסוף בטון חולמני – "אין לי בעל ולפני שתשאל, אין לי גם ילדים" – ~~ובכל זאת היתה בקול שלה שמינית~~ של נזיפה. היא פנתה אלי ולגמה את כל השרי בלגימה אחת, ולהפתעתי ראיתי חיוך ענק בעיניים שלה, חיוך שאמר: "כל הכבוד לך, חוצפן ישראלי" – אבל לגמרי לא הייתי בטוח על מה היא מעניקה לי את העיטור הזה.

"כיוון שיש לנו עדיין שעה וחצי עד הראיון הבא" – אמרה ופתאום היה לה הקול הישן שלה, הקול של כיתת הלימוד – "הבה נעשה בו שימוש מועיל. האם תואיל לעמוד, בבקשה?"

הואלתי ועמדתי. היא לא קמה ממקומה, רק אמדה אותי במבט

חוקר. למרות אי־הנוחות הגוברת, לא העזתי לזוז. ידעתי שמשהו חשוב קורה לי ולא רציתי לשבור את הקסם.

היא ליכסנה את ראשה והביטה בי מבעד לעיניים מצומצמות: "קודם כול התסרוקת" – אמרה לפתע – "תקפיד על שיער שאינו שופע מדי ואינו קצר מדי. כשהוא קצר מדי הוא נראה כמו זיפים, וכשהוא שופע מדי, אתה עשוי להיראות כמו בן לזן אחר מסידרת הקופים העיליים. סרֵק אותו אחורה ולא עם שביל בצד. החלף מייד את המשקפיים הנוראיים האלה במשהו יותר מודרני...."

כך המשיכה לעצב אותי עד שתם הראיון. אז, קמה ממקומה ולחצה לי את היד. אחר־כך אמרה, בלי מבוכה: "אתה גבר נאה ויש לך יופי פתוח וילדותי ששובר לנו, הנשים, את הלבבות. ישֵׂם כל מה שאמרתי לך, ולנשים תהיה סיבה לפחד ממך ולא להיפך."

כשפניתי ללכת, אמרה: "אני אאלץ להציג אותך באור לא נעים אם תספר על השיחה הזו בינינו. עוד דבר: הייתי נשואה פעם, לפני הרבה שנים."

היא הפנתה לי את הגב ואני יצאתי וסגרתי אחרי את הדלת בעדינות. במסדרון המתין טים בחוסר סבלנות, מביט בשעונו החדש ומעווה את שפתיו. הוא נשען בגבו על הקיר, רגל אחת מקופלת לאחור כמשולש. כשראה אותי, הזדקף ופלט אנקת רווחה: "מה עשיתם שם?" – התרעם – "עברת את הקורס עוד פעם? לא שאני חושב שאתה לא זקוק לזה ובכל זאת..."

אחר־כך התרככו תווי פניו: " מסכן שלי" – נד בראשו – "נאלצת לבלות שעתיים עם הגורגונה. תהרוג אותי אם אני מבין למה ביקשת שעתיים. חצי שעה מספיקה בהחלט כדי לעשות מסאז' לאגו הממילא מנופח שלה. איך היתה השיחה? על מה דיברתם?"

"איזו שיחה?" – אמרתי – "בקושי אמרתי מלה. היא דיברה כל הזמן."

טים ניפח את לחייו ופלט את האוויר בייאוש.

"זה מה שחסר לי בשעה כזאת" - קונן - "ומחר עוד מגיעים ההורים שלי..."

הדלת נפערה ובפתח עמדה מיסיס אשלי, לבושה במדיה הרגילים, חליפת שני החלקים האפורה, סיכת דש תקועה במעיל החליפה ומשקפיים חמורי סבר על עיניה. היא קראה לטים. הוא חלף על פנַי ומיסיס אשלי סגרה אחריו את הדלת בלי להעיף בי מבט אחד נוסף.

לימודים גבוהים

הודי נאה ואני נשענים בגבותינו על מזרקה קרה מאבן. היא לא שופעת מים, המזרקה שלנו. היא קרה ועקרה. אנחנו צוחקים עד להתפקע ואיננו יודעים ממה. להודי קוראים ראווי והוא חבר קרוב שלי זה כמה שעות. אין אושר גדול יותר מלמצוא חבר קרוב באמת. זה הדבר הכי קרוב להתאהבות. אולי זו התאהבות, בלי שנעז להודות בכך, בין שני גברים. אנחנו שותים בלי כל חשש זה מנוכחותו של זה ואנחנו מספרים את הסודות הכי אינטימיים ואנחנו צוחקים אחד על הטרגדיות של השני ואיננו נעלבים והחיים יפים בלילה הזה, המואר.

ראווי אומר שלא לזיין זו אידיאולוגיה משעממת. האמת היא שאף פעם לא חשבתי על זה כעל שעמום. אני חשבתי שזה מהפכני, שזה נועז, שיש בכך משום מרד. חשבתי במונחים נוצריים של התגברות על יצר ושל עוצמה אישית מאוד נדירה בדור כמו שלנו, מין תחרות עם עצמך שבה רק לך יש סיכויים לנצח.

אבל ראווי חשב שזה משעמם. הוא לא ריחם עלי. הוא לא הזדעזע או נרתע. הוא שקל ברצינות ובכבוד את מה שסיפרתי לו

ואחר־כך הגיע למסקנה שלו ואמר לי אותה בקול רם ובלי להצטעצע. עכשיו קל לי להבין מדוע אנחנו חברים כל־כך טובים אחרי זמן כל־כך קצר.

תמיד אומרים שכשאמצא את זו המתאימה לי, אדע מייד. בינתיים זה לא קורה לי עם נשים, רק עם גברים. הקליק הלא־מיני הזה, האישור למה שתמיד ידעת: נולדת עם אח תאום שהוסתר ממך עד היום בהצלחה. ההבנה הפתאומית שאתה לא לבד והנחמה העצומה שנובעת ממנה, אפילו בחיי יומיום.

ראווי מפתל אלי את גופו במאמץ, כי הוא שיכור לגמרי. עלי האלכוהול כמעט אינו משפיע, כרגיל. העיניים שלו ורודות, כמו עיניים של שפן, שפן הודי. שוב אנחנו מתמוטטים מצחוק, נמרחים על המדרכה, בין הצמיגים של כל הרולס־רויסים בחנייה של המועדון המפואר שבו ישבנו עד שזרקו אותנו בנימוס. קר לנו בגב, אבל אין לנו כל אפשרות אחרת, לפחות עד שיגיע סוכן ביתו של ראווי, שגידל אותו מילדותו ואשר יודע להכין רק ביצים מקושקשות בנוסח ראווי, עם הרבה חלב. אז אנחנו נשענים על לוחות השיש הצוננים ומעשנים, פולטים את העשן בעיגולים לא מושלמים אל האוויר הבהיר.

ראווי מביט בי בעיני השפן שלו ומעלג:

"סם" – הוא אומר, כאילו אינו בטוח מה שמי באמת – "אתה החבר הכי טוב שלי כרגע" – שנינו צוחקים – "מה הדבר שהיית הכי רוצה בעולם? עכשיו, מייד, מהר!!"

יש דחיפות בקולו למרות השכרות שלו. בכל זאת, אני מתייחס לשאלתו במידה הראויה של זהירות שמתבקשת מכך שהוא מקיא מייד לאחריה על המדרכה בקילוח בריטי מעודן. אחר־כך הוא מוחה את שפתיו במה שנראה כממחטה של משי, או לפחות חיקוי לא רע של ממחטה כזו.

"לא, אני רציני" – הוא אומר, מודע לרושם שהוא עושה עלי – "אני שיכור, אבל אני שולט במילותי ואני מתכוון לכל אחת מהן!" אני חושב שאולי הוא נפגע מזה שלא עניתי לו, אז אני חושב: מה זה משנה, אגיד לו מה אני הכי רוצה בעולם. אם סיפרתי לו הערב איך אני מאונן, אין סיבה שלא יידע את זה. אני מקרב אליו את הגוף שלי, שלא נשמע לי ואני עונה לו:

"אני הכי רוצה ללמוד כמה שנים בלי הפרעה באוניברסיטה מהשורה הראשונה."

ראווי שואל: "איזו אוניברסיטה? באנגליה?"

אני אומר שאני חושב דווקא על הרווארד. תואר ראשון, שלוש שנים, בפילוסופיה של הפיזיקה. שאני חושב שיש לי מה לתרום בתחום הזה.

עכשיו הוא שותק. יש רוח קלילה שמייבשת את זיעת האלכוהול שלנו. מכונית הרולס־רויס הכסופה של ראווי עוצרת חרש סנטימטרים ספורים מעל ראשינו ומתוכה יוצא משרתו המבוגר. הוא מתבונן במחזה בלי להניד עפעף, מורגל בו, כנראה. הוא אוחז בראווי מתחת לשני בתי־שחיו וגורר אותו על האספלט אל עבר דלת המכונית. ראווי צועק לי:

"אני נותן לך במתנה את השנים האלו. אני נותן לך במתנה את המשאלה שלך, סם" – אבל דבריו האחרונים ושמי כבר נבלעים במכונית המואפלת בווילונות כבדים. ידיים חזקות מרימות גם אותי ואני נגרר למחצה והולך למחצה. אחר־כך אני מוטל אל מעין ספה מצופה בעור ואני נרדם ומתעורר רק למחרת.

אני מתעורר בחדר שקורותיו מעץ חום בהיר. יש לו חלון שפונה אל הר מושלג ובו דמויות זעירות שצווחות בכל כוחן ומתגלגלות במדרונות. אני ממשש את הסדינים ואת השמיכה שמכסה עלי ועל עירומי. כי אני עירום והבגדים שלי מונחים מקופלים בפסים ישרים

לגמרי על כיסא, גם הוא מעץ, מולי. דקות ארוכות אני בוהה בשלג שבחוץ. הוא משיב לי במבט של אור בוהק.

אני קם ומדדה אל המקלחת הצמודה ושוטף פנים וידיים במים קרים. אני לובש את הבגדים החמוצים מהסיגריות של אתמול ויורד אל חדר האוכל הקטן.

ראווי יושב שם ומדבר בטלפון כאילו לא היה ליל אמש. הוא לא נראֶה כמו שאני מרגיש. אני מרגיש כמו תזמורת כלי נשיפה בהרכב מלא, כמו תאונה חוזרת על עצמה בין שתי משאיות. עייף מדימויים כאלה, אני יושב ומחטט במזלג מכסף בביצים הקרות שלפני.

"ביצים מקושקשות בנוסח ראווי" - אומר המשרת שלו מעבר לכתפי ואני מרגיש את החיוך שלו, חסר השיניים, ננעץ בשכמותי. אני אומר לו בוקר טוב ותודה על העזרה והוא אינו עונה.

ראווי סיים לתת בטלפון הוראות לקנות, למכור, אני לא בטוח. הרקות שלי מפלסטיק מותך, הן משנות את הצורה שלהן עם כל מלה שאני שומע. על לדבֵּר אין מה לדבר בכלל.

ראווי מטיס לעברי, על שולחן העץ הגס, אך המחוטב, מסמך. זהו דף אחד, מודפס בצפיפות וביד לא מקצועית. אני מתקשה למקד בו את עיני. אני כועס על ראווי שבנסיבות כאלה הוא מצפה שאתרכז בעסקים - ועוד בעסקים שלו. אבל הכעס שלי מתחלף בתדהמה כשהוא אומר לי: "זה החוזה בינינו, לפי מה שדיברנו בלילה."

יש חיוך שדוני בעיניים המלוכסנות שלו וכל הפנים העגולים שלו מתכרכמים. זה מצחיק אותי ואני צוחק והוא מתאפק, אבל נסחף בסוף ורק אחרי שאנחנו נרגעים הוא שואל אותי על מה הצחוק. איני מסתיר ממנו שפניו חמודים בעיני ועושים לי חשק לחייך בכל פעם שאני רואה אותו. זו הכלאה בין פני תינוק לפני שדון.

אני מעיין בחוזה. כל מה שדיברנו כתוב בו. ראווי יממן לי את הלימודים ואת המחיה משך שלוש שנים בכל אוניברסיטה שאבחר ובכל נושא. בחוזה לא הופיעה מגבלה של סכום. בתמורה אני מתחייב לעבוד איתו חמש שנים. התמורה היא להיות לידו, להיות חבר שלו בעסקים, להיות חבר שלו בכלל, כי ראווי מאוד בודד ואין לו צעירים בני גילו בכל החברות העסקיות שלו.

הוא אומר לי את כל הדברים האלה בעודי קורא את המסמך ויש דחיפות גדולה בקול שלו, כאילו חשש שאענה בשלילה, ששוב יישאר לבד.

אני אומר לו "כן" והוא פורץ בקריאת שמחה ומייד אנחנו הולכים ומתפרעים באיזו חנות לדברי חשמל בכניסה לכפר וראווי קונה לבקתה שלו מערכת סטריאו. ככה הוא יודע להביע את שמחתו. ראווי מספר לי שאביו נפטר במפתיע בגיל צעיר וכל עול המשפחה והעסקים נפל עליו. זה לא רק פרנסה. עכשיו הוא אבי המשפחה, אחראי גם לנשים שבה ויש לו מחויבויות חברתיות. הוא לא נשמע מאושר מהעניין הזה. האמת, הוא נשמע לכוד.

אני לא יודע מה לומר לו אז אני מתעסק בהתקנת המערכת ולמשך כמה שעות אנחנו שוקעים בסבך של כבלים ושל תקעים.

אחרי כמה שבועות נסעתי להרווארד וחזרתי. לא התקבלתי ללימודים שם.

ישבתי אצל ראווי במשרד והוא שאל: "אולי אוניברסיטה אחרת?" ובעצם הוא אמר: "אל תעזוב אותי, עכשיו שמצאנו זה את זה ואנחנו חברים. אין לי הרבה כאלה."

הוא הציע שאשוב לתל־אביב ואנסה ללמוד שם. חשבתי על כל המראות המוכרים. נזכרתי בכל האנשים שממתינים לי וכמה היו קרובים אלי. עזבתי לפני זמן כל־כך קצר. אמרתי: "לא" וראווי הביט בי בעצב ואמר: "אז מה עכשיו?"

כל מה שיכולתי לחשוב עליו היה: "תראו, זה מיליארדר והוא כואב את הפרידה ממני." לא בבוז חשבתי כך, רק במין הפתעה נעימה. כמו הכרה בכוח שלא ידעתי כלל שיש לי.

וחשבתי גם: "למה פרידה?" אבל ידעתי את התשובה: כי הוא אינו מביא לי כל תועלת עוד. ככה אני, כשלא מביאים לי תועלת אני נעלם, מתפוגג מהחיים שבהם נגעתי. אני מכבה את האור שהדלקתי בכל מיני פינות חשוכות, שבמשך שנים לא היה אף אחד שהעז לגעת בהן. המתג בידי ואני מרים ומעלה אותו כרצוני. יש בי משהו שגורם להם להרים את המסך, לפתוח את הדלת המוברחת באלף בריחים של פגיעה ולהזמין אותי להיכנס בתנועת יד רחבה. אני נכנס ובלי היסוס אני ניגש לחושך הכי שחור ואל קורי העכביש הכי עבותים ואני מכה בהם והם נמוגים בענני אבק לבנים ואני מפעיל את המתג הזה שלי ואור גדול ורך מציף את המקום.

לרגע אחד הם מאמינים. תחושה ישנה מציפה אותם, כמו זיכרון שעל קצה הלשון ואחר־כך, כשהוא מתממש. זה כל־כך אופף ומגונן, כמו קבלה בלי תנאי. וזה נמשך כל זמן שאני צריך אותם, כל זמן שהם שימושיים לי.

ראווי לא שימושי לי עכשיו ואני אומר לו בקול קר שאני בטוח שעוד ניפגש ושהכול יהיה בסדר. הוא, בראש כפוף, אומר שבטח ושזה בסדר מצידו. אנחנו לוחצים ידיים כמו שני האנשים הכי קרים ורשמיים בעולם. אנחנו נפרדים ובאמת מאז איני רואה אותו עוד.

כעבור שנים טילפנתי אליו. הקול שלו היה בריטי עם דנדונים הודיים כמו סיטאר ברקע, לא השתנה בכלל. הוא הקשיב לי בנימוס ואני הצלחתי שוב להלהיב אותו למפגש המחודש הזה. אנחנו קובעים להתראות בלונדון בעוד שבועות ספורים.

גם שָם יש לראווי משרדים ואני יושב בחדר המבוא של אחד מהם וממתין לו שיירד. כשהוא יורד אנחנו לוחצים ידיים בחום

ואני עולה איתו אל מין שילוב בין חדר ישיבות למשרד מגלומני.

אנחנו משוחחים על כל מיני פרויקטים חקלאיים – בזה הוא מתעניין עכשיו – ואחר־כך הוא שואל אותי מה אני רוצה. כבר מהנימה שלו אני מבין שהוא זוכר את הפגיעה של הפעם הקודמת ואני ממהר להתנצל. אני שואל אותו אם ההצעה שלו תקֵפה עדיין. אני מבקש ממנו שיחדש אותה כי החלטתי שאני רוצה ללמוד ולא להיות יותר בעולם העסקים.

אני לא מצליח להבהיר לו כמה רע לי ועד כמה אני מוּעד לפורענות, אם לא אמלט משם. אני לא מצליח להקרין את הדחיפות שאני חש בפנים, את ההתפוררות, את השאיפה לסיים הכול באקט גדול אחד של הרס. אני לא אומר לו: חבר, אני לא שולט עוד בחיי או במה שאני עושה, אני מסוכן לי ואני מבקש ממך להציל אותי. במקום זה אני מנהל איתו משא ומתן מנוכר ומנסה לחדש עיסקה שכבר מתה מזמן.

הוא מאזין לי בנימוס ובריחוק, אם כי בקשב רב. אחר־כך הוא גוחן כלפי ואני רואה את הקמטים שנחרשו בחום כהה בפנים הצעירים שלו. הוא מספר לי איך זה לגדול בפנימייה בבריטניה הגדולה כשההורים נמצאים בהודו וממילא אתה מתבייש להזכיר אותם. הוא מספר לי איך בכה כשאבא שלו מת ואיך הסתתר בשירותים כמעט יממה ואיזו בהלה חולל. הוא מספר לי על בדידות ועל אמון ועל ידידות. אחר־כך הוא אומר לי שהתשובה שלו שלילית ואנחנו בוהים זה בזה בחוסר נוחות גדולה.

בסוף הוא מפר את הדממה. יש מסיבה בערב בבית שלו ברובע יוקרתי של לונדון. אולי אבוא? אני אומר שכן וקם ביגיעה מהשולחן הזה שבו איבדתי את ההזדמנות האחרונה לבלום את עצמי במסלול ההתרסקות. אנחנו לוחצים ידיים שוב ופתאום הוא מחבק אותי ונושק טקסית על לחיי.

הלכתי אל הבית המפואר שלו וכל הערב הנוצץ הזה עמדתי על מרפסת שהשקיפה אל החוגגים. אנשים נכנסו ויצאו לבושים במחלצות של מעצבים. הרבה נשים חשופות כתפיים וגברים במקטורנים. בין כולם הילך לו ראווי, מחבק פה ושם, צוחק, מעיר הערה שנונה ומעורר גלי צחוק. אני צפיתי בהם כמו שצופים בסרט, לא שם, לא פה, מרחף בהזיה של הסוף המתקרב. היה מחנק שמילא את החזה והיו דמעות שמאיימות לפרוץ ומעל לכול ריחף הפחד של הידיעה שאני הולך ומוציא את עצמי מדעתי. כל הזמן התרוצצו בי המילים ראווי, חבר שלי, כמו תחינה שאין סיכוי שהוא ישמע אותה.

לא כל יום פוגשים נוכל

טובלים בבריכה של אור צהוב, אנחנו מערבבים בתנועות ידיים מדודות משקאות בגון עינבר בכוסות הדקיקות שלנו. אתה שוקל את הצעתי ואני ממתין בסבלנות הראויה. אנחנו יושבים בכורסאות רכות, בלובי רחב־ידיים של מלון פאר. אני לא מתוח. אני יודע את התשובה. ידעתי אותה עוד לפני שהצעתי לך דבר־מה. בקרוב אתה תתחיל להזיע ברקות ותנגב את הזיעה במפית נייר עבה של המלון. תשחרר את העניבה. תעמיד פנים כמנסה לחשב דבר־מה. תביע אי־שביעות־רצון קולנית ואני אתחפש כנבהל מקולניותך ואסוג אל עמדתי המוכנה מראש, נכנע לכעסך. כל הסימנים כבר כאן, כל המחוות, כל התנועות הקטנות שאין לך עליהן שליטה. אני אורב. אני יודע את הרגע של המבט המסוים, ניע הגוף הבלתי מובחן, הסופיות של הכניעה.

אני נוכל ואתה הקורבן שלי. התרמית מתחוללת בשניות האלה, ממש כאן, בלובי הזה, בתוך כל ההדר אני מוכר את נשמתך ומקבל את התמורה. אני מושחז, כמו עצב חשוף אני יורה דחפים אליך ואתה אלי, דו־שיח כימי־חשמלי של ריח הזיעה שלך וריח הזיעה

שלי. אני מחלחל לך בסדקים. אני כורת ברית עם הפחדים שלך, הכאבים, מנגנוני ההגנה והפיצוי.

אני מכיר אותך.

מוכרחה להיווצר זהות בינינו. בתום הערב אתה תבטח בי כמו בעצמך כי אני אהיה עצם מעצמיך. אני מסגל לי תנועות בולטות שלך ואני מהנהן כשאתה מזכיר את משפחתך. אינני מתחבב עליך. אתה חש בסכנה. הנחיריים שלך מתרחבים במשפטים המתאימים. העיניים שלך מתרוצצות במקומות הנכונים. הידיים שלך נעות בחוסר מנוחה איפה שצריך. אתה יודע שאני נוכל ושאשבור לך את הלב. אני יודע שאתה יודע ושלשנינו אין ברירה.

זו כלל אינה שאלה של כסף. זו שאלה של רגשות. אני מבין אותך מתוך הבדידות והכאב שלך. כשאתה יושב מולי, אני רואה אותך כילד וכנער מתבגר. אני קולט את הניצוץ המתחנן בעיניים שלך ואת הגב השחוח בשנייה של ההחלטה להתמסר. אני כואב את מה שאעולל לך. אני רק מנחם את עצמי שאין ברירה כי זה טבעי וזה טבעך וזה טיבו של העולם שבו שנינו לא בחרנו להיות. אבל אנחנו פה.

אני אומר לך בלי מילים וכמעט בלי שום תנועה: אני יודע שאתה בודד. אני מבין את העצבות שלך, את הכאב שלך ואת כל הפחדים. אני – ולא אחר. יש לי מונופול על הבכי שלך שאף אחד אינו רואה, דימום פנימי של דמעות ומלח שצורב אותך שוב ושוב אפילו ברקמה הצלקתית שהפכה להיות הווייתך. ספגת מהלומות רבות, כמוני. אתה כמהַ אליהן. יש בהן מובן ומשמעות, הן מספרות סיפור. בלעדיהן חייך אינם חיים אלא אוסף לא מוסבר של אירועים. אני אנחית עליך מכה של חסד. היא תהיה כל־כך גדולה וסופית שהיא תהפוך את המרקם הזה הקרוע לעלילה. לא כל יום פוגשים נוכל. יש בפגישה כזו כוח הסבר לא מבוטל. אל תוותר

עליו. זו מתנה של החיים, לא זורים אותה לרוח בקלות ראש כזו. זה כמו מבחן – האם אתה ראוי? אני חושב שכן ואני אתן לך את המובן שלו חיכית כל השנים האלה, עד שהגעתי.

עכשיו אנחנו חברים בברית של דם ושל דמים. בעורקים המשותפים שלנו זורמת ההבנה המבוטאת בכיווץ האישונים. באנו מאותו מקום ונפרדנו רק כדי להתאחד שנית, עכשיו, במלון הזה, בשעה המאוחרת הזו של הערב ואתה אומר: אני צריך לבטוח בך כמו שלא בטחתי מעולם באף אדם, אפילו לא באשתי. אתה מבקש שלא אבגוד בך. אינך אומר את זה מפורשות, רק העיניים שלך מתלחלחות ואני רואה בהן את כל הפגיעות והרכות של פעם ואני מרצין ומשדר לך ביטחון מוחלט שלא תהיה כאן שום בגידה ושהכול יהיה בסדר. כל אותו הזמן אני מתכנן עבורך את מותך הרגשי. אתה ביקשת, לא אני. זה אקט של חברות. הרגשות פגעו בך ועשו אותך נכה. דרכי אתה אומר, לא עוד. אני אחרוך את יכולתך לחוש, לבטוח, להאמין. כשאנחנו ניפרד, אתה תהיה אדם חדש, פחות נתון להשפעה, מחוסן וחזק. זו מתנתי לך ואתה מודה לי על כך מראש. כשאתה מבקש שלא אבגוד בך, אתה אומר לי: אל תשכח את ההתקשרות הלא־כתובה בינינו.

כשאני מאשר שלא אבגוד בך, אני עונה: לא שכחתי ואבגוד.

ניגש עכשיו אל העיסקה. אני לומד אותך. אני מאמן אותך לשכוח את נוכחותי ולדבר אל עצמך במלוא הכנות שאתה יכול לגייס. אני מלמד אותך לא לחשוש להודות בחולשותיך.

אתה מודה בהן ואני שומע וזוכר. עוד אשתמש בהן לטובתך. עוד אפשיט אותך מכל הגנותיך ואותיר אותך בעירום הזה של המעילה באמון, עירום קר ומבזה. בינתיים אני מציע לך חום וביטחון, אמפתיה ואינטימיות, קירבה והבנה. ממך אני דורש רק דבר אחד: אמון מלא, נכונות להתמסר. פעם ראיתי בסרט מבחן

כזה: ליפול פְּשוט־זרועות מעל חומה גבוהה למטה ולדעת שאני שם, ממתין לך לבלום את הנפילה.

אני מודיע לך שאהיה שם ואתה הרי יודע שלא אהיה. מה לי ולנפילות שלך? אני התחייבתי רק להביא אותך אל החומה וזאת עשיתי. עכשיו עליך המשימה לטפס ועליך התפקיד ליפול. ואני אסור לי להיות שם לבלום את נפילתך. כדי שתוכל להרכיב את חלקיך מחדש, אתה חייב להתרסק. זה חלקי בשינוי שהתחיל לחול בך הרבה לפני שאתה מגיע אלי.

אבל זה לא השלב שבו אתה מפנים את האמיתות האלה. עכשיו אתה עוד קושר בין חום לבין מתן אמון, בין אינטימיות לבין ביטחון בי ובמעשי, בין קירבה לבין חשיפה. אתה כל־כך מפוחד ומצולק עד שהמחיר שלך הוא זול. אתה עולה לי כוסית אחת וחופן מילים לא נדירות. דמעה אחת ואתה משנה נאמנויות. אתה גמיש עד כדי אובדן זהות. אתה כמהַ למגע, לחום. אני כמהַ לחשיפה הזאת, המשולבת תמיד במתן אמון לא מסויג. "אני אתן לך אהבה ואינטימיות, קירבה, חיבוק. אני אהיה לך הורה ופסיכולוג, החבר הכי טוב שלך" – אלה המילים של הדיאלוג הזה הבלתי נשמע. "תן לי את אמונך הבלתי מסויג, העיוור, הבלתי מעורער בנקודה אחת, קטנה, בנקודה אחת בלבד." כספך, למשל. או סודות מחדר המנהלים, או סודות מסחריים, או סודות משפחתיים, או פרט אינטימי כלשהו, פחד, שנאה, קנאה. אל תאמין לי באף מישור אחר. כך אני מרדים אותך, זה לא סוד בינינו. אתה איש עסקים מנוסה, אתה מכיר את השיטות האלה טוב כמוני. בכל זאת, אתה מתפתה. אתה קונה את החבילה: "עצמאות מחשבתית מוחלטת". כמעט מוחלטת. כמעט, חוץ מנקודה זעירה אחת. שם, בסדק בשריון הזה, אני ממתין לך לשוף עקב. אני מחכה לך וממכֵּר אותך. "אני בשליטה מוחלטת" – תאמר – "איפה הסכנה?" ובאמת אין סכנה.

יש ודאות. זה מה שאני מציע לך בכל שלב של המשחק. לפעמים אני אפילו אומר לך: אני נוכל ויש להיזהר ממני. אתה מקשיב לי בנימוס שלך, מטה ראשך באלכסון ברור ואומר כששסיימתי: ״אבל, איפה הסכנה? אני נותן בך אמון שמוגבל רק ל...״

אבל הן דווקא שם אני מצפה לך. שם, בתחום הזניח הזה, הלא־חשוב, חסר המשמעות הזה. כמו נגיף אני חודר את הקרומים שלך, מביא בשורה של מוות, המוות שלך ולידתך המחודשת. אני מתחפש לך, הפונדקאי שלי, ואני ממיט עליך נטישה.

אינני מניח לך אפילו ליום אחד. אני ממכר אותך לאהבה שלי. אני מביט בך מבטים ארוכים בעיניים מבינות, העיניים שאדאג שירדפו אותך תמיד. איני מרפה ממך. אופף אותך, עוטף, מבין ומזדהה, אני לחלוטין לא אנוכי. אני מבטל את קיומי למען האינטרס הפחות שבפחותים שלך. אין בליבך ספק שאני אוהב אותך יותר משאתה אוהב את עצמך.

אני שימושי לך ואתה משתמש. אני זמין לך ואתה מזדמן. אין בחיינו ארוחות חינם. אתה יודע שהמנות במסעדה שלי הן יקרות והחשבון נשמר ומצטבר, תופח עם כל חיוך, עם כל מילת עידוד עם כל שאלה מודאגת לשלומך, עם כל קורבן של מה בכך שאני מקריב. אני דואג לרשום את הפרטים. אני מנהיג פנקסנות לא נאמרת. גם פה אתה סומך עלי לנהל את החשבון. אני משתיל בך קולות: ״הן הוא הקריב כל־כך הרבה למעני״ או ״הוא קיבל ממני כל־כך מעט עבור כל מה שנתן לי״ או ״התמורה עבור ההקרבה העצמית שלו כה נמוכה...״. כמו עדר של סוסים טרויאניים אני משבץ את המשפטים האלה בדברי על אחרים. אני סומך עליך שתעשה את היתר. אין משהו חזק מאהבה חד־צדדית המשולבת ברגשי אשמה. אתה שלי באותם הרגעים לעשות בך כרצוני, כרצונך שאני מגלם אותו, שהוא בבעלותי.

עכשיו אני סוגר את המלקחיים. אני מחליט אם להכות בך בבת־אחת, או להיזון ממך כמו מפגרים בטבע: פיסה פיסה, רימה. שכן אתה כבר מת ובתוכך גדל אני, חיזר, גוף זר. אני מבקש לעורר את המערכת החיסונית שלך, אני מבקש לעשות אותך חולה, לסכסך בין תאיך הלבנים לבין תאיך השחורים המהווים כעת את רגשותיך שהתעוררו לחיים. התקווה שלא העזת לקוות שיש עוד אנשים כאלה שאיתם, אולי, אתה יכול. איך זה להיות בודד? אתה כבר לא זוכר, אני איני יכול לזכור איך זה להיות ביחד. אני איני יכול לשכוח את הבדידות שלי שהיא איתי תמיד וביתר שאת איתך. על כך אתה נועדת לשלם. אין לי ברירה אלא לקחת מה שיש לך או להישאר במחסור שלי. אני מספר לך הכול ואתה מרגיש את הפגיעות שלי ומשתוקק לחבוש את הפצעים האלה. ההשתוקקות שלך היא פיזית.

אבל אצלי עקרון ההפתעה וכוח התנועה. תמיד יהיה לי יתרון עליך ועל שכמותך, שכן אתם חליפיים לי ואני איני חליף לכם. אתם חיים בתוך גבולות במדינה של נפשכם. אני חי בשדות ציד נצחיים. באלה אין גבולות. באלה יש רק נחיריים רוטטים לטרף, שרירים, נוזלי הגוף, ריחותיהם.

לפעמים, בציד, הופך הטרף לטורף והצייד ניצוד לרגעים ספורים. איני אומר, לא ייתכן. איני חולק על יכולתך להפוך את הקערה. אבל אינך רוצה. אתה רוצה להיתפס. הרגע שבו יחדרו הכדורים את בשרך הוא אורגיאסטי: יש בו מין וכוח, דם ואהבה ואתה אינך בשל לוויתורים. אתה חייב למות בידיעה שחווית חוויה אחת כזו לפחות. חיים בלי חוויה אחת כזו אינם חיים, הם הבשלה לצורך ריקבון. מה המותר שלנו מן החיות אם לא הרמייה והשקרים העצמיים? מה המותר של הנוכל אם לא היכולת לחזור על השקרים שלך עד שייראו אפילו לך כמו אמת?

גם אני נוסע בדרכים הלא־סלולות שבין האמת שלי להזיות שלך

ולהיפך. מה אני: מפלצת או מלאך? חלש ומנוון ומתפרק – או סרטני ומשתלט? בסרט של עצמי אני משולל מה שקוראים מצפון. את זה אני שומר להפסקה עם כל החטיפים וגם אז מביט משועשע ואיני קונה. המורכבות שלי בינארית: לברוח או להישאר, טוב לי או רע, כך זה צריך להיות, או שהוטעיתי. זורח בי אור שחור ומסמא ואינו שוקע לעולם, גם לא בשנתי. הוא מעוור אותי, האור הזה, ומצד שני מקנה לי ראייה שאין כמוה בנמצא. ממנו למדתי להכות לפני שאוכה, לנטוש לפני שאינטש, לשלוט לבל אוכחד.

אז מה אתה אומר עכשיו? ללא מילים אמרתי לך הכול. אין משהו שלא ידעת קודם. אתה מבין כמה אני זקוק להקזת דמך, לעלבונך, לתרדמת הרגשית שאני אמיט עליך. אומרים שבמותך תצווה לי את החיים שלי וזה הייעוד הנעלה מכול, לצוות את החיים למישהו אחר שהוא, בכל מובן, אתה.

אני רזה, נמוך, פנים תמימים ומחויכים. כשאני רציני, אני מזכיר ילד פצוע ונטוש ומעורר בך אינסטינקט חיבוק ישן. הגוף שלך חסר שליטה כשאני לידו – וגם הנפש. אני מתבונן בך בהבנה והאור של המלון מתנפץ אל הזגוגיות של משקפי. יש שקיות שחורות של עור קמוט מתחת לעיני. אני מדגיש אותן למענך ומשמיע קול קטן של עייפות ועצב.

אתה רוכן קדימה ובאחת לוגם מהמשקה האלכוהולי החזק וחותם על המסמך. אחר־כך אתה נשען לאחור בכורסתך ועוצם עיניים מותשות. אין ספק: אתה יודע שטעית. אתה יודע שעדיין לא מאוחר. אתה יכול לקחת את המסמך ולקרוע אותו לגזרים קטנים. אינך עושה את זה. לא תעשה.

"רוצה לשתות עוד משהו?" – אתה שואל.

אני מחייך בלחיים שמנמנות והמשקפיים מנצנצים אור יקרות.

"לא, תודה" – אני אומר.

פלגיאט

הוא טופח על שפתיו במפית נייר שבה מוטבע סמל המסעדה. מייד מתפשטים עליה כתמים שמנוניים מהקרואסון שאכל. הם לובשים צורות מיוחדות ומתמזגים זה בזה בעדינות עד למתווה מושלם, בעל גבולות ברורים.

יש לו קרחת שעליה הוא מעביר יד עצבנית, זכר לשיער שנהג פעם לסדרו. עיניו כחולות ויציבות ועכשיו הן נעוצות בי וברטט הגובר של כפות ידי. הוא לא מסיט את המבט התכול הזה אפילו כשהוא פורש בינינו, על השולחן, תצלומי מאמרים בדפוס צפוף ועם הערות שוליים רבות.

"סטון" – הוא אומר בקצרה ואורב לתגובתי שהיא קשה. כשהשׂביע את רצונו, הוא מוסיף "אוסטרליה. כל המאמרים שלו ומרבית הנוסחאות."

אין טעם להכחיש. אות לאות ומשוואה למשוואה. זה לא מפגש של שני מוחות גאוניים. זה ניסיון לרצח אקדמי – זה פלגיאט.

אנחנו לוגמים בשתיקה קפה מריר ואני מוסיף לו קוביית סוכר ובוחש ביסודיות. הוא לא נראה ממהר.

אני שואל אותו מה הוא מציע. בתנועות מדודות, הוא מניח את הספל הדקיק על טס ופוכר אצבעות מולי.

"אסור לך לחזור על זה" – הוא מהרהר. אין קור או רוע בקולו. זו חשיבה נקייה לחלוטין, נטולת פניות. שומר הסף יש לו תפקיד אחד: למנוע את חילול הקודש, את טימוא המשכן. זה מה שהוא עושה עכשיו. הוא חרד לשלומו של המדע. הוא מוקיע אותי בלי להט, באותה הדרך שבה הוא מעיין בתצלומים של חלקיקים.

"אני לא יודע" – הוא מודה לבסוף – "אני חושב שכדאי שאתה תציע משהו ואם זה יתקבל על דעתי, נסכים וזה יחייב את שנינו."

"אסור שזה ייוודע" – אני אומר בקול רפה. הוא מסתייג, עיניו מצטמצמות.

"יש להזהיר מפניך" – הוא מסביר לי – "אנשים צריכים להישמר, אתה מבין?"

אנחנו מזמינים עוד קפה וקרואסון חמאה ופירורים. המזרקה באגם ג'נבה מטילה רומח נוזלי אל השמים. סירות קטנות במרחקים חוצות את האגם הזכוכיתי. הרחק באופק נמצאים הארמונות. שם יש גנים ומפלים זעירים של מים בין סלעים שהובאו ממרחקים. הכול תמיד אפל ולא ברור במקומות ההם. כאילו כל אחד מהם מצפין סודות.

"בן כמה אתה?" – הוא שואל, משתעשע בסכין הלחם הקטנה.

"עשרים ואחת" – אני עונה והוא מהנהן בהבנה. כאילו יש בכך להצדיק או להסביר. מסביבנו מלצרים נעים ביעילות משולחן לשולחן וממלאים אחר הזמנות בחיוך קפוא. הם לבושים שחור לבן כמו פינגווינים. לכל אחד מהם מפית מקופלת על זרועו, שבה הוא מוחה כתמים בלתי נראים כמעט.

"קרואסון חמאה" – אומר אחד מהם ומניח את הסהרון המהביל לפנינו – "ועוד קפה."

אני נרגע מעט. הדופק כבר לא כל־כך מהיר. רק החולצה המלוחה שלי מסגירה את מה שהיה. מוחי עובד על תחבולות להיחלץ. קשה לומר שאינני נהנה בדרך משונה מהמצב.

"נראה איך תיחלץ הפעם" – אני אומר למוח שלי וממתין בצד, משלב ידיים ושורק בחוסר דאגה – "נראה איך תוציא אותנו מהסיבוך הזה." המוח שלי עונה לי: "סמוך עלי."

הוא מביט בי בעיון, ספל הקפה שלו מסתיר את מחצית פניו. אחר־כך הוא שוב מוחה בקפידה את שפתיו.

"רק אני ואתה יודעים על המקרה הזה" – אמרתי – "זו מעידה."

פניו אינם משתנים. בשלב זה הוא מאזין ועוד לא איבדתי אותו. זה טוב.

"דיברתי עם פרופסור (כאן אני נוקב בשם). אני עוזב את ג'נבה ואת מִשׂרתי כאן כדי ללמוד. הוא מציע לי לעשות תואר שלישי בשנתיים. אני לא מגיע למקומות טובים כשאני בעולם העסקים. אני חייב לשוב ולעשות מה שאני אוהב."

"כן" – הוא נאנח, אבל זה לא מסגיר חולשה או התרככות – "מזה אני חושש, שאתה תשוב. אתה אינך מעכל את החומרה של מה שעשית. מדען מכשיר עצמו שנים במקצועו. לפתע הוא הוגה רעיון, כמו להוליד ילד יקר במיוחד אחרי הרבה שנים של עקרות. תמיד זו התחושה. הוא מטפח את הרך הנולד: מאכיל אותו, משגיח שיגדל, דואג לבריאותו, נלחם בכל אויביו. ואז בא מישהו כמוך וחוטף את הילדים האלו ומתעלל בהם בכל דרך אפשרית. שולל את זהותם."

אני מוצא את עצמי מקשיב לו בעניין.

"אינני מבין מדוע עשית את זה" – הוא מתפרץ לפתע בכעס. אחר־כך יש שתיקה ארוכה. אני מביט בגדר החיה המשתרגת על סבכה מעץ מאחורי גבו. כל העלים בורקים ממים. אחדים מהם

צהובים למרות כל הברק. אני עונה תשובה שאני בטוח שאין בה כל אמת. אני אומר: "הלחץ להשיג, להצטיין."

הוא מנפנף הצידה את ההצטדקות העלובה הזו.

"תשמע" – הוא אומר – "כל החיים שלי זה מה שאני עושה. אני אוהב את זה כמו שאוהבים מולדת או אשה. אני מכיר כל מחבר וכל עבודה בתחום המומחיות שלי. אנחנו נפגשים בוועידות. אני שומע על הצרות שלהם בבית ואני מזהה את הצרות שלי. אנחנו משפחה – אתה מסוגל להבין את זה או שכל דבר אנושי זר לך?"

אני מכיר את המקור הלטיני של העלבון שלו ואני מצטט אותו. פניו מתרככים. אני יודע את הקודים הסודיים. שוב הקשחה:

"אתה רואה" – טון מאשים – "אתה נראה כמונו ונשמע כמונו – אבל אתה זר ועוין. אתה חסר מעצורים, אתה טורף. אני לא רוצה לפגוש בך במסדרון חשוך באיזו ועידה בבית־מלון. אתה מסכן את כל ההוויה שלי. אתה מבלבל לי בין אמת ושקר, בין תנובה שופעת לחיקוי מפלסטיק על סל קש מלאכותי. אתה אָיום, מבחינתי."

"אתה מגזים" – אני אומר כמפתה – "אני בסך הכול בודד ומחפש לי אהבה. אני מבקש להשתייך בדיוק למשפחה הזו שעליה אתה נמנה. אבל לכם יש כרטיסי כניסה ומבחנים של חברות. עוד לא הוציאו אף אחד להורג על העתקה במבחן. זה מה שעשיתי."

תשובתי מעלה בו זעם בעליל. פניו מאפילים ועיניו מצטמצמות כשהוא נועץ בי מבט חמור.

"אני לא רוצה לראות אותך יותר קרוב לבית שלי." – הוא מסנן – "אם אתפוס אותך ליד משפחתי, אירה בך בלי כל היסוס ורגש אשמה. הנה העונש: בעשר השנים הקרובות אתה עושה כל דבר חוץ מלהתקרב לאקדמיה. אם אשמע שאתה לומד, מרצה, חוקר, כותב, או חושב על אחד מכל אלה – אוקיע אותך בפומבי. אני אהפוך את השם שלך לשם נרדף להונאה, מרמה, תרמית וכחש. אני

אגרום לכך שאנשים יסובבו אחריך את ראשם ברחוב בתיעוב גלוי. אני מקווה שאני ברור. אני בטוח שברור לך שאני רחום. רק עשור של הימנעות והתנזרות מפיתויים. בעוד עשור עדיין תהיה צעיר דייך להתחיל בקריירה אקדמית, אם תרצה בכך. אני מקווה מאוד שהשנים האלה ישחיתו אותך עד כדי כך שלא תרצה. מאוד אצטער לשמוע שחזרת גם בעוד עשור."

עכשיו הייתי צריך לחוש בטן מתכדרת, סחרחורת, קבס חמוץ בפי. במקום כל אלה הציפה אותי תחושה של חופש. הרגשתי משוחרר. כאילו רכשתי יכולת מיידית של תעופה. צמיחת כנפיים שתחילתה בכאבים קלים וסופה בתחושת אונות גדולה. מייד היו לי חזיונות של חופים זהובים של חול, של שמש זוהרת. הבטתי באפרוריותו, בפדחתו, בכרס שהתעגלה מעל מיפתח המכנסיים. כמעט חייכתי.

"עשר שנים" – אמרתי – "ועד אז: יד לפה?"

"יד לפה" – ירק את המילים – "אחרי עשר שנים אשכח מה שראיתי כאן."

הושטתי לו יד ללחיצה והיא נותרה תלויה בינינו כמו משקולת. משכתי חזרה.

"עוד משהו?" – שאלתי – "אני אשלם את החשבון."

הוא הטיל על השולחן שטר של 50 פרנקים שווייצריים וקם ממקומו. החל ללכת, עצר והפנה אלי פנים מביעים מצוקה: "אל תמהר כל־כך" – אמר – "ואל תבלבל בין צורה לבין תכנים."

הוא התעכב כאילו רצה להוסיף דבר־מה, כאילו לא היה שלם. אבל החוויתי לו תנועת הצדעה בידי והוא כמעט משך בכתפיו ונעלם בין העוברים והשבים ברחוב.

מלצרית נאה ומלאת איברים באה לפנות את השולחן משרידי הארוחה.

"זה היה ראש האקדמיה למדעים בישראל" – אמרתי לה ועיניה נפקחו לרווחה תכולה – "אנחנו עובדים יחד על נושא בפיזיקה של חלקיקים. הגענו למבוי סתום שניתן לפתור אותו רק באמצעות ניסוי מבוקר היטב בסרן, מאיץ החלקיקים האירופי, כאן, בג'נבה."

היא הביטה בי בעיניים פעורות.

"זו האמת" – הוספתי, שלא לצורך – "זו האמת לאמיתה."

אתה לא מתאים

הנהג מציץ כל הזמן במראת הצד שלו, כאילו הוא משוכנע שאסון נורא עומד להתרחש. על פניו חולפות מכוניות ביבבה ועיני הנהגים נעוצות קדימה, רואות ולא רואות. יום חם ומהביל. אספלט מתאדה אל בין הגלגלים ואני יושב בירכתי האוטובוס, על ספסל אחורי, ובין ברכי תיק צד קטן. ארזתי בו בגדים ובקבוק מי קרח.

אני בן חמש־עשרה ואני מחפש לי בית.

אתה יורד כאן, אומר לי הנהג ואני רואה צלע הר פצועה ועליה כמה בנייני קומות.

אני מניח את מטעני על המדרכה ליד התחנה שאין בה אף אחד. מכיס צדדי אני מוציא במאמץ קרע נייר מקומט ועליו הכתובת והשם. שם ישראלי חסון, יש שמות כאלה, יש כתובות כאלה בכרמל. כיוון שלא ברור לי איפה אני נמצא, אני הולך. השמש ניתזת מן העורקים הלבנים של ההר. הכביש דביק למגע ואני נעצר לנוח בחדר מדרגות מבהיק מניקיון שמשאירים אחריהם בעלי מלאכה שאך זה סיימו את עבודתם. יש ריחות של סיד וצבע באוויר ונתזים שלא נוקו מנמרים את תיבות הדואר ואת הנורות החשופות.

אני לוחץ על פעמון הדלת בחיישנות וממתין. הכול מעיק עלי: מִתלה התיק הכבד חורט בבשר כתפי, החולצה שלי סינתטית ומגרדת ואני מגיר זיעה מהמפשעה בשני נחלים אל כפות רגלי.

לכן כשהוא פותח את הדלת איני מבחין בו. כעבור זמן אני מרים את עיני ונרתע מעט. הוא מחייך ומזמין אותי פנימה, בלי מילים, אך במחווה רחבה.

מרחבים של מרצפות משתרעים למלוא העין וחלון צרפתי גדול נשקף אל ההר. באמצע המדבר המרוצף ספה ועליה כמה כריות. לבקשתי, הוא מביא לי כוס מים וממתין שאסיים לשתות בשקיקה. הוא בוחן אותי בזוג עיניים אפורות. אף שהוא מחייך, עיניו קבועות ואין בהן חיוך. אנחנו אומדים זה את זה, קצת כמו חיות במפגש ראשון.

הוא אומר שאספר לו על עצמי. אני רוצה לחיות בקיבוץ, זה כל עצמי כרגע.

הוא נבוך מן הישירות ומן התובענות. אין לי הורים? מה הם אומרים?

אני עונה שהם בעד.

הוא מביט מבעד לחלון הצרפתי שלו. פתאום הוא אומר לי כמה הוא מתגעגע לקיבוץ. רק כמה ימים בעיר וכבר הוא מתגעגע לקיבוץ שלו.

זה לא קל בקיבוץ, הוא אומר לי. זה לא קל. קמים בבוקר מוקדם לעבודה ואחר־כך הולכים ללמוד בבית־הספר האזורי, שעה נסיעה משם. מה אני הכי אוהב לעשות?

אני אוהב לקרוא, אני אומר לו. הכול? הכול וכל הזמן.

הוא לוקח את שתי ידי בין שתי ידיו ואני שומט אותן במהירות. אני נבוך והוא נבוך.

הוא ממהר לשבור את השתיקה. הוא שואל אותי מה באמת קרה.

אני מתבונן בו עכשיו. הוא צעיר מאוד, אני רואה, והוא חסון. ילד של קיבוץ שָׂבֵעַ. מה אני אספר לו שהוא יבין? מוטב לא לספר.

לא קרה כלום – אני אומר – פשוט נמאס לי מהעיר. הוא מהנהן בהבנה. עכשיו יש שתיקה ארוכה. הוא לא יודע מה לומר. הוא לא מאומן לתפקידים האלה, מה עושים עם ילד עירוני שרוצה לגור אצלו בבית, בקיבוץ? מה שואלים אותו? והוא מרגיש שיש יותר ממה שנאמר, יש שיחה מתחת לשיחה. הוא מעוניין לשמוע אבל הוא מרוסן בנימוסיו.

לא טוב לך בבית – הוא מנסה. אני מביט בו מבעד למשקפיים ידעניים. יש לי תסרוקת שמרנית עם שביל בצד והחולצה שלי מכופתרת עד לצווארון. תיק הצד שלי מוטל לרגלי כאילו אני עומד לקום ולהימלט בכל רגע.

בן כמה אתה – אני שואל אותו, זו טקטיקה של התקפה והוא מופתע. הוא לא עונה, הוא רק בוחן אותי ומסיט לאחור תלתל שנפל לו על העין מתוך בלורית שופעת.

אני חייב לדעת למה באמת אתה רוצה לעזוב את הבית – הוא אומר לי וקולו נשמע בקושי. זה משהו שכופים עליו לעשות ושהוא לא חש בנוח איתו, אבל זו חובה.

לא טוב לי – אני עונה ונועץ בו מבט – גם אין לי חברים ובקיבוץ אולי יהיו לי.

זה לא קל לילד־חוץ. לפחות בהתחלה, עד שמתרגלים ומכירים וגם אז... תמיד זה ילד־חוץ, זר. האחרים גדלו ביחד, התקלחו ביחד, השתובבו ביחד, האם אני יודע להשתובב?

אני יודע רק לקרוא – אני עונה לו – אבל אני מספר סיפורים היטב ואני אוכל לארגן משחקים עבור כולם. אני מנסה להישמע אמין. מי ירצה לשחק במשחקים שלי?

הוא שומט ראש על חזהו ומהרהר. עכשיו הוא חושב איך לחדור

אלי בכל זאת. אני דרוך. אסור להיתפס. אסור לחשוף. גם לעובדת הסוציאלית של העירייה אני אומר שהכול בסדר, אפילו שזה לא. צריך לשמור בסוד. צריך להגן. דברים קשים אולי יקרו אם אשבר. אז אני לוחם בו בעיני וכל הגוף שלי מתוח אם ייגע קרוב מדי.

הפוגה. הוא קם ממקומו ומכבד אותי בעוד כוס מים. אני מבחין עכשיו במזרן על הרצפה ובמצעים סתורים עליו. יש עוד מצעים במקומות אחרים בחדר. כל הרצפה מלאה בהם, כאילו התרבו במהלך השיחה שלנו. הוא עוקב אחר מבטי ואומר לי שהם גרים פה כמה חבר'ה. אני נרגש. זה נפלא לגור ביחד. אני שואל אותו אם גם בנות, והוא צוחק בפעם הראשונה מכל הלב. כן, גם בנות – הוא מתאושש והקול שלו לפתע חם וצבעוני.

יש לך חברה? – הוא שואל ואני מתכווץ על הספה. קרוב מדי. קרוב מדי. אני משביע את עצמי בפנים. אני מדבר אל עצמי במחרוזות מילים קשות של הרגעה. אני כופה על עצמי לנשום, הדופק המהיר. זה בא עכשיו. לא, אין לי.

הוא שוב מחייך ושואל למה, ומה אענה לו? אני רק מושך בכתפי.

איך העניינים עם ההורים, אולי בכל זאת אספר לו. קולו רך, כמעט מבין. לרגע מעתיק-נשימה אחד אני חושב שאולי הוא יודע ואחר־כך אני מבין שלא, שזה לא ייתכן ואני נרגע. אני חושב מה לענות. אני חושב לא לשקר. אני אומר לו שלא כל־כך בסדר ולכן אני רוצה לעבור אל הקיבוץ. הוא רוכן אלי. עכשיו הראש שלו קרוב אלי מאוד. אני חושב על זה שיש לי ראש גדול מאוד יחסית לגוף וכמה יש לו ראש נורמלי עם תלתלים של בלונד דהוי, מְשֻׁמָּשׁ כנראה.

איך לא בסדר? – אי־אפשר לטעות בקול שלו. הוא מתכוון לקבל תשובה, כאן ועכשיו. אז אין לאן לברוח ואין לאן ללכת מן הדירה הזו ובכל זאת עשיתי את הדרך, האוטובוס, הכסף שחסכתי לנסיעה

והחלום של הקיבוץ עם גני הירק והבריכה והבנות שצוחקות ונוטפות רסיסי מים אל הבנים במעטה השיזפון והשרירים שלהם כמו חיות תת־עוריות.

העיניים שלו מתחננות אלי כאילו משהו תלוי בזה, בתשובה שלי, אני לא יודע מה אבל בטוח שזה חשוב לו כי הוא קרוב אלי מאוד עכשיו ואני מריח את הנשימה שלו. העיניים מתרחבות אלי באפור והיד שלו נעה בעצבנות. מה לא בסדר, הוא דוחק בי, ספר לי הכול.

אני מתפתל הצידה, קם מהספה במאמץ ונוטל את תיק הצד שלי. אני הולך לדלת, כמעט בריצה, ואני מטלטל את הידית, אבל הדלת נעולה. אני חוזר בין מצעים פרועים ואני מבקש את המפתח. הוא קפוא עדיין באותה תנוחה ומביט אל הקיר שממולו, כאילו רק התעורר. הוא מחטט בכיס קטן בג׳ינס שלו ונותן לי מפתח כסוף, חדש.

אני חוזר לדלת ונועץ אותו בחור המנעול ומסובב. את הדלת אני פוער במשיכה דחופה וניצב על המפתן. אני לא מפנה את הראש כשאני אומר שלום.

אני דוהר במדרגות. יש בי פחד עמום שהוא מאחורי. בחוץ אור שמש מסמא ומשתק לשנייה של עפעפיים עצומים באדום. מלמעלה מגולל תריס בחריקה והראש שלו מציץ.

לא התקבלת, הוא צועק אלי, אתה לא מתאים, אל תטרח להתקשר אלינו.

הוא צועק מלמעלה ובי מתפשטת תחושה גדולה של רווחה ושל גיחוך. אני מרגיש חופשי. אני מרגיש ציפור. אני נישא על גלים בלתי נראים לקראת עצמי. השמש חמה בחום מיטיב ואני מבחין גם בפרחים. מכוניות עוברות, בוצעות את האוויר, ואני ביניהן ובין הצפצופים הנרגזים של כל הנהגים. אני עוצם את העיניים ואני מנפח את החזה ואני מחייך חיוך גדול.

ילד־חוץ

נאוה מתה כשהיתה בת שש. אמא כיבתה את הטלוויזיה ואמרה לי ללכת מייד אל בית סבתי. הלכתי ברחובות בשעה שאין בה כבר אור אבל החושך לא הגיע. סבתי ישבה על הספה והתייפחה, כובשת את פניה במטפחת. סבי חיבק את כתפיה והחריש. הכול נראה כמו ערב חג, הרבה כיבוד על שולחנות שדודַי חיברו זה לזה ועליהם פרשׂו מפות רקומות פרחים. שכנים החלו להגיע ולעמוד בצד כמו נזופים להתבונן.

כל האורות דלקו בבית והאור מהמרפסת צבע את הגינה בצללים של עץ בודד שהשתרג אליה. ישבתי בפינה וחשבתי על נאוה, אם היא מתה יפה כמו שחיה. היא חלתה בסרטן הדם ואמרו שהקיאה דם בלי הרף. ככה מתה, מקיאה דם על כתפו של סבי והפנים שלה לבנים. חשבתי אם אני יכול להמשיך לאהוב אותה. חשבתי על אורי, בן־דודי, אחיה.

אחרי הלוויה לקחו את אורי לקיבוץ והוא לא שב יותר. כל משחקי הקאובואים והאינדיאנים שלנו נותרו בלתי גמורים על המרפסת של סבתי. היו כל־כך הרבה דברים שרציתי עוד לומר לו

כשהלכתי בשמש הקופחת אבל הוא כבר לא היה.

אחרי כמה חודשים הציעה דודתי שאבוא איתה אל הקיבוץ. בנעוריה היתה יפהפייה ירוקת עיניים ותמירה. היה לה שיער שחור גולש ועצמות הלחיים של אמי, רק עדינות יותר. היא התגרשה בגיל צעיר ואחר־כך מתה נאוה והיא מצאה עבודה בחיפה בבית־חולים לגוססים. מאז לא ראתה נפש חיה. היא גרה בדירה קְטנה שלא היה ממנה נוף ושאותה ניקתה ללא הרף. היא לא דיברה מלה לא הכרחית וגם באלה קימצה מאוד. פחדתי ממנה ומן המוזרויות האלה שלה, אבל רציתי לראות את אורי שוב ולדבר איתו. רציתי לראות אותו צוחק בלחיים מלאות ואת הניצוץ הזה בעיניים שלו, מתחת לכל התלתלים. אז אמרתי שאבוא ובבוקר אחד של קיץ נסעתי עם דודתי את הדרך הארוכה אל הקיבוץ. החלפנו אוטובוסים למכביר ושתינו מיץ בקשיות ודודתי חבשה כובע רחב־תיתורת מעל שערה שהאפיר והיה לה דוק לח בעיניים כשאמרה, אני הולכת לראות את אורי, לא ראיתי אותו כבר זמן. על פניה השקועים ציירה השמש סורג של אור דרך התיתורת המחוררת. שפתיה היו קפוצות.

רציתי לשאול אותה למה שלחת את אורי לקיבוץ ולמה לא השארת לי אותו לְמשחקים שלנו ולצחוקים ולשפת הים ולדליים של מים מתוקים ששפך עלי במקלחות הציבוריות. אבל לא שאלתי כי העיניים של דודתי האפירו כשדיברה עליו. על נאוה לא דיברה בכלל.

עמדנו שם, בשער הקיבוץ, אני והיא והצרורות שלנו, שקיות של פלסטיק מרוטות לרגלינו ואד שחור עלה מן הכביש ומן האוטובוס המתרחק בשאגה. דודתי הביטה אחריו ואחר־כך נתנה לי יד ובשנייה לקחה את מטעננו. איש משופם על טרקטור הביט בשנינו בסקרנות והנחה אותנו אל הבית המתאים.

דודתי הניפה יד קמוצת אגרוף להקיש על הדלת וככה תלתה היד

הזו זמן־מה. אחר־כך, כאילו היתה איבר זר, הנחיתה את ידה לצד גופה והסירה את הכובע, מחזיקה אותו בגולמנות. היא יישרה קמטים בשמלתה והביטה בנעליה באי־נוחות. לבסוף דפקה על הדלת בנוקשות והדפיקות הידהדו בתוך הבית כמו רעם רחוק. הדלת נפתחה מייד, כאילו מישהו המתין שעות רבות ללא תנועה, לדפיקה הזו.

דודתי הביטה באשה המבוגרת שאמרה לנו שלום בשפה רפה. הגוף שלה כאילו התכווץ והיא טילטלה בחוסר סבלנות את השקיות. שפתיה של האשה חייכו אל דודתי, אך עיניה נותרו חשדניות. היא אמרה לי: לך לחפש את אורי, הוא בפינת החי, למרגלות ההר. יש שם דירים ורפתות וכלובים לכל מיני חיות. היא רוצה לדבר עם דודתי בפרטיות.

הדלת נסגרה מאחורַי ואני עמדתי רגע ואימצתי את עיני לראות באור המסמא. ילדים יחפים ושזופים במכנסיים קצרים ובגופיות עמדו והביטו בי. החזרתי להם מבט. לא נעתי ממקומי והם לא קרבו אלי. ככה עמדנו בשתי קבוצות, הקבוצה שלי והקבוצה שלהם ואמדנו זה את זה. לבסוף שאלה ילדה אחת: אתה ילד־חוץ חדש? לא ידעתי מה זה ילד־חוץ ואמרתי שאני בן־דוד של אורי ומחפש אותו. הילדה חשפה שיניים קטנות ומחודדות, חצתה את המרחק בכמה צעדים ואחזה בכף ידי. נלך אליו, אמרה. אחר־כך התבוננה בי בפתיעה כשנסוגתי לאחור וחילצתי את ידי באלימות מכף ידה.

הלכנו בשקט בשבילים גדושים ירק. בכל מקום היו שלטים חומים ובהם חרוטות אותיות צהובות גדולות. היא ניווטה את דרכה בזריזות בין אבני החצץ והגדרות עד שהגענו אל כלובים קטנים, מונחים על האדמה ובתוכם שפנים ואוגרים נושמים בכבדות, צלעותיהם מאיימות לפרוץ את מעטה הפרווה הדק.

אורי עמד שם וגבו אלינו. זרועו נשענה מעל ראשו על מסגרת אחד הכלובים היותר גדולים והוא נראה כמביט בעיון באוגר שמן שנחיריו נפתחו ונסגרו בקדחתנות.

אמרתי: אורי, והוא הסתובב אלי באיטיות והביט בי, כאילו מנסה להיזכר. הילדה דילגה מרגל אל רגל באי־נוחות הולכת וגדלה. לבסוף אמרה שלום והלכה והצטרפה אל חבורת הילדים שצפתה בנו מרחוק.

זה אוגר, אמר לי אורי בלי כל צורך. אני מטפל בו ובכל פינת החי. יש פה כבשים וסוסים – הוא החווה בידו תנועה עגולה שהקיפה את כל המישור שהשתרע לפנינו. אני מטפס על ההר כל יום עם אבא שלי, הוסיף. שתקתי. לא היה לו אבא.

גם אורי שתק ובטש ברגל יחפה בערימת גללים יבשה. אחר־כך שאל אותי אם אני רוצה לראות את הפרות ואת הסוסים ואני אמרתי שכן והלכנו. זה היה כמו בימים ההם כשהוא ונאוה ואני הלכנו במדרכות הלבנות מלהט השמש במקום הרחוק שבו נולדנו. היה לה שיער עבות אסוף בזנב סוס שטני והיו לה העיניים של אִמהּ, ירוקות וצלולות, והיה לה צוואר ברבורי והיא הצחיקה אותנו בשאלות שלה שהיו בוגרות כמו של אשה וילדותיות כמו של הילדה שהיא היתה. זה היה כאילו כלום לא קרה, מין חלום בלהות של אמצע קיץ, כשמתעוררים שטופי זיעה במיטה שנראית זרה. דיברנו המון וצחקנו ואני נפלתי אל תוך דומן של פרות מעורב בקש ובכלל לא היה איכפת לי כי אורי היה איתי והוא שפך עלי דליים גדולים של מים קפואים שהוא הביא ממעיין ואני עצמתי את העיניים ואמרתי לעצמי: עכשיו אתה בים, עכשיו הגלים והרוח המלטפת באה כל הדרך איתך באוטובוס, הבאת אותה מנחה לאורי שיזכור.

הילדים עקבו אחרינו בעיניים כחולות ובעור חלק, לבן

שהשחים. הם עקבו אחרינו בגופות שריריים ועירומים ובשיער גולש שמריח מניקיון. הם עקבו אחרינו בבגדים קצרים יפים והם ציחקקו ביניהם והחוו על אורי באצבעם ולחשו סודות זה באוזניו של זה ושוב צחקו. אורי לא אמר מלה. הוא רק ליטף אף של סוס ורגל של פרה ואת הפרוות של השפנים ומשך להם בעדינות באוזניים והם התרוצצו בכל הכלוב וקפצו עליו והוא צחק. היה לאורי צחוק מתגלגל כשהיינו ילדים.

אחר־כך עלינו בשביל מלא אבנים וקוצים אל ראש ההר. לא הגענו למעלה אבל נעמדנו מדי פעם והשקפנו אל הקיבוץ שהלך וקטן מתחת לרגלינו. שם הבית שלי – אמר לי אורי וסימן באצבע בית זעיר מבין רבים. לא ידעתי על איזה בית הוא מדבר אבל גם לא שאלתי. רק הבטתי באובך שעלה מתוך הירק ומתוך הבריכה הגדולה שניצנצה בכחול עמוק. נרד, אמרתי, אני עייף.

למטה עמדו הילדים ושאלו את אורי בצעקות מי אני והוא התעלם מהם. הוא רק החיש את צעדיו וגם אני והם עוד אחרינו. באחד השבילים עצרנו והם הקיפו את שנינו ודחקו באורי לאחור.

מי זה? – הם שאלו והוא השפיל את מבטו ואמר: זה סתם אחד, הוא בא עם אמא שלי משם. הילדה נעצה בי מבט ממושך. זה שום דבר, אמר אורי, הוא רק בא לביקור.

שיַחזור לאיפה שהוא בא – אמר אחד מהם וראיתי אור כחול וקשה במבטו. הלסת שלו ריצדה מתחת לעורו והוא לא הזיע כלל. אני, לעומתו, הייתי מוכתם כולי והחולצה יצאה לי ותלתה חצי מעולפת על מכנסיים ארוכים. שיחזור לשם – אמרה גם הילדה – אין פה מקום בבית שלנו לשניים כמוכם, מספיק שאתה הגעת ולקחת לנו את ההורים החדשים שלך ואתה אוכל את האוכל שלנו. אורי לא ענה, הראש שלו היה מורכן ואני לא יכולתי להביט לתוך עיניו כמו שהיינו עושים כשהיינו עצובים. אני ונאוה שיחקנו

במשחקים של מלחמות עיניים, מי ישפיל ראשון, ובמבטים שלנו היה מין קיפאון של לא להיכנע. בטח כזה היה עכשיו המבט של אורי בתוכו כשהוא לא התבונן בהם. ילד אחד ניגש אליו ונתן לו דחיפה קלה בכתף וכתפו של אורי שחה. כל הצורה שלו התקמטה, כאילו מישהו פתח שסתום והאוויר יצא. ילד אחר הניח באיטיות רגל עם נעל כבדה ומסומרת על בהונותיו החומות מאדמה, החרושות נתיבי זיעה קרושה. הוא נעמד בכוח ולחץ ופניו של אורי התעוותו אבל הוא לא זז.

כשנמאס להם, עזבו אותו ואנחנו המשכנו אל הבית החדש של אורי, הטובל בירק. הוא דפק על הדלת ברכות ומישהו פתח אותה וסגר אותה מאחורינו ואורי פרץ בבכי מר וכל כתפיו היטלטלו והחזה שלו עלה בקול שריקה והצלעות שלו ריפרפו כמו פרפרים והצוואר שלו פעם. הוא התייפח בכל גופו והיכה באגרופים קטנים בצידיו. הוא עמד וגעה כמו החיות שהוא טיפל בהן, וקול הבכי שלו מילא את הדירה הזעירה ושטף את קעריות הפירות ואת הווילונות הכבדים המאפילים ואת רהיטי העץ ונשבר לאלף הדים.

אמא של אורי עמדה ואמרה רק: אורי. הוא הביט בה והיא הביטה בו והוריו החדשים הסבו את מבטם ונכנסו אל המטבחון הקטן שלהם והסתגרו בו. לי לא היה איפה להיות. הבאתי לך אוכל, אמרה לו דודתי והוא הינהן ומיצמץ בעיניו לגרש את הדמעות שעוד נותרו בו ואיימו לפרוץ. היא פתחה בחוסר ישע מתורגל את שקיות הפלסטיק הגדולות והציגה לראווה מיני מאפה חמים שהכינה בביתה, אבל אורי רק משך אליו תפוז וקילף אותו בתנועות מדודות והכניס לפיו פלחים פלחים. מיותמים נותרו המאפים על השולחן שביניהם והם הביטו לא הביטו זה בזה. היא הושיטה אליו יד ונגעה בכתפו בהיסוס והוא התכווץ, אז היא אספה את ידה והתיישבה, מתוחה, על שפת הכורסה שלה. כך הם נעו בדממה

במעגלים קטנים וברקע תיקתק שעון אורלוגין ישן את הדקות עד שדודתי קמה ומעכה בשתי ידיה את כובע התיתורת ואמרה – אני צריכה לזוז ואורי הינהן והמשיך לאכול את התפוז ואפילו לא קם.

אני אבוא לבקר אותך – הבטיחה והיה להבטחה שלה הצליל החלול שיש לשקר. אורי סיים את התפוז והביט אל הרצפה. אמו נטלה את ידי המוכתמות בידה ויצאנו מן הבית. אף אחד לא ליווה אותנו אל השער ואל תחנת האוטובוס המאובקת. עמדנו שם בשמש ממתינים עד שנשמע הרעם הזה, כמו הדים של קרב רחוק.

מזל טוב ומבורך

אחרי שתמו כל טקסי הזיכרון, לא יצאה חסיבה את דירתה ולא ראתה נפש חיה. בבוקר נהגה לקום, ללבוש את שמלותיה הטובות ביותר, לנעול נעלי עקב יפות ולהתאפר במשך שעה ארוכה. אחר־כך היתה מתיישבת על כר הסבה נמוך, מרופד בעור גדיים, ומוזגת לעצמה תה מהביל מקנקן כסף מעוטר שהביאה איתה מבית הוריה. היתה שמה שני כדורי סוכרזית בתה ומתבוננת שעה ארוכה בבועות העולות מהם אל פני השטח הכתומים. לבסוף היתה קופצת ממקומה, כאילו התעוררה מחלום ארוך, נוטלת את כוס התה הזעירה בכפה הגדולה והחמה ושואבת לגרונה את הנוזל הרותח במנות קטנות של תענוג קולני. כך נהגה מדי יום.

כשסיימה לשתות את התה, היתה פושטת את בגדיה ולובשת כתונת לילה ארוכה וארגמנית שראתה ימים טובים יותר. את שערה אספה לאחור והידקה בשתי סיכות, גם הן מכסף. כך נשכבה במיטתה ובהתה שעות בסדקים שבתקרה. בערב אכלה ביצה או פיתה שנתן לה בעלה וחזרה לישון. שנתה היתה כבדה ולא מופרעת. היא לא התעוררה בבכי ולא חלמה דבר. פשוט

ישנה כדי לקום אל כוס התה שלה למחרת היום.

לבעלה של חסיבה קראו אלברט. הוא היה איש טוב, גדל גוף, מתנודד כמו דוב מצד לצד. היה לו עסק קטן של צביעת שלטים. אבי הכיר אותו עוד כשהיו נערים ועלו יחד ממרוקו לישראל באונייה של עליית־הנוער. לאבי לא היו חברים מלבד אלברט, שגם הוא, בעצם, לא היה חבר של אמת.

כשנחה עליו הרוח, היה אבי מרשה לי לבוא איתו אל חנותו הקטנה של אלברט, שריח צבעים עז עמד בה. ישבתי לי בפינת החדר ואבא ואלברט התיישבו זה מול זה, דיברו מעט ולגמו כוסות תה מהבילות בנענע, בזו אחר זו. לפעמים היה אבא לוקח מאלברט שלט שהסתיימה הכנתו ומביא אותו אל הלקוח. ככה העביר את ימי האבטלה המתמשכים שלו.

כשמתה בתם היחידה הלך אלברט ולא חזר. אפילו בשבעה לא בא. אני ראיתי את האוטובוס פוגע בילדה ואת הדם שנקרש לעוגה חומה על הכביש. קצר נשימה, רצתי לספר לאבא והוא סימן לי לבוא אחריו. דלתות חנותו של אלברט היו מוגפות בפח גלי וחתולים קטנים נכנסו ויצאו בחווקים באין מפריע. אף אחד לא נענה לדפיקותינו שהלכו ונעשו נואשות יותר ויותר. לא חשבנו כלל לפנות למשטרה או למכבי האש. אלברט לא היה מן המתאבדים ואבא לא היה ממעוררי הפאניקה. ככה שבנו, יום יום, אל החנות.

בביתם, נותרה חסיבה לבדה, מביטה בפנים קפואים במעטים שבאו לנחם אותה. עיניה לא משו מכתם ברצפה, פרקי ידיה הלבינו באחיזתן. כשתמו ימי השבעה, קמה ונעלה את דלת הכניסה ושבה למקומה. ככה המתינה לאלברט שיחזור. אבא גייס את אמא למבצע החיפושים, אבל בכל אשר פנו מצאו דלתות מוגפות: דלת החנות של אלברט ודלת ביתה של חסיבה, שאף לא ענתה לקריאות מבחוץ.

כעבור כמה ימים, בא אלברט לביתו ומצא אותו נעול. הוא דפק על הדלת ביד רכה ומשלא השיבו לו, ביד קשה יותר. גם אז לא נענתה חסיבה ולא פתחה לו. אלברט הקיף את הבית מסביב והציץ עליה מן החרכים. היא ישבה, עטופה בבגדים שחורים של אבל, שערה פזור ומסוכסך, עיניה רחבות ורגליה היחפות שלובות זו בזו, צמיד קרסול על גב צמיד קרסול. "חסיבה" – הוא ביקש – "פתחי לי," אבל היא לא פתחה.

שעות עמד שם, מתחנן, מכה על הדלת, על התריסים, בוכה. חסיבה לא זזה ואפילו לא הציצה מן החלונות. השכנים של אלברט, אנחנו ביניהם, התאספו קרוב לבית. גם אנחנו הצצנו בחלונות וראינו את הדמות העטופה שחורים, יושבת, זקופת־גו, באפלולית. הקשנו באגרופים קמוצים על תריסי העץ, קראנו לה. לאט לאט, הלך העניין בה ודעך. אמהות הזעיקו את ילדיהן לאכול ארוחת צהריים, גברים חזרו לעבודה ונשארו רק אלברט ואבי, מביטים בתריסים המוגפים בחוסר אונים. אני התבוננתי מרחוק. משהו במראה של חסיבה הפחיד אותי מאוד, כאילו העלה בי ביעות ישן שלא זכרתי. ישבתי על גדר האבן וטילטלתי את רגלי.

לבסוף, הזמינו את מכבי האש, שפרצו את הדלתות במוטות מתכת גדולים ומבריקים והניחו לאלברט להיכנס. הוא ביקש סליחה מן השכנים, ששוב התאספו סביב ושאחדים מהם כבר נדחקו איתו בפתח, צוואריהם שלוחים בסקרנות לראות אותה. בעדינות זירז אותם החוצה, הסיט את וילונות התחרה המאובקים על כל החלונות ונעל את הדלתות.

הוא התיישב מול חסיבה, גם הוא בשׂיכול רגליים, ומזג לה ולו שתי כוסיות של תה שחור. נטל קובייה של סוכר מהמסכרה והטילה לפיו. נטל קובייה שנייה וקירב אותה אל פיה הבשרני של אשתו. היא קמצה את שפתיה והרחיקה ממנו את ראשה בלי כעס.

הוא קרב אליה ונשק לה על מצחה. היטיב את הצעיף שלה על צווארה ואחז בשתי כתפיה והרים את סנטרה אליו והיא הביטה בו בעיניים מתות.

אלברט נבהל ונסוג מעט. אחר־כך עצם את עיניו לשנייה ודימה לראות את חסיבה היפהפייה, רעייתו, כפי שהיתה.

"סליחה" – ביקש והוסיף – "סלחי לי. אני חלש."

היא לא אמרה דבר. היגהנה בראש מורכן ומוללה קצה של שטיח מרוקני ישן.

"אני אוהב אותך" – אמר לה ברכות – "יש לך אותי. אנחנו צעירים. הזמן הוא לצידנו."

היא ניערה בזעף את שתי ידיו מעל כתפיה והתבוננה הרחק ממנו ומעיניו החוקרות.

כל זה סיפר אלברט לאבא בחנות שלו ואני העמדתי פנים שאני מנמנם על כורסה ישנה. בפנים מבוישים וכבושים ברצפה סיפר אלברט לאבא שהוא אינו נוהג בחסיבה מנהג גבר באשה, כי היא אינה מניחה לו. פעם, נאנח, היתה שומעת מוזיקה מתקליטים שהיה קונה לה בשלוש לירות התקליט בחנויות מיד שנייה. פעם היתה צופה בטלוויזיה שחור־לבן שאלברט היה מהראשונים אצלנו להכניס הביתה. עכשיו רק קמה בכל בוקר ושבה לישון בכל צהריים. ככה כבר שנה.

בתום שנה קמה ולבשה בגדי חג ישנים שלה ותכשיטים. היא שירטטה גבות דקות, שחורות ומתעקלות מול מראת מקלחת מרובעת, אכולה כתמים חומים. שמה סומק בלחייה וסימנה את עפעפיה בכוחל. את שפתיה העבות צבעה אדום וקו שחור סביבן. אחר־כך ארזה בגדים במזוודה גדולה, אגרטל אחד שאהבה וכמה תקליטים. כשסיימה לארוז, נכנסה אל החדר של בתה שמתה ועמדה שם זמן ארוך, מבטה קבוע בנקודה אחת בחלל החדר. היא

לא לקחה דבר: לא מהבגדים הקטנים של הילדה ולא ציורים שציירה לה ולא מחברות שנחו על המכתבה. בסוף יצאה מן הבית והשאירה את הדלת פתוחה למחצה. זה היה יום אביב כחול־צהוב עם ריחות פריחה וזמזום חרקים. כזה היה היום שבו עזבה חסיבה את אלברט.

בשבועות הראשונים שאחרי לכתה, חיפש אותה אלברט במקומות שרגילה היתה ללכת אליהם. בבית הוריה לא מצא אותה ולא בבית אחֶיה הנשואים ולא בבית אחיותיה הנשואות או הרווקות ואפילו לא בבית אחייניתה בעיר. לא רק שלא היתה שם – הוא גם בישר להם לראשונה על כך שנעלמה. בכך הדאיג אותם מאוד והם עשו מועצות מלחמה בגן ביתו של אלברט. פנו למשטרה וזו הפיצה תמונה של חסיבה באפור־לבן בין כל התחנות. אלברט קיבל רשיון מן העירייה והדפיס, על חשבונו, מאות מודעות ובהן תמונתה של חסיבה בצבע. ימים הסתובבו הוא ואבי, חבילות של מודעות מתחת לבתי־השחי והדביקו אותן בכל לוחות המודעות. אבל גם אז לא התגלתה חסיבה. אלברט הרחיק עד תל־אביב וגם שם הדביק את התמונות – אך ללא הועיל.

לפעמים, כשהדביק את המודעות, היה מביט בתמונתה של חסיבה ומייבב. היה נשען על לוח המודעות או על הקיר, מצחו טובל בדבק המפעפע, עד שנִרגע ואז המשיך מעמוד מודעות ללוח מודעות ומעיתון יומי לעיתון מקומי. בכל מקום שָטַח את סיפורו ובכל מקום רק נדו לו. חסיבה לא נעדרה – מרצונה הלכה ממנו. היא אשה בוגרת ואין מי שיאמר לה מה לעשות. אם הסתלקה – הסתלקה.

שנה שלמה ספד לה אלברט. שנה שלמה חיכה לה שתחזור. רק הוא, איש לא האמין שזה יקרה. אבי היה מספר עליו בבית ונאנח אנחה של השלמה. כל השנה הזאת הדביק מודעות על לוחות

בערים שכוחות, שאל, בכה, בירר. משיצאה השנה, נראה כאילו התגבר והתיישב בדעתו. הוא חזר לעבוד בחנותו, אבל יותר משכח אותה – ניסה בכוח להשכיח אותה. היה מספר לאבי שאפילו את הריח שלה הוא זוכר, תנועות קטנות, קול טפיפות רגליה על מרצפות הבית, בנעליים רקומות מבד, צלצול הצמידים על קרסוליה, עיניה השחורות, העמוקות. זכר הדיבור שלה, מילים שנגינתן אצלה שונה, נקודות קטנות של חן. היה מספר ועיניו מושפלות, כאילו הוא מתבייש בפני אבי שהוא חייב לספר לו, שאינו יכול להכיל. בלילות באו כל החסיבות לבקרו: חסיבה כועסת, מתחנחנת, בוכייה, תאוותנית.

אבל לאט לאט השלים עם חסרונה כדרך שמסכינים עם איברים כרותים, עם עיוורון. מי שראייתו ניטלה ממנו – שומע טוב יותר, והנכה בשתי רגליו – מתחזק בשתי ידיו. כך אלברט הירבה לשתות ולבלות עם נשים. ככל שהלך והתרחק מעצמו, הלך אבי והתרחק ממנו. לבסוף לא התראו בכלל. רק מדי פעם היה אבי נאנח את האנחה המיוחדת הזו ששמר לחברו האבוד. עכשיו, כשכבר לא היה לאבי למי ללכת, הוא הסתגר בבית והחל מטפח אותו: מגרד כתמי חלודה, צובע, בונה והיטי עץ במו ידיו.

עד שבוקר אחד – אבי עמד בגינה והִשקה אותה ממשפך פלסטיק גדול – נעמד אלברט בשער הבית וקרא לאבי. אבי הניח בזהירות את המשפך הריק למחצה על האדמה הבוצית וניגש אל הגדר, כאילו לא נפרד מאלברט כלל והם ממשיכים שיחה שהפסיקו אך לרגע.

חסיבה חזרה, אמר לו אלברט. בקול שלו היתה תערובת מוזרה של בהלה ושל קשיחות. כאילו התרעם שחסיבה באה להפריע את האיזון שהצליח לבנות בדי עמל לאחר לכתה.

הוא קם משנתו ובפתח עמדה חסיבה והביטה בו. זה לא היה

מבט חם או מתגעגע. היא הביטה בו כבזר. גם הוא הביט בה כבזרה ולאחר דברי נימוסין, הזמין אותה להיכנס והציע לה לשתות. ידה היתה קרה בכף ידו השרירנית, דג מת ולח במקום ידה של חסיבה שזכר. היא דרשה בשלומו – והוא דרש בשלומה והופתע לגלות בעצמו שאין לו כל עניין אמיתי בתשובתה. אחר־כך הוציא תקרובת והניח לפניה פירות במגש של פח. היא הביטה במגש וחייכה והוא חייך. שניהם זכרו שזה מגש שהיא קנתה לו ליום נישואיהם. אחר־כך החלו לדבר בבת־אחת ואחר־כך חדלו לדבר בבת־אחת ובאוויר עמדה שתיקה כבדה ומחניקה.

בסוף אמרה חסיבה שהיא באה לבקש אותו לתת לה גט. אלברט שאל אותה מדוע ומה קרה בכל הזמן הזה. היא לא ענתה. כשארכה הדומייה, אמר לבסוף שהוא מסכים, שאין שום בעיה, גם הוא מוכן להתגרש. קבעו מתי יגשו יחד לבית־הדין ובלי תנאים, בהסכמה, ושוב מה שלומו ומה שלומה. הוא הרגיש כמו בתוך טקס שמתנהל בתוך חלום. הוא שאל אותה היכן היא מתאכסנת והיא אמרה שבמלון המקומי וכך יהיה עד שיסיימו את עניינם. אלברט הציע שתגור אצלו – אחרי הכול, עדיין הם נשואים, גיחך במאמץ, חושף שיניים בשפתיים חשוקות. היא סירבה בחן ואמרה שהיא לא לבדה. כמו חרב מלובנת עברה הידיעה הזו בבשרו והוא אמר שכמובן, הוא מצטער, הוא לא ידע.

היא קמה והושיטה לו שוב יד לחה ואחר־כך הוא העביר אותה את המפתן וכשעמדו בשמש הקופחת, הוא דרש לדעת למה וסיפר לה על המודעות. היא אמרה שהיא ראתה את המודעות ולא פעם חשבה להתקשר אליו. אבל משהו חזק ממנה מנע בעדה לעשות זאת, היא לא יודעת מה. אין טעם לחטט בעבר. אין לו שום משמעות בחיינו העכשוויים. עדיף להתבונן קדימה. כך ייטב לשניהם. הפרידה הזו היתה טובה לה וודאי גם לו. יחסיהם היו

מקולקלים ממילא ורעים ומות הילדה סָתַם את הגולל.

אלברט הינהן, נשק על לחייה, מקפיד לא להפגיש את שפתותיו בבשר הפֹּה מוכר.

אחר־כך נופף לה בידו כשירדה בשביל. היא נראתה עבת בשר יותר, כבדה. היא התלבשה אחרת. כשהתרחקה, הוציאה מתיקה סיגריות ומצית והדליקה לה אחת. בתנועות מורגלות ומנוסות פלטה את העשן. מתנודדת על נעלי עקב גבוהות, היא נכנסה למכונית שהמתינה לה בקצה הדרך. שם הפנתה פניה לנהג והם התנשקו.

אלברט סגר את הדלת וחשכה השתררה. בחשכה הזו הוא חש את החיים שבים אליו, לאט, כמו אינפוזיה לוורידים צבים, דלוקים.

ניגש אל המגירה, פתח אותה לרווחה והוציא צרור מודעות מצהיבות.

לרגע עוד הביט בפני חסיבה היפים ובמשנהו החל לקרוע לגזרים, מודעה אחר מודעה. כשסיים, ארז הכול בשקית אשפה שחורה והניח אותה לפני הבית. באו החתולים ונברו בשקית ופיזרו את קרעי המודעות. באה הרוח והפיצה את קרעי חסיבה סביב ביתו של אלברט: חלקי פָּנים, יד ענודת תכשיט, עיניים שקדיות, גבות משורטטות.

שעה ארוכה עמדו אבי ואלברט זה מול זה ושתקו בראשים מורכנים. כמו טקס יום הזיכרון, חשבתי לעצמי.

אלברט אמר: "אתה רוצה לבוא?" ואבא שלי חייך חיוך גדול וליטף את קצות שפמו כפי שעשה תמיד כשהיה מרוצה ממשהו.

"בטח, בטח" – אמר לו – "אני רק מחליף בגדים ובא. קיבלת עבודות חדשות היום? יש שלטים לקחת?"

"אני מחכה לך" – ענה לו אלברט – "בוא כבר. לא טוב לפתוח את העסק כל־כך מאוחר ביום. זה מוציא שם רע ומבריח פרנסה."

אבא גיחך ונעלם בתוך הבית ואלברט הלך לאורך הגדר ושירקק נעימה עליזה. כשיצא אליו, לבוש בבגדיו הטובים, הם התחבקו בחום ונישקו זה את לחייו של זה.

"מזל טוב" – אמר אבא ואלברט החרה החזיק אחריו: "מזל טוב ומבורך."

חטאת

סבי ישב על כורסה, גוו זקוף ועיניו עצומות כשהגיעה הידיעה. בגיל שבעים עדיין היתה בגופו יוהרה של כובש נשים, מתח של גבריות גמישה, והוא הקפיד לצבוע את שערו בשחור. מוזיקה מרוקנית מקורית התנגנה, מלאה ערגה ויצר והגאים גרוניים של המדבר. היא צבעה את לחייו במכחולים של דם שהתנפץ ברשת של נימים אל תוך עיניו, שנפקחו עכשיו כששמע מאבי את החדשות על בתו הקטנה.

בעיניים האלה ראה אבי את כשלונו. הוא היה הבכור במשפחה. אחותו הבכירה ממנו מתה בצעירותה וגם לו נותרה בחיים, לא היתה נחשבת לעניין הבכורה. עליו היתה מוטלת האחריות ובידו ניתנה הסמכות להשגיח על אחיו וביתר שאת על אחיותיו לבל תשרכנה את דרכן. אבל אבי היה אדם עצוב וחשדן. הוא חשד באחיו ובאחיותיו שהם קושרים נגדו והוא קינא בהם במקום לאהוב אותם. תמיד מדד כמה אהבה קיבל מהוריו וכמה קיבלו הם, הצעירים ממנו. תמיד הרגיש מקופח, תמיד היתה עינו צרה בהצלחותיהם. הם התרחקו ממנו והוא חי בודד בביתנו, דמות לא

רצויה, כבדת פה וגמלונית. רק אביו ביקר אותנו מדי פעם, וכשבא היה אבי שוב ילד נזוף, מוכה ומפוחד. בהכנעה הגיש לו מגשים מצוירים מפח ועליהם תה ועוגיות מאפה הבית. סבי היה נוהם דבר־מה ונוגס בהן בכל פה, בתאווה, בלי להודות לו. לעת ערב היה אבי מקרב אליו זוג נעלי־בית רקומות ומין שרפרף נמוך, תחליף להדום רגליים. הוא היה מרים את רגלי סבי הלבנות על ההדום הזה ומנעיל לו את נעליו בעדנה רבה. זו היתה מחוות האהבה היחידה שידע אבי וגם אותה קיבל ממנו אביו בעיניים עצומות וברגיעה של מי שסדר העולם מוכר לו וחביב עליו. זהו סדר העולם שמכוחו היכה את בנו הבכור בילדותו ושלח אותו, ברחובות אפלים, לקנות לו יין בנאדות גדולים. זהו סדר העולם: בן משרת את אביו ואח בכור מושל על אחיותיו.

״זונה״ – אמר סבי. קולו היה שקט אבל פניו נצבעו באמירה סמוקה. אבי הינהן והתיישב מולו, משמיע אנחה שעייפות והשלמה התערבבו בה.

״ממי זה, יודעים?״ – שאל סבי לבסוף ואבי הצמית את סלסולי המוזיקה ברקע ואמר רק: ״לא״ וסבי עצם שוב את עיניו והתרווח על הכורסה.

״צריך למצוא מי זה ושיתחתן איתה״ – פסק. אבי נרתע כאילו חבטו בו באגרוף של זכרונות ואני חשבתי לעצמי שוודאי כך, בנימת הקול הזו, שלח אותו אביו אל הסמטאות בשלוש לפנות בוקר להביא לו משקה. כך, בדיוק בתנוחה הזו, נולדו סיוטיו שבגללם היה צורח בלילות, מזיע בזרועותיה של אמי ואחר־כך נרדם, מצחו רטוב וליבו הולם בה בפראות.

״זה לא ככה היום, אבּוּיָא״ – אמר אבי, משתמש בכינוי המרוקני, המלא יראת כבוד. סבי פקח את עיניו והצליף בו במבט שכיווץ אותו לגוש מאפיר.

"מחר אלך" – אמר אבי – "אבל אני לא רוצה לדבר איתה."

"אל תדבר איתה" – הסכים סבי בעיניים עצומות, מטלטל את ידו לקצב המוזיקה – "רק תציל את הכבוד שלה ושלנו."

למחרת, ארז אבי מזוודת קרטון זעירה ומתפוררת שהביא איתו ממרוקו בעודו ילד. הוא שם בה תחתונים אחדים וגופיות מיזע כחולות דהויות של פועל בניין וכמה כלי רחצה ואת מכשיר הגילוח הישן שלו, בן שני החלקים וביניהם סכין חדה.

ממרפסת הבית התבוננתי בו, אבא הולך וקטן עד שמתכווץ לממדַי שלי, לילד. הולך לפגוש את אחותו ואת כבודו האבוד בנגב, במדבר. ראיתי אותו, נשען על עמוד התחנה וממתין בסבלנות לאוטובוס המאחר. כשזה הגיע, הוא עלה בו והדלתות ננעלו אחריו בנשיפה.

שלושה ימים ושלושה לילות נעדר. בבוקר היום הרביעי חזר, מגודל זיפי זקן ומאובק באבק הדק של מקומות רחוקים. הוא קינח בקפידה את נעליו על שטיח הכניסה, פשט את בגדיו ונתן אותם לאמי, קיבל מידיה בגדים רפויים ונעלי בית נוחות וגלש לתוכם באנחה לא נשמעת של רווחה. אחר־כך נכנס אל הבית והתיישב בכורסה.

אמי הגישה לו תה מהביל בספל גדול והוא גמע ממנו בגמיעות של היסח הדעת. מדי פעם נשף על הרותחים וטבל בנוזל הירקרק מנענע עוגיית שומשום. לבסוף התנער ונאנח, הפעם בקול רם.

אחרי כמה חודשים, טילפנה אחותו הקטנה של אבי אלינו. טילפנה בשעות היום, יודעת שאבי בעבודה. אמי קיבלה את השיחה ואחזה בשפופרת הטלפון כבתפוד לוהט.

אחותו הזמינה את כולנו לנישואיה הקרובים לגבר זקן ומבוסס מצפון הארץ. הוא גם יאמץ את הילדה. היא אהבה את מי שעיבר אותה, סיפרה. זה לא היה סיפור מכוער כמו שכל המשפחה אומרת.

אלה היו ימים ולילות קצרים, קצרים מדי, של תאווה לוהטת במדבר. היא אוהבת את הילדה כי היא מזכירה לה את הגבר האהוב.

בפנים מאובנים האזינה לה אמי. אחר־כך אמרה לה בקרירות שהיא חושבת שבגלל אבי לא נוכל לבוא לחתונה אבל אנחנו מאחלים לה אושר רב בנישואיה. רק בשנייה האחרונה, ממש לפני שהשיבה את השפופרת לעריסתה, אמרה אמי: "שמרי על עצמך ושמרי על הקטנה." אחר־כך ישבה שעה ארוכה על הדרגש ליד הטלפון ובהתה בקיר שלמולה. היו דמעות בעיניה והעדפתי לא לראות. העמדתי פנים שאני קורא והגנבתי אליה מבטים זהירים.

כשחזר אבי באותו היום מן העבודה, ערכה אמי שולחן והם סעדו בשתיקה, כהרגלם. כשסיים, פינתה את הצלחות ושמה אותן תחת זרם המים הרותחים ואמרה לו שאחותו הקטנה התקשרה כדי להזמין אותנו לחתונתה בצפון הארץ עם גבר מבוגר מאוד ושאין מה לדאוג לה מן הבחינה הכלכלית.

"זה לא ענייני" – אמר אבי וקם ממקומו, כבד מאי־פעם ומגושם.

אך כבר למחרת נסע אל סבי ליום אחד וחזר ממנו ונסע אל שאר אחיו, אחד לאחד ושב גם מהם ואחר־כך ישב בבית ולא יצא לעבודתו ימים ארוכים.

כשבא אליו אחיו הצעיר, קיבל אותו אבי באהבה רבה שהיתה שמורה אצלו לכל האחים, אלא שנתן אותה לאח היחיד שביקש אותה ממנו. הוא הרעיף עליו סימנים קטנים של פינוק ותשומת־לב ובאותו הערב, על כוסיות של עראק ריחני וגזר חמצמץ טבול בשמן, סיפר לו על אחותם. הם שוחחו אל תוך הלילה ואנחנו נסגרנו בחדרנו. במעורפל שמענו את קולותיהם. אבי מנסה לשכנע ולבסוף צועק בייאוש ואחיו עונה בקול צעיר ובטוח בצדקתו. אחר־כך נטל אחיו את חפציו ועזב את ביתנו באישון הלילה. אבי

נכנס אלינו, מובס, וכיסה אותנו בשמיכות. הוא כיבה את האורות ועמד בפתח החדר, צללית גדולה ועגומה והביט בנו ארוכות, נשען ביד מורמת על המשקוף המואפל.

אמי אמרה לנו: "אם יתקשר אחיו הצעיר של אבא, אל תענו לו. לא הוא ולא אחותו אינם עוד חלק ממשפחתנו. אביכם חש שהם ביזו את כבוד המשפחה והוא קילל אותם ונידה אותם לעד. הם אינם אחיו ואחותו. הם זרים גמורים."

אהבתי את אחיו של אבא: צעיר, נמרץ, בעל שיער ארוך, חלק ומתנופף, שאותו הבריש וייבש, לבוש בבגדים יפים מחו"ל. הוא היה מלח באוניות סוחר והביא עימו בכל ביקור ריחות של ערים רחוקות ושל נשים מופקרות בכל נמל. הוא החביא ערימות של דולרים בגרביו ולאמי הביא בשמים זרים ויקרים שהיא נצרה אותם בשידתה עד שהתנדפו כליל אל תוך הווייתה הקשה, היומיומית. תמיד היו לו ספרונים רכי כריכה בעברית ובהם סודות גדולים ומרטיטים של מין ושל ברוני סמים אימתניים. חיכיתי לביקוריו בקוצר רוח של אסיר, בהערצה השמורה לאלילים של חופש ושל מרדנות. הצטערתי על הפרידה הזו ועל האיסורים החדשים.

כך החל המרד באבי. רוחות חדשות נשבו בָּנו, בני דורי. רוחות של עולמות מרוחקים, של חופש ושל מיניות. רוחות של שוויון. באחד הימים קמתי ונסעתי אל בית סבתי בדרום הארץ ושהיתי בו מספר ימים. גם דודי, אחיו הצעיר של אבא, שאת שמו נאסר עלינו להזכיר, היה שם. פגשתי בו ובּיליתי עימו וטיילתי איתו בערבים בטיילת הנטושה של באר־שבע. הלכנו, בועטים בעלים יבשים שנקרו בדרכנו ומשוחחים. כמו שני מבוגרים שוחחנו. אחרי ימים, כשתם אותו ביקור, שבתי הביתה. אבי ידע שפגשתי את אחיו. הייתי עבורו עוד חוליה בשרשרת המתפוררת של עולמו. הייתי עוד מורד שחבַר לכל מי שקשר נגדו. ביזיתי את כבודו לעין כול והוא

חש מושפל בביתו שלו. הוא לא אמר דבר, אך זמן קצר לאחר מכן נסענו יחד ללשכת הגיוס וחתמנו שם על הטפסים להקדמת הגיוס שלי לצבא. אמי צירפה את חתימתה ביד רועדת והביטה באבי בתחינה אילמת שימנע את רוע הגזירה. אבל הוא לא שעה לתחינתה. הוא היה שרוי בכאב שלו. הוא הלך והתכנס בתוך עצמו, מוצא מקלט בבהייה במסך הטלוויזיה. כשצילצל הטלפון זינק בחרדה ממקומו והורה לנו לענות. הוא לא רצה לשמוע דבר.

ביום שהתגייסתי, ליווה אותי אל לשכת הגיוס. הוא התחמק ממבטי וישב על כיסא עץ קטן, לא נוח. הוא לא שינה את תנוחתו שעות ולא אמר לי מלה ולא הביט בי ולא נשק לי לפרידה ורק אמר: "שלום." אחר־כך הבטתי בו מחלון האוטובוס המתרחק וראיתי אותו הולך, שפוף, אל עבר הגן הסמוך. שם התיישב על ספסל והביט ביונים שנקבצו סביבו בלי פחד. הוא נתן לאחת מהן להתקרב אליו ובעט בה ברגלו.

השנים עברו ואני לא ביקרתי בביתנו. לא באתי אפילו לחופשות. מצאתי לי גברים שהיו כתחליפי־אב ומשפחות שהיו לי בית. רק מדי פעם זכרתי אותו קטן, עטוף בבדידותו, על ספסל בגן, יונים מנקרות סביבו.

באחד הימים, קרוב לסיום שירותי הצבאי, התקשרה אלי אמי ואמרה: "אבא רוצה שתבוא הביתה."

כבדות גדולה נחתה עלי. כמו צער ידוע מראש, כמו כאב דחוי, חיכיתי לרגע הזה. היא סיפרה לי שאחיו הצעיר של אבא מת באסון טביעת ה"מצדה".

"מי שהיה איתו סיפר שכשהאונייה טבעה, הוא נאחז בקרש עץ. במשך כל הלילה ועד לשחר הוא החזיק מעמד. הוא צף ונאבק בגלים על חייו. אחר־כך שמעו אותו אומר: מה הטעם, וראו אותו מרפה מן הקרש ושוקע. אומרים ששלווה גדולה היתה נסוכה על פניו."

כשהגעתי, ירדתי מעט לפני בית הורי והלכתי בכבישים המוכרים והתבוננתי בעצים של ילדותי ובבית־הקולנוע שנסגר ובכרזה שבורה שהיכתה בצידו של בית מתקלף. ענן של עלי שלכת זהובים חיפה על הכול. ממרחק נשמע הים בנהמתו, כמו מזכרוני. עד שהגעתי אל הבית ואבי פתח לי את הדלת.

עמדתי מולו והוא מולי והבטנו זה בזה כמו מנסים לזכור. הוא עָבָה מאוד ושיבה רעה זרקה בשערו. ערוצים שחומים של זמן נחרטו בבשרו ועורו היה קמוט וצפוד. מה הוא ראה בי שגרם לו לפרוש את זרועותיו אלי ולחבקני. בזהירות נעניתי לחיבוקו ונשקתי ביובש על זיפי לחייו.

כשנכנסתי, הושיב אותי ליד אחַי בצד השולחן. ישבנו ושתקנו כולנו והתבוננו בסתר זה בזה והמתנו לו. אבל הוא לא אמר דבר. אמי הגישה כיבודים קטנים, תקרובת מעורבת של שקדים קלופים וריבות עבות בשר ואנחנו נגסנו בהם והשפלנו מבטים ואבי שתק.

לבסוף קם ממקומו ועלה אל חדרו ושב כעבור זמן־מה לבוש במיטב בגדיו, מחלצות של בית־הכנסת, החליפה שלבש בטקס הבר־מצווה שלי.

בשעה יעודה התייצבו בביתנו רבנים גדולים בטליתות. הם הסתודדו עם אבי ובחנו בעין ביקורתית את השולחן.

"זה לא הכול" – מיהרה אמי לומר – "יש אוכל, אחרי שתגמרו."

"זה כל הילדים?" – שאלו ואבי אמר שאחותי אינה רוצה ליטול חלק בטקס והם נדו בראשיהם בהבנה ובהשתתפות. אחר־כך פרשׂו חופה גדולה מטליתותיהם על השולחן והורו לכל בני הבית לשבת מתחתיה. בקולות חדגוניים ומהירים השמיעו ברכות רבות לבני־הבית ולבית ולעתידנו. נהרה גדולה באה בפניו של אבי. עיניו זרחו. הוא הושיט מעטפות מקופלות ששלף מכיס חליפתו לכל אחד מן הרבנים ומזג להם כוסיות קטנות של עראק לחמם את גרונם. הם

שתו את הכוסיות בלגימה אחת, מברכים על המשקה כמעט עם לגימתו. אחר־כך חככו ידיים והתיישבו לאכול ממטעמיה של אמי אשר עמדה ושירתה אותם. לבסוף נפנו ממזונם ושרו בקול גדול שירי דת ומסורת.

בלילה נכנס אבא לחדרי והתיישב למרגלות מיטתי. הוא משך את השמיכה עד לצווארי ויישר את פינותיה.

"בירכנו את הבית" – אמר – "שלא יקרה אסון."

שאלתי למה שיקרה אסון, והוא סיפר לי שקילל את אחיו שלא ימלאו ימיו ועכשיו הוא מת באסון ה"מצדה" ואבי חרד.

"אהבת אותו מאוד" – אמרתי והוא נרעד והסב ממני את פניו.

שתקנו ומבחוץ התחזק קול הגלים.

"הלילה תהיה סערה" – אמר אבי.

"כן" – אמרתי – "לילה טוב. אני עייף, אני צריך לקום מוקדם בבוקר, לחזור לצבא."

והפכתי את פני לקיר.

לבבות אבק

ברחוב שלי אני הולך ומתבונן הצידה, אל חלונות ראווה מאובקים של חנויות נטושות. לבבות שמפלחים אותם חיצים משורטטים עליהם באצבעות דקות. בקצה כל חץ שמות שמוכרים לי, זיווגים של חלקים בלתי סבירים של ילדותי. דרך קווי המִתאר האלה, אני רואה את פְּנים החנויות: פחם מרוח על הקירות, שרפרף פלסטיק שקפא ברתיחתו, חוטי חשמל מושטים קדימה בתחינה שחורה. אלה הימים האחרונים שלי בבית. יש משהו בידיעה הזו שמחדד את קוויהם של חפצים יומיומיים.

בפתח הבית אני מתעכב ומנגב את סוליות הנעליים הכבדות על השטיח הבלוי. למגעי הגס, הוא מתפורר לכל הכיוונים באניצים של קש. גושי בוץ קרושים נופלים ממנו ונהיים לחול.

מבעד לדלת אני שומע את המהומה הרגילה. אני מצלצל בפעמון וחושב כמה מוזר שעוד אין לי מפתח של הבית וכבר אני עוזב אותו. הדלת נפתחת בהיסח דעת נזעם ואני נכנס אל הבעבוע הזה של משפחתי. אני כבר לא טורח להבין מי עשה מה למי ומי צועק על מי ולמה. להיפך, אני מבדיל את עצמי במופגן. כמו שאני,

מבלי לפשוט את המעיל שלי, אני מתיישב ופותח ספר עב כרס במיוחד ומתעמק בו. איני מעמיד פנים. אימנתי את עצמי במשך שנים של רעש לברוח אל העולמות הדוממים המשופדים, כמו פרפרים, אל דפיהם של הספרים שלי.

כשהעניינים נרגעים במקצת, אני אומר בקול שגרתי: "התגייסתי לצבא. אתם צריכים לבוא ולחתום בלשכת הגיוס שאתם מסכימים לגיוס מוקדם שלי."

אבא מבליע רוק והגרוגרת שלו עולה ויורדת מתחת לצוואר עבה. הוא לא מגולח ואני שואל את עצמי פתאום אם הזיפים אינם דוקרים אותו מבפנים.

"סוף סוף אנחנו נפטרים ממך" – הוא אומר לכיוון הכללי שלי, אבל אין התלהבות אמיתית בקול הזה. אמא מגישה לו בדממה קערה מהבילה ובה תבשיל צהוב, שמריח מתבלינים מזרחיים. הוא לוגם ברעבתנות ורוטב צהוב נתלה מקצות שפמו המתעגלים כלפי סנטרו. אני מרחיק את מבטי ממנו. הוא דוחה אותי במנהגיו, בגופייה שלו שהיא תמיד מוכתמת, בשערו הדבלולי.

אחי אומר לי: "תשיר לנו את השיר עם הנחש" ואני שר בקול הולך ומתגבר את השיר על העלמה החסודה המתעוררת ומגלה במיטתה נחש מפתה במיוחד. אל המדורה המשפחתית הזו מתכנסים שני אחי הנוספים ואחותי ומאזינים בקשב רב לעלילות המפותלות של הזוג הלא־צפוי הזה. במקומות הנכונים והמוכרים להם מביצועים קודמים, נשפכת נהרה על פניהם והם צוחקים בקול גדול. אמי נוזפת בהם מן המטבח, כהרגלה, אבל הם לא שמים אליה לב וצוחקים. הם אוחזים בצידיהם ומתגלגלים בפראות על השטיחים הקטנים שאמי גזרה מן השטיח שהיה בחדר האורחים בילדותי, בבית אחר. אני ממשיך לשיר להם שירים על דני ודינה ועל הסבתא והג'וק שבו התאהבה והם לא חדלים לצחוק ואני

מתבונן בהם ובעיניהם הכורקות. אחר־כך אני מכנס אותם סביבי ומספר להם סיפור אימים. הקטן שבהם הוא בן פחות משנתיים והוא משתעמם בקלות. יש לו עיני פחם שחורות והן מתרוצצות לכל עבר מתחת לתלתלים ולמצח גבוה, לא ילדותי בכלל.

אחי השני הוא בן ארבע. נסוכה בו בגרות, שנובעת ממחלה קשה. עורו שקוף והוא נושם בקושי ומרותק למקומו. כשהוא צוחק הוא מניע, בסמליות חסכנית, את ידיו ואת שפתיו, פנטומימה של סבל ושל הֶעדר. יש לי עוד אח, והוא כבר בן שבע, עצוב תמיד, לבד מן השעות שבהן הוא מאזין לסיפורים שלי. לימדתי אותו לזרוק גלעיני משמש מן המרפסת כשהיה קטן והרדמתי אותו ואת אחותי בשירי ערש. היא היתה המסודרת שבינינו: היא העתיקה בכתב־יד עכבישי ומתפתל את כל שירי וסיפורי לדפים נקיים שאותם שמרה בקפדנות בילקוט בית־הספר שלה. כשגדלה הדפיסה אותם על מכונת כתיבה מיטלטלת. שני צבעים היו בה, במכונה הזו: שחור ואדום, ואחותי הדפיסה באדום את הכותרות ובשחור את גוף הטקסט.

באותו ערב אמר לי אחי בן השבע: "אתה הולך לצבא." לא היתה שאלה בקול שלו, רק עובדה מלאה עצב. שתקנו כולנו איזה רגע ואחותי נגסה בעצבנות בכריך נקניק עבה שנתנה לה אמי. כולנו אכלנו, מדי ערב, לפחות שלושה כריכים גדושים בהפתעות של אמא ותמיד היו בהם ממרח שוקולד, או פרוסה עסיסית של נקניק, או גבינת קשקבל חריפה. חיכינו בקוצר־רוח לערבים האלה.

"מתי אתה חוזר?" – שאל אחי ואני אמרתי שאני לא חוזר. הקטן פרץ בבכי מר. הוא לא הבין את השאלה ולא הבין את התשובה, אבל הבין מה שמאחוריהן.

"אתה לא חוזר בכלל?" – שאל שוב אחי, ממאן להאמין.

"בכלל" – משכתי בכתפי והאמת היא שלא הייתי יותר מדי עצוב

כשאמרתי את זה, כי כבר מאוד רציתי לעזוב. קודם לכן ניסיתי להתקבל לקיבוץ כילד־חוץ, כמו בן־דודי, שהיה ילד־חוץ מגיל תשע כי לא היתה לו משפחה. ניסיתי גם למצוא משפחה אומנת באמצעות שירותי הרווחה, אבל אמי התנגדה ואני ויתרתי, אבל איימתי עליה שאם תכה אותי עוד פעם, אני אתלונן ואבקש שיאשפזו אותה. הייתי ילד וכל הפתרונות נראו לי באותה מידה, רק לא רציתי להיות מוכה עוד.

אז עכשיו, כשנמצאה הדרך, לא היה לי כל רצון לשוב לשם. "אני הולך לצבא לשלוש שנים ואחר־כך אני אסע לחו"ל" – אמרתי.

הם לא אמרו כלום ורק הביטו בחוסר ישע בצלחות שלהם, הגדושות בכריכים. "נו, למה אתם לא אוכלים?" – צעקה אמא מן המטבח – "אני רוצה כבר לגמור את העבודה היום. מהבוקר אני על הרגליים וכבר מאוחר."

"שמואל הולך לצבא" – אמר האח שלי – "והוא לא יחזור ולא נראה אותו יותר."

"הוא יחזור, הוא יחזור" – הרגיעה אותם אמא – "הוא סתם אוהב לעשות רושם. יש להם חופשות ובחופשות הוא יבוא לבקר. כל אחד עושה צבא."

"תאכלו, תאכלו כבר" – אמר אבא וליטף ביד כמושה ועבה מזיקנה מוקדמת את הכרס התפוחה שלו.

אכלנו בלי רצון ושמנו בשולי הצלחת את קרומי הלחם הקשים. אמא הניחה לפני כל אחד מאיתנו כוס מיץ ואספה את הצלחות מבלי לנזוף בנו, כהרגלה. אבא הביט במבט עיוור בטלוויזיה, ראשו ניתז מחזהו בכל פעם שהתנמנם. הוא התעקש לשבת כך, עמוק אל תוך הלילה, נים ולא נים, כועס כשמעירים אותו, "אני לא ישן." לבסוף היה מכבה את השלג הרועש על המסך ומשרך צעדים כבדים אל מיטתם המשותפת.

מישהו צילצל באינטרקום ואבא זקף את קומתו מול שולחן האוכל.

"מי זה" – אמר אחי – "טוב, תעלה."

"מי זה" – דרש אבא לדעת – "למה אתה נותן לו לעלות בלי לשאול אותי."

"חבר של שמואל."

"שום חבר לא ייכנס לפה, אתה שומע?" – הוא צרח עלי והעיניים שלו היו גדולות ושטופות בכל האלכוהול שאילץ אותו אביו להביא לו כשעוד היה ילד. שרירים השתרגו מתחת לזרועות שלו וּורידים חבליים התפתלו בגרונו וזה היה מראה נורא מכדי להביט בו. אל מול ההתחמקות הזו של מבטי, הוא הנחית את ידו על הזכוכית שכיסתה את שולחן האוכל ושבר אותה לשני לוחות. אחר־כך ישבנו והבטנו זה בזה ובשולחן ובזהרורי הזכוכית שהתערבבו בכלי האוכל ואמא ציקצקה בלשונה אל המראה ואספה הכול והטילה ביעֶה גדול אל פח אשפה שגררה אל השולחן.

יצאתי והמתנתי לחבר שגרר את עצמו בדי עמל במדרגות. ביקשתי שיילך והוא הביט בי בעיניים נפגעות. "אני מתגייס מוקדם" – הסברתי לו – "יש בלגן."

הוא הינהן בראשו בידענות, כאילו עבר גם הוא את החוויה הזו ושב וירד במדרגות בזהירות, כאילו עמדו להתמוטט תחתיו בכל רגע.

כשסגרתי את הדלת מאחורי, אמר לי אבא: "עכשיו אני לא חייב לך כבר כלום. עכשיו שהמדינה תדאג לך. שלא תחזור לפה, אתה שומע? אתה תחזור לפה, אני ארצח אותך, אני אמלוק לך את הראש כמו תרנגולת שחוטה. לך ותחיה על חשבון מישהו אחר. לפה אל תחזור עוד, גם לא בחופשות."

האחים שלי הצטופפו בצד והביטו בסקרנות במתרחש, כאילו מדובר בסרט טלוויזיה. הרי אמא אמרה להם שאני אחזור. חוץ מזה, היו להם מלא שירים מצחיקים שכתבתי וסיפורים. הוכחה שיהיו עוד רבים כאלה. הוכחה שהיינו פעם.

אחותי החזיקה את הדפים הדקיקים שעליהם הדפיסה באצבעות לא מתורגלות. היא חיבקה אותם חזק והעיניים שלה היו עצומות. במריבות כאלה היו אבא או אמא קורעים לנו דברים: ספרים, דפים, צעצועים. אולי התפללה.

בערב היינו כולנו בחדר ואני ניענעתי את עריסתו של הפעוט. האחים שלי ביקשו ממני לנגן להם. המצאתי שיטה לחקות צלילי פסנתר באמצעות צלילים חיכיים ונקישות לשון. ככה ניגנתי להם כמה יצירות קלאסיות וכמה שירים פופולאריים עד שנרדמו, אחד אחד.

עברתי ביניהם וכיסיתי אותם בשמיכות, דוחק את קצותיהן אל מתחת לגופים החמימים והזעירים. הם נעו בשנתם בשביעות רצון ונשפו מזרקה פעוטה של אוויר חמים אל לחיי.

כשיצאתי, אבא עמד והתבונן בי, כאילו חיכה למשהו. אבל אני לא ידעתי לְמה ורק חלפתי בעדו, כאילו לא היה, ונכנסתי לחדר המקלחת. שמעתי אותו מתנהל אל המיטה ושוקע בה בחריקות קפיצים.

אמא קמה בבוקר והכינה לי כוס חלב חם ובו דבש וביצה טרייה. לגמתי בתיעוב את התערובת, מניח לה להחליק במורד גרוני, במינימום מגע. היא כרעה ברך ופתחה מולי תיק צד גדול, והחלה למנות בקול רם ותוך הסברים מפורטים מה יש בו ומה ההיגיון שבאריזת כל אחד מן הדברים במקומו. אבא קטע אותה בקוצר־רוח והיא נאנחה והתרוממה בקושי על רגליה. אבא התכופף, סגר את רוכסן התיק ונתן אותו לי. הוא היה כבד, אבל אני העמדתי פנים כאילו הוא קל.

בתחנת האוטובוס אבא היה מהורהר שלא כהרגלו ואני קצר־רוח. בדרך ישבנו במושבים נפרדים כי לא היו מושבים צמודים פנויים. הוא מרח בכף ידו את האדים שכיסו את השמשה מבפנים, מתווה בהם עיגולים של בהירות הולכת וגדלה. אבל הגשם לא הניח לו לראות את שרצה והוא נשען לאחור על המושב, עצם את עיניו ושקע בתנומה עד שהגענו. הנהג צעק אלינו, היחידים שנותרו באוטובוס: "תחנה אחרונה" וירדנו בצעדים מהוססים של מי שאך ניעורו משנתם. אבא כיווץ עיניים ארוזות בשני שקי קמטים אל מול השמש הדלה. אחר־כך נטל את כף ידי בכף ידו. משכתי אותה ממנו והוא נרתע במבוכה. דקות ארוכות עמדנו גולמניים זה לצד זה, מביטים בכפות הידיים שלנו, מסתירים אותן מאחור, זו בתוך זו ובכיסים ולבסוף הלכנו אל עבר לשכת הגיוס.

"אל תפחד" – אמר אבא כשהגענו ממש אל הדלת הכבדה – "זה כלום, הכול יהיה בסדר."

לא עניתי לו, רק דחפתי את העץ המרובע שהפריד ביני לבין החופש ונכנסתי פנימה והוא אחרי, מחזיק בידית בהיסוס, כאילו אינו יודע איפה להניח אותה משסיימה את תפקידה.

טיפסנו למעלה במדרגות הרחבות, אבא עוצר לנוח מדי פעם, אני ממתין לו בקוצר־רוח מופגן המביע בוז לחולשתו. לבסוף הדביק אותי ונעמדנו מול דלפק ששם נתנו לנו טפסים גדולים למלא ולחתום.

חייל אחד שאל אותי: "מתגייס?"

"גיוס מוקדם."

"ובשביל מה התיק?"

הייתי נבוך. החייל התבונן בי וחייך: "אתה לא מתגייס היום, אתה יודע" – הביט באבא – "זה אביך?"

"טוב, זה ככה" – המשיך בידענות – "הוא יחתום וגם אמא שלך

צריכה לחתום ורק אז יוציאו לך צו גיוס. זה יכול לקחת חודשים, לפי מחזורי הגיוס וצורכי כוח האדם בכל אחד ואחד מהם" – כשראה את הבעתי, הגניב מבט לעבר אבי והוריד קולו כמעט ללחישה – "מצד שני זה גם יכול להיות מהיר. אולי כדאי שתספר להם הכול, למה אתה מתגייס וכל זה." – הוא התרחק ממני כאילן היינו מצורעים וגם אני וגם אבי עקבנו אחריו עד שגבו נעלם במורד המדרגות.

"חתמתי" – אמר אבא בקול עמום – "מה עכשיו?"

"אמא צריכה לחתום" – אמרתי – "ורק אחר־כך יגייסו אותי. יש עוד זמן."

"אני צריך ללכת לעבודה" – אמר אבא – "אתה תסתדר עם התיק?"

אמרתי שכן והוא יישר את העט על הדלפק, על גב הטופס, ובלי להעיף בי מבט לאחור, ירד במסדרון ונעלם גם הוא במדרגות.

שם עמדתי, בראש המדרגות וחזרתי שוב ושוב על המשפטים:

"אני נשבע שלא לחזור."

"אני נשבע להיות תמיד בעל הכוח והעוצמה."

"אני נשבע לאגור את כל הידע הנדרש כדי להימלט."

הקצה השני של העולם

שמעתי את נשימתו נעתקת בקצה השני של העולם. היתה שתיקה מלאה היסוס והתנסחות נזהרת. ידעתי שהביקור שלי איננו לרוחו. "היא תתאושש מהניתוח בקרוב ותחזור אחרי תקופה קצרה של החלמה" – אמר – "באמת אין טעם שתבוא. חוץ מזה היא צריכה לנוח וזה עלול להפריע לה." גם לי לא יהיה קל, המרחק, הדרך, התנאים. הקשבתי לו ולא הקשבתי. לא התקשרתי אליו כדי להחליט, את זה עשיתי כבר. רציתי רק לתת לו הרגשה שהוא שותף, שזה לא מאחורי גבו, שלא יחוש מאוים. עבדנו יחד במשרדיה של חברה רב־לאומית בג'נבה – סילביה, ג'ון בעלה ואני. ג'ון וסילביה עזבו את ניו־יורק ועברו לגור בג'נבה לפי דרישתו של הבעלים של החברה, מולטי־מיליונר קשוח.

כשנפרדנו לפני נסיעתה לשוודיה, לניתוח המאיים, חיבקה אותי ממושכות ולא אמרה מלה. רק בכתה בשקט, כאילו חשבה שלא נתראה עוד, מין בכי של סוף הדרך.

ידעתי שהביקור שלי יעשה לה רק טוב. כך טסתי אליה, לשוודיה, לגוטבורג.

המונית נסעה בכביש מתפתל בין הר מגויד לבן לבין תהום ירוקה. נסענו בתוך ענן וטיפות זעירות נימרו את השמשה הקדמית והפריעו לראייה. הכביש שאף למעלה ולבסוף ניצבנו בשעריו של מבנה כמו ויקטוריאני מוקף גדר ארוכה.

"קרולינסקה הוספיטאל" – אמר לי הנהג וחייך אלי חיוך של "הכול יהיה בסדר".

שמרתי על הבעה קפואה כשהחזרתי לו בכסף והוא מנה במהירות לתוך ידי את המטבעות. הלכתי בשביל בין כרים של דשא עד למבנה וטיפסתי במדרגות שחוקות אל הקומה השלישית.

צללי אדם נתמכים בקביים נעו על רצפת עץ מוכתמת, כלואים בריח חזק של חולי. ביניהם התהלכו ביעילות אחיות מעומלנות ומרשרשות. בחדר אמצעי מצאתי את סילביה שוכבת במיטה מוקפת עגלות גדושות בתרופות. היא היתה לבנה מאוד ונשמה בכבדות מבין שפתיים פשוקות למחצה.

התבוננתי בה מן הדלת ובג'ון שנימנם על כיסא לצידה ובאור שצייר עליהם צללים ובהרות. ג'ון התעורר והביט בי בעיניים אדומות. הוא חשף שיניים בחיוך מאולץ ואמר: הגעת.

הינהנתי ושאלתי מה שלומה. בסדר. איך עבר הניתוח. בשלום.

גררתי כיסא מהמסדרון והנחתי אותו בזהירות ליד מיטתה. ככה ישבנו שנינו, מקיפים אותה משני עבריה, זה מול זה. ג'ון עילעל בעיתון בשוודית ועשה את עצמו קורא. לבסוף מאס בהעמדת הפנים.

"באת כל הדרך לשוודיה. זה רחוק. אתה ודאי... סילביה בטח חשובה לך."

אמרתי כן סתמי והבטתי בה. הוא הסיט את מבטו ועקבתי אחריו מביט בה: שיער שחור, סמיך סביבה, גלים ארוכים קפואים בהשתברם אל הסדינים המצוחצחים שעליהם נחה.

"ג'ון" – אמרתי – "כשתסעו בחזרה לניו־יורק, אני בא איתכם. אני אגור איתכם ועם דיאנה. אני לא יכול לחיות רחוק מכם" – "מסילביה" – קטע אותי ואני אמרתי: "מסילביה" ושתקנו.

"אני אוהב אותה, אנחנו משפחה, אני והיא ודיאנה" – אמר לי ג'ון – "אז תוכל לגור איתנו זמן־מה, אבל לא תמיד. תצטרך למצוא לך דירה משלך במנהטן. אני אעזור לך למצוא, לרכוש ציוד. תגור בדירה מרוהטת, זה יחסוך לך הרבה כאב ראש."

"אוכל לגור איתכם?" – חזרתי בתקווה על ההבטחה שפלט, אולי מבלי משים.

"תוכל" – השיב בעייפות – "אבל רק לזמן־מה. יש לנו חיים משלנו, אתה יודע. גם ככה לא קל איתה." – פתאום זעף: "היא תקפוץ למיטה עם הגבר הראשון שהיא תראה."

הגנבתי אליו מבט מופתע. מעולם לא דיבר כך על סילביה. משהו שאיני יודע?

סילביה פקחה עיניים שחורות ושקדיות והביטה בי במעורפל. כשזיהתה אותי, שטף אותן גל של עונג לא מוסתר והיא כמעט שהתיישבה בכמיהתה לגעת בי. אבל הגוף היה חזק ממנה וחלש והיא נאנקה בכאב וצנחה חזרה. מיהרתי אל שפת המיטה ואחזתי יד קטנה ושברירית בין שתי ידי, לוחץ אותה בחום.

היא צחקה אלי וכל פניה נחרשו תלמים של רווחה.

"באת" – אמרה.

"לא יכולתי שלא" – לחשתי, מכעכע את ההתעבות בתוך גרוני.

היא הפשילה את השמלה ואת חולצת בית־החולים שלה והראתה לי את הפצע הפעור בבטנה. "זה הניתוח" – אמרה – "זה ייעלם תוך כמה חודשים. שום צלקת. רק פה פעור בבטן וקשית וזהו. חסל סדר השקיות המגעילות."

הבטתי בבור האדום והלח שנפער בלובן של עורה והסטתי את

מבטי. לסילביה כבר לא נותרו מעיים מתפקדים. הניתוח הזה היה התקווה האחרונה וגם הוא יאריך את חייה רק בשנים ספורות.

ג׳ון קרב אליה, נטל יד אחת פנויה ונשק לה על מצחה. לרגע שוב עמדנו בשלושה, שני הגברים והיא בינינו, מאירה בלבנותה הפצועה.

״אנחנו נלך עכשיו״ – אמר לה ג׳ון – ״נחזור אחר־הצהריים. אני רק רוצה שהוא ישים את החפצים שלו בבית של הזקנה. הוא יגור איתי באותו החדר. היא הסכימה בתנאי שלא יעשה לכלוך או רעש.״ – סילביה חייכה למחשבה שאני אעשה אחד משני הדברים והלכנו לדרכנו.

בדרך שאל אותי ג׳ון ישירות כמה זמן אני חושב להישאר. ״שבועיים,״ אמרתי לו והוא החריש.

״טוב״ – אמר, אחרי צעדים רבים בשלג הפריך – ״אז צריך לקנות לך כמה בגדים ולארגן אותך בחדר בנוחות. זו לא שהות קצרה – ארוכה משחשבתי.״

״אני רוצה לוודא שהיא מחלימה לפני שאני הולך״ – אמרתי. לא סיפרתי לו על הלילות המעיקים בלעדיה. על הימים שבהם ישבתי ובהיתי בלוח השנה, בלי יכולת להפסיק. לא היה כל צורך, אני חושב שהוא ידע.

בעלת־הבית השוודית סקרה אותי בעין ביקורתית. לבסוף הסכימה לארח אותי בביתה ונתנה לי הרצאה ממושכת על סדרי הבית ועד כמה חשובים הניקיון, כולל נקיון הגוף ומנוחתם של השכנים שלי. היא מקפידה שתמיד יהיו מים רותחים, מהסיבות האלה, היא הוסיפה. הסכמתי בהתלהבות וזה הניח את דעתה. גם ג׳ון נראה כמי שרווח לו שאני נשאר קרוב אליו. אני מניח שראה בי סיכון. אני מניח שהייתי.

שבנו אל סילביה אחר־הצהריים. אחות קשוחת מבט הורתה לנו

להמתין בחוץ בשעה שהיא בפנים איתה. הלכנו במסדרון לכל אורכו ושבנו ושוב הלכנו. בקצהו היה חדר טלוויזיה ובו מקלט רועם במלוא העוצמה. אחות בהולה הנמיכה את קולו ונזפה במישהו בדברי כיבושין. כדי לנוח, גררנו שתי כורסאות וישבנו מול המקלט ותקענו מבטים בפרק בסידרה על חייו של ישו. חולה אחת ישבה איתנו וספקה כפיים בכל פעם שזיהתה אחד המאורעות מקריאתה בספרי הקודש. היא השמיעה קולות קטנים של התלהבות כשמריה התעברה והמלאך נגלה אליה באור גדול ומתוך דומייה מוחלטת.

"ככה ראיתי אותך קודם, כשפקחתי את עיני" – אמרה לי סילביה והתיישבה לידינו עטופה רק בחלוק. ההליכה קשתה עליה מאוד ושפתה העליונה הגירה זיעה אל פיה. ג'ון נטל מטפחת וניגב ביסודיות את כל פניה. היא התמסרה למגעו בעיניים עצומות. הוא שיפשף בעוצמה הולכת וגדלה ובשרה החל להאדים, כאילו עמד להתקלף.

"ג'ון, אל תכעס" – אמרה מתוך הטראנס שבו היתה שרויה ממגעו – "הוא רק חבר. אני אוהבת אותו מאוד כי הוא חבר טוב שלי והוא מבין אותי ויש לו חוש הומור מיוחד, כמו שלי, וזה נדיר. אני לא יכולה לוותר עליו כל־כך בקלות, אתה מבין, אבל זה לא על חשבונך ובוודאי לא במקומך."

המטפחת נרעדה וג'ון הפסיק להספיג בה את סילביה היבשה. הוא שמט אותה אל חיקו והתבונן בראש מורכן בקפלים שלבשה.

"חברים?" – אמרה בקול חלוש ושנינו אמרנו "חברים", כמו בסרט תורכי. היא נחלשה פתאום ולא עבר זמן רב עד שנאלצנו ללוות אותה למיטתה ולכסות אותה עד צווארה בסדין נוקשה מכביסה. היא עצמה את עיניה ונרדמה מייד.

בחוץ, פתיתים נוצציים של שלג נחים על כתפינו, אמר לי ג'ון:

"היא עייפה מאוד. הניתוח התיש אותה." – ואני מיהרתי להסכים, רואה בדברים המעטים האלה מחוות פיוס, מנחת שלום. בכיכרות המוארות עמדו אנשים בלי גיל והטילו זה בזה כדורים של שלג וצחקו בכל פה. הבטנו בהם זמן־מה ואחר־כך ג'ון הציע שנשב ושנשתה קפה חם באיזשהו מקום.

"אספרסו פעמיים" – אמר ג'ון למלצרית וסגר את התפריטים בהפגנתיות, מושיט לה אותם.

"תשמע" – גחן אלי – "הניתוח הזה עולה עשרות אלפי דולרים. אין לי אותם. לוויתי כסף מכל אדם שאני מכיר. אחר־כך עוד עשרות אלפי דולרים לביקורות ולהמשך הטיפולים. אתה יודע כמה התרופות שלה עולות בחודש? אתה יודע למה אני מספר לך את כל זה?" – הוא לא המתין לתשובתי – "כדי שתדע כמה אני אוהב אותה."

לגמתי מהספל הזעיר, לא מתחמק ממבטו.

"סילביה היא אשה בכל מובן. אולי האשה האחרונה בכל ניו־יורק" – הוא גיחך במרירות. "היא משכילה ויש לה חוש הומור מדהים – אבל היא הרסנית. היא מסוגלת להעביר שנים שלמות בבהייה בטלוויזיה. היא מסוגלת לשכב עם כל גבר שימצא חן בעיניה בלי שתחשוב מה זה עושה לרגשותי – וזה עושה המון לרגשותי."

"ג'ון" – אמרתי במבוכה – "היא חברה שלי. אנחנו צוחקים ביחד. אני אוהב לראות אותה בבוקר. יש לה שיער מקסים ופנים שעושים לי טוב. אם זוהי אהבה – אז אני מאוהב בה, אבל לגמרי לא איך שאתה חושש. אתה יודע איך זה בימים הראשונים שאתה מוצא חבר חדש? אתה רוצה להיות איתו ורק איתו. כשאתם נפגשים, נמחק מהמילון המושג יותר מדי. שעות עוברות והשיחה בלתי נדלית. אתה גומע בשקיקה כל תנועה חדשה, כמו כתב צופן

אתה מנסה לפענח מה אומר לך גופו ומה הטקסט האמיתי מאחורי המילים שלו. ככה זה עם סילביה. קשה להיפרד. לראות את העולם שוב באפור אחרי שעות גנובות של צבע. אתה חסר מנוחה. אתה מחכה לרגע. בינתיים אתה שואב אנרגיה ומצב־רוח טוב רק מעצם הציפייה לעוד פגישה איתו. אין להכחיש – זה דומה לאהבה. זו אהבה – אבל אחרת. ככה אני אוהב את סילביה."

הוא שיחק בכפית מוכתמת, מתווה קשתות משקע שחורות על מפת השולחן המשובצת. "כשאנחנו צעירים" – ענה לי לאחר זמן – "אנחנו אוהבים את האמהות שלנו ואחר־כך אומרים לנו שזה אסור ואנחנו לא אוהבים אותן יותר ואנחנו מתבגרים ושונאים את שני הורינו והסיפור נקטע. אין עצב גדול מזה. אבל כל אותו הזמן, אנחנו ממשיכים לאהוב את אמא. כל אותו הזמן אנחנו מתים לשכב איתה – רק שאנחנו לא יודעים. אתה מאוהב בסילביה ואני מרחם עליך שאינך יודע. אתה רחוק מאוד מעצמך."

הוא לא נשמע לועג, להיפך, הוא נשמע עצוב.

סילביה החלימה במהירות והחלה ללכת בכוחות עצמה. היא הרבתה לחייך, חיוך מהול בעוויתות של כאב. ג'ון ואני הגענו מדי בוקר כדי לראות אותה אוכלת ארוחת בוקר. טיילנו איתה לאורך המסדרון האפלולי. ראינו איתה יחד מופע של מייקל ג'קסון ואת בחירת מיס יוניברס. שוחחנו על ספרות ועל קולנוע. זה היה זמן קסום. שנים רבות אחרי, אני נזכר שלא עזבתי אותם לרגע לבדם. אני תוהה מדוע לא ביקשו להם זמן כזה משלהם. מדוע לא נתבקשתי להניח, ולו לזמן קצר.

כעבור שבועיים, המראתי לבדי, חזרה לשווייץ. בג'נבה, בערב, השמיעה להקת רחוב נעימות עצובות מן הכיכר שליד המשרדים. עצרתי להאזין ואחר־כך, איני יודע למה, פשטתי את הז'קט, פרשׂתי אותו על השטיח במשרד ונשכבתי בזרועות פשוטות. עצמתי את

עיני ונשמתי נשימות עמוקות. כשנדמה המנגינה, נותרתי לשכב עד שירדה החשכה. חשבתי על כך שאיני חושב כלל בשוכבי כך. חשבתי על הקשר בין עצבות למוזיקה ובין שניהם לסילביה ונזכרתי בה בבית־החולים ואיך אמרנו שלום בדמעות. נזכרתי בג׳ון עומד, מסב את מבטו במבוכה כשהתחבקנו.

נעלתי את דלת המשרד וירדתי אל הרחוב. אורות הבליחו מחלונות ראווה. תכשיטים התיזו אותם אל מצעי פרווה ואל עלים מלאכותיים. התבוננתי בבובת אופנה אחת מעורטלת. היא החזירה לי מבט מזוג עיניים מת. לאורך הטיילת הרעיפו פנסים אורות עמומים על זוגות אוהבים מכונסים בתוך אהבתם. ברקע, כמו תפאורה, עמדו סירות מפרש שקופות בדמדומים שבין היום לאפלה.

בקצה הסוללה המוגבהת, התיישבתי על ספסל והפקרתי את עצמי לרוח. היא פרעה את העניבה שלי והטיחה אותה בשובבות בפני, כמתגרה.

כשקמתי, זמן־מה לאחר מכן, הייתי רגוע. חזרתי למשרד בדרך הקצרה. הדלקתי את המחשב והמתנתי לאותיות המוכרות שיעלו. בצד, שירבטתי טיוטה: ״...אשמח להיענות להצעתך ולצאת לניגריה, לארגן את פרויקט מִפקד האוכלוסין...״

היה כבר אישון לילה כשהנחתי את המכתב המודפס בתיבת הדואר הגדולה והלכתי לדירת הסטודיו הזעירה שלי מעבר לנהר.

אלוהים הוא בן־אדם חולה

ניצבתי מולה גולמני, והעברתי את תיק המנהלים שלי מיד ליד. היא חייכה חיוך של אשה המורגלת במבוכותיהם של גברים ואמרה לי בפשטות: "אני פסלת," ובתנועת יד עגולה ומקיפה: "ואלה כל העבודות שלי."

סביב סביב ניצבו פסלים ממתכות מצופות בכסף ובזהב. היתה בהם חושניות מתפרצת ומרוסנת כאחת.

"אני מפסלת למטה, יש לי סטודיו" – נידבה בלי שום צורך – "אחר־כך אני מעלה אותם הנה ובעלי מסדר אותם לפי טעמו. אני אוהבת את הבחירות שלו, הן מוצלחות. הוא מרגיש אותי היטב, כנראה."

היא הביטה בי ברוב כוונה, כמעט כאילו להסית אותי למשהו שטיבו לא היה נהיר לי כלל.

על כן הפניתי את מבטי וסקרתי באריכות את הפסלים. הייתי חייב להודות שהם סודרו בטוב טעם. הם השתלבו בטבעיות בצמחייה השופעת, בצללים שהוטלו על־ידי פינות הבית, בגרם המדרגות התלול. בהתחלה חשבתי שהיא היא המתנה שהובטחה

לי על־ידי ממשלת סרביה אסירת התודה, או על־ידי תעשייה או שתיים להן סייעתי לשבור את המצור המתהדק. כשהזכירה את בעלה, הבנתי שמדובר במשהו אחר כמתנה. הייתי מאוכזב ומסוקרן עוד יותר בעת ובעונה אחת.

היה משהו בסרביה והיה בי משהו כלפיה. באותו הזמן כבר נעצרתי על־ידי השלטונות בישראל וכבר נחקרתי שעות ממושכות על עבירות אמיתיות ומדומות. סרביה היתה מוצא של ייאוש, הניסיון לשבור את המצור הפרטי שלי. מה שעשיתי כאן היה קריקטורה של מה שעשיתי בעבר: ייעוץ למדינות, מומחיות בסחר בינלאומי, תכנון מימון לעיסקאות רב־צדדיות. כל הידע הזה שימש אותי, עבריין היועץ למדינה עבריינית כיצד לפשוע, כיצד למרוד בחוק הבינלאומי, לשים אותו לקלס. הרגשתי סרבי.

דקות קצרות המתנו עד שהאפילה דמות על הרחבה שבה עמדנו, ליד חדר המדרגות למטה. נשען בין שני משקופים, כאילו אמר למוטט את הבית על יושביו כשמשון בשעתו, עמד גבר אתלטי שנמתח לממדים על־טבעיים, שרירי כמו הגיבור התנ"כי, חטוב פנים.

המחשבה הראשונה שלי היתה: "איך הוא מזיין אותה, המסכנה." דימיתי לשמוע אותה נאנקת תחתיו, נאבקת על נשימות קטנות בין זרועותיו הכותשות אותה אל המזרן. אחר־כך שמתי לב לבגדיו. באמצע הבית, שהיה חם ולח במידה בלתי מובנת, לבש האיש מדי קרב מלאים. לרגליו נעל מגפיים גדולים ושרוכים מלוא גובהם, חובקים כמעט את כל שוקיו. מתחת לנעליים גרב גרבי צבא עבים שהוצמדו אל מקומם בחוט משיחה.

בשני צעדים נלהבים, חצה את המרחק בינינו וטילטל את ידי בחום, לוחץ אותן בעדינות מפתיעה.

"ברוכים הבאים, אדוני" – אמר לי והיא תירגמה לאנגלית

מליצית, מתנגנת וגרונית – "אני מקווה שאתה נהנה במה שנותר מארצנו האומללה." – יכולתי להישבע שיש דמעה בעיניו – "שמעתי מידידי שאתה מעניק לנו מהידע שצברת ומסייע לשבור ביעילות את המצור הימי והיבשתי, שהוטל על סרביה כשסירבה להסכים לחלוקת יוגוסלביה ההיסטורית למדינות קטנות יותר."

בביקור הזה כבר הורגש מחסור במצרכי יסוד כמו תרופות ומוצרי חלב. הרחובות היו קשים ואפורים ואנשים רזים, מכונסים במעיליהם החורפיים, הלכו, בקצב מזורז, לשום מקום. הכול היה העמדת פנים: התעשייה קרסה והחקלאות קפאה. לא היה איפה לעבוד והמטבע נשחק בעשרות אחוזים מדי יום.

הצטנעתי כנדרש והוא ביטל את הצטנעותי בהינף־יד, כמקובל. אחר־כך כבר נהיינו חברים. כדין אחוות גברים, התאחדנו נגד המארחת והגלינו אותה אל כורסה מרוחקת, להאזין ולתרגם בלבד. היא קיבלה את תפקידה כפוי הטובה בהבנה ואפילו בשעשוע מסוים. התיישבה לה והביטה בנו כל הערב. רק כשנגמרו הבקבוקים, היתה קמה ממקומה, מיישרת את הקפלים במכנסיה ופונה אל המטבח בהילוך שלא היה ענטוז, אבל היה בו מין. משם, לאחר קרקושים וצלצולים לרוב, היתה שבה עם בקבוק יין שחור נוסף, פתוח עבורנו. המארח שלי היה מפקד במיליציה הסרבית בסראייבו. למעשה, עמד בפני נסיעה לשם הלילה. פניו התכרכמו כשאמר לי זאת והוסיף:

"זה קשה, כל הסיפור הזה" – אחר־כך התחזק ומצחו התבהר: "אבל זה הכרחי."

סיפרתי למארחי על הנסיעה לסרביה מבודפשט. נכנסנו באוטובוס ממוזג של תיירים שיצא מעיר הבירה ההונגרית אל זו הסרבית ובדרך עבר בחלקים רבים של המדינה המעונה. במעבר הגבול עצרנו לביקורת דרכונים. שני חיילים, שומרי גבול, כנראה,

עברו בין הנוסעים בשתיקה ונטלו מכל אחד מהם את הדרכון. הם עיינו בתשומת־לב בתצלום שבדרכון והשוו אותה עם המצולם, שישב לפניהם, בשר ודם מתוח, עד שהושב לו הדרכון. אבל את דרכוני שלי נטלו ולא השיבו.

כעבור שעה ארוכה נכנסו שני גברתנים חמושים במדים אל האוטובוס וסימנו לי לרדת ממנו בתנועות ידיים אלימות. התלוויתי אליהם לתחנה מאולתרת של משמר גבולות ששכנה במה שהיה פעם מבנה של הרכבת. בחדר הקופאי ישב קצין ועיין בדרכוני. באנגלית קלוקלת שאל אותי מה מעשי בסרביה. הסכמנו על סיפור כיסוי לפני בואי. מידע היה סחורה מבוקשת במקום הזה. אפילו הקצין הזה יכול היה להדליף את דבר בואי לאוכפי המצור בגבולות תמורת סכום זעיר.

לכן אמרתי לו שאני יועץ לבנק.

הקצין אמר לי שזרים צריכים לשלם בכניסתם ובדולרים. הוא לא עיפעף תחת מבטי ולא השפיל עיניים. קראתי בו את הייאוש השקט השמור למפרנסים בקושי משפחה גדולה.

שילמתי כנדרש וקיבלתי חיקוי קבלה בכתב־יד בלתי קריא. רק כשנחתי במושבי והמבנה האפרורי היה הרחק מאחורי, הרגשתי את המתח אשר שיתק את כל גופי.

המארח האזין לי בלסת חשוקה. הוא קם ממקומו וחצה, חסר מנוחה, את הג׳ונגל שגידל, מסיט בזעם ענפים תועים מדרכו חסרת המטרה.

לבסוף נפנה אלי: "אנחנו נפצה אותך" - אמר בשקט - "מה היית הכי רוצה לעשות לפני שתעזוב את המקום הזה שבו נהגו בך כל־כך רע?"

מחיתי כנדרש. לא נהגו בי רע - להיפך, העניקו לי חום ואהבה. הנה, רק ערב כמו עכשיו הן די בו למחוק את הזיכרון הלא־נעים.

אבל הוא קטע אותי בחוסר סבלנות ודרש לדעת שוב מה המשאלה שלי והוא מתחייב להגשימה. "יש לי קשרים" – אמר בחיוך קודר – "לפני הכול, הייתי סופר ידוע כאן וגם היום יש לי מהלכים רבים."

לא נדרשתי להרהורים: "אני מבקש לצאת איתך הלילה לסראייבו" – אמרתי בשקט והוא כיעכע במבוכה, פניו החווירו.

"אתה אורח של ממשלתנו ואסור שיאונה לך כל רע. לא נוכל לערוב שם לשלומך – אתה מבין את זה" – אמרה בשקט, מבין הצללים, ובקולה היה צליל קל של נזיפה על שהעמדתי אותו במבוכה כזו.

"אני מבין" – עניתי והבטתי בה שוב. היא היתה יפה מעל לכל שיעור, רגליים מוצקות מיטלטלות מעל המסעד והחזה שלה נסער מהבלתי צפוי הזה שהבאתי אל ביתם. חשבתי בהנאה שהאומץ שאני מפגין ודאי מרשים אותה.

הוא משך בכתפיו ואמר מלה אחת: "בסדר" או "טוב", להביע הסכמה.

את שאר הערב בילינו בשתיקה, לוגמים בדקדקנות הישר מהבקבוקים שהיא הביאה עבורנו בשרשרת. שתינו כמו היה זה ניסוי בכימיה, מודדים את הנוזל האפלולי אל הכוסות, בלגימות קצובות, נושמים רק ביניהן. לא הבטנו זה בזה, רק מזגנו יין אחד לשני ואני חשבתי: "אלוהים, סופר, סופר ידוע ומפקד מיליציה שם, בתופת." חשבתי על הנשים הצורחות בשעה שהוא אונס אותן ואיך הדם שלהן מרווה את מפשעתו. ראיתי אותו מצמיד אקדח אל עורף לח של מוסלמי, צולף בזוג נאהבים במרוצתם. חשבתי עליו שקוע בכתיבה, שוקל יופי מול יופי, עד שלוכד, כמו ציפור רוטטת, את המשמעות על הנייר. חשבתי על הדרך הרכה שבה אחז בכתפיה של אשתו ועל מגע ידו המלטף בפסל ובעלווה של גינתו. השניות הזו שבו והשניות הזו שבי, האלם והאלימות והמילים שהן תחליף

לשניהם גם יחד. חשבתי על עצמי, שגם אם אני עובר על חוק, זה עוד לא עושה אותי עבריין. חשבתי שאני מוקף שונאים וחברים ושני הסוגים צרים עלי, אני נחנק מאהבה בדיוק כמו משנאה. חשבתי על הרוצחים שאוהבים את הקורבנות שלהם. אינטימיות כזו, שבין רוצח לקורבן, לא משיגים אפילו עם אשה.

על כל זה חשבתי כשמזג לי יין. לגימה ועוד אחת. לא השתכרתי. להיפך: צלילות נדירה השתררה בי. כל הקולות היו חדים ומובחנים, כל הצבעים הבליחו באפֵלת הלילה, כל מבטיה נשמרו בזכרוני.

"עכשיו נלך" – אמר לפתע – "אתה תשכב באחורי המשאית, בתא המטען. אנחנו נכסה אותך בשמיכה צבאית. תתחפש לערימה של תפוחי־אדמה, או משהו. אין אהבה גדולה בין משמרות הגבול של יוגוסלביה לבינינו."

הוא נעלם באחד החדרים ושב, מטיל לעברי מדים קרועים אך נקיים.

"תלבש את זה" – אמר – "כשתהיה מוכן נזוז. איני מציע לך נשק, כי זה יכול להיגמר רע. כבר הוציאו להורג זרים עם נשק שניסו להבריח את הגבול."

הבטתי בה, ממתין שהיא תצא – אך לא היתה לה כל כוונה כזאת. היא המשיכה בישיבתה המתגרה, מחככת את רגליה היחפות ומביטה בי. כך, מול עיניה, התפשטתי עד תחתוני ולבשתי את המדים המאולתרים. הם היו גדולים ממידתי ושוליהם נשרכו על הרצפה באופן מגוחך.

"תראה" – הוא אמר – "יש שם מראות קשים. אנחנו רק עושים להם מה שהם היו עושים לנו לו המצב היה הפוך. אני סופר, אמן. אשתי פסלת. אנחנו לא רוצחים ולא אנסים. אבל ככה זה במלחמה. אנחנו משתנים בדרך הטבעית של הדברים – בוודאי במלחמה. זה

חזק ממך. זה ראשוני. זה בא ממעמקים שאין לך גישה אליהם. מעמקים של אשה נכנעת ומושפלת וגבר מנצח שנגע במוות לפני כן. המוות והאהבה, הזרע והדם, אתה יודע..."

ואז השתתק, מבין את חוסר התועלת בהצטדקויותיו. גם היא קפאה במין תנוחה של חוסר אמון במה שהיא שומעת, דחייה של הבלתי נמנע. כשקרב אליה לנשקה, היא נרתעה מעט, אבל עצמה עיניה ופשׂקה אליו שפתיים מחכות.

לחצתי את ידה וירדנו יחד אל הרחוב. הכול היה חשוך. הפנסים כבר לא דלקו בשכונה היוקרתית הזו. הפעם לא חשתי את המבנה המרובע של מרצפות הרחוב מתחת לרגלי שנכבלו במגפיים עבים ומסומרים. המתנו כך, הוא מעשן, עד שעצרה לידנו משאית, מתגשמת כמו רוח רפאים. נשמעו ברכות שלום לבביות וידיים דחקו בי לתא המרווח שמאחור. התכסיתי בשמיכה דוקרנית וחמוצה מזיעה והמשאית הטילה אותי אל הדפנות והדפנות אל לב התא ואני נרדמתי.

ישנתי שינה טרופה של סרבית וקרואטית. בין מילים מהוסות, צעקות ונפנופי ידיים במחסומים מוארים באור לבן, שמתנפץ אל הקסדות של השומרים. לפעמים ידיים ממששות אותי וקול נמוך שואל אם אני בסדר. איני עונה, רק מטלטל זרוע או רגל מאובנת, רוחשת נמלים מעקצצות. לבסוף, אפילו לא זה.

הלום שינה ירדתי מן המשאית. הייתי בקרחת יער בינונית. סביב סביב התנשאו עצים שענפיהם הסתככו ליצור תקרה. שמש בוקר אפורה ומתכתית הסתננה ביניהם אל האדמה שלרגלי. גברים צעירים בשיער שחור מאובק הביטו בי בסקרנות.

הם השפילו את עיניהם כשפגשו במבטי ובטשו ברגליהם באדמה. אבל הם לא עזבו אותי ולא נטשו מה שהלך והתגלה כמשמרת מעיקה. ישבתי על הארץ, הזרועה מחטים עציות ומיני

עלווה שחורה מרקב והשענתי את גבי על עץ עבה במיוחד.

שעה ארוכה עברה עלי בנמנומים, שבסיומם זינקתי לישיבה נבעתת. המארח שלי חזר ועמד עתה ושוחח עם החבורה, נשען ביד פשוטה על גזע עץ. הוא היה נרגז מאוד וניענע בראשו לשלילה פעמים רבות. אז משך בכתפיו והביט לעברי. הוא חייך חיוך מאולץ וסימן לי להתקרב. נעמדתי לידם, לא קרוב ולא רחוק מדי. כמוני, הם היו בלתי מגולחים ומותשים מחוסר שינה. עיניהם היו שטופות דם ומכווצות.

הוא החווה לי בידו להיצמד אליהם. ברור היה שהוא חושב על משהו אחר. הינהנתי והתחלתי ללכת. קולו צלף בי: "לא אמרתי לך לזוז. כאן זה לא בלגראד. אני מחויב בשלומך. המתן לפקודותי." המתורגמן השפיל את מבטו במבוכה.

הסתדרנו כך: אני בתווך, מוקף מעברי בנעורים תמירים ושריריים שהמדים הספיקו אך בקושי להסתירם. כשצעדנו, נדמינו כנחש חוליות אוחז בנשק. תת־מקלעים ומרגמות וחגורי רימונים ושרשרות של כדורים וסכיני קומנדו – כולם היטלטלו, השתקשקו וקול המתכות האלה התערבב בסאון העלים הרטובים הרמוסים. השביל התפתל ואנחנו התפתלנו בו עד שהגענו לנקודת תצפית בנויה לוחות של פח מחליד. בוססנו בשלוליות של שלג שהפשיר לבוץ ובקולות פכפוך וגשם מטפטף, התמקמנו ליד חרך ירי מאולתר והמתנו.

מלווי צפו במשקפת שדה מגושמת בעיר הפרושה לרגלינו. לבקשתי, העבירו לי את המכשיר ואני הצמדתי אותו בתאווה אל עיני. סראייבו היתה שקטה באותו בוקר. אובך מעורב בעשן נישא מעל כמה רבי קומות מחוררים ומפוחמים. "זה בית־מלון", "בניין־העירייה", "אוניברסיטה" – נידבו לי מארחי.

להפתעתי, נראתה לי העיר נקייה ולא מוזנחת. אנשים נחפזו

לענייניהם במהירות שלא נראתה גדולה מן הרגיל בעיר גדולה. ראיתי בני נוער בג׳ינס ובלבוש מודרני. לא יכולתי להבחין אם ווקמן מחובר לאוזניהם – אבל יכולתי להישבע שכן, על־פי תנועות הגוף האופייניות לעירוי הזה של מוזיקה.

ככה המשכנו לצפות, רואים את הבוקר מתחלף בצהריים. מכוניות בודדות נעו ברחובות. הצהריים פינו את מקומם לערב וכשירד הלילה נקראתי במכשיר הקשר לשוב ולהתכונן לנסיעה חזרה לבלגראד. הבטתי בפעם האחרונה אל הצלליות של רבי הקומות המצולקים ואל הרבעים עם הבתים נמוכי הקומה. החיילים סביבי שיחקו משחק קלפים ארוך במיוחד, שעורר בהם עניין עז ומריבות קולניות. אחד מהם, ששימש לי פה בשל ידיעה קלושה של השפה האנגלית, קרא לעברי לפתע:

״כתוֹב עלינו רק טובות!״

״אני לא עיתונאי!״ – מחיתי.

הוא נשך את שפתיו, השפיל ראש וחזר להתרכז במשחקו. חשבתי: אולי הצלתי נפשות היום. אולי הם נמנעו לצלוף ולרצוח רק בשל נוכחותי, כי חשבו שאני עיתונאי. העפתי מבט בכל אחד מהם – אבל לא יכולתי להחליט אם היו שחקנים מן השורה הראשונה, או שאכן זו היתה השגרה בעיר הקטל שלמרגלותי, במקום הזה של מתים שהם חיים בינתיים.

בקרחת היער המתין לנו המארח שלי וניפנף בהתרגשות בנייר: יש לי אישור לנוע בחופשיות בין הקווים. עניין של מה בכך לחזור עכשיו. האם ראיתי די? עוד משהו שהוא יכול לעשות?

הודיתי לו ברוב מחוות גופניות והצעתי שנשוב בחסות החשכה.

וכך מצאתי את עצמי, בלילה שהפך בעיני לפחות ופחות מציאותי, במשאית הנושנה, המקרקשת. הפעם ישבתי בתא הנהג. נדחסתי בין המפקד לבין שני מלווים חמושים ופלחתי בעיניים

עיקשות את החלון המואפל ואת הדרך. לא היה ברור לי איך הנהג יודע היכן לפנות. לא היו שלטי דרכים ולא תאורה. בכל זאת, הגענו לבלגראד בשעות הבוקר ואני התלוויתי אל המארח לביתו, בעיר שנמה את שנתה בבניינים תעשייתיים מכוערים.

שוב פתח את הדלת היופי הנשי הזה, אשתו. היא החביאה בקוקטיות את ידיה מאחורי גווה כשהושטתי את ידי ללחיצה. "אני מפסלת" – היא אמרה ואחר־כך התרוממה על קצות בהונותיה העירומות ונשקה לזיפיו של בעלה במחווה שמעורבות בה תאווה ואהבה. הוא צחק, הרים אותה משני בתי־שחיה, סובב אותה חצי סיבוב באוויר והניחה.

ישבנו בגינת הבית, בין פוחלצי התוכיים שהמשיכו לאיים עלי בעיניהם החרוזיות.

בעל־הבית התנצל, נכנס פנימה ושב עם כמה כרכים בלויים מרוב שימוש. ריח עז של נייר ישן ושל דבק ספרים פשט בגן, משכר יותר מאלכוהול.

הוא חיפש משהו בספריו עד שמצא והתרווח לאחור על כיסא הנדנדה שעליו ישבה היא בביקורי הקודם. גם הוא טילטל את שתי רגליו מעבר למסעד והניגוד בין הסלע החסון הזה לבין אשתו הדקה והמחוטבת גרם לי לחייך. הוא קרא בקול משהו בסרבו־קרואטית ובלי שביקש היא נעמדה לידו ותירגמה את המילים. זה היה שיר שעסק במלחמה ובלוחמים. שיר שתיאר בשורות קצובות ובחריזה את הגלגול שעובר האדם מיושב־בית, אב ובעל, ללוחם שבעילת האויב ורצח בידיים חשופות הם אומנויותיו. היה שם אונס של נערה, התאבדות, אוהבים חבוקים בזרועותיהם ובזרועות המוות, מעשי סדום בשבויים ואיברים כרותים. האזנתי למנעד קולו הגברי ולקולה הנענה לו וידעתי שיש משהו שהם אומרים לי מעבר למילים, מעבר לחריזה ולאסתטיקה שבשורות.

בכל פעם שתוארה סצינה מזעזעת במיוחד, הוא הרים עיניים והביט בי מעבר למשקפיים חצאיים. אחר שהשׂביע בי את מבטו, שב לקרוא בקול חדגוני, שחדגוניותו רק הדגישה את עוצמת הזוועות.

לבסוף סיים והתרווח לאחור, סוגר את הכרך ומניח אותו על הערימה. היא התיישבה על המסעד לצידו. מבטי היה מושפל במשך כל קריאת השיר ותרגומו. עתה הרמתי את עיני והבטתי לעברו. הוא התנדנד בכיסא אחורה וקדימה ודמעות גדולות עמדו בקצות ריסיו, זלגו על הפנים הגרמיים שלו, ניתזו על הגלילים השעירים והשריריים שהיו זרועותיו.

היא חיבקה את שתי כתפיו בקושי, שפתיה היו דבוקות ללחיו ועיניה עצומות, תוך שהיא ממלמלת באוזניו המיה מרגיעה.

פתאום ניעור, הטיל אותה מעליו בזעם, עיניו ברקו באש אלימה שכמו ייבשה את הדמעות ברגע. פיו התעוות, חושף שיניים ניביות. כמו רעם שהופך הר להר־געש, כך פרצה מריאותיו לבה של זעקה מותכת שקרשה בסרבית באוויר הלח.

כמה פעמים זעק אותה ואז נדם, כאילו פלט את תכולתו, אפילו ממדיו קטנו. הוא התכווץ בכיסא, קורס אל תוך עצמו כמו חור שחור שאין אור נפלט ממנו וכל האנרגיה שלו אבדה בפרץ שנראה מקצה אחד של היקום ועד קצהו.

היא עמדה מולו בפה קרוע. דקות ארוכות הביטה בו, גופה נוטה קדימה, כמו אומרת לגונן עליו. אבל האויב שלו היה פנימי והיא התרפתה לאט ומחתה את הדמעות שלה בגב ידה. אחר־כך, בלי לפנות לעברי, בשכמות מכווצות, תירגמה את הזעקה שלו בקול רועד:

״אלוהים הוא בן־אדם חולה״ – אמרה – ״זה מה שהוא אמר, שאלוהים הוא בן־אדם חולה.״

הבוקר שבו מת הפרסי

אני עשוי מפלדה קרה. העיניים שלי מתכת שמשקפת חזרה כל מה שהן רואות. הגוף שלי יצוק. אני נועץ בבני שיחי מבטים שיש בהם אותו איום גלוי לחלוטין שיש בחרבות סמוראי עתיקות. ככה אני מנהל את עסקי.

עכשיו שעת ערב. בחוץ המולה של משפחות שמשחקות בגלגלי הענק של פארק השעשועים. ילדים נוסעים ברכבת שדים מיניאטורית וצורחים במקומות הנכונים, בפיתולים שמביאים אותם אל מול המפלצות. בדוכנים מוכרים להם משקאות מוגזים ופופקורן. יש שולחנות למי שרוצה להרגיש לרגע שהוא במסעדה.

הפרסי יושב מולי והאוזניים שלו זקופות כמו אוזניים של כלב שצד את הרעשים בחוץ. הם מרווים אותו נחת, הקולות האלה. הם מתפיחים את החזה הרחב שלו, הם מסלסלים את קצות השפם שלו כלפי מעלה, הם מציתים אור מאחורי האישונים האפלים.

לפניו יש ערימת ניירות מקומטים. אני הנחתי אותם שם והוא קימט אותם בהתקפה של זעם. אחר־כך יישר אותם ביגיעה, עובר על כל אחד ואחד מהם בכף ידו הבשרנית והשעירה, אבל עקבות

הקמטים נותרו שם ועכשיו שנינו מביטים בהם, איך הם מחזירים אלינו את האור המת של הניאונים.

"שלושה מיליון שקל בסך הכול" – אני חוזר ואומר בעקשנות. הצוואר שלו מאדים והעיניים שלו בולטות החוצה. הוא משפיל אותן אל הניירות ומדפדף בהם שוב, בפעם המי יודע כמה. הוא מסרב להאמין וזה ברור. זה טיבם של סיוטים, שהם נראים לא אמיתיים. כאילו אם נסתיר את העיניים, ייעלם החושך שנופל עלינו עם הניירות האלה, המרשרשים לנו ביד.

הוא מטיל את הערימה על השולחן, נשען לאחור ונאנח. אחר־כך הוא עוצם את עיניו וככה הוא יושב זמן ארוך. אני לא מפריע, זה משחק לטובתי, ההכחשה הזו של המציאות. אני מכבד את היגון שלו, אני מבין את כל הפחדים ואת הבהייה הזו פנימה, אל עולם הולך ומתפורר. אבל זה לא יעזור לו וגם הוא וגם אני יודעים את זה. להיפך, הפגנות החולשה האלה משחקות לטובתי ואני מעודד אותן באמצעות השקט המוחלט שאני מקפיד עליו.

כאן, בחדר הארוך, ליד שולחן הישיבות המפואר, אנחנו מזיעים ביחד זיעת מזגן צוננת, כל אחד מסיבותיו שלו, כל אחד זיעה אחרת. אנחנו מריחים זה את זה ורואים את הכתמים השחורים שמתפשטים על החולצות, כמו בעקבות פציעה קשה.

הוא פוקח את העיניים ואני שם לב, בפעם הראשונה, שהן כחולות ושיש לו קורי קמטים, כמו ערסלים, שבהם נחים גלגלי העין, מוגדלים מבהלה קיומית.

"מה אתה רוצה עכשיו?" – הוא שואל. הקול שלו סדוק מסיגריות.

"תראה" – אני אומר לו ומשהה בכוונה את המשך המשפט. הדופק מתפשט לי בכל האיברים ויש לי פעימות כאב ברקות, אבל אני מאומן ואי־אפשר לראות עלי שום דבר.

"כל אלה חובות שלך" - אני ממשיך והוא נד בראשו בהסכמה, כאילו שיכול להיות אחרת, החתימה שלו מתנוססת בכל נייר, ערבסקית, מסתיימת בתנופה.

"עכשיו אתה חייב את הכסף הזה לי ולשותפים שלי" - אני מחווה בתנועת זרוע היקפית הצידה, אל בריטי מעונב, בעל פני ספינקס ואל העורך־דין המלווה את העיסקה, קירח, בריוני למראה.

"אנחנו מוכנים להמתין" - הקול שלי מתרכך - "אנחנו רוצים שהעסק שלך יצליח. אנחנו בסך הכול רוצים בחזרה את הכסף שהשקענו, והשקענו לא מעט."

זה המנגנון: לתת לדמיון שלהם להשתולל במדבר שתיקה גדול ומיוזע ואחר־כך לעורר בהם תקווה. לראות את העיניים שלהם ניצתות ואת הגוף שלהם מתקשח.

הוא מתחיל לספר לנו איך ראה את השטח החולי הזה בפעם הראשונה ואיך ידע מייד שזה המקום. איך חלם את התוכנית של הפארק ואיך שירטט אותה ביד רועדת על מפית במסעדה. איך נסע לגרמניה והביא משם את המיתקנים היקרים ועל הבעיות שעשו לו במכס והתחרות הקשה. "הכול רציתי שיהיה הכי טוב" - הוא אומר במבטא פרסי כבד והוא מחייך ולפתע יש לו עיניים צוחקות וכל הפנים שלו נאגרים בלחיים תפוחיות והשפם שלו רוטט כמו של שפן.

הוא נסע וחזר ועמד שעות על הדיונות שנלחמו בתוכניות שלו ופינה אותן כמעט בשתי ידיים. בלילה היה חוזר הביתה, מכוסה בחול קרוש ופרחי נר הלילה תחובים במכנסי החליפה הגלותיים שלו. כשסיפר לאשתו ולילדים על מה שעוד יהיה, הִתווּ הטבעות הכבדות שעל אצבעותיו ושיני הזהב בפיו קשתות של אור צהוב.

בערב הפתיחה הוא לבש חליפה שחורה ועניבה וחולצה ורודה עם חפתים. הוא עמד בגוף זקוף בשער הפארק ולחץ ידיים באופן

אישי לכל המבקרים. הוא התבדח והוא השתכר והוא שר שירים פרסיים והוא שיחק בכל המיתקנים כמו אחרון הילדים.

אנחנו הקשבנו בתשומת הלב הראויה לכל הסיפורים האלה. אנחנו האזנו להם במלוא הכבוד. אנחנו נעצנו בו מבטים מעריצים במקומות הנכונים. אבל ישבנו קפואים במקומותינו והוא הבין שאי־אפשר לברוח מן הניירות שלפניו ומן המבטים שלנו, הדורשים תשובה, או כסף – ועכשיו.

אין לו כסף, אז הוא מחפש תשובה. הוא נשען על השולחן, שני מרפקים שריריים, שמיכת שיער מקורזל, ורידים בולטים. האצבעות שלו נאחזות באחיזה לבנה ומרפות בשטף אדום. פעם אחר פעם הוא פותח פה וסוגר אותו, בלי לומר דבר.

בסוף הוא חוזר ומעיין בערימה ודוחה אותה מלפניו. מתפיח את החזה שלו ופולט את האוויר. "אין לי מה לעשות עם זה" – הוא אומר בייאוש – "אולי מאוחר יותר אוכל לשלם את הסכומים בהדרגה."

כמה זה מאוחר יותר, אנחנו שואלים. הוא מסלסל אגד שערות בפאותיו ודוחק אותו מתחת למסגרת מוזהבת של משקפיים ששלף מכיס החליפה.

"חצי שנה" – הוא אומר בסוף. הנשימה שלו נעצרת. אני יודע מתי הוא משקר. אני מחייך, בנעימות, לא באופן מאיים. הניגוד הזה בין החיוך שלי לבין הדברים שאני אומר לו:

"שלושים ימים ואם לא – אנחנו נפרק לך את העסק ונשבית את כל המיתקנים."

"אתם תפסידו את הכסף!" – הוא מתפרץ. הגוף שלו מזנק כלפַּי ואני רואה את הידיים שלו מתאגרפות, שולחות אלי תנועה של חניקה באוויר שבינינו.

"לא נפסיד" – אני עונה בקור. אני נועץ בו מבט יציב. אני פוחד

משריריו המשתלחים בי, מהאנרגיה המתפוצצת מולי. אני נזכר בסיפורים של חמימות מוח, של שימוש בנשק, של משחקי כבוד. בכל זאת, איני נע לאחור ואיני משפיל את המבט.

הוא נסוג לעמדה הרגשנית, חופן את פניו בכפות ידיו ונשאר טמון בהן שעה ארוכה. הכתפיים שלו רוטטות מעט, אבל אני לא מתרשם. בן־אדם שבוכה באמת, בוכה בגלוי ובמפתיע, אינו מתכנן את הבכי שלו. זה כל־כך פתאומי, עד שהוא אפילו אינו מצליח להסתיר אותו. זה לא המקרה כאן.

אני מאוד גאה ביכולת שלי לקרוא שפת גוף ולפענח טכניקות משא ומתן בעסקים. אני קורא את הפרסי כמו ספר פתוח. אני לא מרחם עליו. החובות שלו רוששו בעלי עסקים קטנים רבים. גם הם סגרו את העסק שלהם וגם הפנים שלהם רטטו בין כפות ידיים נואשות.

אני מחכה פרק זמן הולם ואני שואל שוב: "אז מה אתה אומר?"

הוא מחלץ את הפנים שלו ומפגין זוג עיניים אדומות, לא ברור אם מאלכוהול או מבכי אמיתי. זה גם לא מעניין אותי. נגמר הזמן לפסיכולוגיה בגרוש ולמשחקים ברגשות. בעסקים מתחייבת התנהגות שונה. אני מזדקף במושבי, מניח את שני מרפקי על השולחן, מתכופף כלפיו ונועץ בו עיניים קרות, חסרות מבע, של דג.

הוא לא עונה ואני חוזר על השאלה שלי, שוב ושוב, בלי להרפות, בלי לתת לו הזדמנות להשיב, עד שהוא נשבר וצורח שאפסיק. אני מפסיק, אבל ברור שזה בתנאי שהוא יענה לי.

"אין לי כסף" – הוא מייבב – "אולי אתם רוצים להיות שותפים שלי?"

הוא מפליג בתיאור נפלאותיו של המקום ושל הפוטנציאל שטמון בו. כל הזמן הלשון שלו – אדומה עם קרום לבן עליה –

מלקקת שפה תחתונה גדושה. זה לא מוסיף לו אמינות ואם המקום כל־כך רווחי – למה הוא לא מסוגל לשלם את חובותיו כמעט לאף אחד מהספקים?

הוא בקשיים ואנחנו מריחים את הדם שלו שמתפשט בעננות ערפיליות במים העכורים שכולנו שוחים בהם. הסנפירים שלנו מקיפים אותו והוא מסתובב על צירו הדמיוני, מכה על ימין ועל שמאל, מבזבז את הכוח שלו. אנחנו, לעומתו, עומדים במקומותינו וממתינים. הוא גם פצוע, גם פועל בחוסר יעילות. זו שאלה של זמן. לנו יש זמן ולו כבר אין. זה מה שבאנו להבהיר לו. אין לו עוד זמן. זה רגע ההחלטה.

"שלושים יום" – הוא אומר לפתע – "זה יהיה בסדר. תנו לי לארגן קצת כסף מחוץ לארץ. אני אביא לכם ותחזירו לי את הפתקים." – הוא מחייך בצרור שיני זהב. אני משיב לו בפנים קפואים ואנחנו לוחצים ידיים.

"בואו" – הוא אומר – "עכשיו נשכח מהעסקים, תבקרו במקום שלי."

אנחנו הולכים אחריו בטור לא מסודר. הוא מביט בעיניים נוצצות על צלליות הסחרחרות כנגד השמים. הוא מקיף בתנועות ידיים רחבות את העולם שלו. הוא נרגש כילד. קופץ ומפזז ואוחז כף יד גדולה אחת ברעותה ומניף את שתיהן אל על. כאן הוא מוגן מרע, בעולם שאין בו ניירות ואין בו טורפים כמונו.

גם אנחנו נדבקים קצת בהתלהבות שלו. הבריטי עולה על רכבת שדים, אני מחליק במגלשה ענקית. אנחנו צורחים כמו הילדים שהיינו פעם והפרסי מביט בנו וצוחק עד להתפקע. הוא אוחז בבטן שלו, שנשפכת לו מהמכנסיים הקטנים על מידותיו. הוא מטיל את ראשו לאחור, רעמת שיער שחורה, שזורה בנימים לבנות, פרועה לגמרי. הכובע שלו עף ברוח ומבצע פירואטים מִדבריים בין

החולות המקיפים את הפארק הזה שצמח משום מקום. יש כל־כך הרבה עצב ויופי ומתיקות בינינו עד שאני נשנק מהתרגשות ומבקש לרדת. הפרסי מחווה לי בידו להישאר. כשאני יורד, אני רואה שהוא בוכה. יש לו דמעות אמיתיות לגמרי בעיניים הטרוטות שלו והן נוזלות לו לשפם ונשארות תלויות שם, כמו שני דליי מים על אסל.

כשנגמר הערב, הוא חילק לנו צרור כרטיסי חינם. "תביאו את מי שאתם רוצים" – אמר ועל פניו חיוך ממזרי – "כדי שכולם יידעו על המקום שלי." את הכרטיסים קיבלנו, כשאנחנו יושבים סביב אותו השולחן. ערימת הניירות – העתקים בלבד, כמובן – עדיין נחה כמו גווייה שמתקררת על שולחן חדר הישיבות.

בחדר ישבו עכשיו גם אשה קטנת קומה ועצובת עיניים ושני נערים.

"זו המשפחה שלי" – אמר וחיבק אותם.

ככה, חבוק בזרועותיהם, חובק אותם בזרועותיו, עזבנו אותו. בחוץ עדיין חרקו צירי גלגל הענק ונשמעו צרחות קלושות של אחרוני המבקרים. עמדנו מעט ליד השער וניתחנו את השיחות איתו. הסיכויים שנצליח להשתלט על המקום נראו טובים. אם נצליח לפרק את פארק השעשועים, האדמה שעליה הוא עומד שווה הון עתק. היו לנו סיבות טובות להרגיש מרוצים. לא היו לפרסי עוד שפנים בכובע, לא היה לו כסף לא פה ולא בשום מקום אחר.

בבוקר קמתי מאוחר מהרגיל. היה לי כאב ראש והכנתי לעצמי קפה שחור חזק. פתחתי את העיתון המקופל ופרשׂתי אותו בתנועה מיומנת למלוא אורכו.

בחזית העיתון היתה ידיעה על מהלך מדיני כזה או אחר. מתחת לה, התנוססה תמונתו של הפרסי. הוא התאבד בלילה, ביריית

אקדח. בעיתון כתבו שזה קשור, כנראה, לחובות שלו. הוא פחד שיאבד את כבודו אם לא יצליח להחזיר אותם. היה גם תצלום גדול של פארק השעשועים שלו. בתצלום נראתה קבוצת ילדים. הם צחקו אל המצלמה ונופפו ידיים באימה מעושה על הגלגל הענק.

בגידות קטנות

הנשיא אַבִּימְבּוּלה יושב בחדר הקטן, גבו מופנה אל עשרות אריזות קרטון והוא ממשש בתאווה את הכפתורים במכשיר הווידיאו שהבאנו לו. "זה עובד, זה עובד?" – הוא שואל כל הזמן וסאשה מחייך מתחת לאף ענקי ומחודד ועונה לו: "בטח שזה עובד. וכי היינו מעזים להביא להוד מעלתו מכשיר וידיאו שאינו עובד?"

התשובה נראית לנשיא אבימבולה והוא פורץ בצחוק רם ומלא ליחה וטופח על כרס קטנה בידיים קטנות וענודות בטבעת בודדה. עכשיו הוא לבוש במין חלוק מסורתי שלכל צבע בו יש משמעות שנסתרת מעינינו. במשך היום הוא לובש את מדי הצבא שלו, עם שלל עיטורים על החזה.

בבוקר קמתי בחדר זר לי במלון בארץ אפריקנית. הדרך ללובי עברה במסדרון מוקף צמחייה טרופית רחבת עלווה. חרקים בשרניים נימרו את העלים וחשרות זבובים, יתושים ענקיים ויבחושים עמדו, כמו ענני גשם שחור ומאיים מעל ראשי.

בחוץ חיכתה לי לימוזינה שבה נהג כושי אטום פרצוף. הוא הביט בי באדישות ולא טרח לצאת ולפתוח לי את הדלת. חצינו

שכונות של טיח מצהיב וילדים מצוצי אצבע, כרוכים אחר סינרי אמהותיהם והביטו בנו בסקרנות. נסענו בשבילי חצץ כבוש עד לחומת לבנים שבה היה קבוע שער ובתוכו שומר חנוט בחליפת מדים צבאיים.

השומר נופף לנו בידו בליאות והנהג תימרן את המכונית הגדולה במיומנות בין העמודים אל תוך רחבה קטנה, שם עצרנו והמתנו לסאשה. המזגן השמיע נהמה מבטיחה, אך החום במכונית גבר והלך וטיפות קטנות של מים החלו להיקוות על זגוגיות משקפי ועל קצות החלונות המוכהים.

שיחררתי מעט את העניבה והסרתי את הז׳קט. כשגם זה לא עזר, יצאתי מן המכונית ונעמדתי תחת כדור השמש הבוער עלי במישרין. עד שהגעתי לאפריקה לא ידעתי מה זו זיעה. יש לזיעה שם איכות של שמן בישול סמיך, יש לה תכונות של דבק, המתיך את הגוף אל הבגדים. התמוססתי, שעון על חלק המכונית שהטיל מעט צל חם.

כשסאשה הגיע, הלכנו לעבר אחד המבנים שפער אלינו לוע ובו גרם מדרגות. סאשה נראה מאושש, פניו חלקים ויבשים. שערו המשוח בג׳ל היה מסודר ועיניו ברקו בערמומיות הרגילה שלהן, שקרצה מתוך עיני ילד כחולות, תמימות למראה. הוא חיבק את כתפי ביד אחת וחייך חיוך קסום. ״הכול בסדר״ – עניתי לשאלתו האילמת וגבותיו שבו למקומן.

עלינו עד שהגענו לקבוצת חיילים שישנו בתנוחות שונות על המדרגות, אוחזים בנשקם. הם נראו כאילו הוטל עליהם כישוף מספר אגדות ישן, כאילו יקומו בכל רגע וימשיכו בדיוק במעשים שעשו לפני שנרדמו. הנחנו בזהירות כף רגל אחרי כף רגל בחללים שהותירו לנו גופיהם. סאשה ניגש אל דלת כבדה, ממוסמרת ומוברחת ודפק עליה באגרוף קמוץ.

״כן״ עמום נשמע מבפנים. סאשה סובב את הידית, נכנס פנימה

ואני אחריו. בלב החדר ישב איש קטן במדי גנרל ופניו עצובים ומודאגים. לפניו שולחן עץ כבד, בדמות חצי עיגול, כאילו עמד להגיש לנו משקאות מאחורי בר. הכיסא שלו הוגבה והוצב על קתדרת עץ מאולתרת ומפה גדולה של העולם תלתה מאחוריו. הוא הביט בנו בשקט של נידון למוות ונראה אבוד לגמרי בממלכה החדשה.

סאשה חצה את המרחק בשני צעדים גדולים ובמבטא רוסי מודגש זעק: "גנרל שלי אבימבולה, אני כל־כך שמח לראות אותך שוב!"

חיוך הפציע על פניו של הנשיא והוא קם ממקומו ולחץ בחום את ידו המושטת של סאשה. אחר־כך הוצגנו באורח רשמי והוא סימן לנו, בתנועה משולבת של ראשו ושל ידו, לשבת.

ישבתי על כיסא נמוך מול חצי העיגול והתבוננתי באבימבולה מלמטה כלפי מעלה. מהזווית הזו הוא כמעט שנראה נשיא.

סאשה ניגש לעניין. הוא הציג אותי כאיש עסקים בעל קשרים באירופה ובארצות־הברית. הוא שלף מתיקו מפה גדולה ופרש אותה על שולחנו של הנשיא. אבימבולה התכופף קדימה בעניין. מפות היו מוּכּרות לו משירותו הצבאי ולרגע ראיתי את איש הצבא שבו קם לתחייה.

אצבעותיהם התפוחות, הלבנה של סאשה והשחורה של אבימבולה, פיזזו במחול פראי על המפה, נפגשות מעת לעת, דבקות זו בזו ומתפרדות. סאשה ביקש מהנשיא להעניק לו חכירה ל־99 שנים על האי שתואר במפה. אבימבולה שאל אותו בחשדנות לאיזה צורך, וסאשה שאל מייד מה הצרכים הדוחקים ביותר של מוסד הנשיאות כרגע.

אבימבולה התרווח לאחור בכסאו והביט בסאשה מבעד לסדקים צרים. אחר־כך גדלו עיניו לגולות לבנות גדולות והוא פרץ בצחוק

וטפח על בטנו בהתמדה, כאילו היה חבוי שם תוף טם־טם. "אתה שובב, אתה" – אמר כל הזמן ופרץ מחדש בצחוק ליחני ורועם.

לפתע הרצינו פניו והוא התבונן בי, בעודו מדבר עם סאשה: "כל ראשי המדינה בעולם נוסעים ליעדיהם במטוסים פרטיים ולא במטוסים של חברת התעופה של המדינה. לא מדובר רק בכבוד. קל הרבה יותר לאבטח מטוס פרטי מאשר מטוס רגיל, הומה נוסעים." סאשה הינהן בראשו בהסכמה כה נלהבת, שנראה היה כאילו הרעיון עלה בראשו רק בעקבות דבריו של אבימבולה.

"אנחנו נשיג לך בואינג 707" – אמר לפתע – "מצויד, כמובן, באופן ההולם נשיא רפובליקה."

אבימבולה שלף מכיסו עט וחתם על התוכניות שהציג לו סאשה. אגלי זיעה חלביים הצטברו על מצחו ואיימו לשטוף את האי שלנו.

"המטוס, כמובן" – אמר הנשיא כשסיים – "יהיה רכוש הרפובליקה. אין מדובר במתנה אישית, חלילה." – הוא הירהר מעט – "יש, כמובן, שחיתות במקום הזה. כל מנהיג מצפה לקבל משהו מעבר למשכורת המגוחכת. יש מנהיגים מקומיים המבריחים זהב ויהלומים מאזור הבוש, אזור שיחי הפרא. אבל עכשיו פתחנו במבצע נגדם והתופעה תפסק."

"אני משוכנע" – אמר סאשה בלבביות חלקלקה. בתנועה מהירה אחת אסף את המסמכים וקיפל אותם אל תוך תיקו.

כשקמנו ונפרדנו מהנשיא הוא אמר: "בואו לבקר אותי הערב, אם תרצו. אתה יודע איפה אני גר, סאשה." וסאשה הינהן בראשו ואמר שבוודאי נבוא, לכבוד ייחשב לנו וכן הלאה.

רק כשעמדנו ליד הדלת, דיבר הנשיא בשנית.

"עדיין לא אמרתם לי" – אמר בקול כבוש – "בשביל מה האי הזה, מה אתם מתכננים לעשות בו." סאשה קילל מתחת לשפתו התחתונה והסתובב חזרה אל השולחן.

"אנחנו מתכוונים לקבור בו פסולת כימית ממדינות אירופה."

כשראה שפניו של הנשיא מתכרכמים, הוסיף: "החומרים מגיעים באבטחה מקסימלית, בתוך חביות עופרת אטומות. הם ייקברו בעומק רב. בדקנו ואין באי הזה אפילו תושב אחד. הוא ריק מאדם לחלוטין."

"זה טוב" – אמר הנשיא, לאחר הפסקה ממושכת – "לא הייתי רוצה שמישהו ייפגע. עכשיו אתם יכולים ללכת." והוא הדגיש את המלה "עכשיו".

כשיצאנו, שתק סאשה עד שהגענו אל המכונית שלו, מדלגים על ערימות החיילים הקפואים בתנוחותיהם על המדרגות.

"הבנת מה הלך שם?" – שאל אותי – "יותר טוב שתשיגו לו בהקדם מטוס מצויד בריהוט, בטלוויזיה ובווידיאו. הוא חתם על התוכניות וזה שווה מיליונים."

"בינתיים זה עולה מיליונים" – אמרתי בחמיצות – "הוא גם עשה הבחנה בין השוחד שהוא רוצה לרפובליקה לבין השוחד האישי. רק שלא הצלחתי להבין מה הוא רוצה באופן אישי."

סאשה גיחך: "אין אחד כאן שלא יודע את זה. הוא רוצה מכשיר טלוויזיה או מכשיר וידיאו. כמה שיותר כפתורים, כמה שיותר פונקציות. יש לו עשרות כאלה בבית. הם כולם ארוזים בקרטונים שלהם. אין לו אפילו וידיאו אחד שמחובר לחשמל. הוא כמעט שלא צופה בטלוויזיה, חוץ מאשר בטקסים רשמיים, שבהם הוא מופיע. בקומה התחתונה של המשרד יש לי מלאי של מכשירים כאלה ואנחנו קוראים להם הכסף הקטן של אבימבולה. הערב ניקח לו שני מכשירים ונבקר אצלו בבית."

כל היום ישבתי במעבדה לשקילת זהב במשרדים של סאשה. גברים סחופי רוח ומקומטים מְשֶׁמֶש נכנסו פנימה, נושאים בידיהם מעטפות מקופלות ובהן אבקה שחורה. במאזניים רגישים נקבעה

תכולת הזהב והם קיבלו את שכרם בדולרים וחזרו אל אזור הג׳ונגלים שבו התבצעה כריית המתכת היקרה. סאשה שאל לשלומי כל שעה בערך, דאג להצמיד אלי שני נערים מקומיים שידאגו לכל מחסורי והפגיש אותי עם עובדיו הבכירים בקפטריה של החברה בקומה העליונה של בניין המשרדים.

בערב אכלנו – סאשה וכמה עובדים שלו, אני ושותפי – במסעדה שהשקיפה אל אורות נמל רחוקים. מנות בשר מתובלות הונחו בין צלחות של פירות ועננות של יתושים. לא היה לאף אחד מאיתנו תיאבון. עישנו ושתינו קפה מכוסות קטנות.

סאשה שלף תצלום דרכון מכיס החולצה שלו והושיט לי אותו. ״הבת שלי״ – אמר – ״היא בארצות־הברית עכשיו, לומדת מחול. אני אוהב אותה מאוד ומתגעגע אליה.״ עיניו התערפלו והוא שתק מעט. אחר־כך המשיך במפתיע:

״אני מתגעגע גם לאמא שלה שהיא בארץ. תאמין לי, אני לא יודע למה. כבר לא נשאר בינינו כלום. סתם חיים ביחד ובכל זאת, אני מתגעגע. היא הבן־אדם שמכיר אותי הכי טוב בעולם כולו. יש לך אשה?״ אמרתי לו שכן ושהיא גרה איתי בלונדון ושגם אני מתגעגע אליה מאוד. הוא שתק ופתאום היתה בפנים שלו רוחניות. ״אני חושב על אהבה״ – אמר לי, כשהבחין במבטי – ״ועל גברים ועל נשים. על מה שקושר בינינו מעבר לאוקיינוסים. נשתה לזה?״

״נשתה לזה״ – עניתי ולגמתי ואחר־כך לגמנו לחייו ואחר־כך לחיי ולעסק המשותף וכך המשכנו, בקבוק אחרי בקבוק, עד שהגיעה השעה ללכת.

משרת שחור העמיס על גבו את שתי האריזות הכבדות, נעלם כליל מתחת גודלן. ככה נכנסנו בשערי האחוזה של אבימבולה: סאשה, אני והמשרת העמוס. מזרקות התיזו מים על חלקות דשא

חומות משמש. בריכת שחייה נצצה באור הירח המלא. השמים בהירים באפריקה וכל כוכב נראה בנפרד.

רק כלב רזה וצולע קידם את פנינו. חייל שנבלע במדים הגדולים ממידתו, יישר כומתה נלעגת וכיתף רובה שנראה חלוד. לבסוף התייאש ממאמציו וחזר לנמנם בצל אחד השיחים. הכול נראה נטוש: מבנים גדולים ומוארים, גדרות שיחים, מגדל תאורה, סככה לגנרטור שהמייתו נשמעה בבירור. חצינו רחבה שוממה והלכנו אל מבנה שנראה מרכזי. סאשה נקש על דלת פתוחה ונכנסנו פנימה.

נשים דמומות קידמו את פנינו. רובן היו חלוצות שדיים והניקו תינוקות גדולים למראה. חלקן ישבו בירכיים חשופות וצפו בשידורי טלוויזיה צבעונית בלי קול.

"אנחנו מחפשים את הוד מעלתו, הנשיא אבימבולה" – אמר סאשה באנגלית והנשים התבוננו זו בזו. בסוף קמה אחת מהן, צעירה יפת מראה ובעלת חזה זקוף שהתגרה בגלוי בבד הסמלי שכיסה אותו. היא סימנה לנו בידה לבוא אחריה.

דרך שביל חשוך, מגודר באבנים לבנות, הגענו אל מבנה קטן יותר. הנערה סירבה להמשיך. היא ניטעה במקומה ורק הצביעה בפישוט כף יד ואצבעות על פתח. אחר־כך סבה על עקביה ונמלטה ברגליים יחפות. סאשה הביט אחריה, משך בכתפיו ונכנס בפתח שעליו הצביעה ואני שוב אחריו.

כל הבית היה חשוך, למעט פס צר של אור שהסתנן מבעד לדלת סגורה למחצה. שמנו פעמינו אל הדלת הזו, כשאנו נתקלים בחפצים וברהיטים. סאשה נקש עליה בעדינות והנשיא אמר מבפנים: "היכנסו, היכנסו, אני ממתין לכם."

נדחקנו בקושי אל חדר צר מידות. במרכזו ישב הנשיא לבוש חלוק שבטי. הוא ישב על שרפרף נמוך והחזיק בידו את מטה השבט, המעוגל בקצהו. עיניו היו קבועות בהערצה בהר של אריזות

קרטון. סביב סביב נערמו המכשירים החשמליים באריזות שלא נפתחו מעולם. מאחוריו, מכל צדדיו ומלפניו, ים של צבע חום ושל כיתובים בכל שפה, מכשירי וידיאו וטלוויזיה מן העולם כולו.

המשרת שלנו פרק את החבילות לפני הנשיא ואחר־כך השתחווה עמוקות ונסוג לאחור, כשפניו מופנים קדימה. נשימתו היתה כבדה והוא כמעט נפל כשפרק את מטענו.

אבימבולה התבונן באריזות בעניין.

"מודלים חדשים?" – הציץ בסאשה וזה ענה לו "המלה האחרונה."

אבימבולה ליחלח את שפתיו וקינח זיעה ממצחו בקצה החלוק. הוא קם ממקומו, נשען על זרוע שהושיט לו סאשה. הוא כרע ברך לפני הארגזים כדי להיטיב לקרוא את הכתוב עליהם.

כשהתרומם נהרו פניו: "מודלים חדשים" – לאט ביראה – "אין לי אותם. תודה לך, ידידי, סאשה, תודה לך."

הוא ליטף את פינות האריזה ואז טילטל מעט את הארגז והאזין לתכולתו. אחר־כך ביקש ממני ומסאשה לעזור לו להעמיס את המתנות החדשות על גבי המתנות הישנות. הוא פתח את אריזת הווידיאו, דולה אותו מתוך קוביות קלקר. שיחק מעט בכפתוריו ושאל את סאשה שאלות ביחס לביצועיו.

לפתע כבה האור ועלטה השתררה. החושך היה מוחשי, כמו ספוג שעטף אותנו, שדרכו נשמנו. אבימבולה צרח משהו בשפה בלתי מובנת ובחוץ נשמעה תכונה, רגליים טופפות על משטחי החצץ של הרחבה, טפטוף הטיפות האחרונות במזרקות. ישבנו דקות ארוכות, נסתרים זה מעיני זה ועם זאת אפופים באינטימיות נדירה.

לבסוף התחדשה המיית הגנרטור ואור רך ומהסס החל לזרום בנורות החשופות. בהדרגה צפו פניהם של סאשה ושל אבימבולה,

כמו ראשים שנותקו מגופיהם, מסכות שחורה ולבנה, מעוותות בדאגה של ילד המוצא את עצמו בחושך.

נפרדנו מהנשיא בקידה והשארנו אותו יושב ופניו אל האוצרות שלו ובראש כולם – הווידיאו והטלוויזיה של סאשה. בשביל שהוביל מן המבנה אל הרחבה המתינה לנו אשה כושית זקנה, עטופה במטפחת ובלבוש מסורתי. היא הושיטה את ידה קדימה כדי לעצור אותנו. כשהתקרבה, ראינו את עיניה העיוורות, התבלוליות. היא גיששה עד שמצאה את פניו של סאשה ואחר־כך טיילה עליהם באצבעות כמושות ושחומות מזוקֶן.

לפתע סבה לאחור והשמיע קול של ציפור לילה. דמות ניתקה מן הצללים, אשה צעירה ועבת בשר, בעלת תסרוקת מנופחת.

"זו אמא של הנשיא" – אמרה הצעירה והצביעה על הזקנה – "היא מבקשת לומר לכם משהו."

הזקנה מילמלה כמה מילים בשפה גרונית.

"היא מודאגת בקשר לבנה, הנשיא אבימבולה. כל היום הוא יושב בחדר הקטן ומתבונן במכשירי הטלוויזיה והווידיאו. היא לא יודעת מה לעשות. היא מבקשת את עזרתכם. היא לא מעזה לדבר איתו ואין אחד פה, בבית, שמעז לדבר איתו, גם לא פילגשיו. היא פוחדת שרוחות רעות נכנסות בו. היא מבקשת שלא תביאו לו יותר את מעשי הכשפים האלה. הם לא עושים לו טוב, הם מחמירים את מצבו."

סאשה הניח יד על כתפה של הזקנה. הוא פנה אל הצעירה שתתרגם:

"אמרי לה שאנחנו לא נפר את מצוותה ולא נביא עוד לנשיא מכשירים כאלה. אבל יש רבים מלבדנו והם ימשיכו להביא לו את מה שהוא אוהב. חוץ מזה, אמרי לה שאני רואה את הנשיא יום יום ומצבו בסדר גמור. הוא אינו מבועת על־ידי רוחות רעות. הוא מהורהר בגלל גודל המשימה שהטיל עליו הגורל."

הזקנה האזינה לתרגום ואחר פתחה בשטף נרגש של הברות וצקצוקי לשון.

הצעירה נעה במבוכה על מקומה, אך נאלצה לתרגם את דברי המבוגרת ממנה מפני כבודה: "היא אומרת שאתם, הלבנים, אינכם מבינים בנושאים האלה של רוחות ושדים. הנשיא בסכנה וגם אתה" – היא הצביעה על סאשה – "בסכנה. הסכנה שלך תתגשם בעוד זמן קצר. היא לצידך אפילו כעת. היא אינה מרפה ממך. היא באה מן האוויר."

סאשה קפא על מקומו והביט בזקנה במבט זועם. הבטתי מרותק בתהליך שעברו פניו מחיבה מופגנת לשנאה עזה ומאיימת. בחוסר נימוס בולט סובב אל שתי הנשים את גבו וצעד בצעדים מזורזים אל עבר השער. אני העפתי בהן מבט מתנצל ורצתי אחריו. הוא לא הפנה אלי את פניו, רק המשיך אל השער, מגביר את קצב הילוכו עד שכמעט רצנו, כאילו אנחנו נמלטים ממשהו.

"סאשה, סאשה" – קראתי לו, קצר נשימה – "מה קרה, לאן אתה רץ?"

"תשיג את המטוס המחורבן" – עצר וצרח עלי, פוקח עיניים מזרות אימים – "תשיג אותו שנוכל לגמור את העיסקה המחורבנת של האי המחורבן הזה."

"אתה פוחד" – אמרתי בהפתעה – "ממה אתה פוחד?"

הוא ביטל את דברי בהינף־יד וחידש את הליכתו המזורזת. דידיתי אחריו בקושי עד שהגענו למכונית. הוא התיישב ליד הנהג ואני במושב האחורי.

"היא קיללה אותי" – אמר בתערובת של זעם וחוסר אמון – "היא קיללה אותי, הזקנה הזו, שאני לא מכיר בכלל."

"היא דואגת לבן שלה והיא מזהה אותך עם אלו שממכרים אותו לסם המסוכן שלו" – ניסיתי לסנגר עליה.

"היא קיללה אותי" – חזר סאשה – " בדיוק כשחשבתי שהכול כבר מסתדר, שהכול מאחורי." – הוא נפנה אלי, מניח את זרועו על המסעד ומתבונן בי בחצי פרופיל – "תמיד הייתי אומר לאנשים: יש לי הכול בחיים. הדבר היחיד שחסר לי עכשיו זה למצוא מאהב לאשתי." – הוא פרץ בצחוק פרוע וכמעט נשנק. בסוף נרגע ונד בראשו לשלילה:

"אומרים שאין משהו שהזקנות האלה חוזות ולא קורה. נראה לי שאני הולך לשבור להם אלפי שנות מסורת, אבל אנחנו היהודים רגילים בזה. יהודים עוד לא היו להם פה, הם יצטרכו לעדכן קצת את האמונות שלהם."

הוא עבר לצחוק קצר ויבש: "רק תשיג לו את המטוס שלו ואנחנו נעשה הרבה כסף."

הינהנתי וירדתי מן המכונית. כשהתקרבתי אל דלת הזכוכית שהובילה אל הלובי, הסתובבתי והתבוננתי במכונית ההולכת ומתרחקת ובדמותו של סאשה, הממלאת את חללה.

כשהגעתי לחדר, משכתי כיסא אל המִכתבה ועל נייר מכתבים של המלון כתבתי נוסח למשלוח בפקסימיליה למספר בתל־אביב. חיכיתי מעט וביקשתי מן המרכזנית שתשיג לי מספר טלפון בעיר הבירה.

"הלו?" – בקע קולו המופתע של סאשה מן השפופרת.

"סאשה" – אמרתי לו – "זה אני. אתה מתארגן לישון?"

"כן, ולא רק אני" – גיחך סאשה ומישהי צווחה ברקע.

"תוכל להגיע בעוד יומיים ללונדון?" – שאלתי – "אני רוצה להראות לך הצעות מחיר בקשר למטוס."

"למענך, אסע ללונדון גם בלי סיבה" – אמר סאשה בקול באס שתוי – "אני מחבב אותך. אתה בן־אדם, לא כמו כל החארות שמסתובבים פה. אתה אנושי. אפשר לסמוך עליך."

"כן, סאשה" – אמרתי – "לילה טוב" והנחתי את השפופרת מבלי לשמוע את תשובתו.

אחר־כך נעלתי את נעלי וירדתי אל דלפק הקבלה לשלוח את ההודעה בפקס:

"הוא יהיה בלונדון בעוד יומיים. מציע לארגן העברה בטוחה באמצעות הסידורים הרגילים. מציע לחסל אם יתגלו קשיים בהעברה."

החברים של פייר

פייר פחד. לא היה קשה להבחין בכך. זיעה פנינית הגיחה מנקבוביות שחורות שנפערו בקרחתו. היא זלגה בנתיב של מלח אל הצוואר שלו והכהתה אותו. היא גרמה לו לתחוב מעת לעת שתי אצבעות תפוחות מאלכוהול אל המיפתח ולרווח אותו. עיניו נמלטו ממבטיו של קובי אל כל פינות המסעדה.

ישבנו במרפסת של בית־קפה לא יוקרתי מדי ושיחקנו בקצוות של תפריטים. פייר הזמין אספרסו וקובי ואני לא הזמנו כלום. ככה הוא שתה את הקפה שלו, כששנינו מביטים בו בריכוז. המבטים שלנו מיצקו את המשקה לגרגירים בתוך גרונו. יכולנו לראות שהוא כמעט נחנק.

רק יממה קודם לכן הייתי אני במצב דומה. נחתתי בשדה התעופה הקטן והמצוחצח, אספתי את מזוודתי הבודדה ועמדתי בקצה התור לביקורת הדרכונים. רעדתי ולא יכולתי להפסיק.

קצין משטרת גבולות בחליפת מדים דיפדף בסבר פנים חמור בדרכוני ואחר־כך עיין ארוכות ברשימה. הוא הרים שפופרת טלפון עתיק, מחוברת בחוט שחור, עבה. אל תוך השפופרות האלה נמזגו

מילים שישנו את גורלי. לפעמים אין ברירה אלא להמתין למה שהוא בלתי נמנע. לפעמים אתה מרגיש כמו ארנבת מול פנסים של מכונית דוהרת, נעמד באמצע כביש הזמן, בוהה באדישות לכאורה, ממתין למפגש עם הצמיגים של משאית חייך. ככה עמדתי שם ובהיתי במהומה המתפתחת, כשקצין קורא לקצין לייעוץ קדחתני.

אחד מהם ניגש אלי וביקש בנימה מעורבת של נימוס ותקיפות שאין לסרב לה שאתלווה אליו. ניגשנו אל חדרון קטן לשמאל אולם ההמתנה. הוא התיישב מאחורי שולחן ולא הציע לי לשבת, אז נשארתי לעמוד. הוא שאל שאלות מתוך טפסים ואני השבתי לתוכם ואז נשען לאחור ושאל היכן אתגורר. נקבתי בשמו של מלון קטן שהעניק שירותים בסיסיים אך מספקים למזדמן. הוא נד בראשו בהערכה: מלון כזה מאפיין אדם סולידי, החס על כספו במידה הראויה. עם מלון כזה אפילו איש במעמדו, הנחות משלי, יכול להזדהות.

בלשון מליצית משהו הודיע לי שמתנהלת חקירה, כאילו בחירת מיליו תבהיר לי את חומרת המצב בכלל ומצבי בפרט. אני מתבקש שלא לעזוב את המלון או, למְצער, את העיר הזו עד לסיום החקירה. האם אני מבין. הינהנתי בראשי והוא חייך מתחת לשפמו חיוך של סיפוק והושיט לי בחגיגיות את דרכוני, מוחתם כהלכתו.

מונית צהובה עצרה לי ונהגה יצא ממנה ועזר לי להעמיס את המזוודה בתא המטען. הקפנו גבעה פורחת ונסענו בכביש כמעט ישר עד העיר, אל המלון שלי.

מייד טלפנתי אל קובי. הוא ענה לי במפתיע בעצמו.

הוא האזין בקדרות – כמעט יכולתי לראות אותה – לסיפורי. שאל כמה שאלות ואמר:

"אהיה אצלך הערב" וניתק.

עדיין אחזתי את שפופרת הטלפון בידי כשנשכבתי על המיטה

המוצעת והבטתי בתקרה. היו עליה כתמי רורשאך מֵימיים ואני קראתי אל תוכם את כל הפחד שמילא אותי. אז קובי בוא יבוא. ידעתי שאוכל לסמוך עליו, הוא אהב אותי יותר מאשר את בניו. היינו תאומים. היכן שאני ידעתי על דברים - ידע הוא את הדברים עצמם. לא די בצירוף המילים חוכמת חיים כדי לתאר אותו. קובי היה החיים בהתגלמותם: אכזריים בדרך התמימות, חסרי פניות, שוחרי המשכיות, ללא מוסר ועם הומור של גרדומים.

ממעבידי הבנתי שפייר טען, שאנחנו שיתפנו פעולה בהעברת סודות מסחריים ומדיניים כבדי משקל ורחבי היקף לעיתונות. מטרתנו, לדבריו, היתה להרוס את האימפריה שבנה בעשר אצבעות משחר נעוריו. ככה טען פייר בעקביות בחקירותיו במשטרה. עכשיו חִייב החוק את הבאתנו בפני שופט חוקר כדי שיורה אם להגיש נגדנו כתב אישום פלילי.

הידקתי את העניבה בקשר שלימד אותי קובי לעשות ולבשתי את הז'קט. בחוץ היתה כבר שמש אביבית ואני שמתי פעמי אל שעון פרחים גדול שטיפחה העירייה ליד מעגן היאכטות בנהר. עמדתי שם והתבוננתי בזמן הצבעוני הזה, הרחתי את ריחו ורווחה גדולה ועצובה פשטה בי. אני ידעתי שתהיה אשר תהיה תוצאתם של ההליכים האלה, זה סיומו של פרק. אז עמדתי וראיתי את עצמי ניצב לפני השעון הזה בפעם הראשונה שנחתתי בעיר הזו. הייתי קטן ואבוד, לבוש בחליפה שתפרו לי בשטחים מבד כחול ובו פסי זהב. הבטתי בקנאה בגברים המחויטים, הגבוהים, האריים. בהדרגה, החלפתי את החליפה ההיא בחליפות מחויטות היטב. טיפסתי בסולם בקצב מסחרר: מנהל מחלקה, מנהל חטיבה, מנהל שתי חטיבות, סגן נשיא אזורי ומקצועי. ככה הגעתי עד להרים הירוקים ועד לטירות המכושפות של המולטי־מיליונרים שאיוו להם את העיר הזו למשכן. כל המראות האלה ועוד, שנים של ויזואליה.

התחלתי ללכת לאורך הטיילת בצעד איטי, מגוון את המסלול שלי בגביעים של גלידה ובפרימה הולכת וגדלה של הקשר בעניבתי. לבסוף, הנפתי את הז׳קט שלי על כתפי האחת ותחבתי בכיסו את העניבה המחניקה. ככה, חופשי לגמרי בכלא שנכפה עלי, פיזמתי בעודי הולך בלי מטרה.

כששבתי למלון, ישב שם קובי בכורסה בלב הלובי והפך בקדחתנות דפים גדולים של עיתון מְקומי. הוא קם ממקומו וחיבק אותי בחום ואחר הרחיק אותי בשתי ידיים פשוטות ודוחקות בשכמותַי. רגע ארוך הביט בי ואחר־כך שב ואימץ אותי אליו.

שתינו קמפארי בתפוזים וקובי האזין בדריכות לסיפורי. כף ידו הבשרנית נעה מבלי משים בקטעים היותר מותחים, כאילו רשם בכך רשימות במעברים שבמוחו. כשסיימתי נאנח: ״נוציא אותך מזה.״

הושטתי לו את מספר הטלפון של פייר ועלינו לחדרי. קובי סקר את החדר בעין ביקורתית ואמר: ״לא מי יודע מה.״ אחר־כך השתרע, בבגדיו ובנעליו, על המיטה. בטלטול רגליים ובדחיקת עקב אל בהונות, השיל את נעליו ונותר בגרביים שידעו ימים טובים יותר. הוא תחב אצבע נקניקית אל חור שבחוגה ומשך אותו למטה. החוגה שבה למקומה בקול צרצור. הוא דיבר צרפתית גרונית ומרוסקת וכשסיים, חזר ונעל את נעליו ואמר לי: ״בוא, נלך.״

כך מצאנו את עצמנו יושבים מול פייר בבית־קפה. החלה רוח קלה ופייר העביר יד על קרחתו המוורידה בתנועה כפייתית כמעט.

״אתה ושמואל הייתם ידידים״ – קבע קובי בנימה של דברי כיבושין. פייר הינהן בלהיטות, מגניב אלי מבט. ״ככה לא מתנהגים בין ידידים״ – המשיך קובי לקבוע, גחון לפנים, פניו כמעט נוגעים בפניו של פייר וידו האחת על מסעד הכיסא שלי.

״מה אתה רוצה שאעשה?״ – הצליח פייר ללעלע, בולע רוק.

גופו היה קפוא ורק הידיים שלו הרטיטו על השולחן כמו שתי חיות קטנות המבינות לפתע שאין להן לאן להימלט.

קובי הביט בו, משועשע. "אני רוצה שתאמר את האמת ורק את האמת" – הפטיר בנון־שלנטיות. בתנועה איטית שבר קובי קשית גמישה מפלסטיק והטיל אותה אל חצי השולחן של פייר.

פייר האדים והחוויר חליפות.

"אנחנו לא רוצים שתאמר שום דבר שאינו אמת, כל האמת ורק האמת, כמו השבועה שתישבע בבית־המשפט מחר בבוקר" – קובי גחן פתאום, מקרב את פניו כדי מרחק של נשימה מפייר המבועת. זו היתה תנועה של חיית טרף במשחקי ההישרדות של היער־עד העירוני. משאמר את דברו, נשען שוב לאחור ועטה את ההבעה המשועממת של הבלתי מתעניין. קובי גדל גוף והניגוד הזה בין הגמישות שהפגין לבין שריריו המפותלים היה מפעים.

"אבל שמואל נתן לי את המסמכים" – אמר פייר, מנסה להתקומם – "ממנו קיבלתי אותם. אלה מסמכים בסיווג גבוה. איך, אחרת, יכולתי להשיג מסמכים כאלה? הם סגורים בכספות!" – קובי הינהן בהבנה. הוא קירב אצבע רטובה אל אפר שנשר מן הסיגריה שהצית פייר והעלה אותו אל המאפרה.

"הוא גם אמר לך למכור את המסמכים החשובים האלה לעיתון הכי נפוץ כאן בכסף קטן" – סיכם באדישות ובקול חדגוני.

פייר החריש. אחר־כך, כאילו פלט את כל האוויר שנאגר בו מתחילתה של השיחה, ניענע בראשו לשלילה. "לא, זו המצאה שלי."

קובי הביט בו, מדגיש זעזוע במבטו. "המצאה?" – חזר כהד ושוב: "המצאה..."

פייר הטיל את בדל הסיגריה אל מתחת לסולייתו ובטש בו ברגלו עד שכבה.

"אני אספר את האמת באולם בית־המשפט" – אמר וקובי חייך – "אבל אני אומר להם ששמואל נתן לי את המסמכים."

"רק את האמת, אמרתי לך" – עודד אותו קובי בחגיגיות – "אל תסטה ימינה ושמאלה. אם הוא היה מספיק טיפש לתת את המסמכים למישהו שלא היה מורשה לכך, זו בעיה שלו, לא בעיה שלך. חוץ מזה, אני מבין שהוא לא קיבל אגורה מהכסף שהעיתון נתן לך."

פייר הִפנה ראש אל הנהר.

"לא" – אמר – "הוא לא ידע בכלל על כל הרעיון הזה, על העיתון. לא היה מה לתת לו, כי הוא לא היה שותף."

"מצוין, מצוין" – אמר קובי – "תענוג לשוחח עם אדם אינטליגנטי. דרך אגב, מה אתה עושה עכשיו, אחרי שפוטרת? יש לך מקום עבודה? יש לך עיסוק, אולי תחביב?"

פייר פיתל זווית אחת של פיו במרירות. הוא יישר את משקפיו על גשר אפו והחליק שוב על השערות הבודדות שעל קרחתו.

"כלום" – אמר, בוחן את קובי בערמומיות גלויה ועצובה – "הבוס זרק אותי ככה, בלי פיצויים, בלי כלום, פשוט מפני שהוא תפס אותי שותה בתפקיד."

קובי הניף יד באוויר וצרד באצבעותיו. מלצר מיהר אלינו ורשם במחברת שדפיה מגולגלים להביא לפייר כוס ויסקי. פייר חייך אליו בהכרת תודה.

"אנחנו עושים הרבה עסקים באירופה, שמואל ואני" – אמר לו קובי – "אנחנו זקוקים לאנשים נאמנים ומביני עניין. אנחנו לא נזרוק אותך לרחוב אחרי שנים של שירות מסור בלי כסף לכוס ויסקי ביום אביב כמו זה."

פייר גיחך בנהמה חייתית כמעט ולגם בתאווה את הנוזל, עיניו מפוזזות משפת הכוס אלינו. אגלי זיעה כבדים נתלו על עצמות

לחייו כמאיימים לגלוש אל תוך הכוס. הוא לא טרח למחות אותם. נחיריו התרחבו בכל פעם שלגם.

"טוב" – אמר קובי – "שמחתי להכיר אותך. יש לנו הרבה חברים. נהיה איתך בקשר. לא נשכח אותך." – אבל הוא לא עשה כל תנועה לקום ממקומו.

פייר כמעט נשנק מהפתאומיות של הפרידה. הוא מחה את שפתיו בקצה שרוולו ואמר: "אתן לך את הפרטים שלי..."

קובי חייך וכל פניו התרכזו סביב פיו דק השפתיים. אחר־כך טפח לפייר על כתפו:

"נמצא אותך, אל דאגה. אנחנו מוצאים את כל מי שאנחנו מעוניינים בו. היום אתה גר בכתובת זו וזו, זה מספר הטלפון החסוי שלך ויש לך אשה שאיתה אתה חי וילד שגר בכתובת אחרת עם אמו." כשסיים את מפגן הראווה הזה, הפנינו את גבותינו לפייר וירדנו במדרגות המובילות מן המרפסת אל הרחוב. מזווית עיני ראיתי אותו יושב, שמוט על הכיסא, בוהה בנו.

קובי אמר: "בוא ניקח מונית, אני עייף. אבל לפני כן, חזור אליו ושים כסף על השולחן כדי לשלם על כל מה שהוא הזמין. מה ציפית? שאני אשלם?"

הותרתי אותו עומד באמצע הרחוב וחזרתי אל פייר, שעדיין ישב באותה תנוחה. שמתי שטר של 100 פרנק על השולחן ולא אמרתי מלה. הוא עשה בידו תנועה רפה של מחאה, אך לא טרח להשלים אותה.

קובי המתין לי במונית, ישוב בספסל האחורי ומשקיף מבעד לחלון.

"סע למלון" – אמר לנהג המונית ולי אמר: "זו הפעם האחרונה שאני מציל אותך."

כשהגענו אל פתח המלון, אחז בכתפי, סובב אותי בגסות אליו ונעץ בי את העיניים שנעץ בפייר: "הפעם האחרונה, אתה שומע?"

שפה של אדום ושחור

קובי ואני, אנחנו יושבים לבד על כסאות מוגבהים מול שולחן רולטה מהודר בקזינו בספרד. אני יכול כמעט לקטוף נטיפי אור מן הנברשות מרוב שהן כבדות ותלויות נמוך. אני יכול כמעט לגעת בגלגל העץ הממורט. אני יכול לראות את המניקור שנעשה בציפורניו של הקרופּיֶיה. נערים צעירים וגמישי גו, לבושים במדים מצויצים, מעמידים לידנו כנים גבוהים ועליהם מגשים. במגשים יש כריכים זעירים ולידם כוס שמפניה תוססת שאנחנו לוגמים בשקיקה, איננו מעזים לקום מהשולחן, אפילו כדי להשתין.

עד כדי כך הולך לנו טוב הערב.

לפנינו נערמות "בלטות", ז'יטונים מרובעים גדולים, המסמלים זכיות חורגות בהיקפן. המשגיח על השולחן נראה מודאג מאוד. הוא יושב על כס מוגבה ומביט בנו בעיני נץ. אנחנו לא מוצאים חן בעיניו וזה ברור. הוא כבר הורה לפַנות את כל השולחן והשחקנים האחרים הורחקו ממנו. רק אנחנו נותרנו לשבת שם, זה מול זה.

קובי מזיע בשפה העליונה ובקות. אני מזיע בבתי־השחי. הריחות של שנינו חריפים. לא קשה לקבוע שאנחנו מתוחים או

חרדים או שניהם יחד. אנחנו בקושי מתבוננים זה בעיניו של זה. הידיים שלנו רועדות והנערים ממלאים את הכוסות שלנו במשקאות הולכים ומחריפים. הם רוצים שנשתכר ונפסיד את כל כספנו. אנחנו רוצים לנצח ולרוקן להם את הקופה. אלה אינטרסים שאי־אפשר ליישב.

קובי מבוגר ממני ברבע מאה. הפנים שלו סחופים נסיון חיים, יש לו גבות שחורות ועבותות, יש לו שפתיים אכזריות ועיניים חודרות ומרשימות. הוא אוהב לצחוק.

ולי יש בייבי פייס. אני מרכיב משקפיים מרובעים מפלסטיק שחור. אני משדר ראשוניות ותמימות: אני גורם תגובות מעורבות: יש כאלה שחשים שאני פגיע ונחפזים להגן עלי – ויש כאלה שסולדים ממני כי אני נראה להם יהיר או נכלולי. אני מניח שאני תערובת של שניהם, נוכל פגיע שפוגע בשל פגיעותו.

לקחנו כסף מכל מיני אנשים שלא בריא להפסיד להם אותו. הם כולם נוטפי קסם ומשעשעים – עד שזה מגיע לכיסם. שם הם מאבדים את חוש ההומור. שם הם רואים במי שדפק להם איזה עסק, אויב אישי בעל תוכניות מדויקות לחיסולם. הם מחסלים ראשונים, הם לא נותנים שום הזדמנות לטעות, להתנצל, לבדוק לעומק.

בכסף של האנשים האלה אנחנו משחקים עכשיו. בכסף הזה אנחנו מרוויחים. בכסף הזה אנחנו עשויים עוד להפסיד. קובי אומר שיש לו מום הלילה, הולך לו קלף, זה מהטבע, הוא לא מתכוון להפסיק למרות שאנחנו מסריחים מכסף. למרות ששתי יפהפיות עוגבות עליו. למרות שגברתנים בחליפות מתפקעות מקיפים את שולחננו. עיניו של קובי נעוצות בגלגל הצבעוני כאילו אם יביט מספיק חזק, יעצור את הסיבוב.

והוא עוצר את הסיבוב. הוא כבר לא שם לב אלי. אני זועם:

באנו לשחק בשיטה שפיתחתי. בגלל השיטה הזו קיבלנו את כספם של אחרים. אני נעלב מהתנהגותו ואני לוחש לו את זה והוא מתעלם. הוא אחוז קדחת. הלילה הוא מחובר אל השולחן, כל מספר זוכה ובמיוחד המספרים שלו.

"עשרים ושמונה" – הוא צועק בלחישה צרודה ואינו ממתין שהקרופייה יגיש לו את הזכיות. הוא גוהר על מישטח הלבד הירוק ואוסף אליו בשתי ידיים, בתנועה של אהבה גדולה, את הבלטות המקישות זו בזו בהיסחפן. עכשיו הוא נשען אחורה בכסאו. סיפוק של רגע, הידיעה שהמזל לצידך. פעם אחת מגיע גם לך להיות בצד של המזל. המשחק הזה אינו משחק בעיניו של קובי. זו גם אינה דרך להגדלת ההון העצמי – כפי שהוא בעיני. בשבילו, זוהי נקמה על השנים שבילה בצידי כבישים מאובקים, מבעבעים משמש, מוכר פירות צבר שמתפקעים ממיץ בשל. זו הוכחה לכל מי שזילזל בו – שהוא טעה. זו האמירה: אני קיים ואין להתעלם ממני, בשפה של שחור ואדום.

"בוא נשחק קצת בקרה" – הוא אומר לי – "נמאס לי המשחק הזה."

אנחנו קמים וקובי סוקר את שדה הקטל שהותרנו אחרינו. הוא מסדר בידיים עצבניות את הזכיות זו על גבי זו, לפי גודלם של הז׳יטונים. אנחנו נושאים אותם בערימות אל הקופה וממירים אותם לפזוטות ומפזוטות לדולרים. כשיש לנו סכום מדויק, קובי מחלק אותו לשניים. את המחצית האחת הוא נותן לי ומאיץ בי לעלות מייד ולהפקיד אותה בכספת בחדרנו. הוא אומר: לא משנה איך אבקש ממך, לא משנה איזו פקודה תקבל ממני – אל תתפתה. אל תביא לי את הכסף הזה להמר בו. אמרתי לו שזה ברור ונשמתי לרווחה.

"עכשיו" – חכך ידיים – "בוא ניגש למסעדה של הקזינו ונאכל משהו על חשבונם. אתה יודע שהמסעדות בבתי־הקזינו הן הטובות

בעולם." לא ידעתי. זו היתה הנסיעה הראשונה שלי מחוץ לישראל. אבל דבריו הוכחו כנכונים. המזון היה משובח וכך גם נגינת הכינורות הצוועניים. מעת לעת ניגשו אלינו מהמרים שסיימו את עסקיהם וטפחו על שכמו של קובי. הם בירכו אותו בהתלהבות, כאילו זכו בעצמם מול הקזינו השנוא. הם שאלו אותו מי אני ואמדו אותי בעיניים מוצרות. הם סיפרו לקובי כיצד הפכו את ההימורים לפרנסתם וכי הם מתגוררים בבית־המלון שמעל לאולם המשחקים וכמה טוב להם.

הם לא נראו כמי שטוב להם. הם נראו מתוחים מאוד. היו להם עוויתות בלתי רצוניות בידיהם ובפָּנים שלהם. לכולם היו טבעות זהב עבות או שרשרות זהב על צוואר פָּרי ומאדים. עיניהם התרוצצו בחוסר מנוחה ולאחר דקות ספורות של דברי נימוסין פרשו ונעו אל שולחן אחר. הם לא הקשיבו כלל לדבריו של קובי או לדברי, רק עשו קולות של הקשבה והניעו את ראשיהם במקומות הנכונים והלא־נכונים כאחד.

כשתמה הארוחה, הצית לו קובי סיגר והתרווח לאחור באנחה. כששאלתי אם לא כדאי שנפסיק היום, העיף בי מבט מאיים.

"אל תהיה לי מזל רע" – אמר – "לא פורשים בלילה שבו המזל בכבודו ובעצמו שותף איתך. זה לילה כזה שבו אתה יכול לנקות את הקזינו" – וכאן מנה סידרה ארוכה של שמות של מכרים שלו שבלילה אחד כזה היו למיליונרים, אם כי – הודה – הפסידו את כל כספם ויותר ביום המחרת.

שאלתי אם נוכל לשחק כעת גם בשיטה שלי, והוא נחר בבוז.

"אני נרדם מהשיטה שלך" – אמר – "למי יש סבלנות לאיטיות הזו? לקזינו באים גם כדי ליהנות, לא רק כדי להרוויח. אבל אם אתה רוצה, אתן לך קצת כסף ותשחק בו בשיטה שלך. רק עשה לי טובה, תעשה את זה בשולחן אחר."

קובי חזר אל השולחן שלנו והתקבל שם בכבוד מלכים – ואני הלכתי אל שולחן אחר שבו החלו הימורים מסכומים נמוכים. נדחקתי שם בין המוני משחקים קולניים שנתקפו תזזית עם כל סיבוב של הגלגל. חילקתי את כספי והנחתי את החלק האחד על הצבע האדום. למרות ההימור הקטן ולמרות שהסיכון היה סביר – הייתי סחרחר ומבוהל עד שהכדור נחת במקומו והקרופייה הכריז על התוצאות.

28 שחור. הפסדתי את הכסף.

הנחתי על האדום מנה מדודה נוספת, גדולה מקודמתה, והמתנתי שוב. בעוד הקרופייה מסדר את ההימורים על השולחן במגרפה קטנה מוכספת, הגנבתי מבט אל עבר שולחנו של קובי. קשה היה לקבוע אם הוא זוכה או מפסיד. הוא ישב מרוכז, כפוף קדימה, עיניו נעוצות מתחת לגבינים עבותים בדילר שחילק כספים מתוך מיתקן שכונה "הנעל" בשל צורתו.

הבנתי שהוא משחק "21", בלֶק־ג'ק, משחק קלפים בסיסי. מדי פעם החווה תנועה ביד פשוטה כלפי מעלה, אצבעותיה כפופות, למעט שתיים מהן, שהצביעו לעבר המחלק. זה כפף את גֵוו בהכנעה ושלף קלפים מפי הנעל, שוטח אותם בעדינות לפני קובי.

פניו של קובי נהרו והוא גחן אל השולחן לאסוף את הזכיות. למראה הזה נרגעתי והמשכתי לשחק בסכומים הפעוטים שהלכו והצטברו לזכותי.

ככל שנקפו השעות, הלכו האולמות והתרוקנו. בשולחן שלי נותרנו רק אני והקרופייה. הרווחתי מחצית מן הסכום שעימו התחלתי. בשולחן הגדול המשיך קובי לשחק, מותש בעליל, ראשו מתנודד, ניתז ברתיעה בכל פעם שהוא מקיץ מבדל שינה טרופה. ככה שיחקנו שנינו בכל בית־הקזינו הענק הזה ומולנו שני אנשי קזינו עייפים. בסתיו היום הזה, נשרו החיוכים המקצועיים

והעמדות הפנים המנומסות מעל פניהם של כל המשתתפים. כולנו הבטנו במתיחות בכל חלוקה של קלף, בכל סיבוב של הגלגל, במנוחתו של הכדור, בהינתזו מבין אצבעותיו המתוחות של הקרופייה. כולנו עצמנו את עינינו בין גלגול לחלוקה ובין משיכת קלף לתשלום הרווחים. לפעמים הרגשתי שקשה לי להתרומם מהכיסא, להתכופף קדימה ולהניח את ההימורים נכון על הריבועים שקטנו וגדלו מול עיני.

בעודי משחק, קם קובי ממקומו והתנודד אלי. בדרך התיר את עניבתו והניח לה להידלדל על כרסו. הוא פרם את כפתורי חולצתו העליונים וצנח בכבדות על כורסה מאחורי. לשתיקה שלו היתה נוכחות ואני חדלתי ממשחקי והסתובבתי אליו בחצי גוף, משפשף עיניים ביד דביקה. הבטנו בשטיח המוכתם עד שהוא אמר: ״נשארתי בלי כלום.״

אחר־כך: ״לך, תביא מהכספת את הכסף ששמנו שם קודם.״

אבל הוא אמר לי לא להישמע לו בשום אופן. אני מרוויח כבר חמישים אחוז בשיטה שלי והאיש הזה הפסיד את כל כספנו הפנוי. זעם בוהק היכה בי. רציתי לאחוז בצווארונו ולטלטל אותו עד שיכאב לו. במקום זה, קמתי מהכיסא, מרגיש רק עתה את רגלי שהפכו לפקעת שרירים בצקתית. צעדתי בהיסוס, עד שהכאבים חדלו ויכולתי ללכת, עקב בצד אגודל, אל המעליות.

כששבתי, ישב עדיין קובי באותה כורסה ובאותה תנוחה, ישֵׁן. אני אוכל לא להעיר אותו, חשבתי. אוכל להגיד שנרדמתי בחדר, שאיבדתי את המפתח לכספת, שהערתי אותו ושהוא נרדם שנית. אוכל להגיד כל דבר שיעלה בדעתי עכשיו שהוא ישן – והוא רק ישמח שאני אומר את זה, הוא רק ירצה להאמין לי. זו ההזדמנות האחרונה שלנו.

הבטתי בשקית הניילון המרשרשת שבה ארזנו את השטרות

הירקרקים. מיששתי אותם. נגעתי בקובי בכתפו והזזתי אותו קלות.

הוא התעורר בבהלה והביט סביב כאילו זר לו המקום. אחר־כך נטל ממני, בתנועות מוכניות, את החבילה הארוזה, והשתרך בצעדים כושלים אל השולחן שלו.

ידעתי שזו שאלה של זמן עד שישוב בעיניים מזוגגות ובפה מעוות בחיוך מאולץ.

"נגמר" – אמר – "נזוז מפה."

אספתי את הכסף על השולחן שלי והראיתי לו בגאווה את הרווחים. הוא גיחך בבוז:

"פחות ממה שהפסדתי שם בכל דקה מהערב המחורבן הזה."

אבל זה כל מה שהיה לנו. ארזנו את חפצינו המעטים וחמקנו מבעד לדלת אחורית אל מונית בראש התור. קובי התפרקד במושב האחורי ועצם את עיניו. מסרנו שם של מלון בלב העיר מדריד והנהג החל לנסוע בשבילים מפותלים על צלע הר.

באמצע הדרך ירד קובי מהמונית והקיא. אחר־כך כבר סירב הנהג העצבני להניח לנו להמשיך עימו בדרך. הוא התעקש שנשלם את המגיע לו על־פי מונה ידני עתיק, ומשעשיתי כן, לחץ על דוושת הגז ונעלם.

ככה נותרנו, קובי ואני, על צלע הר בלתי מוכר, הרחק מכל מקום יישוב, בלילה אפל במיוחד. הוא החל ללכת במעלה הכביש ואני אחריו, שתי דמויות צ׳פליניות בחליפות זולות ובעניבות מתנופפות. כעבור שעות ספורות לא נראה היה שאנחנו מתקרבים אל העיר. במרחק זרחה שמש וצבעה אותנו בורוד מוכתם.

קובי פנה אלי ואמר:

"מעכשיו נשחק רק בשיטה שלך, שמואל, אני נשבע לך, רק בשיטה שלך."

לא עניתי לו. לא האמנתי ביכולתו להבטיח משהו ולעמוד בו.

לא ביקשתי את ההבטחה הזו ולא ידעתי מה לעשות בה משניתנה.

הוא גרר את רגליו בכבדות, מוחה דמעות מעיניו ומייבב: "רק בשיטה שלך, אני נשבע, אף פעם לא נהמר סתם. נהמר על השיטה הזו ונרוויח. נרוויח כל־כך הרבה, מיליונים. לא נדע מה לעשות בכסף. כמה סטייקים יכול בן־אדם כבר לאכול? ובכל זאת, נרוויח עוד ונגור במלונות הכי יפים ונזיין את הבחורות הכי יפות ונלבש את הבגדים הכי יפים..."

היו כיסופים כל־כך גדולים בקולו, עד שחיבקתי אותו בחום ואמרתי:

"על בטוח, קובי, על בטוח, אני ואתה, אנחנו נזיין את כל העולם הזה וכל מה שאמרת יהיה ואפילו יותר מזה. אנחנו נשחק רק בשיטה שלי וניצמד אליה והכול יהיה בסדר ובתי־הקזינו בעולם ייזהרו מאיתנו כמו מאש..."

"כמו מאש" – אמר קובי ועמדנו חבוקים זה בזרועותיו של זה, שתי צלליות אל מול יום חדש.

צחוקים ופרפרים

בבית הורי, בשעת בין־ערביים, אני עולה אל עליית־הגג. אני יושב על הספה של ילדותי שהקצוות שלה קרועים וחושפים ריפוד דהוי ומתפורר. יש לה משענות מעץ כהה, מלאות שריטות שנשרטו בידיים קטנות. אני מביט בהן, בשריטות האלה, ואני חושב על העבר שלי. הן בהירות על רקע העץ החום, העמוק. קרן אור תועה נופלת באלכסון על השטיח. מין פלמיות באוויר. האור מתאים, הצל, הכול.

יש ציור גדול על כַּן. בציור יש יער עבות, עצים גדולים ואפלים. כרכרה עומדת בקרחת יער ולידה עגלון. הוא לא מביט לשום מקום, כאילו כבר לא נותר לו מה לראות. אין אור ואין צללים, רק גוש שחור של עלווה ודמות הסוס מוארת מבפנים באור צהוב.

על השטיח שוכב לו אחי הקטן ומדמם. שני נחלים קטנים של דם ניגרים מהשריטות שלו. הם מתווים עיגול כמעט מושלם על פרקי ידיים לבנים ונגמרים בין האצבעות שלו שמתעוותות בלי הרף. אני מניח שזו קריאה לעזרה, אבל קשה לשמוע.

אני כורע לרגליו ובוחן את הפצעים. הם שטחיים. אבל הוא

דומם ופניו מכווצים כאילו הכאב שלו פרץ את מעטה העור אל פני השטח והוא אדום. אני מנגב אותו בעדינות, בלי להכאיב.

הוא מביט בי בעיניים של סוס פצוע שיודע שצריך לירות בו. ממנו לא בוקע אור, רק חשכה גדולה. היא נפוצה בחדר ועושה אותי סחרחר. אני מזדקף ונשען לאחור על עקבי. אחר־כך אני מתיישב לידו ומחזיק את זעקתו בין שתי ידיים חמימות.

ככה אנחנו יושבים זמן־מה. שנינו נושמים. נשימתו מהירה ורדודה, כאילו להספיק. שלי קצובה. אוויר נפלט, אוויר נקלט והריאות שלנו מתערבבות בדחיסות הזו של החדר הזעיר. מזווית העין אני קולט ספרים של ילדותי. יש להם כריכות כחולות מנומרות והם נחים בסדר מופתי זה ליד זה, כמו תמיד.

אני משפיל אליו עיניים ואני אומר לו שהכול בסדר, שלא ידאג. הוא בן תשע־עשרה והוא מחייך חיוך של איש זקן ומנענע חלושות בראשו. הוא מבין הכול, הרבה יותר מדי. עוד מעט אצטרך להרים אותו בין זרועותי ולהושיב אותו על הספה. אנחנו לא לבד. אנשים מדברים למטה וההדים שלהם עולים אלינו כמו בת־קול. אני מנסה להאזין ולזהות מי מדבר. אמא שלנו ואחותנו. גם נועה שם. עוד מישהו הגיע, פרץ דיבור נרגש ושתיקות ארוכות.

אנחנו עורכים את המחול של ניקוי השרידים. אני יורד למטה, אומר שלום נחפז ומביא איתי נייר טואלט ירוק וגס אל האימה. אני מוחה ביד נזעמת את אחי מהרצפה ואת אחי מהשטיח ואת אחי מהספה. עכשיו אחי כתמים בכל מקום, כהים. אינני שבע רצון אבל הוא עדיין על הרצפה, מתעוות בניסיון נואש לבכות. זה לא יילך לו. זה לא יילך לנו, שכחנו איך.

אנחנו בוכים מתוך ורידים קרועים.

האור נוטה להיעלם. רק כך אני יודע שהזמן עבר. תריסי עץ חומים כולאים את אחי מאחורי סורגים של צלליות. ידיו גרומות,

אני שם לב. רק עכשיו אני מבחין בו באמת. הוא מגודל קצת ויש לו פנים של ילד, הילד שגדל איתי. אני כבר לא הייתי ילד כשנולד ובכל זאת, אח קטן שלי. אין לי אשליה שמשהו ייעלם.

עכשיו הוא נח, עיניים עצומות, הריסים הארכניים שלי וגם שלו מעל עפעפיים דקים. בצוואר שלו רוטטות ציפורים לכודות בדם המתגעש. הוא שוב בוכה ואני מסב את עיני וכל אותה העת איני מעז לחבק אותו. כל אותה העת אני נסוג ומתקרב כמו מטענים חשמליים, אחי הקטן ואני. הזרועות שלו לצד גופו והזרועות שלי לצד גופו ואין, אין מגע. אני מועך כדור נייר אדום ותוחב אותו לכיס מכנסי.

יש פה שעון והוא מתקתק שניות. אין להן אורך שווה, לשניות האלה. קודם הן נשמעו ארוכות יותר. קודם היה זמן אחר. שטף הדם פסק והוא אורג צורות שחורות, כמו מלמלה, על הפרקים המגוידים. אני חושב שבטח כאב לו להעביר את סכין הגילוח הישן על הפרקים האלה. אין בהם בשר, רק עצמות ועור. לחתוך בעצמות עד שיפרוץ הדם. לבקוע את העור, לפרוש אותו כמו פרפר אדום ולפרק את כלי הדם שלך. אני עובר לשבת על כיסא העץ ליד המכתבה שקיבלתי מתנה לכבוד שלום כיתה א׳.

הוא מנענע בראשו כשאני שואל אם הוא יכול לקום. אני אוחז אותו מתחת שני בתי־שחיו והם לחים ושעירים. אני עובר לשבת מולו על כיסא הנדנדה של סבתי, מניח על ברכי כרית רקומה בקטיפה מרוקנית. יש סוס על הכרית ויש סוס בציור. אני אוחז בעדינות בכף ידו והוא קופץ אותה ונרתע. לא הכאבתי לו, אני יודע, זה לא זה.

אני ממתין, ידו בכף ידי, עד שיתרפה. ככה אנחנו אחוזים, אין כוח בידינו, רק שאלה והבטחה, רק פחד מעוד כאב והתחייבות. מוכרח להיות אמון. מוכרח.

אז כף ידו נפתחת ואימוצה גרם לפרץ דם חדש. אני מוחה אותו בכדור הנייר שבכיסי. עכשיו הוא ממש נוטף. לא הבאתי מספיק. אני יורד למטה בדילוגים במדרגות המתפתלות. אני לוקח גליל שלם, אגדים ותחבושות. הכול אני תוחב אל תוך כיסי ובלי לומר מלה, אני חוזר אל עליית־הגג. שם הוא יושב כמו סופר פרעוני, ידיו על שתי ברכיו, פתוחות וכפותיהן כלפי מעלה. האצבעות המחוננות שבהן הוא מצייר טבולות בדם ואני מוחה ומנגב, מוחה ומטיל אל הרצפה, לוחץ מעט ושוב מורח. אחי קורא לי בשפה של דם ואני מוחק אותה, איני רוצה לשמוע, איני יכול.

אני חובש אותו ומצמיד באגדים דביקים והוא פוקח את עיניו ומביט בפרפרים הלבנים שהנצו על פרקיו. הוא ממשש אותם בפליאה, איך היופי הלבן־אדום הזה צמח לפתע.

אני מודד לו דופק והוא מתמסר למגע הכמו־מקצועי שלי. הדופק תקין, אפילו לא מהיר. הוא לא איבד הרבה דם, אפוא.

הוא אומר לי שהוא בסדר עכשיו ומבקש כוס מים. אני נזכר ביום אחד, כשהיה תינוק, הולך בקושי, ואני הובלתי אותו בחזרה מהמרפאה. לקחו דם מוורידיו והוא בכה. כדור צמר־גפן ענקי תחוב בשקערורית זרועו והוא סוגר עליו בכוח, כאילו יש בו הבטחה לטוב. פתאום נפל לו הכדור והוא מביט בעיניים קמות בעפר המזוהם ומייבב. הוא קטן מאוד ואני מחבק אותו ומוחה את דמעותיו מלחיים שמנמנות. אני מספר לו סיפור על "דבקוקה צמרגף", מפלצת הצמר־גפן שגרה בעפר ורוצה לשוב לשם. עיניו מתבהרות והוא פורץ בצחוק מתגלגל, הצחוק הזה שבאוזני כעת, חזק מכל קול אמיתי. הוא לוגם בלגימות שקטות והעיניים שלו שחורות ומביטות למרחקים שאינני מצוי בהם, אולי אל תוך היער, בין העצים, עם העגלון הזה והכרכרה. לאן הוא רוצה לנסוע?

כל אותו הזמן המוח שלי עובד. המוח שלי מכונה, שהחלקים

שלה משומנים, שחורים ומבהיקים, שאין בה פגם ולא טעות, אין בה כאב. מה לכאב ולמכונה? מה למכונה ולאח שלי על הספה? הכתפיים שלו שחוחות והוא לבוש חולצה קרועה ומכנסיים ישנים, שרידי בגדים שלי. יש שערות מועטות על החזה שלו ויש לו חתימת זקן וחתימת שפם.

איזה סיפור אספר לו עכשיו שלא יבכה? איך אצחיק אותו? איזו מפלצת עלי לשלח לעפר?

אני אומר לו שיארוז כמה דברים, לא הרבה מדי, הוא בא איתי. הוא נד בראשו. עדיין לא מש ממקומו. עדיין הפרפרים שבידיו אינם עפים. הוא מכפתר בליאות את הכפתורים העליונים של חולצתו ומגלגל את שרווליה למטה עד כף ידו. אותם הוא לא טורח לכפתר. כשהוא קם אני רואה כמו לראשונה, שהוא גבוה וכפוף, שפניו שדופים, שעיניו משוקעות במערות כהות. שיש לו שומה חומה גדולה על לחי שמאל. את רגליו הוא גורר בהתרחקו ממני.

שנינו יורדים למטה. אל תספר להורים, הוא מבקש, אני מבטיח. אנחנו יורדים למטה והוא נכנס לחדרו ויוצא ממנו במהירות, נושא בידו שקית פלסטיק קטנה שידיתה קרועה. גם הכיתוב שעל גבה נמחה. מתוך שפתיה מציץ זוג מכנסי ג׳ינס מהוהים.

אנחנו אומרים שלום והולכים בנחת למכונית. אני פותח לו את הדלת והוא נכנס למושב האחורי ומתיישב, קפוא, שקית הפלסטיק על ברכיו. הוא מחבק אותה בחוזקה בין זרועותיו ומביט קדימה.

נועה נוהגת ואני מביט בו במראה המכוונת לאחור. שוב המבט הזה, המת, מופנה אל החלון, רואה ולא רואה מבעד לשקיפות. שמוטים על המושב, הוא והשקית שלו, המכנסיים קופצים מצד אל צד עם טלטולי הדרך. ככה הוא נרדם, צרורו אחוז בידיו וסנטרו נוגח בחזהו השקערורי.

מעת לעת הוא מטלטל את ראשו לאות מיאון. הוא מסרב, הוא

לא משלים, לא משתף פעולה. רק הידיים שלו נחות, כאילו התנתקו משאר גופו.

כשאנחנו מגיעים ונועה מתמרנת אל החנייה, אני נוגע בכתפו והוא פוקח זוג עיניים ומביט בי כמו פעם, כשהייתי אח גדול, כשהייתי העולם כולו. אני משיב לו מבט של אז ונוגע בכתפו מגע קליל. כשהיה בן שנתיים, עזבתי את הבית לשנים רבות. הד הפגיעה ההיא בתוך עיניו כעת, צל העלבון. אני מבטיח לו במגע הזה שאני פה להישאר. אני אומר לו במגע הזה שאני אוהב אותו. אני מביט בו ארוכות והוא אינו מסיט את עיניו ממני.

לפתע הוא צוחק וגומות של חן נקוות בקצות שפתיו. הוא מניף זוג ידיים אל על ומנפנף בפרפרים שלו. הוא מחקה את מעופם. הוא מורט בכנפיהם. הוא צוחק ואני משיב לו צחוק ונועה צוחקת וחלל המכונית נמלא צחוקים ופרפרים.

אנחנו לא טובים באהבה

אבא אחז בגבו ואמר: "כואב לי." בגב כאב לו והוא עיווה פנים משופמים בהעוויה מאופקת. אבא אינו מראה את הכאבים שלו. הוא שומר עליהם כמו שאחרים שומרים בושות ישנות או רגשי אשמה.

אני הבטתי בגוף החסון והשחום שלו, סמוק כולו ומתקשה מעט לנשום. אבל הוא לא הפסיק לעבוד אפילו לרגע. הוא עדר בגינה ותיקן מרישים בעליית־הגג וצבע חלקי מתכת בגדר המקיפה את הבית, וכל הזמן התלונן על כאבים הולכים ומתחזקים.

כך ארבעה ימים.

כל הזמן הזה שאל אותי: "מה זה, אתה יודע מה זה?" והעיניים שלו התבוננו בי בתחנונים וכל הפנים שלו בכו אלי מהמיטה הנמוכה ואני ישבתי לידו ועיסיתי לו את הגב בתנועות חלקות ואמרתי לו: "זה שום דבר, אבא, זה יעבור, זה השרירים שלך." והוא נרגע וניסה להירדם.

ביום הרביעי גברו הכאבים ובערב החלטנו לנסוע כולנו אל בית־החולים. אמי ארזה תיק קטן ובו בגדים מעטים ואוכל למכביר,

לבשה חולצה וחצאית והלבישה את אבי. הוא התקשה לנשום ולהסתובב מצד לצד ובעיניים שלו היתה אימה גדולה שאולי אני טועה וזה איננו שריר תפוס. אבל אני חזרתי ואמרתי: "אבא, זה כלום, זה סתם שריר תפוס."

בדרך אל בית־החולים, ירדנו, נועה ואני, מן המונית והיא המשיכה לדרכה, נושאת בתוכה את אבי המתייסר ואת אמי. נועה אמרה: "היו צריכים כבר קודם ללכת לבית־החולים," ואני התפרצתי עליה בזעם להסוות את הספק שחשתי ואת החרטה. בדרך הביתה, באוטובוס המואפל, השעינה נועה את ראשה עלי ואמרה לי ברכות: "היו לך כוונות טובות. בכל זאת, היו צריכים ללכת מוקדם יותר. זה חוסר אחריות להשאיר את זה ככה כל זמן שהכאב נמשך." ליטפתי את השיער שלה וכל הזמן חשבתי: "מה עשיתי, מה עשיתי, אני ממש חולה."

כשהגענו, חיכתה לנו הודעה מאמי. הקול שלה נשמע מוזר, כאילו סוממה, קול שבין כעס גדול לחמלה. היא הודיעה לנו שלאבי היה התקף־לב, שהתחיל לפני ארבעה ימים והכאבים הוקרנו לגב התחתון שלו.

מה שאני שמעתי בקולה, זה איך במשך ארבעה ימים מנעתי ממנו טיפול רפואי שעשוי היה לצמצם את הנזקים שהסב לו ההתקף החריף. ארבעה ימים סמך עלי בעיניים עצומות, נשאר בבית, עושה את העבודות הפיזיות הקשות ביותר כי בנו, אני, המלומד, קבע שאין לו שום דבר חמור יותר משריר תפוס.

אני ממש חולה.

לבקר אותו נסעתי רק כעבור כמה ימים. הוא שכב בחדר לבדו, במיטה בעלת צירים מתכווננים. עיניו היו נעוצות באימה מורחבת במוניטור. היד שלו, שחומה ומגוידת, נחה על סדין צחור והתעוותה באורח לא רצוני. מחט גדולה היתה נעוצה בה, רוח

רפאים של עירוי שסולק משם לפני בואי.

כמה היה קטן שם ואז, במיטה ההיא. כמה מכווץ. עמדתי בפתח החדר והבטתי בו, לפני שראה אותי. כשראה, ניסה לחייך במאמץ. הוא קרא בשמי בקול רפה וניסה להושיט יד מידלדלת מן השמיכה, אבל נכשל. דקה ארוכה עמדנו שם, זה מול זה ואחר־כך חציתי את המרחק ונטלתי את ידו בכף ידי, הקטנה משלו בהרבה, ולחצתי אותה. חיוך גדול התפשט בפניו, מקמט אותם כמו גל, כמו סחף של עור ושל בשר שהתנפץ אל העיניים המבריקות שלו.

הוא אמר לי שהוא מרגיש בסדר ושהרופאים אומרים שלא נגרם נזק ניכר לשריר הלב ושזה נס, כי ארבעה ימים הוא הסתובב עם ההתקף הזה. ארבעה ימים שבהם אמרתי לו לנוח ועיסיתי לו שרירים תפוסים בגב. אבל את זה הוא לא אמר, רק המבט שלו שאל והיו בו כל הכאבים והתמיהות של ילד שנבגד. אני את מבטי שלי הסטתי והקפתי את מיטת המתכת הבוהקת סביב סביב. יישרתי את המצעים בלי כל צורך, דוחק פינה שלוחה של סדין בחזרה אל המסגרת, מיטיב את הכר שלו. כל אותה העת עקב אחרי בעיניים זורחות.

"באת" – חזר ומילמל.

"באתי, באתי" – אמרתי במבוכה – "לאבא שלי יש התקף לב ואני לא אבוא?"

צלונים ירוקים ומאובקים כיסו על חלון יחיד הפונה אל הרחבה, ברז טיפטף אל כיור קטן. מחוץ לחדר, ההמולה הרגילה של בית־חולים. מחוץ לחדר הזה חיים וכאן: קלאסיקה של רגש.

הוא שוב קורא בשמי. "חשבתי שאני מת" – אומר ומתחיל להתייפח. הוא לא זז בכלל. הגוף שלו מאובן, רק העיניים עצומות ומתוך מקום נסתר בעפעפיים הדמעות האלה, כמו וילון שקוף. אני מנגב אותן ברכות במטלית שאמי גזרה מחיתול של תינוק, אולי

שלי. הוא נכנע למגעי ומסב את ראשו לפי הוראותי: ימינה, שמאלה, עכשיו מעט למעלה, שוב למטה.

איננו מבקשים סליחה זה מזה. לא מדברים.

בסוף הוא שובר את השתיקה. קשה לו, אני רואה, הנשימה עדיין לא סדורה ויש עוד כאבים של אחרֵי בחלל בית־החזה. "אתה חוזר עכשיו לתל־אביב?"

"יש זמן" – אני עונה – "באתי לראות אותך ולא לכמה דקות."

"חשבתי שאני מת" – הוא ממלמל שנית – "ואז חשבתי עליך. רק עליך. לא חשבתי על אף אחד אחר." – הוא מונה בקושי רב את שמות אחַי ואחותי – "אמרתי: מה יהיה עליך? תדאג לכל האחים שלך אם אני מת!" – יש דחיפוּת בקול שלו, מין החלטיות שאני לא מכיר.

אבל הוא מתכונן להמשיך, הוא לא סיים: "אני ואמא שלך לא מבינים אותך כל־כך. קשה להבין אותך, אתה שונה, אחר. כולם פחות או יותר נורמליים, אתה מיוחד. אני הייתי מאוד גאה בך בבר־מצווה כשנאמת חצי שעה בלי להתבלבל. תמיד הייתי גאה בך. גם אמא, היא גם אוהבת אותך מאוד. אנחנו לא טובים באהבה."

אני לא חושב שאני רוצה לשמוע את הדברים האלה. לפעמים ממש מאוחר. לפעמים עדיף אף פעם. זו אחת הפעמים האלה. אני מניח יד על מצחו הבוער ומותיר אותה, צוננת, שם, מאותת לו שאני רופא והוא חולה. שנשמור את היחסים בינינו במישור הזה: קר, אובייקטיבי, אהבה מוסווית בעניין קליני טהור, יש חום, אין חום, יש זיהום שאחרי התקף, או אין. אנחנו מעבירים את רגשותינו באופן הרפואי הזה. אבי נכנע ליד שלי והוא עוצם עיניים ומתמסר למגעי.

"יש חום" – אני משמיע בנימה הכי עניינית שאני יכול – "אתה מקבל אנטיביוטיקה?"

הוא מהנהן. "תראה לי" הוא מראה. אני יוצא למסדרון ומשוחח עם הרופא המטפל בו. כשאני חוזר. הוא נראה ישן. עיניים עצומות, מוצלות ריסים כבדים וארוכים, בדיוק כמו שלי.

"תשמור על עצמך" – הוא מצווה לפתע ואף שיש בקולו בהירות אני מעדיף לחשוב שהוא הוזה – "אל תעשה שטויות. אמא ואני אוהבים אותך ולא רוצים שיקרה לך רע."

"איתי הכול בסדר" – אני מרגיע – "אני אדם מבוגר, אני מחליט על החיים שלי, אני כבר אחראי, זה לא צריך להטריד אתכם. בטח לא עכשיו, שיש דברים דחופים יותר."

טעות. הוא מזדקף בחרדה, כמעט קורע מעליו את השמיכות. הוא מתבונן בי בחשדנות וכעס פתאומי מתגנב לקולו: "איזה דברים דחופים? הרופא אמר לך משהו? תגיד לי הכול! תמיד אתה עושה לי רע! בגללך כמעט שמתתי הפעם! למה מגיע לי מכולכם יחס כזה? אני לא בעל טוב ומפרנס? אני לא אבא טוב לילדים שלי? כולכם רוצים לראות אותי כבר מת! עשיתי את שלי, עכשיו אני יכול ללכת." – הוא מתעייף מאוד מן הנאום הזה ואיני מעז לדחוף אותו בעדינות בחזרה אל הכר התפוח, הנושא עדיין את דמותו בראי שקערורי.

הוא צונח לאחור, תשוש: "גם אמא שלך... " – הוא אינו מצליח להשלים את המשפט. רק דרך הגראפים במוניטור הוא מדבר בקווים שבורים, מחודדים.

אני מתפלל שיירגע. אני מנסה לשלח במוניטור האטום את רצוני. בחדר ישנם פחדים של ילדותי. אני רואה אותם ברורים ומובחנים באוויר הזה שהוא עומד ותרופתי. אני שומע את הקולות כולם בין הצפצופים של המוניטור.

ואני מבין פתאום את הסוד. זה כמו התגלות, כמו הידיעה שיש לך מפתח לדירה שלא ביקרת בה שנים רבות, אבל כל החפצים שבתוכה במקומם. עכשיו אנעץ את המפתח בחור חלוד של המנעול. הוא

יסתובב בחריקה והדלת תיפתח. קורים עבים ואפורים עוטפים הכול. במדפים, מוצרי מזון טחובים ועבשים וחרקים וריח ריקבון.

אבל אני יודע שאני חייב להיכנס. אני יודע שמבלי להיות שם פעם, פעם אחת נוספת, אין לי תקומה. אני עושה את הצעד הראשון, כמעט לא רצוני. זה כמו לשקוע בביצה שחומריה ערפל. ככה אני נאבק לנשימה, ככה הדופק והחיוורון והזיעה.

אבא מנסה להתהפך במיטה ולשכב על שמאלו. צלילים חדים עולים מן המוניטור. אני ממהר אליו ומרסן אותו, כמעט בכוח, מחזיר אותו לתנוחתו הראשונית. אני מפעיל לחץ על הכתף שלו והוא מתנגד, מנסה להיאבק אבל אני מנצח והוא שוקע, בהכרת תודה, בכר.

רופא נכנס, מלווה באחות חמורת סבר. הם מצווים עלי לצאת מן החדר כי זו שעת הבדיקה הרפואית. מבטיהם אינם מותירים לי כל ברירה. אני ממתין ליד דלפק האחיות. שעה קלה אחר־כך הם יוצאים ומתווכחים ביניהם. אני מחכה שיגוועו קולותיהם במסדרון ואני נכנס אליו.

הוא שכוב, מוגבה מעט, עירוי נתון בגב ידו וממנו זורמים אליו נוזלים כמעט צלולים. הוא ישן בנחירות קלות. החזה שלו עולה ומתרומם ברגיעה. הידיים שלו מונחות, חיוורות מעט, לצד גופו. אני כמעט מלטף אותן ואז נרתע.

כשאני יוצא, אני צועד חרישית, כמעט על קצות האצבעות אל דלת הכניסה. נועה קמה ממקומה ומביטה בי: "איך היה?"

"היה בסדר" – אני אומר – "בואי, ניסע הביתה."

אמא אהבה אותך מאוד

כשהגעתי, כבר היתה המזוודה המתפוררת שלו ארוזה וקשורה בחבל עבה שמצא בוודאי במחסן. זוויות בגדים הציצו מבעד לסוגריה ונשרכו על השטיח המאובק. בתוך כל העזובה הזו ישב הוא והביט, כהרגלו, בקיר הלבן שמולו.

נכנסתי והוא לא זז ממקומו, כאילו לא הבחין בי. רעמת שיער גדולה, מוכה אפרוריות, עטפה את ראשו במעטה מתגונן ועיניו היו כבויות וחומות.

"אבא" – אמרתי – "שלום."

הוא התנער מהסיוט הפרטי שלו והתבונן בי. בקושי רב העלה פגר של חיוך על פנים דוויים והניח לַיד שבה ניסה לנופף אלי לצנוח חזרה על הכרית האדומה שלצידו.

"מה שלומך?" – אמרתי וקולי היה גבוה מהרגיל ועליז מהרגיל ולא רימה אותו כלל.

"אתה רואה" – הוא אמר –"אתה רואה."

"אכלת משהו?" – הנחתי את התיק על השטיח ופשטתי מעיל עור ישן מעלי. זה היה תרגיל שמעולם לא הכזיב. אוכל. הוא התנער וזיק חיים ניצת בו:

"אתה בטח רעב" – הוא אמר – "להכין לך משהו לאכול?"

"בשמחה" – אמרתי – "אני יכול לעזור לך, אם אתה רוצה."

"אתה, שב" – פסק – "אני אכין לך משהו."

בדרך למטבח ראיתי שהקירות סדוקים וגדר הגן נשקפה חלודה מבעד לחלונות המאובקים. לא הערתי דבר. בזמנים אחרים לא היה אבי מניח להזנחה כזו. בזמנים אחרים הוא היה מסתער בדון קישוטיות על כל איבר חלוד בגוף המורחב הזה שהיה ביתו, סותם כל סדק בכלי עבודה מעודנים, שחום, מתוח ומבהיק מזיעה.

"אמך מתה בשלווה" – הוא אמר ולפתע נקמר גבו והוא נשם בכבדות מעל כיכר הלחם שבצע. אחר־כך חזרה נשימתו לסדרה והוא הזדקף. כך בכה אבי: בסתר נשימה מופרעת.

"אני יודע שזה לא נכון" – אמרתי, ממולל פינה של מפת שולחן מפלסטיק – "היא מתה בייסורים. אבל לא יכולתי לבוא, אבא. אתה מבין?"

הוא לא ענה ורק השים עצמו כמתעניין מאוד בביצים שהניח בתוך קומקום נטול ידית, מלא במים קרים. את הקומקום הניח על אחת הלהבות והביט באש.

"היא היתה צעירה מאוד כשילדה אותך" – אמר לפתע – "והיא אהבה אותך מאוד."

"היא היתה אשה חולה" – עניתי לו. השיחה הזו עייפה אותי. יש דברים שאדם צריך לשים סוף סוף מאחוריו. את אמו, במקרה שלי.

"כשהכרתי אותה" – הוא המשיך בקול חולמני – "היא היתה האשה הכי נערית שהכרתי. היא היתה יפה. היה לה עור מתוח בגון אפרסק והיתה לה תספורת של נער וקשיחות שלא הלמה כלל את קומתה ואת... " – הוא הניף את ידו, הוא התייאש מיכולתן של המילים והעדיף, שנים רבות, לחיות לגמרי בלי שפה.

"אתה ראית הכול, את כל מה שעשתה לנו" – קבעתי עובדה,

קבעתי אשמה. היה חם מאוד ולח מאוד בעיירה הזו שעל שפת הים. ניגבתי את מצחי בנייר טואלט גס שמצאתי בכיסי. בטח מהביקור הקודם.

"ראית הכול ולא עצרת בעדה" – לא רציתי להמשיך אבל המשכתי. זו היתה הזדמנות טובה ונדירה שכן אבי לא דיבר – לא איתנו, בכל אופן.

הוא חתך בדקדקנות את העגבנייה היחידה והרקובה שמצא בסל הירקות, פרוסות פרוסות, שקופות שקופות. גרף הכול בסכין מטבח גדולה אל קערה.

"פחדתי לאבד אותה" – הוא אמר ולא יסף. רק סידר בקפידה על מגש עץ את מה שהכין לי לאכול והתיישב מולי, מביט בי כשאני גומע את המזון, כמעט בלי ללעוס.

בערב, בחדר הישן של אחותי, התיישבתי על מיטת העץ הנמוכה, על הכיסוי הרקום, האוורירי, הקרוע באמצעיתו, והבטתי בתמונתה של אחותי. לפני הרבה שנים, בגן ילדים נשכח, אחותי, שמנה ועגולה, אוחזת גיטרה זעירה בידה האחת ומחייכת אל המצלמה חיוך שחור־לבן.

עצמתי את עיני וחשבתי על אבי שפחד לאבד את אמי. זה מעולם לא עלה בדעתי. הם נראו כל־כך ביחד כל הזמן. הם היו הוודאות היחידה בעולם שלנו, ילדיהם. אבא ואמא, יחד, לנצח. ועכשיו – זה: "פחדתי לאבד אותה." עולם שלם, חדש, בתוך משפט.

אמא מקולקלת, אמא משובשת, מלאה שגיאות.

לפעמים היתה מתיישבת על כיסא באמצע הבית הזעיר שהיה לנו ואומרת שהיא בשביתה. כך היתה קופאת ימים, סורגת, מביטה בנו, מסרבת לדבר, אינה שועה לבכיינו, אמא ששפיותה מקרח, נמסה ומותירה מאחוריה רק קליפה מאוירת.

בזמנים אחרים הכריזה על חלקים מן הבית כעל אזורים אסורים

בכניסה. אסור היה להיכנס אל חדר האורחים, שהיה הגדול בחדרים ובו היתה מיטתי והטלוויזיה החדשה שקנינו. אסור היה אפילו לראות אותו, המבטים מזהמים.

אבי, לרַצותה, בנה לה מחיצת מתכת ולבל נראה את החדר המקודש, סירג את המחיצה בצמחים מטפסים והתקין בה אקווריום רוחש דגים ובועות אוויר שיצאו ממיתקן קטן וצבעוני. כך, מבעד למחיצה, הבטנו בחדר המובטח.

בכל בוקר באה אמי אל קודש הקודשים הזה, איבקה וסידרה חפצים שלא זזו ממקומם ושלא צברו אבק. רק בלילות ישנתי שם והוּתרה לי הכניסה.

בימים הייתי מביא לה מִנחות: עיתונים ישנים שחפרתי ממעמקי דיונות בקצה העיירה. הם היו צהובים ומלאים בחול אבל הם היו שלי לתת לה ואני ידעתי שהיא אהבה לקרוא. היא קרעה אותם לגזרים בחמת זעם ואחר־כך פרצה בבכי והסתגרה בחדרה.

משב רוח אקראי טילטל את האהיל הסרוג שכיסה על המנורה וזו יצרה רקמות תחרה של אור על הקירות החשופים. עקבתי אחריהן במבטי. הן לא השתנו מאז.

לרוב היכתה אותי במכשירים קהים, אך לעיתים היתה חורטת בבשרי בציפורניה, פניה מעוותים בזעם ועיניה נעוצות בי ואינן מרפות. רוב ימיה זעקה כמו שחיות שכולות זועקות את כאבן. את מה שכלה אמי? את נעוריה ואת הסופרת הגדולה שהיא יכלה להיות ואת השחקנית המוכשרת שלא תהיה עוד. על כל האובדנים האלה היינו אנחנו אחראים. במיוחד אני, בנה הבכור, עונש המאסר הראשון שלה. היא קרעה את ספרַי בהתקפים של קנאה קשה והיא החרימה שירים שכתבתי והחביאה אותם במקומות גבוהים. היא השפילה אותי בכדורי מילים, שפגעו בכל המטרות. מעולם לא סלחה לנו על כך שלא סלחה לנו.

חשבתי על אבי ועל אהבתו אליה ועל אהבתו אלינו ואיך נקרע בין האהבות האלה. חשבתי כמה נוראה היתה הדילמה שבפניה ניצב יום יום בשובו מן העבודה לגלות אותנו זבי דם ומוכים ובוכיים. חשבתי על גופה הקטן של אמי חם בזרועותיו ומתכרבל כנגדו בלילות יפים של משיכה. כוח המשיכה היה שם מול כוח הכבידה ובין שני הכוחות האלה הוא נקרע ופחד שיאבד אותה ופחד שיאבד את עצמו.

חשבתי עלי ועל נועה.

חשבתי על ריחה של נועה ועל ליטוף שערותיה על פני ועל פניה כשניעורה משנתה. חשבתי על דיבוריה הרכים ועל כל הכאבים שידעה להרגיע בי ושידעתי להרגיע בה. זכרתי את הימים שבהם איבדתי אותה ואת מראית העולם אז. חשבתי: מה הייתי אני עושה לו נהגה כך בילדי? חשבתי על כך שאין ולא יהיו לי ילדים ושאלתי: מה הקשר? וידעתי שיש ולא הייתי בטוח מהו. הכול נהיה כל־כך סבוך, כל־כך אחוז זה בזה, שבכה של אור וצל. בכיתי מאוד כשנועה יצאה מעולמי ולא ידעתי אם נותר בי בכי עבור אמי.

אז יצאתי מן החדר וסגרתי את הדלת אחרי. טיפסתי במדרגות המתעקלות אל חדר השינה של הורי. אבי שבר את ידו כשבנה את המדרגות האלה. אחר־כך לקה בליבו כשהסתיימה בניית הבית. אחר־כך פשוט שקע בשתיקה מעיקה והפיץ עצב גדול על סביבותיו.

הוא שכב במיטה, בוהה בתקרה, דמות קטנה ומכורבלת במיטה זוגית גדולה שהזוגיות ניטלה ממנה.

"אבא" – אמרתי והתיישבתי על קצה המיטה.

הוא הביט בי והיה הרבה רוך בעיניו. הוא אחז בידי והשתעשע באצבעותי.

"אמא אהבה אותך מאוד" – אמר שוב – "היא דאגה לך מאוד. כשהיית תינוק. גם אחר־כך כשלא הלך לך כל־כך, כשהדברים לא הסתדרו, היא הזדקנה..."

"אמא עשתה לי הרבה רע, אבא, אתה מבין?" – אמרתי לו והוא הסב את פניו ממני – "אמא פגעה בי מאוד ואני לא התאוששתי מאז. אני עצוב כל הזמן בפנים, אני לא יכול..."

הוא שתק וכבש את פניו בכרית הגדולה שריחה של אמי דבק בה בוודאי אחרי שנים של מין ושל אהבה ושל שינה משותפת, מחלקים בהתחלה עולם של חלומות ואחר־כך עולם של סיוטים.

"אבא" – אמרתי – "אני רוצה לעלות על הקבר של אמא, להיפרד ממנה."

הוא פרץ בבכי קורע לב. גם אני בכיתי.

הבכי שלי התערב ביפחות שלו ויחד המסנו את דממת השכונה האפלה הזו. יחד עלה בכיינו מעלה מעלה אל המקום שבו אוספים קולות כאלה. אל המקום שבו שומעים אותם.

שמואל ואקנין

בקשה מאשה אהובה

להיות ילד רגיש ומוכה במשפחת מהגרים קשת־יום, להימלט מן העיירה הנידחת אל העולם המפתה של עסקים בינלאומיים מסוכנים, לחפש אהבה וביטחון באהבת נשים שברירית, ולצאת כל פעם מחדש למאבק על החיים, המאבק בכוחות ההרס שלהם, שהם בעצם כוחות ההרס שבתוכך.

בקשה מאשה אהובה – כשלושים סיפורים החושפים נתחים של ביוגרפיה סוערת, משרטטים בדיוק רגשי מפתיע מפה מרתקת של נפש רומנטית, מאיימת ומאוימת, המתגרה ללא הרף בגורלה.

שמואל ואקנין הוא דמות מסקרנת ושנויה במחלוקת: יש הרואים בו גאון, יש הרואים בו נוכל. בנעוריו התפרסם כעילוי בתחומים אינטלקטואליים שונים, בזמן קצר הספיק להגיע לצמרת עולם העסקים עד שהסתבך ונשפט למאסר.
האם חי את חייו כסיפור, או שהוא מספר את סיפור חייו?

יצאו לאור בספרי "פרוזה":

החטא ועונשו מאת פיודור דוסטויבסקי
בתרגום פטר קריקסונוב

חשכה נראית מאת ויליאם סטיירון
בתרגום יהודה מלצר

רשימות של חתול רחוב מאת נסים אלוני

החיים הנסתרים של הכלבים
מאת אליזבט מרשל תומאס
בתרגום יבשם עזגד

עישון & כחול בפנים מאת פול אוסטר
בתרגום גלעד מלצר

זכרונות מעונה מתה מאת ראובן מירן

אמת מארץ תצמח מאת חיים סבת

הפסלת מאת מינט וולטרס
בתרגום עידית שורר

זריחה פתאומית מאת אסתי פישר־היים

הפילוסופים הגדולים מאת בראיין מגי

הפצוע האנגלי מאת מייקל אונדטייה
בתרגום דן דאור

הדנובה הכחולה מאת אריה סמו

אף אחד בשום מקום מאת דונה ויליאמס
בתרגום אמנון כץ

פתק מאת חנן פרנק
בתרגום דפנה לוי

אכזר מכל המלך מאת נסים אלוני

גוגול מאת נבוקוב
בתרגום דורי פרנס

אמא שלך יודעת? מאת ירון פריד

דאנאקוד 362-1609

ידיעות אחרונות • ספרי חמד